

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 6

BEOGRAD 1937 GODINE

KNJIGA 3

XLIV REDOVNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 30 JUNA 1937 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO

PRETSEDNIK

STEVAN ĆIRIĆ

SEKRETAR

DRAGOMIR M. STOJADINOVIĆ

Prisutni g. g. Ministri: Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova **dr. Milan M. Stojadinović**; Ministar poljoprivrede **Svetozar Stanković**; Ministar pravde **dr. Nikola Subotić**; Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja **Dragiša Cvetković**; Ministar građevina **dr. Marko Kožul**; Ministar šuma i rudnika **Đura Janković**; Ministar prosvete **Dobrivoje Stošović**; Ministar finansija **Dušan Letica**; Ministar pošta, telegrafa i telefona **dr. Branko Kaluderčić**; Ministar bez portfelja **dr. Miho Krek**; Ministar bez portfelja **Vojislav V. Dorđević**; Ministar fizičkog vaspitanja naroda **dr. Josip Rogić**.

POČETAK U 10,45 ČASOVA

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika XLIII redovnog sastanka;

2 — Saopštenje Pretsednika Narodne skupštine o izvršenju odluke Narodne skupštine da se podigne poprsje velikom državniku pok. Nikoli Pašiću u velikoj dvorani Narodne skupštine;

3 — Saopštenje izmenjenih telegrama povodom krunisanja engleskog Kralja Đorda VI između Pretsednika Jugoslovenske Narodne skupštine i Pretsednika Parlamenta Velike Britanije;

4 — Saopštenje izmenjenih telegrama povodom krunisanja engleskog Kralja Đorda VI između Pretsednika Jugoslovenske Narodne skupštine i izvanrednog poslanika i opunomoćenog Ministra Velike Britanije u Beogradu;

5 — Saopštenje izmenjenih telegrama povodom posete Pretsednika Vlade i Ministra inostranih poslova Republike Turske Kraljevini Jugoslaviji između Pretsednika Velike Narodne skupštine Republike Turske i Pretsednika Jugoslovenske Narodne skupštine;

6 — Saopštenje telegrama Pretsednika Senata i Pretsednika Narodne skupštine Čehoslovačke Republike povodom posete čehoslovačkih parlamentaraca Kraljevini Jugoslaviji;

7 — Saopštenje i usvajanje hitnosti predloga zakona o povlačenju iz opticaja starog i o kovanju novog metalnog novca;

8 — Saopštenje zakonskih predloga: Ministra trgovine i industrije o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922 godine, odnosno 27 aprila 1928 godine; Ministra pravde o predlogu pomorsko-trgovačkog zakona; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra trgovine i industrije o predlogu zakona o sporazumu o razmenama i plaćanjima između Kraljevine Jugoslavije i Republike Francuske; o sporazumu između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Vlade Republike Francuske o preferencijalnom postupanju sa jugoslovenskim kukuruzom; o dopuni uz Konvenciju o trgovini i o plovidbi između Kraljevine Jugoslavije i Republike Francuske, potpisanim u Beogradu 8 decembra 1936 godine; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o predlogu zakona o ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke o socijalnom osiguranju, potpisanom u Pragu 14 decembra 1936 godine; o predlogu zakona o projektu Konvencije (Br. 45) o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija, donetom na 19 zasedanju Opšte konferencije Meduna-

rodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi; o predlogu zakona o projektu Konvencije (br. 46) o ograničenju radnog vremena u rudnicima uglja, donetom na 19 zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi; o predlogu zakona o projektu Konvencije (br. 47) o smanjivanju radnog vremena na 40 časova nedeljno, donetom na 19 zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi; o predlogu zakona o projektu Konvencije (br. 48) o ustanovljenju jednog režima za očuvanje prava u osiguranju na slučaj iznemoglosti, starosti i smrti, donetom na 19 zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi; o predlogu zakona o projektu Konvencije (br. 49) o skraćenju radnog vremena u fabrikama za izradu boca (šupljeg stakla), donetom na 19 zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra saobraćaja i Ministra pravde o predlogu zakona o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o vezi jugoslovenskih i rumunskih železnica mostom na Dunavu između Kladova i Turn-Severina, potpisanoj u Beogradu 21. novembra 1936 godine; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra unutrašnjih poslova i Ministra pravde o predlogu zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o depozitima i potraživanjima maloletnika i lica pod starateljstvom, lica koja su postala punoletna ili koja su oslobođena starateljstva, kojima upravljaju pupilarne i starateljske kase, potpisanoj u Beogradu 14. novembra 1936 godine; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra vojske i mornarice o predlogu zakona o Konvenciji o uređenju i o razvijanju vazdušne plovidbe između zemalja Balkanskog sporazuma, sa Protokolom potpisivanja, zaključenoj i potpisanoj u Bukureštu 24. januara 1936 godine; Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra unutrašnjih poslova, Ministra pravde, Ministra trgovine i industrije i Ministra finansija o predlogu zakona o Konvenciji o nastanjivanju između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske, potpisanoj u Ankari 28. oktobra 1936 godine;

10 — Saopštenje izveštaja o potvrđenim zakonima: Budžeta državnih rashoda i prihoda sa Finansijskim zakonom za 1937/38 godinu; Zakona o sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Belgije o međusobnoj sudskoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima, sa Dopunskim protokolom; Zakona o svetskoj poštanskoj Konvenciji, zaključenoj i potpisanoj u Kairu 20. marta 1934 godine, sa Zaključnim protokolom, Pravilnikom i Ugodbama; Zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uređenju međusobne pomoći u vodenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima, koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima;

11 — Saopštenje izveštaja Senata o usvajanju u celini zakonskih predloga; predloga zakona o Svetskoj poštanskoj konvenciji, zaključenoj i potpisanoj u Kairu 20. marta 1934 godine; predloga zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uređenju međusobne pomoći u vodenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima, potpisa-

noj u Londonu 27. februara 1936 godine; predloga zakona o Sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Belgije o međusobnoj sudskoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima, zaključenom u Brislu 20. februara 1936 godine; predloga budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za 1937/38 godinu;

12 — Saopštenje izveštaja Glavne kontrole o stavljanju vize sa rezervom na rešenje Ministarskog saveta Br. 319 od 28. aprila 1937 godine;

13 — Saopštenje o podnošenju na saglasnost Uredbe o Centralnom fondu Bratinskih blagajna i Rezervnim fondovima Glavnih Bratinskih blagajna od 13. maja 1937 godine;

14 — Saopštenje i usvajanje izveštaja Administrativnog odbora: O pregledu kase, knjiga i novčanih dokumenata Računovodstva i Blagajne Narodne skupštine za vreme od 31. decembra 1936 godine do 30. marta 1937 godine; o pregledu kase, knjiga i novčanih dokumenata Računovodstva i Blagajne Narodne skupštine za vreme od 30. marta do 30. juna 1937 god.;

15 — Saopštenje izveštaja Finansijskog odbora o konstituisanju Anketnog odbora po pitanju nafte;

16 — Saopštenje izveštaja Odbora za proučavanje predloga zakona o istupima sa odvojenim mišljenjem odborske manjine;

17 — Saopštenje o podnošenju interpelacija narodnih poslanika: Đorda Jevtića, na Ministra trgovine i industrije o ugovoru između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Prvog jugoslovenskog društva za hemijsku industriju „Zorke”, sklopljenog 5. aprila 1930 godine i o eksploataisanju naših vinogradara neodržavanjem ovog ugovora od strane „Zorke” i usvajanje prvenstva; Vojislava Lazića na Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o pogibiji radnika na gradnji zgrade Poštanske štedionice i usvajanje prvenstva; na Ministra unutrašnjih poslova o smenjivanju opštinske uprave u Novaku, Srez tamnavski i odbijanje prvenstva; na Ministra prosvete o potčinjavanju učiteljskih udruženja političkim partijama i usvajanje prvenstva; Mite Dimitrijevića na Ministra pravde o donošenju rešenja o autentičnom tumačenju čl. 1 i 3 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova, tako da se advokatski troškovi i potraživanja za parnice nastale pre 20. aprila 1932 godine smanje sa 50% i usvajanje prvenstva; Nikole Preke, na Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova i Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9. maja ove godine i usvajanje prvenstva; Jovana Zdravkovića na Ministra unutrašnjih poslova o postupku policiskih i žandarmerijskih organa u Senju na dan 9. maja 1937 godine i usvajanje prvenstva; o postupku policiskih organa Uprave policije u Skoplju u vezi sa radom policiskih agenata Šefkije Ismailovića i Tefika Šasivarevića i odbijanje prvenstva; o postupku policiskog pisara Janka Dragičevića i žandarma 22. aprila ove godine u Podgorici prilikom sahrane šofera Radovana Petrovića i odbijanje prvenstva; Stjepana Novakovića i drugova na Ministra saobraćaja o obustavi gradnje železničke pruge Varaždin—Koprivnica i usvajanje prvenstva; Mite Dimitrijevića na Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra unutrašnjih poslova o pomilovanju osuđenika iz Južne Srbije i usvajanje prvenstva; na Ministra unutrašnjih poslova o pomoći nastradalim od elementarnih nepogoda u pojedinim srezovima Južne Srbije i u ostalim krajevima naše zemlje i usvajanje prvenstva; Manfreda Paštrovića na Ministra unutrašnjih poslova o zabrani zbora Jugoslovenske nacionalne stranke u Šibeniku 16. maja ove

godine i odbijanje prvenstva; dr. Rika Fuksa i drugova: na Ministra saobraćaja o železničkoj stanici u Ljubljani; na Ministra finansija o povišenju pripadnosti državnim i samoupravnim činovnicima; Jove Zagorca na Ministra pravde o nedovršenju zgrade za mlade maloletnike u Sarajevu; Rista Grđića na Ministra saobraćaja o nezakonitoj upotrebi salonskih kola; Rajka Turka na Ministra unutrašnjih poslova o požaru muzičkog paviljona na letnjem sokolskom vežbalištu Matica — Ljubljana i o kominikeu Kraljevske banske uprave Dravske banovine; Milana Mravljca na Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova o postupanju Bana Dravske banovine i Upravnika ljubljanske policije prilikom boravka Pretsednika Jugoslovenske nacionalne stranke u pomenutoj banovini;

18 — Saopštenje izveštaja Ministara o odgovorima na interpelacije narodnih poslanika;

19 — Saopštenje zahteva Ministra pravde o izdavanju sudu narodnih poslanika;

20 — Saopštenje izveštaja Ministra pravde o obustavljanju krivičnog postupka protivu narodnih poslanika za koje je traženo izdavanje sudu;

21 — Saopštenje da narodni poslanik Živojin Arandelović, državni savetnik u penziji, iz Beograda, izabran 5 maja 1935 godine na listi dr. Vladimira Mačeka, podnosi Narodnoj skupštini punomoćstvo radi verifikacije svog poslaničkog mandata;

22 — Otsustva i bolovanja narodnih poslanika;

23 — Molbe i žalbe;

24 — Razna akta;

25 — Odgovor Pretsednika Narodne skupštine Stevana Ćirića na kratka pitanja narodnih poslanika: Vojislava Lazića (dva) i Manfreda Paštovića;

26 — Saopštenje rezolucija Pretsednika Narodne skupštine povodom pozdravnog telegrama Velike Narodne skupštine Turske Republike i povodom sastanka Parlamentarne Male antante u Beogradu.

Govornici: Velimir Ćimović (primedba na zapisnik), sekretar Narodne skupštine Dragomir Stojadinović, Ministar finansija Dušan Letica, Ministar gradevina dr. Marko Kožul, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković (sedam puta), Ministar prosvete Dobrivoje Stošović (dva puta), Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dr. Milan Stojadinović (dva puta), Ministar šuma i rudnika Đura Janković, Vojislav Lazić (dva puta), Manfred Paštović, Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić (devet puta).

Dnevni red: Pretres i usvajanje u načelu, pretres u pojedinostima i konačno usvajanje u celini izveštaja Odbora za molbe i žalbe.

Govornici: Izvestilac većine Borisav Živadinović (dva puta), izvestilac manjine Milan Vukičević, Ministar finansija Dušan Letica, Života Milanović, Mita Dimitrijević, Vojislav Lazić, Miloš Rašović, izvestilac većine Milivoje Isaković, Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić (sedam puta).

Na kraju sastanka u prilogu pismo Pretsednika Narodne skupštine Pretsedniku Senata povodom greške prilikom prepisa u § 425 Prvog zakonskog predloga o izvanrednoj državnoj pomoći i regulisanju penzijskih pripadnosti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, imam čast otvoriti XLIV redovni sastanak Narodne skupštine. Molim gospodina sekretara da izvoli pročitati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Dragomir Stojadinović pročitao zapisnik XLIII redovnog sastanka.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima li ko od gospode narodnih poslanika kakvu primedbu na zapisnik?

(Velimir Ćimović: Molim za reč!) Narodni poslanik g. Velimir Ćimović ima reč da učini primedbu na zapisnik.

Velimir Ćimović: Gospodo narodni poslanici, ja sam 30 januara ove godine na predlog Pretsednika Narodne skupštine udaljen nasilno iz Beograda. To moje udaljenje nije konstatovano ni u jednom zapisniku, u koliko sam ja obavešten, a ja znam kad narodni poslanik dobije i dan otsustva, to se saopštava Narodnoj skupštini, te prema tome molim da se konstatuje da sam ja nasilno udaljen i da nisam mogao da vršim svoju poslaničku dužnost. Ja sam 21 februara govorio telefonom sa g. Franjom Markićem i on mi je kazao da sam slobodan i da mogu doći. Ja sam onda seo u brzi voz, čak je i komesar policije na stanici ušao sa mnom i kazao mi: Vi ste slobodni, možete da idete! Kad sam došao u Zemun, opet na isti onaj vandalski način bio sam vraćen. 13 marta ja sam došao do Zagreba i opet su me vratili, ali, moram priznati, da se zagrebačka policija ponašala toliko uljudno da me je to, pravo da kažem, iznenadilo. Dakle, ja molim da se konstatuje u zapisniku da sam bio udaljen i da nisam mogao da vršim svoju poslaničku dužnost, da ne bi izgledalo da nisam hteo da vršim tu dužnost u najvažnijem momentu i da zastupam zemlju i svoj srez koji me je delegirao svojim izborom i to izborom kako je retko ko izabran — u 11 sati se znalo da sam izabran, pa je „Vreme“ donelo i moju sliku. Dakle, ja molim da se to konstatuje, da ne bi izgledalo da sam ja namerno prenebegao da vršim svoju dužnost.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč sekretar g. Stojadinović da se izjasni da li prima primedbu g. Ćimovića.

Sekretar Dragomir Stojadinović: Pošto se primedba narodnog poslanika g. Velimira Ćimovića ne odnosi na zapisnik sa prošle sednice, već je primedba opšte prirode, a on bi želeo da to ude u jedan od zapisnika, to mi je čast izjaviti da primedbu g. Ćimovića ne mogu primiti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, sada ćemo glasati o ovoj primedbi na zapisnik, a ja ću biti slobodan da posle toga odgovorim na izjavu g. Ćimovića. Stavljam na glasanje: Prima li Narodna skupština zapisnik? (Prima — Ne primal) Gospoda koja ne primaju, neka izvole ustati, a gospoda koja primaju, neka izvole sedeti. (Većina ustaje.) Većina je ustala, objavljujem da je zapisnik primljen bez primedbe.

Gospodo narodni poslanici, na izjavu g. Ćimovića imam čast da izjavim i da odgovorim ovo: da mi je jako žao što je g. Ćimović upotrebio one strahovito neparlamentarne izraze, koje ja odavde najenergičnije odbijam. (Velimir Ćimović: To se odnosilo na policiju!) Što se tiče samog postupka o lečenju g. Ćimovića, ne samo da Pretsedništvo nije ništa učinilo što nije dozvoljeno, nego je u saglasnosti sa gospodom šefovima svih grupa i sa porodicom g. Ćimovića učinilo sve što je potrebno da omogući g. Ćimoviću da se izleči. I mi ćemo se svi od srca radovati ako je zaista to oporavljenje i usledilo.

Pošto je stvar vrlo važna, to saopštavam, gospodo, da je Pretsedništvo voljno da ovu delikatnu stvar, pred svima predstavnicima grupa, koje predstavničke grupe budu odredile, još jedanput sa svima faktima i sa svima aktima ispita. (Živo odobravanje).

Gospodo narodni poslanici, prelazimo na saopštenja.

Kao prvo saopštenje, radujem se što mogu učiniti sa ovoga mesta, to je da sam izvršio vašu odluku koju ste doneli na III sastanku Narodne skupštine: da se podigne poprsje velikom našem državniku pokojnom Nikoli Pašiću (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i kliču: Slava mu!).

Bista je ovde postavljena u Skupštini na najlepšem mestu, veoma uspešan rad našeg genijalnog vajara Tome Rosandića, i ja vas pozivam, gospodo narodni poslanici, da i ovom prilikom ustajanjem sa svojih mesta odamo čast velikom državniku, onako kako je zaslužio. (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i kliču: Slava mu!).

Zatim, gospodo narodni poslanici, imam čast saopštiti Vam telegram koji sam uputio Predsedniku Parlamenta Velike Britanije povodom krunisanja Engleskog Kralja Đorda VI. Taj telegram glasi:

*„Njegovoj Ekselenciji Predsedniku Parlamenta
London*

Imam čast najsrdačnije čestitati dan krunisanja Njegovog Veličanstva Kralja i Cara Đorda VI sa najboljim željama za dugu i srećnu vladavinu Njegovog Veličanstva.

*Stevan Ćirić
Predsednik Narodne skupštine.”*

Na ovu čestitku dobio sam sledeći odgovor:

*„Predsedniku Jugoslovenskog Parlamenta
Beograd*

Zahvaljujem Vam na Vašem pozdravnom telegramu povodom krunisanja Njegovog Veličanstva.

*Ficroj
Predsednik Parlamenta.”*

Imam čast saopštiti vam takode telegram koji sam uputio izvanrednom poslaniku i opunomoćenom Ministru Velike Britanije u Beogradu prilikom krunisanja Nj. V. Kralja Đorda VI. Taj telegram glasi ovako:

*„Njegovoj Ekselenciji Ser Ronaldu Kampbelu,
izvanrednom poslaniku i opunomoćenom Mini-
stru Velike Britanije — Beograd*

Imam čast najsrdačnije čestitati dan krunisanja Njegovog Veličanstva Kralja i Cara Đorda VI sa najboljim željama za dugu i srećnu vladavinu Njegovog Veličanstva.

*Stevan Ćirić
Predsednik Narodne skupštine.”*

Na ovu čestitku dobio sam sledeći odgovor:

„Gospodine, žurim se da Vam zahvalim na telegramu u kome ste saopštili svoje dobre želje povodom krunisanja Njihovih Veličanstava Kralja Đorda VI i Kraljice Jelisavete. Neću propustiti da ovaj izraz Vaše dobre pažnje prema mojoj zemlji stavim do znanja Vladi Njegovog Veličanstva.

Ostajem, poštovani Gospodine, s dubokim poštovanjem

Ronald Kampbel.”

Imam čast saopštiti Vam telegram koji sam primio od g. Predsednika Velike Narodne skupštine Republike Turske povodom posete g. Predsednika Vlade i g. Ministra inostranih poslova Republike Turske Jugoslaviji, koji glasi ovako:

*„Njegovoj Ekselenciji Predsedniku Narodne
skupštine — Beograd*

Čast mi je izvestiti Vašu Ekselenciju da je Turska Narodna skupština u svojoj sednici od 30 aprila o. g. jednoglasno izglasala ovaj predlog:

Velike simpatije koje je plemeniti jugoslovenski narod spontano manifestovao kako turskome narodu tako i Predsedniku Ministarskog saveta i Ministru inostranih poslova prilikom njihove oficijelne posete Jugoslaviji duboko su dirnule Tursku Narodnu skupštinu, te je ona jednoglasno odlučila da preko svoga Predsednika isporuči predstavnicima jugoslovenskog naroda svoje osećaje iskrene blagodarnosti i prijateljstva kao i svoje najbolje želje za napredak, snagu i sreću jugoslovenskog naroda. Koristim se ovom prilikom da Vam izrazim, Gospodine Predsedniče, moje osobito poštovanje.

*Predsednik Narodne skupštine Turske Republike
Renda Abdul Hamik”*

Kao odgovor poslao sam sledeći telegram:

*„Njegovoj Ekselenciji Predsedniku Narodne
skupštine Republike Turske.*

Veoma duboko dirnut jednodušnom odlukom Velike Narodne skupštine Republike Turske saopšticu ovu divnu manifestaciju prijateljstva našoj Narodnoj skupštini na prvoj sednici. Unapred sam uveren da će ona s oduševljenjem primiti iskrene izraze simpatija, koje su nov dokaz nepokolebljivog prijateljstva naša dva naroda.

Molim Vas, Gospodine Predsedniče, da izvolite primiti uz izraz zahvalnosti izraz mog dubokog poštovanja.

*Stevan Ćirić
Predsednik Narodne skupštine.”*

(Opšte burno odobravanje i pljeskanje).

U vezi sa ovim ja ću biti slobodan da neposredno pre prelaza na dnevni red predložim jednu rezoluciju.

Imam čast, gospodo narodni poslanici, pročitati Vam i telegram koji su mi uputili g. dr. Soukup, predsednik Čehoslovačkog Senata, i g. Malipetr, predsednik Čehoslovačkog Parlamenta.

Taj telegram glasi:

„Gospodine Predsedniče i dragi prijatelju,

U ime Parlamenta i Senata Čehoslovačke Republike, kao i u ime cele naše parlamentarne delegacije izražavamo našu zahvalnost kako Vama lično, tako i svima ostalima koji su uzeli učešća u prijateljskom i srdačnom dočeku. Isto tako zahvaljujemo i na gostoprinstvu koje nam je ukazano za vreme drugog zasedanja Parlamenata Male antante, a koje nas je duboko ganulo i nikada nećemo zaboraviti ono što ste učinili sa toliko bratske ljubavi i odanosti za našu delegaciju. Mi se radujemo perspektivi da ćemo se opet videti na zasedanju Parlamenata Male antante iduće godine kod nas u Pragu. Izražavajući vam naše najiskrenije želje za sreću i napredak kako vaš tako i Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije, mi Vas molimo, Gospodine Predsedniče, da primite izraze našeg dubokog poštovanja.

Dr. Soukup, Predsednik Senata, Jan Malipetr, Predsednik Parlamenta”. (Opšte burno pljeskanje i odobravanje).

I u vezi sa zasedanjem Parlamenata Male antante ja ću biti slobodan pre prelaza na dnevni red da predložim jednu rezoluciju.

Izvolite čuti, gospodo, jedan zakonski predlog za koji se traži hitnost.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Ministar finansija podnosi Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o povlačenju iz opticaja starog i o kovanju novog metalnog novca i traži da se oglasi za hitan. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Po § 63 Zakona o poslovnom redu ima reč g. Ministar finansija da obrazloži hitnost ovog zakonskog predloga.

Ministar finansija Dušan Letica: Gospodo narodni poslanici, jula meseca 1936 g. doneta je Uredba o instalisanju postrojenja za kovanje metalnog novca i drugih kovina sličnih metalnom novcu. Na osnovi ove Uredbe zaključen je Ugovor sa Narodnom bankom, koja je uzela na sebe, da za račun države instalira kovnicu, koja će uskoro moći i da proradi.

U vezi sa ovom činjenicom, kad država dolazi do mogućnosti da sama u svojoj kovnici prekiva i iskiva svoj novac, Kraljevska vlada podnela je Narodnoj skupštini predlog zakona o povlačenju starog i kovanju novog metalnog novca.

O motivima, koji su rukovodili Kraljevsku vladu, da ovaj i ovakav zakonski predlog iznese pred Narodnu skupštinu, govoriću, kad Narodna skupština bude primila mišljenje po ovom predlogu od strane Finansijskog odbora. Danas pomenuću samo, da je među razlozima za podnošenje ovog zakonskog predloga podvučena hitna potreba prometa, da mu se što pre pruže apoeni novca kako s obzirom na njihovu težinu, tako i s obzirom na njihovu količinu — kako ih sam promet naš i s obzirom na formiranje pijačnih cena traži. Mi imamo suviše iskovanog novca po 50 dinara, i jedan ogroman deo njegov beskorisno leži u Narodnoj banci. S druge strane nemamo dovoljno komada po 0,50 i 0,25 para, koji su prometu vrlo potrebni s obzirom na jaču kupovnu snagu dinara.

Među razlozima za donošenje ovoga zakonskog predloga postoji i interes državne blagajnice, koji i ona ima na prekivanju novca. Ovaj interes nije vezan sa pokrićem potreba predviđenih u državnom budžetu. Te potrebe državna blagajnica danas pokriva ne reflektujući na vanredne prihode. Ali, znam da je gospodi narodnim poslanicima poznato, da je naša državna blagajnica opterećena i izdadcima oko vanrednih vanbudžetskih finansiranja, izdadcima, za koje bi ona morala da ima i svoje pokriće u vanrednim prihodima, a koje ona u stvari do danas nije imala. Državna blagajnica reflektuje na prinos iz prekivanja novca da bi mogla i ovaj deo državnih potreba da podmiri.

Zbog ova dva razloga, gospodo narodni poslanici, zamolio sam pismom, a sada molim i sa ovoga mesta Narodnu skupštinu da ovaj zakonski predlog oglasi hitnim. (Odobranje i pljeskanje u centru i na desnici).

Pretsednik Stevan Ćirić: Da li Narodna skupština prima predloženu hitnost? (Glasovi: Prima — Ne prima!) Ona gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koja ne primaju, neka izvole ustati. (Većina sedi). Objavljujem da je hitnost primljena većinom glasova.

Po § 63 Poslovnika trebalo bi uputiti ovaj zakonski predlog naročitom odboru. Pošto je sama materija ovoga zakonskog predloga čisto finansijske prirode, predlažem da se uputi u Finansijski odbor. Prima li ovo Skupština? (Primal). Objavljujem da je predlog, da se ovaj zakonski predlog uputi u Finansijski odbor, primljen.

Dalje, gospodo, moramo utvrditi i vreme, za koje treba taj odbor da podnese Narodnoj skupštini svoj izveštaj, pošto je hitnost primljena. Predlažem, gospodo poslanici, da Finansijski odbor svoj izveštaj podnese najdalje do ponedeljnika, 5 jula ove godine. Prima li Narodna skupština ovaj predlog? (Primal!) Objavljujem da je Narodna skupština odredila Finansijskom odboru rok da do 5 jula podnese izveštaj po ovome zakonskom predlogu.

Izvolite čuti ostale zakonske predloge.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Ministar trgovine i industrije podnosi Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922, odnosno 27 aprila 1928 godine. (Vidi prilog);

G. Ministar pravde podnosi Narodnoj skupštini na rešenje predlog pomorskog trgovačkog zakona. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Za ove zakonske predloge biće izabran naročiti odbor kad to Narodna skupština reši.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar pravde i g. Ministar trgovine i industrije podnose Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona: o sporazumu o razmenama i plaćanjima između Francuske i Jugoslavije; Sporazumu između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Vlade Francuske Republike o preferencijalnom postupanju sa jugoslovenskim kukuruzom; i Dopuni uz konvenciju o trgovini i o plovidbi između Jugoslavije i Francuske, potpisanim u Beogradu 8 decembra 1936 godine. (Vidi prilog.)

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar pravde i g. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja podnose Narodnoj skupštini na rešenje:

Predlog zakona o Ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke o socijalnom osiguranju, potpisanom u Pragu 14 decembra 1936 godine. (Vidi prilog);

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 45) o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija, donetom na 19 zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi. (Vidi prilog);

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 46) o ograničenju radnog vremena u rudnicima uglja, donetom na 19 zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi. (Vidi prilog);

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 47) o smanjivanju radnog vremena na 40 časova nedeljno, donetom na 19 zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi. (Vidi prilog);

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 48) o ustanovljenju jednog režima za očuvanje prava u osiguranju na slučaj iznemoglosti, starosti i smrti, donetom na 19 zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi. (Vidi prilog);

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 49) o skraćenju radnog vremena u fabrikama za izradu boca (šupljeg stakla), donetog na 19 zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva naroda, 4 juna 1935 godine u Ženevi. (Vidi prilog);

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar saobraćaja i g. Ministar pravde podnose Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Rumunije o vezi jugoslovenskih i rumunskih železnica mostom na Dunavu između Kladova i Turn Severina, potpisanoj u Beogradu 21 novembra 1936 godine. (Vidi prilog);

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar unutrašnjih poslova i g. Ministar pravde podnose Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o depozitima i potraživanjima maloletnika i lica pod starateljstvom, lica koja su postala punoletna ili koja su oslobođena starateljstva, kojima upravljaju pupilarne i starateljske kase, potpisanoj u Beogradu 14 novembra 1936 godine. (Vidi prilog);

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar pravde i g. Ministar vojске i mornarice podnose Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o Konvenciji o uredenju i o razvijanju vazdušne plovidbe između zemalja Balkanskog sporazuma, sa Protokolom potpisivanja, zaključenoj i potpisanoj u Bukureštu 24 januara 1936 godine. (Vidi prilog);

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, g. Ministar unutrašnjih poslova, g. Ministar pravde, g. Ministar trgovine i industrije i g. Ministar finansija podnose Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o Konvenciji o nastanjanju između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske, potpisanoj u Ankari 28 oktobra 1936 godine. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani zakonski predlozi biće upućeni Odboru za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima. Izvolite čuti izveštaj o potvrđenim zakonima.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Ministar finansija dostavlja Narodnoj skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak budžeta državnih rashoda i prihoda sa Finansijskim zakonom za 1937/1938 godinu;

G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dostavlja Narodnoj skupštini za njenu arhivu po jedan originalan primerak potvrđenih zakona i to: Zakona o sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Belgije o međusobnoj sudskoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima sa dopunskim protokolom; Zakona o svetskoj poštanskoj konvenciji, zaključenoj i potpisanoj u Kairu 20 marta 1934 god. sa zaključnim protokolom, pravilnikom i ugodbama; Zakona o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uredenju međusobne pomoći u vodenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su u tečaju ili koje mogu biti u tečaju pred odnosnim sudskim vlastima.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji primaju se na znanje. Izvolite čuti izveštaje Senata.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Senat Kraljevine Jugoslavije izveštava Narodnu skupštinu da je na svom V redovnom sastanku, održanom 10 marta 1937 god. usvojio u celini: Predlog zakona o Svetskoj poštanskoj konvenciji, zaključenoj i potpisanoj u Kairu 20 marta 1934 godine; predlog Zakona o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Velike Britanije o uredenju međusobne pomoći u vodenju postupka u građanskim i trgovačkim stvarima, potpisanoj u Londonu 27 februara 1936 godine;

Da je na svom VII redovnom sastanku, održanom 16 marta 1937 godine usvojio u celini predlog zakona o Sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Belgije o međunarodnoj sudskoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima, zaključenom u Brislu 20 februara 1936 godine;

Da je na svom XV redovnom sastanku, održanom 24 marta 1937 godine, usvojio u celini predlog budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za 1937/38 godinu.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji uzimaju se na znanje.

Izvolite čuti izveštaj Glavne kontrole.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Glavna kontrola izveštava Narodnu skupštinu da je dala vizu sa rezervom na rešenje Ministarskog saveta br. 319 od 28 aprila 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu trgovine i industrije vršenje izdataka do sume od 4 miliona dinara za pokriće troškova oko učestvovanja naše države na međunarodnoj izložbi u Parizu.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaj dostaviće se Finansijskom odboru.

Izvolite čuti jednu uredbu Ministarskog saveta.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dostavlja Narodnoj skupštini na saglasnost Uredbu o Centralnom fondu bratinskih blagajna i rezervnim fondovima Glavnih bratinskih blagajna od 13 maja 1937 god.

Predsednik Stevan Ćirić: Za rešavanje po ovoj Uredbi biće izabran naročiti odbor kad to Narodna skupština reši.

Izvolite čuti izveštaj Administrativnog odbora.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Administrativni odbor podnosi Narodnoj skupštini svoj izveštaj o pregledu kase, knjiga i novčanih dokumenata Računovodstva i Blagajne Narodne skupštine za vreme od 31 decembra 1936 do 30 marta 1937 godine.

Taj izveštaj glasi:

„NARODNOJ SKUPŠTINI

Administrativni odbor Narodne skupštine preko svoja tri člana izvršio je pregled kase, novčanih knjiga i dokumenata Narodne skupštine za vreme od 31-XII-36 do 30-III-37 zaključno i na osnovu § 128 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini ima čast podneti svoj izveštaj o nadenom stanju.

I

O stanju kase

a) da je po izvršenom pregledu dnevnika kase za 1936/37 ukupan saldo državne i depozitne gotovine na dan 30-III-1937 . . . . . 2,175.533.86

b) da je pregledom kase, knjiga i novčanih dokumenata nađeno da se ovaj ukupan saldo sastoji iz:

1) državne gotovine	1,295.061.64
2) depozitne gotovine	254.295.35
3) hartija od vrednosti	2.280.—
4) privremenih izdataka	623.896.87

Ukupno 2,175.533.86

Po izvršenom pregledu novčanih knjiga i dokumenata, kako primanja tako i izdavanja, utvrđeno je: da su knjige pravilno vodene sa unosom tačnih suma, dokumenta, kako lične, tako i materijalne prirode, ispravno i pravilno knjižena, a sume pokazane u dnevniku kase i ostalim novčanim knjigama, pravilno unete i tačno sumirane. Kaucije i privremeni izdaci su ispravni.

Kako su isplate izvršene, na zakonu, budžetu, odnosnim rešenjima i naredenjima, to su u potpunosti odobrene.

II

O stanju partijalnih računa

a) saldo po kreditima za budžet. 1936/37 na dan 30-III-1937 g. iznosi	563.651.85
b) primljeno po kreditima za budžet. 1936/37 g.	13,229.528.75
Ukupno primljeno dinara	13,793.180.60

c) izdato po kreditima za 1936/37 od 31-XII-36 do 30-III-37:

1) na nar. poslanike	8,490.241.—
2) na osoblje N. sk.	1,042.938.08
3) na mater. trošk.	2,341.043.01
	11,874.222.09

a ostalo na dan 30-III-1937 kao saldo državne gotovine **1,918.958.51**

III

O stanju depozitne gotovine

Depoziti na dan 30-III-1937 iznose:

1) u gotovini	din. 254.295.35
2) u hartijama od vrednosti	din. 2.280.—

Ukupno dinara 256.575.35

IV

Ukupno stanje državne i depozitne gotovine

Kad se saberu salda ova dva partijalna računa i to:

1) saldo državnog novca dinara	1,918.958.51
2) saldo depozitnog novca dinara	256.575.35

dobija se ukupan saldo dinara **2,175.533.86**

koji je pokazan po dnevniku kase kao saldo na dan 30-III-1937. Prema tome su i sume partijalnih računa ispravno pokazane.

Svi rashodi, kako lične tako i materijalne prirode, učinjeni su na zakonu, budžetu i odnosnim rešenjima i naredenjima, s toga su u potpunosti odobreni zajedno sa rešenjima III br.: 341/37, 668/37, 670/37, 661/37, 569/37, 571/37, 566/37, 663/37, 860/37, 861/37, 870/37 kao i svima onim izdacima po čl. 21 Pravilnika o organizaciji službe u Narodnoj skupštini i skupštinskim službenicima bez primene uredbe br. 37420/I-1935; i reš. III br. 892/37.

Administrativni odbor na sednici svojoj od 30-VI-1937 primio je ovaj tromesečni pregled kase, novčanih knjiga i dokumenata kao ispravan, stoga je čast Administrativnom odboru predložiti Narodnoj skupštini da izvoli odobriti stanje u ovome pregledu, a samim tim izdati razrešnicu odgovornim licima za račune od 31-XII-1936 do 30-III-1937 godine zaključno

pošto su računi za prethodno tromesečje pregledani od strane Narodne skupštine na svom IX redovnom sastanku održanom 1 februara 1937 g.

Pretsednik
Administrativnog odbora,

Dr. Vjekoslav Miletić, s. r.

Za sekretara,
Potpretsednik,

Dr. Ljutica Dimitrijević, s. r.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština pročitani izveštaj Administrativnog odbora? (*Vojislav Lazić:* Molim za reč!) Ovi se izveštaji primaju bez diskusije, i zato ne možete dobiti reč da o tome izveštaju govorite.

Prima li Narodna skupština pročitani izveštaj? (*Primal*) Objavljujem da je pročitani izveštaj primljen. Izvolite sada čuti i drugi izveštaj Administrativnog odbora.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Administrativni odbor podnosi Narodnoj skupštini svoj izveštaj o pregledu kase, knjiga i novčanih dokumenata Računovodstva i Blagajne Narodne skupštine za vreme od 30 marta do 30 juna 1937 godine.

Taj izveštaj glasi:

„Narodnoj skupštini

Beograd

Administrativni odbor Narodne skupštine preko svoja tri člana izvršio je pregled kase, novčanih knjiga i dokumenata Narodne skupštine za vreme od 31 marta do 28 juna 1937 zaključno i na osnovu § 128 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini ima čast podneti svoj izveštaj o nadenom stanju.

I

O stanju kase

Da je po izvršenom pregledu dnevnika kase za budž. 1936/37, 1937/38 ukupan saldo državne i depozitne gotovine na dan 28 juna 1937 din. **3,246.908.21.**

Da je pregledom kase, knjiga i novčanih dokumenata nadenom da se ovaj ukupan saldo sastoji iz:

1) Državne gotovine	Din. 2,247.498.40
2) depozitne gotovine	Din. 139.381.80
3) privremenih izdataka	Din. 860.028.01

Ukupno dinara 3,246.908.21

Po izvršenom pregledu novčanih dokumenata, kako primanja tako i izdavanja, utvrđeno je: da su knjige pravilno vodene sa unosom tačnih suma, dokumenta kako lične, tako i materijalne prirode, ispravno i pravilno knjižena, a sume pokazane u dnevniku kase i ostalim novčanim knjigama pravilno unete i tačno sumirane. Kaucije i privremeni izdaci su ispravni.

Kako su isplate izvršene na zakonu, budžetu, odnosnim rešenjima i naredenjima, to su u potpunosti odobrene.

II

O stanju partijalnih računa

a) saldo po kreditima za 1936/37 na dan 28 juna 1937 godine	din. 1,918.958,51
b) primljeno po budž. za 1936/37 od 31/III—28/VI-1937	din. 1,212.250.—

v) primljeno po budž. za 1937/38 od
31/III—28/VI-1937 din. 14,268.817.—

Ukupno primljeno din. 17,400.025,51

g) izdato po budž. za 1936/37:

1) na nar. poslanike din. 2,092.360.—
2) na mater. izdatke din. 438.730.55 2,531.090.55

d) izdato po budž. za 1937/38:

1) na nar. poslanike din. 8,310.991.—
2) na osoblje N. S. din. 1,068.079.97
3) na mater. izdatke din. 2,382.337.58 11,761.408.55

Ukupno din. 14,292.499.10

a ostalo na dan 28 juna 1937 kao
saldo državne gotovine din. 3,107.526.41

III

O stanju depozitne gotovine

Depoziti na dan 28 juna 1937 godine
iznose din. 139.381.80

IV

Ukupno stanje državne i depozitne gotovine

Kad se saberu salda ova dva partijska računa:

1) saldo državnog novca din. 3,107.526.41
2) saldo depozitnog novca din. 139.381.80

dobija se ukupan saldo od din. 3,246.908.21

koji je pokazan po dnevniku kase na dan 28 juna 1937 kao ukupan saldo. Prema tome su i sume partijskih računa ispravno pokazane.

Svi rashodi kako lične, tako i materijalne prirode, učinjeni su na zakonu, budžetu i odnosnim rešenjima i naredenjima, s toga su u potpunosti odobreni zajedno sa rešenjima: III br. 1488/37, III br. 1715/37 i III br. 1753/37 kao i svima onim izdacima po čl. 21 Pravilnika o organizaciji službe u Narodnoj skupštini i skupštinskim službenicima bez primene Uredbe Br. 37420/I-1935.

Administrativni odbor na sednici svojoj od 30-VI-1937 primio je ovaj tromesečni pregled kase, novčanih knjiga i dokumenata kao ispravan, s toga je čast Administrativnom odboru predložiti Narodnoj skupštini da izvoli odobriti stanje u ovome pregledu, a samim tim izdati razrešnicu odgovornim licima, pošto su računi od 31/XII-1936 do 30/III-1937 zaključno pregledani od strane Narodne skupštine na svom XLIV redovnom sastanku održanom 30-VI-1937 god.

Za sekretara,
Potpredsednik,

Dr. Ljutica Dimitrijević, s. r.

Predsednik,
Administrativnog odbora,

Dr. Vjekoslav Miletić, s. r.

Predsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovaj drugi izveštaj Administrativnog odbora? (Primal) Objavljujem da je Narodna skupština primila i ovaj drugi izveštaj Administrativnog odbora. Izvolite čuti odborske izveštaje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Finansijski odbor izveštava Narodnu skupštinu da je na svom XXVI sastanku, održanom 19 marta o. g., izabrao Anketni odbor po pitanju nafte koji se konstituisao i izabrao za predsednika g. Nikolu Zubera, za potpredsednika g. inž. Nikolu Kabalina, za sekretara g. Životu Milanovića i za izvestioca g. dr. Mirka Kosića.

Predsednik Stevan Ćirić: Ovaj izveštaj prima se na znanje. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Odbor za proučavanje predloga zakona o istupima podnosi Narodnoj skupštini svoj izveštaj sa odvojenim mišljenjem odborske manjine o predlogu zakona o istupima.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaj umnožen je i razdat g. g. narodnim poslanicima. Na dnevni red će se staviti kad to Narodna skupština zaključi.

Izvolite čuti interpelacije za koje se traži prvenstvo.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Đorđe Jevtić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra trgovine i industrije o ugovoru između vlade Kraljevine Jugoslavije i Prvog jugoslovenskog društva za hemijsku industriju „Zorke“, sklopljenog 5 aprila 1930 godine i o eksploataciji naših vinogradara neodržavanjem ovog ugovora od strane „Zorke“ i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: Ima reč Ministar građevina g. dr. Marko Kožul da se u ime odsutnog Ministra trgovine i industrije izjasni o traženom prvenstvu za ovu interpelaciju.

Ministar građevina dr. Marko Kožul: Čast mi je izjaviti da primam prvenstvo ove interpelacije.

Predsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Primal) Objavljujem da je priznato prvenstvo ovoj interpelaciji. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Lazić Vojislav, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o pogibiji radnika na gradnji zgrade Poštanske štedionice i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da se izjasni o traženom prvenstvu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Čast mi je izjaviti da primam prvenstvo.

Predsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Primal) Objavljujem da je Narodna skupština primila traženo prvenstvo. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Lazić Vojislav, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o smenjivanju opštinske uprave u Novaku, Srez tamnavski, i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: Umesto odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković da se izjasni o traženom prvenstvu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Čast mi je izjaviti da ne mogu primiti traženo prvenstvo za ovu interpelaciju.

Predsednik Stevan Ćirić: Da li prima Narodna skupština traženo prvenstvo? (Glasovi: Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju prvenstvo, neka izvole sedeti, a koja ne primaju prvenstvo, neka izvole ustati.

(Većina ustaje.) Prvenstvo ove interpelacije nije priznato.

Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Lazić Vojislav, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra prosvete o potčinjavanju učiteljskih udruženja političkim partijama i traži da joj se prizna prvenstvo: (Vidi prilog). (*Vojislav Lazić*: O potčinjavanju učiteljskih udruženja Jugoslovenskoj radikalnoj zajednici, a ne političkim partijama! Saopštite onako kako sam napisao, a nemojte saopštavati drukčije!).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar prosvete da se izjasni da li prima prvenstvo ove interpelacije.

Ministar prosvete Dobrivoje Stošović: Čast mi je izjaviti da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije. (Prima) Objavljujem da je Narodna skupština primila traženo prvenstvo. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Mita Dimitrijević, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra pravde o donošenju rešenja o autentičnom tumačenju čl. 1 i 3 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova, tako da se advokatski troškovi i potraživanja za parnice nastale pre 20 aprila 1932 godine smanje sa 50% i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar prosvete da se izjasni da li prima traženo prvenstvo.

Ministar prosvete Dobrivoje Stošović: Čast mi je izjaviti da primam traženo prvenstvo.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je Narodna skupština priznala prvenstvo ovoj interpelaciji. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Nikola Preka, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova i na g. Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9 maja ove godine i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Predsednik Ministarskog saveta da se izjasni o prvenstvu ove interpelacije.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dr. Milan Stojadinović: Čast mi je izjaviti da primam traženo prvenstvo.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima). Objavljujem da je Narodna skupština priznala prvenstvo ovoj interpelaciji. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Zdravković Jovan, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o postupku policijskih i žandarmerijskih organa u Senju na dan 9 maja 1937 godine i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Umesto odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković, da se izjasni o prvenstvu ove interpelacije.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Čast mi je izjaviti Narodnoj skupštini da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima). Objavljujem da je Narodna skupština priznala prvenstvo ovoj interpelaciji. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Jovan Zdravković, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o postupku policijskih organa Uprave policije u Skoplju u vezi sa radom policijskih agenata Šefkije Ismailovića i Tetfika Šasivarevića, i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Umesto odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova reč ima Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković, da se izjasni o prvenstvu ove interpelacije.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: U ime g. Ministra unutrašnjih poslova čast mi je izjaviti da ne mogu primiti prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Da li prima Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima. — Ne primal!) Gospoda koja ne primaju, neka izvole ustati, a koja primaju neka izvole sedeti. (Većina ustaje). Objavljujem da prvenstvo ovoj interpelaciji nije priznato. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Jovan Zdravković, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na gospodina Ministra unutrašnjih poslova o postupku policijskog pisara Janka Dragičevića i žandarma 22 aprila ove godine u Podgorici prilikom sahrane šofera Radovana Petrovića i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Umesto odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova reč ima Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković, da se izjasni prima li prvenstvo ove interpelacije.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: U ime odsutnog Ministra unutrašnjih poslova čast mi je izjaviti da ne mogu primiti prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Da li prima Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima. — Ne primal!) Gospoda koja ne primaju, neka izvole ustati, a gospoda koja primaju, neka izvole sedeti. (Većina ustaje). Objavljujem da prvenstvo ovoj interpelaciji nije priznato. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Novaković Stjepan i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra saobraćaja o obustavi gradnje železničke pruge Varaždin—Koprivnica i traže da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: U ime odsutnog g. Ministra saobraćaja ima reč Ministar šuma i rudnika g. Đura Janković, da se izjasni o traženom prvenstvu.

Ministar šuma i rudnika Đura Janković: Gospodo poslanici, mada je ovo pitanje produženja radova na izgradnji pruge Varaždin—Koprivnica povoljno rešeno u pravcu zahteva g. poslanika Novakovića, jer je Kraljevska vlada vodila računa o potrebi izgradnje te železničke pruge, ipak izjavljujem u ime odsutnog g. Ministra saobraćaja da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima). Objavljujem da je priznato prvenstvo ovoj interpelaciji. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Dimitrijević Mita, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Predsjednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova o pomilovanju osuđenika iz Južne Srbije i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsjednik Stevan Ćirić: Ima reč Predsjednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova g. dr. Milan Stojadinović, da se izjasni o traženom prvenstvu.

Predsjednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dr. Milan M. Stojadinović: Čast mi je izjaviti da primam traženo prvenstvo.

Predsjednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima.) Objavljujem da je traženo prvenstvo primljeno. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Dimitrijević Mita, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o pomoći postradalim od elementarnih nepogoda u pojedinim srezovima Južne Srbije i u ostalim krajevima naše zemlje i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsjednik Stevan Ćirić: Ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković, da se u ime odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova izjasni o traženom prvenstvu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Primam prvenstvo ove interpelacije.

Predsjednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima.) Objavljujem da je prvenstvo ove interpelacije primljeno. Izvolite čuti dalje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Paštrović Manfred, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o zabrani zbora Jugoslovenske nacionalne stranke u Šibeniku 16 maja 1937 godine i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsjednik Stevan Ćirić: Ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković da se u ime odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova izjasni o traženom prvenstvu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: U ime odsutnog g. Ministra unutrašnjih poslova čast mi je izjaviti da ne mogu primiti traženo prvenstvo za ovu interpelaciju.

Predsjednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima — Ne prima.) Gospoda koja primaju traženo prvenstvo, neka izvole sedeti, a koja ne primaju, neka izvole ustati. (Većina ustaje.) Pošto je većina ustala, objavljujem da prvenstvo ovoj interpelaciji nije priznato.

Izvolite čuti ostale interpelacije.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. dr. Riko Fuks i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelacije: na g. Ministra saobraćaja o željezničkoj stanici u Ljubljani. (Vidi prilog); na g. Ministra finansija o povišenju prinadležnosti državnim i samoupravnim činovnicima. (Vidi prilog);

G. Zagorac Jovo, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra pravde o nedovršenju

zgrade za mlade maloletnike u Sarajevu. (Vidi prilog);

G. Grdić Risto, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra saobraćaja o nezakonitoj upotrebi salonskih kola. (Vidi prilog);

G. Turk Rajko, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o požaru muzičkog paviljona na letnjem sokolskom vežbalištu Matica-Ljubljana i o kominikeu Kraljevske banske uprave Dravske banovine. (Vidi prilog);

G. Milan Mravlje, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Predsjednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova o postupanju Bana Dravske banovine i upravnika ljubljanske policije prilikom boravka Predsjednika Jugoslovenske nacionalne stranke u pomenutoj banovini. (Vidi prilog). (Milan Mravlje: Ja sam tražio prvenstvo za ovu moju interpelaciju).

Predsjednik Stevan Ćirić: Ova interpelacija nije zabeležena sa oznakom da tražite prvenstvo. Ako se u Birou dogodila omaška, ispraviće se odmah.

Sve pročitane interpelacije upućene su nadležnoj gospodi Ministrima.

Izvolite čuti izveštaje g. g. Ministara.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava da će na interpelaciju narodnog poslanika g. Kunjašića Joakima — o postupku prema političkim uhapšenima u policiji; na interpelaciju narodnog poslanika g. Lazića Vojislava o smenjivanju opštinske uprave u Novaku, Srez tamnavski i na interpelaciju narodnog poslanika g. Turka Rajka o postupanju ljubljanske policije prema Pododboru udruženja četnika u Ljubljani — odgovoriti kad prikupi sve potrebne podatke;

G. Ministar saobraćaja izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika dr. Rika Fuksa i drugova — o željezničkoj stanici u Ljubljani — odgovoriti kad prikupi sve potrebne podatke;

G. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika g. inž. Manfreda Paštrovića — o uređenju uslova rada na brodovima i socijalnom stanju pomorskih radnika — odgovoriti kad se stavi na dnevni red;

G. Ministar pravde izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika g. Dimitrijevića Mite — o donošenju rešenja o autentičnom tumačenju čl. 1 i 3 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova, tako da se advokatski troškovi i potraživanja nastali pre 20 aprila 1932 g. smanje sa 50% — odgovoriti kad se stavi na dnevni red;

G. Ministar finansija izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika g. inž. Horvata Franje — o odlaganju gradnje carinskog magacina u Zagrebu — odgovoriti kad se stavi na dnevni red;

G. Ministar pravde izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika g. Zagorca Jove — o nedovršenju zgrade mladih maloletnika u Sarajevu — odgovoriti čim se stavi na dnevni red.

Predsjednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji uzimaju se na znanje.

Izvolite čuti zahtev gospodina Ministra pravde o izdavanju sudu gospode narodnih poslanika.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Ministar pravde traži odobrenje za produženje krićnog postupka protivu g. g. narodnih poslanika:

Glišića Milenka zbog dela iz § 334 K. z.; Đorđevića Vojislava zbog dela iz § 301 K. z.; Badžaka Milana zbog dela iz § 195 K. z.; Pleskovića Rudolfa zbog dela

iz § 301 K. z.; Lazarevića Aleksandra zbog dela iz §§ 297, 301 i 302 K. z.; Mesarova Martina zbog dela po Zakonu o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Nikolića Slavka zbog dela iz § 247 K. z.; dr. Smoljana Bariše zbog dela iz § 132/III i IV K. z.; dr. Berkovića Josipa zbog dela iz čl. 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi i § 302 K. z.; Mišetića Roka zbog dela iz čl. 69 Zakona o štampi; Zečevića Sekule zbog dela iz § 195 st. 1 K. z.; Vasića Tihomira zbog dela iz §§ 319, 318 i 379 K. z.; Vasića Tihomira zbog dela iz § 319 K. z.; dr. Jovanovića Đorđa zbog dela iz § 397 K. z.; Isakovića Milivoja zbog dela iz §§ 214, 216, 318 i 334 K. z.; Lenarčića Stanka zbog dela iz čl. 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi i § 156/II K. z.; Voce Šerifa zbog dela iz § 386 K. z. u vezi sa čl. 1 Zakona o suzbijanju zloupotreba u službenoj dužnosti; Čapljića Ragiba zbog dela iz § 301 K. z.; dr. Torbara Josifa zbog dela iz čl. 3 i 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi i § 165 K. z.; Tomašića Ljudevita zbog dela iz čl. 3 i 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Lazarevića Milana zbog dela iz § 396 K. z.; Tomašića Ljudevita zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Novakovića Frane zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Tomašića Ljudevita zbog dela iz Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Gibanjeka Andrije zbog dela iz Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Mesarova Martina zbog dela iz Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Mesarova Martina zbog dela iz § 128 i 181 K. z.; Tomašića Ljudevita zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Birtića Mije zbog dela iz § 301 K. z.;

G. Ministar pravde traži odobrenje za vođenje krivičnog postupka protivu narodnog poslanika g. Novakovića Frane;

G. Ministar pravde traži odobrenje za produženje krivičnog postupka protivu g. g. narodnih poslanika: Borića Frane zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Kraljevića dr. Dragana zbog dela iz §§ 372, 227 i 233 K. z.; Hundrića Nikole zbog dela iz § 301/I K. z.; Kovačevića (Kovačeva) Milana zbog dela iz § 82 Zakona o izboru narodnih poslanika; Kuveždića Živka zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Pape Andrije zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Voce Šerifa zbog dela iz §§ 319 i 397 K. z.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ovi zahtevi gospodina Ministra pravde biće upućeni Imunitetnom odboru.

Izvolite čuti izveštaj gospodina Ministra pravde o obustavljanju krivičnog postupka protiv narodnih poslanika za koje je traženo izdavanje sudu.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Gospodin Ministar pravde traži povraćaj krivičnih spisa po predmetima krivica poslanika g. dr. Kulišića Šime, g. Mijića Milana i g. dr. Markovića Milenka, pošto su privatni tužioc odustali od tužbi.

Gospodin Ministar pravde traži povraćaj krivičnih spisa po predmetima krivica narodnih poslanika g. Matijevića Stipe i g. Gornjaka Vinka, pošto su Ukazom od 5 januara 1937 godine krivična dela za koja su tuženi amnestirana;

Sreski sud u Mariboru traži povraćaj krivičnih spisa po predmetu krivice narodnog poslanika g. dr. Novačana Antona, pošto je krivično delo za koje je tužen amnestirano Ukazom od 5 januara 1937 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaj uzima se na znanje.

Izvolite čuti jedno saopštenje.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Narodni poslanik g. Arandelović Živojin, državni savetnik u penziji, iz Beograda, izabran 5 maja 1935 godine na listi g. dr. Vladimira Mačeka, podnosi Narodnoj skupštini punomoćstvo radi verifikacije svog poslaničkog mandata.

Pretsednik Stevan Ćirić: Punomoćstvo narodnog poslanika g. Arandelovića Živojina biće upućeno Verifikacionom odboru.

Upotrebljujem ovu priliku da kažem kako stoji stvar sa interpelacijom g. Milana Mravljea. Dobio sam o ovome izveštaj i on je zaista u svojoj interpelaciji tražio „nužnost“. Gospoda u birou nisu razumela ovu reč, pa molim da se to uvaži.

Izvolite čuti molbe za odsustva i bolovanje g. g. narodnih poslanika.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): G. Petković Đorđe, narodni poslanik, moli odsustvo do 15. jula o. g.; g. Pejkić Čedomir, narodni poslanik, izveštava da je teže bolestan i da ne može prisustvovati sednicama Narodne skupštine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Da li odobrava Narodna skupština traženo odsustvo i bolovanje g. g. narodnim poslanicima? (Odobrava). Objavljujem da je traženo odsustvo i bolovanje odobreno.

Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Narodnoj skupštini uputili su molbe i žalbe i to:

Salihagić Ibrahim, Turman Spasenija, Konjević Kosara, Cvetković Nikola, David Pinto, Petrović Darinka, Mirko Stojanović, Protić Živko, Vulović Radovan, Grujić Ivan, Rakić Stevan, Arsić Aleksa, Marković Milisav, Hiršfeld Frida, Ivanović Milan, Mitić Kosta, Pejović Mira, Vukotić Tomana, Stamenković Sultana, Košutić Vasilj, Murnajer Rudolf, Todosije Bošković, Milena Bračić, Ljubica Protić, Olga Jovanović-Bošković, Ljubica Ninković, Mitar Vuleković, Ahmetbeg Kapetanović, Jovan Lazović, Jakov Groznić, Alija A. Madžo, Milan Simić, Ilija Dučić, Zorka Marković, Dragoljub Matić, Danica i Anka Grabovac, Franciška Nolimaj, Mileva Pavlović, Jovanka Kotlaić, Dr. Dragoljub Petrović, inž. Borislav Nikolić, Stojka ud. Vukotića Petronija, Ljubomir Radičić, Franjo Ksaverij Švajgar, Mane Kaleović, Savka-Saja J. Tirić, Sava Đorđević, Sofija Vilhar, Vuksanović Vido, Manojlović Todor, Radosavljević Tadija, Brujić Miodrag, Pupiće Sava, Krčiković Hajrija, Mahmutović Jumurlija, Pantić Bosiljka, Štepanov dr. Svetislav, Vukosavljević Dragutin, Čučaković Darinka, Kantaci Dimović Marija, Nešić Stana, Mitić Velibor, Vrhovec Radivoje, Krištofor Toma, Pantelić Borisav, Šajnić Martin, Lekić Niko, Kovačević Razumenka, Mandelj Ingas, Stefanović Mirko, Čačić Dragić, Stojanović Milutin, Pavlović dr. Ema, Svetnik Rajko, Vukosavljević Emilija, Mutnić Matija, Krznarić Andrija, Mihajlović Darinka, Nilović Jerotije, Mančić Jevda, Pantić Vojin, Velzek Pero, Stanković Petra, Jovanović Krsta, Šuković Todor, Stevan Šolaja, Vlanić Đurađ, Radović Jovan, Kastratović Ilija, Srdanović Milisav, Ostojić Aleksandar, Ivanović Mara, Zlatić Danica, Ven Adelina, Gregović Marika, Milojević Ljubica, Kocić Trajko, Janaković Milica, Anđelković Nedeljko, Sejfić Ofren, Gojačević Avram, Kojčević Gavriilo, Jovčević Strezio,

Sokolović Jordan, Vukojević Milica, Šegedin Antun, Štagl Barica, Milošević Marko, Marvešević Milica, Žabarac Dragutin, Gavrilović Zorka, Traživuk Ilija, Todosijević Milenko, Raičković Stana, Hondrej Varvara, Stojančević Lazar, Milačić Ljubica, Bulatović Darinka, Vuković Naum, Đurana Nediljka Dunda, Puzavac Slavko, Forstner Lovro, Vukčević Petar, Karićanac Velimir, Katić Petar, Šarac Danica, Dimitrijević Dimitrije, Milovanović Toma, Barutlić Dragomir, Dežman Franja, Zlatan Stojković, Mijušković Nedeljko, Stojčević Trajko, Karadžić Sima, Princip dr. Nikola, Stojan Stojanović, Ivković Branko, Čančarević Petar, Miloje Kovačević, Novak Franja, Đuranović Radivoje, Marinković Dragomir, Nikolić Milo, Sterdević Sava inž., Franc Marolt, Lazarević Aleksandar, Ivanović Stana, Bunčić Marica, Trnski Dušan, Milenković Lazar, Nacković Milan, Jovanović Sava, Princip Pero, Mastilović Stana, Janjić Jovo, Tepavčević Jovan, Vojvodić Stana, Juh Marija, Videnović Slavka, Aleksandrović Vladimir, Belić Jelisaveta, Marić Hinko, Hubmajer Marija, Savić Milan, Marić Pava, Denisijević Katarina, Petković Dragoljub, Glišić Gvozdin, Stojiljković Natalija, Stanković Stjepan, Nešić Miodrag, Barović Jovanka, Poznanović Spira, Ilić Dragiša, Trbojević Anka, Karel Jiša, Simić Dragić, Čiglovsik Aleksandar, Svetislav Savković, Marković dr. Đorđe, Martinčić Josip, Nikolić Sara, Stokić dr. Vladislav, Rukavina Marija, Blagojević Danka, Vitas Luka, Nekreg Alojz, Vučinić Ante, Milenković Dragomir, Krnčević Danica, Petrović Ružica, Drobnjak Milan, Potporno prosvetno društvo „Nada“ iz Pašca, Aleksić Saveta, Grčić Jakov, Popović Sretko, Hadžiahmetović Fakića, Kranjčević Ivan, Iveša Ante, Stari Ivan, Rasulić Zivorad, Katić Vica, dr. Budišin Aleksandar, Popović Gavro, Bošković Bogdan, Maričić Teodosije, Tadić Vaso, Tomić Stojan, Debeljak Nedo, Lotrić Rudolf, Milentijević Radenko, Jakin Ljubica, Kršanin Radomir, Dešić Dimitrije, Jokanović Mičo, Đurđević Budimir, Ajdar Đon Marko, Dedović Ćerim, Senić Lazo, Veljković Nadežda, Jovović Krsto, Crnić Anka, Belobrdanin Jovan, Kuzmanović Trajan, Lajkauf Žiga, Nešević Kata, Spahić Halil, Jamnjikar Martin, Vladić Jelena, Vitas Anka, Fabo Honka, Beogradac Sofija, Lazović Petrana, Gavrilović Dragić, Ilić Ljubica, Ličina Anđelija, Popović Vasilija, Anković Živana, Cvetković Miroslava, Ranajski Sofija, Branković-Bašić Adela, Dimitrijević Jovan, Joksimović Jevrem, Vidić Dušan, Marković Milka, Pavlov Stanimir, Đorđević Blagoje, Petronijević Antonije, Pavić Hristina i Miskin Ana, Petrović Dušan, Ivanović Radosav, Poledica Rista, Jurišić Julijana, Radivojević Andrija, Slijepčević Aleksa, Dostanić Dušan, Kovačević Petar, Čudnovski Leonid, Kulišić Kosta, Milenković Dušan, Rubešanin Bjela, Jerbić Vilma, Petković Jovan, Rogožarski Živan, Jevtović Kuzman, Stojanović Mileva, Grujić Katarina, Ivanov Evgenije, Jurinić Ivo, Stanković Mihailo, Ćirević Milica, Milošević Sava, Maraš Mijajlo, Arnold dr. Đuro i drugovi, Bogdanović Kostadinka, Popović Dara, Popović Julka, Stanković Nikola, Miralem Ethem, Turman Spasenija, Potočnik Alfonz, Petković Branko, Vidaković Ivo i drugovi, Gujić Ante, Vuković Mate, Mijač Filip, Koljivrtić Spasoje, Knežević Sava, Ilić Marija, Filipović Vladimir, Basrak Spasoje, Bušić Petar, Begović Mirko, Vukadinović Gospava, Kitanić Marjan, Simonović Aleksandar, Bratić Anđela, Sunarić Mijo, Radovanović Milovan, Čergović Jelica,

Jovanović Radisav, Krstić Paraskeva, Stare Janez, Marić Milorad, Rakić Mladena, Medvid Stanka, Grmuša Savka, Đorđević Gligorije, Stanković Radoje, Ljiljak Jelena, Sever Ivan, Gokić Leosava, Nedeljkov Rada, Todorčević Nerandža, Grahovac Milenko, Hafivović Meho, Kecman Stana, Dimitrijević Vojislav, Torbica Aleksandar, Perović dr. Danica, Vranješević dr. Dragoljub, Davidović dr. Zaharije, Miđžić dr. Muharem, Muškatirović dr. Dušan, Turkalj Dragutin, Radojčić Marija, Geroč Milan, Milanović Živojin, Popović Sreten, Vorkapić Milivoj, Grubač Stana, Savić Evica, Martinović Mileva, Jovanić Đoka, Katanić Jovan, Danić Kostadin, Nedić Nasko, Katanić Kostadinka, Savić Svetolik, Stevanović Radovan, Pertot Drago, Skendžić Vujo, Nikolić Bogoljub, Pajkić-Stojanović Ilija, Čohadžić Miodrag, Rataj Ljudmila, Lipak Josif, Lorković Karla, Kristović Mare, Krezić Jakov, Stanojlović Milutin, Britvić Ivo, Montana Petar, Par Lovrenc, Stanojević Aleksa, Popović Mihailo, Ljubičić Vojin, Peruničić Ratko, Šole Štefan, Agić Salih, Ilić Leosava, Milanović Milica, Čajić Julka, Nikolić Milun, Stanovnici opštine Kupinovo, Srez zemunski, Kruščičanin Stevan, Crvašević Jovan, Stošić Toma, Perišić Vaso, Todorović Dimitrije, Buta Anka, Ćorić-Grujić Olga, Galinec Magdalena, Ferrari Gizela, Rodman Marija, Kópovski Marija, Vlajić Milan, Murmajer Rudolf, Eran Savatije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Sve pročitane molbe i žalbe biće upućene Odboru za molbe i žalbe.

Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Dragomir Stojadinović (saopštava): Narodnoj skupštini uputili su razna akta i to:

Beogradsko žensko društvo podnosi predstavku i moli da se odredba u Finansiskom zakonu za 1937/38 godinu o udaji učiteljica ukine; Gradani Velike Kikinde podnose predstavku i mole da im se izade u susret kako bi se sprečile poplave zemljišta, koje ne štite Vodne zadruge; Savez radničkih organizacija podnosi predstavku o uredbi o minimalnim nadnicama; Savez grafičkih radnika podnosi rezoluciju po pitanju što skorijeg ožvjljenja grafičke djelatnosti u zemlji; Slavoljub Manojlović sa 35 drugova ribara podnose predstavku i mole da se izuzetno od Uredbe od 18 maja 1937 godine, koja zabranjuje ribarenje u mesecima parenja ribe, dozvoli makar prodavanje već pre ulovljene ribe; Potrošačka zadruga javnih namještenika i penzionera iz Zagreba podnosi predstavku radi povišenja dodataka na skupoću državnim i samoupravnim službenicima; Trgovci iz opštine Jalžabat podnose predstavku da se obustave sve sudske dražbe do donošenja Uredbe o zaštiti seoskih trgovaca; Pododbori društva Srpska Majka: Trstenik, Bela Palanka, Soko Banja, Knjaževac, Jagodina, podnose predstavke protiv odredbe u Finansiskom zakonu za 1937/38 godinu o udaji učiteljica; Jugoslovensko novinarsko udruženje — Centralna uprava Beograd — dostavlja rezoluciju kojom traži što hitnije rešenje novinarskog osiguranja, stalnog zaposlenja, kao i zahtev da se na novinare mogu primenjivati samo norme koje je predvideo Zakon o štampi.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitana razna akta uzimaju se na znanje.

Gospodo narodni poslanici, pre prelaza na dnevni red imam čast da odgovorim na neka pitanja koja su mi stavili g. g. narodni poslanici.

Gospoda narodni poslanici Vojislav Lazić i Manfred Paštrović postavili su pitanje iste materije i iste

sadržine. Neka mi bude dopušteno, gospodo, da ja ta dva pitanja pročitam u celini i da dam na njih jedan odgovor, pošto bih inače morao ponavljati svoj prvi odgovor. Samo se po sebi razume da se time ne tangira ni ukoliko pravo ni jednog od pomenute gospode narodnih poslanika da se mogu o mome odgovoru izjasniti kako to Zakon o poslovnom redu propisuje.

Pitanje narodnog poslanika g. Vojislava Lazića glasi:

„Gospodine Predsedniče, poslednja sednica Narodne skupštine održana je na dan 20 marta t. g. Zaključujući ovu sednicu, Vi niste zakazali dan sledeće sednice, već ste izjavili: ovu sednicu zaključujem, sledeću zakazaću pismenim putem.

Iako je na dnevnom redu poslednje sednice bilo jedno od vrlo važnih pitanja: Izveštaj Odbora za molbe i žalbe, — koji je izveštaj ostao da se na sledećoj sednici reši; iako narod očekuje da Narodna skupština radi i nešto uradi, Vi ipak skupštinsku sednicu ne sazivate za vreme od 53 dana.

Ovoliki prekid skupštinskog rada ne može se ničim pravdati.

Tražim da što pre sazovete Narodnu skupštinu da nastavi svoj rad, a u isto vreme molim da mi na prvoj narednoj skupštinskoj sednici odgovorite: Zašto niste dosada zakazali sednicu Narodne skupštine i čime pravdate ovoliki nerad skupštinski.

12 maja 1937 godine

narodni poslanik
Vojislav Lazić, s. r.

Pitanje narodnog poslanika inž. g. Manfreda Paštrovića glasi ovako:

„Gospodine Predsedniče, nadam se da ćete se samnom složiti, da Narodna skupština ima pravo da bude informirana o događajima koji se dešavaju u našem političkom životu. Tako bi trebalo da bude, ukoliko smo parlamentarna država. A pošto sam uvjeren da ste barem Vi, kao Predsednik Parlamenta, u to uvjereni, to ne shvaćam zašto se plenum Narodne skupštine nije ranije sastao?

Na ranije prigovore o neradu Narodne skupštine, Vi ste sami izjavili sa tog predsedničkog mesta, da ćete se starati da Narodna skupština nakon izglasanog državnog proračuna nastavi radom. Međutim, prošlo je već tri meseca da se ovaj plenum nije sastajao. Zar je faktično ova Narodna skupština svedena na to, da joj je dužnost formalno izglasati državni proračun i „državni omnibus“ nazvan Finansijski zakon, s kojim se rešavaju svi problemi bez ikakve kontrole Narodnog predstavništva?

Opravdanje da nije bilo do sada ništa spremljeno za raspravu u plenumu ne stoji, jer je sjednica zadnji put zaključena sa već određenim dnevnim redom. A ukoliko i nije bilo ništa spremljenoga za raspravu, zar se kroz ovo vrijeme nije ništa desilo u našem političkom životu, što bi diktiralo saziv Narodne skupštine?

Ako je Vlada g. Milana Stojadinovića, kako sama sebe naziva, indiferentna prema raznim događajima i problemima; ako se većine ovog Parlamenta ne tiče šta se sa ovom zemljom događa, ipak nitko nema prava sprečavati ostale narodne poslanike da vrše svoju dužnost. Nesazivanjem plenuma Narodne skupštine onemogućava se rad i vršenje dužnosti narodnih poslanika, koje su dužnosti izborom preuzeli prema državi i narodu.

Iz gore navedenih razloga, slobodan sam, Gospodine Predsedniče, uputiti na Vas slijedeća kratka pi-

tanja, s molbom da mi usmeno odgovorite na prvoj sjednici:

1) Kako opravdavate ovaj nerad Narodne skupštine.

2) Da li je Vaše mišljenje, da su političke prilike u našoj zemlji takove da opravdavaju skrajno neinteresovanje za nesazivanje plenuma Narodne skupštine?

Beograd, 28 juna 1937 godine

S odličnim poštovanjem,
Ing. **Manfred Paštrović**, s. r.
narodni poslanik

Gospodo narodni poslanici, na ova dva pitanja ću odgovoriti pre svega ono što je najvažnije. Sam saziv Narodne skupštine u ovo letnje doba, po ovoj vrućini, dokaz je da se nije želeo izbegavati rad sa Narodnom skupštinom. (Burno pljeskanje u centru i na desnici). Ako, dakle, Narodna skupština nije do sada sazvana, očigledno je da postoje neki drugi razlozi, ali nikako ne taj razlog, koji bi bio za nas najvažniji, da se ne želi raditi sa Narodnom skupštinom.

Izvesni uzroci leže u tome da su za to vreme radila dva odbora Narodne skupštine. Kada odbori Narodne skupštine rade, ne može se smatrati da Narodna skupština za to vreme miruje. Vi znate, da su ta dva odbora intenzivno radila, i jedan zakonski predlog, koji je naknadno bilo potrebno dobro proveriti, biće već danas rešavan, a drugi, Zakon o istupima, biće stavljen, može biti, već u petak na dnevni red. (Odobranje u centru i na desnici.)

Dakle, gospodo narodni poslanici, već sam taj rad u odborima pokazuje da je Narodna skupština na poslu i da se u njoj radi. Ali, ima jedan momenat, koji, mogu reći, nije parlamentarne prirode, — prema tome ne izlazim sasvim otvoreno pred vas s njim — koji je donekle uticao da se Narodna skupština ne sazove u možda povoljnije vreme. Ali vas uveravam, gospodo narodni poslanici, da je i to vreme, za koje Narodna skupština nije sazvana, upotrebljeno vrlo korisno, — u tome radu učestvovao sam lično i ja, — da se izbegnu izvesni nesporazumi i da se stvori izvesna atmosfera koja je potrebna da bi se zakonski predlozi o kojima ima Narodna skupština da rešava, rešavali u onoj atmosferi u opštem; u javnom mnjenju, to naglašavam, ne u Parlamentu, nego u opštem, u javnom mnjenju, — na korist države i naroda.

Gospodo narodni poslanici, ja priznajem da sam često bio u neprilici kada su mi gospoda kolege stavljali slična pitanja. Ovoga puta iskreno vam kažem da nisam u neprilici. Jer, obilan zakonodavan rad leži pred vama, rad koji je čisto zakonodavne prirode, i ako mi taj rad završimo u ovom zasjedanju, videćete da je Vlada želela ne samo da radi sa Narodnom skupštinom, nego da pomalo i odstupi od onog dosadašnjeg, tako reći, pravila u našem nenormalnom političkom životu, da izvesne zakonske predloge rešava putem uredaba. (Burno pljeskanje kod većine i uzvici: Tako je!)

Ja ću samo da vam izložim nekoliko zakonskih predloga koji su od vrlo velikog značaja. To je Zakon o istupima, Zakon o privrednim zadrugama, Zakon o konkordatu, Zakon o sudijama, a evo danas je podnesen i Zakon o prekivanju srebrnog novca, — sve je to dokaz da Kraljevska vlada želi sa Narodnom skupštinom da radi, i ja molim g. g. narodne poslanike, koji su mi ovo pitanje stavili, da budu uvereni u to i da u to ne sumnjaju. Prema tome njihovo pitanje, strogo uzevši, može se svesti samo na to: zašto nije Narodna skupština pre sazvana, nego nešto

docnije. Ja sam spomenuo, da je Skupština i za to vreme radila i da su opravdani psihološki momenti iz političkog i javnog života to zahtevali.

Reč ima g. Lazić da se izjasni o mom odgovoru.

Vojislav Lazić: Gospodo narodni poslanici, ja nisam zadovoljan odgovorom gospodina Pretsednika i ne mogu biti zadovoljan zato što gospodin Pretsednik, umesto da brani Narodnu skupštinu i njen autoritet, brani Kraljevsku vladu. Gospodin Pretsednik je pozvan da brani autoritet Narodne skupštine, jer on pretstavlja Narodnu skupštinu, pa umesto da je on izišao da optuži Kraljevsku vladu ovde pred nama i da otvoreno kaže onako kako jeste: da je Kraljevska vlada kriva što Skupština za puna 3 meseca nije održala ni jednu sednicu, on je brani.

Razlozi gospodina Pretsednika, koji kaže da su radila dva odbora, pa, tobože, kada rade odbori, ne može da radi plenum, ne stoje, jer to su dva odbora koji su održali svega po nekoliko sednica, a i te su sazvane sada na vrat na nos, pre desetak dana, da za desetak dana donesu i pretresu ceo zakonski projekat o istupima i da podnesu izveštaj. Radili su na vrat na nos te da bi se sada moglo kazati: pa evo, radio je Odbor za pregled projekta zakona o istupima.

Međutim, naglasio nam je g. Pretsednik jednu stvar koja, donekle, treba da opravda nerad Narodne skupštine pa kaže: ima nešto, što vam do kraja neću kazati, ali vam malo nagoveštavam, da se je čekala neka bolja atmosfera za neko povoljnije rešenje i povoljniji rad Narodne skupštine, ali nije hteo do kraja da nam kaže: čekali su da bude bolja atmosfera za iznošenje Konkordata na rešavanje Narodnoj skupštini.

Gospodo, Vlada nije smela da izide onda sa Konkordatom kada je, naravno, bilo red, to jest posle budžeta, nego veli: čekali smo bolje prilike, bolju atmosferu pa da se onda iznese taj Konkordat. Gospodo, kada on bude bio iznet na dnevni red — a ja ne znam da li će Vlada imati kuraži da ga iznese, ali sad nam g. Pretsednik nagoveštava da hoće — ja ću onda govoriti o tome Konkordatu. Sada, međutim, konstatujem, da je tu po sredi jedan vladin manevar da stvori bolje prilike i bolji momenat za rešenje Konkordata i verujem da ne bi ni sazvala ovu sednicu nikako da nije obavezna da iznese taj Konkordat. Mi nismo pozvani za Zakon o istupima, mi nismo pozvani za Zakon o kovanju metalnog novca, mi nismo pozvani za ove sve zakone o kojima g. Pretsednik ovde govori, mi smo pozvani za rešenje Konkordata, pa se onda to garniralo ovim drugim zakonima da se, kao što bi narod rekao, Vlasi ne dosete.

Gospodo, očigledno je da Vlada g. dr. Milana Stojadinovića neće da radi sa Narodnom skupštinom, ona pred Narodnu skupštinu ide samo onda kad mora, a mora onda kad je u pitanju državni budžet, i čim dobije državni budžet, ona odmah beži od Narodne skupštine. Sad ide pred Narodnu skupštinu zbog Konkordata, a čim bude Konkordat izglasan ili odbijen, onda će se ove sednice opet zaključiti i biće zakazane pismenim putem. A zašto ona to radi? Radi zato što ova Vlada nije vlada koja želi parlamentarni život ove zemlje. Ovo je vlada po ugledu na fašizam, ovo je fašistička vlada. (Protesti kod većine). Gospodo, a da je to tačno, dokaz je što se beži od Parlamenta u ovoj zemlji. Kad bi Vlada Milana Stojadinovića zaista bila za parlamentaran život ove zemlje, kad bi ona bila za pune političke slobode, kad bi ona bila za normalizovanje političkih prilika u našoj zemlji, onda bi ona radila sa

Skupštinom, ne bi bežala od Narodne skupštine. (Protesti kod većine.) I, gospodo, za dokaz neka vam posluži jedna knjižica da je ovo fašistička vlada. Ova knjižica, vidite, na njoj piše da je izdane „Samouprave“, a „Samouprava“ to je organ vladin. (Govornik pokazuje jednu brošuru. — *Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dr. Milan Stojadinović:* To je demantovano! To je sama „Samouprava“ demantovala! Samouprava se ogradila od toga!)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine poslanice, citate Vam ne mogu dopustiti, jer to ne stoji ni u kakvoj vezi sa Vašim pitanjem.

Vojislav Lazić (nastavlja): U toj knjižici se veliča fašizam, tu su same slike italijanskog fašizma. I, gospodo, ko je taj koji može da nas ubedi da ovo nije fašistička vlada, kad ona prikazuje i hvali italijanski fašizam i želi da taj fašizam preseli i presadi u našu zemlju. Na ovim ministarskim klupama sede sve sami fašisti. (Graja i smeh.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine poslanice, Vaše vreme je isteklo i molim da završite.

Vojislav Lazić (nastavlja): Na ovoj knjižici imamo pečat, na kome piše „Studentski klub JRZ — Beograd“. I taj Studentski klub, hvaleći fašizam u Italiji, kaže na kraju ovo: „Mi nacionalno orijentisana omladina pozdravljamo dostojan gest Pretsednika Vlade, koji ovim svojim aktom javno dokazuje da Italija i fašizam nimalo nisu opasni po opstanak Jugoslavije“.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine narodni poslanice, po drugi put Vas opominjem da završite svoj odgovor.

Vojislav Lazić (nastavlja): Dakle, gospodo, nisam zadovoljan odgovorom g. Pretsednika i tražim da u ovoj zemlji zavлада jedanput pun parlamentaran rad, da narod vidi koristi od toga rada, ili, gospodo Ministri, ako nećete parlamentarizam i parlamentarni rad, bolje je da ga ukinete nego lažno da ga izigravate. Zato protestujem, i tražim da se radi ono što se govori, jer Vlada govori o punim političkim slobodama, govori o parlamentarizmu, a međutim, radi suprotno tome. Narod očekuje od ove Skupštine da ona radi, narod kaže: šta vi poslanici radite, šta ste rešili, šta će biti? A vi, gospodo, nemate nikakvog odgovora za taj narod, sležete samo rame-nima. Pa zato budite, gospodo, dostojni svog uzvišenog položaja narodnog poslanika i ne dajte ovoj Vladi da ovako izigrava vaš položaj u Narodnoj skupštini.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč narodni poslanik g. Manfred Paštrović.

Manfred Paštrović: Ja bih molio gospodina Pretsednika da mi odgovori na drugo pitanje. Gospodin Pretsednik odgovorio je na moje prvo pitanje, a na drugo nije, nego ga je obišao, a mene baš interesuje to drugo pitanje i ja molim g. Pretsednika da, pre nego što dam svoj odgovor, odgovori na to pitanje koje glasi ovako: „Da li je Vaše mišljenje da su političke prilike u našoj zemlji takve da opravdavaju krajnje neinteresovanje za nesazivanje plenuma Narodne skupštine“.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, ja sam u svome odgovoru, koji sam dao na oba pitanja, dao i odgovor na ovo pitanje.

Moj odgovor je jasan, a u tome niko me ne može uveriti, pa ni g. Lazić, da ja sa ovoga mesta branim Kraljevsku vladu, što ja nikad ne činim. I niko me, gospodo, ne može uveriti, da se iz ovoga može iskonstruisati optužba da Vlada neće da radi sa Narodnom skupštinom. Niko me, gospodo, u to ne može uveriti, jer ja sam razgovarao o tome sa g. Pretsednikom Kraljevske vlade i dejtvoovao da se sazove Narodna skupština, ali nikad prilikom tih razgovora nisam opazio da g. Pretsednik ima rđavu volju da sazove Parlament. Ja, gospodo, lojalno priznajem da je bilo teških momenata, kad mi je bilo vrlo teško dati odgovor na ovo pitanje, ali sad mi nije teško odgovoriti, jer se Vlada zaista postarala da dâ Narodnoj skupštini jedan obilan zakonodavni rad. Prilikom tog rada, Narodna skupština može se interesovati pored onih pitanja koja su na dnevnom redu i za sva druga pitanja koja su od interesa u našem političkom životu.

Ima reč g. Manfred Paštrović.

Manfred Paštrović: Gospodo narodni poslanici, nažalost konstatujem, da me ni ponovni odgovor gospodina Pretsednika nije zadovoljio. Gospodo, nisu to razlozi koje je naveo gospodin Pretsednik, nisu to razlozi radi kojih nije sazivan plenum Narodne skupštine. Gospodo, ja tvrdim ovde, da Vlada izbegava rad u ovoj Narodnoj skupštini. Ona se boji kritike. Boji se kritike opozicije zato, što je ta kritika istina, i ta istina, gospodo, ipak, ipak, izlazi iz ove dvorane i ako je cenzura oštija nego što je ikad bila. Zaista, gospodo, naša kritika je teška radi današnjeg stanja u našoj zemlji. (Jedan glas sa desnice: To si se uverio na terenu?!) Na terenu sam se uverio i video sve što iznosim, i ja molim gospodina, koji mi ovo dobacuje, da me demantuje ako može.

Gospodo, Vlada je slavila ovih dana dvogodišnjicu svoga rada. Ja mogu da kažem da nikad stanje u našoj zemlji nije bilo teže nego što je danas i da nikad Srbi i Hrvati nisu bili udaljeni jedni od drugih toliko koliko su danas. (Odobranje na levici).

Gospodo, ja neću da govorim o događajima u Senju, o čemu je bivši Ministar g. Preka podneo interpelaciju. Neću da govorim o događajima u Zetskoj banovini, neću da govorim o događajima u Ljubljani, gde su upalili Sokolski dom, jer o svemu tome biće govora kad bude donet Zakon o istupima. Ali ja pitam vas i Kraljevsku vladu, kakvo je stanje u Primorskoj banovini i da li vam je poznato šta se dogodilo u Primorskoj banovini za ovo vreme? Da li je Kraljevskoj vladi poznato da su sve općine, sem par njih, na jedan stanoviti dan, po odluci gospodina Mačeka, skinule državne grbove i otkazale vojnom referentu, odbile ćirilicu, da pečati u općinama nisu više onakvi kako zakon propisuje i da tamo vlada kaos? Pitam sve vas, ako je to istina, da li mi treba da predemo preko svega ovoga sa osmehom. Stanje u zemlji, gospodo, očajno je i mi se nalazimo u latentnoj revoluciji.

Zar to nisu razlozi; zar za vas to nije ništa, kad se skida državni grb, i zar za vas to nije ništa kada se skida državna zastava? Izgleda da je vama samo važno da dobijete dnevnicel! (Protesti na desnici). Gospodo, ja smatram da je dužnost Narodnog pretstavništva da se interesira o tim pitanjima i da nade načina da se leči ovo bolesno stanje dok još ima vremena! Ja, gospodo, ne optužujem nikoga, nego iznašam činjenice. Zato svi dobronamjerni

ljudi, svi ljudi koji žele dobro ovoj domovini, treba da se zamisle, a ne da sa ironijom i smehom prelaze preko toga. Ovo je jedno bolesno stanje, a Narodna skupština je prva zvana da se s time bavi i da se brine o političkom stanju naroda. Ona je pozvana da debatira o tome i da nade načina da se mirno reše ovi problemi, da se mirno reši ova latentna revolucija dok još ima vremena!

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, imam čast pročitati vam i treće pitanje. I ono je od g. Vojislava Lazića, narodnog poslanika, i glasi ovako:

„Prošlog meseca posetio je Beograd kao prestonicu Jugoslavije g. dr. Beneš, Pretsednik Čehoslovačke Republike . . . .” (Vojislav Lazić: Od toga pitanja sam odustao!)

Gospodin Vojislav Lazić je podneo tri pitanja. (Vojislav Lazić: Od drugog sam odustao!) Od onog trećeg ste odustali, od ovog niste. (Vojislav Lazić: Ne, nel!) Gospodo, ja uzimam na znanje da je g. Vojislav Lazić odustao, ali ja konstatujem da je u mom Kabinetu zapisano da g. Vojislav Lazić odustaje od svoga trećeg, a ne drugog pitanja. (Vojislav Lazić: Ja sam napisao da odustajem od toga pitanja).

Gospodo, dopustite da vam pročitam pismo g. Vojislava Lazića, kojim odustaje od svoga pitanja. To pismo glasi:

„Gospodinu Pretsedniku Narodne skupštine — Beograd

Od mojeg pitanja, upućenog Vam povodom dočeka Pretsednika Čehoslovačke Republike g. Beneša, odustajem i molim Vas da ga smatrate da ne postoji.”

Medutim, treće pitanje, koje je g. Lazić postavio, odnosi se na istu stvar... (Vojislav Lazić: Pročitajte ga!)... tako da je bilo teško znati na koje se pitanje povlačenje odnosi! Da li ostajete pri svome trećem pitanju? (Vojislav Lazić: Ostajem!) Dobro, odgovoriću Vam na to pitanje. To treće pitanje glasi ovako:

„Gospodine Pretsedniče,

Na dan 7 maja t. g. Pretsednik Kraljevske vlade g. Milan Stojadinović davao je večeru u Gardiskom domu u čast čehoslovačkih i rumunskih parlamentara, na kojoj je večeri uzelo učešća veći broj zvanica.

Agencija „Avala” dala je saopštenje našoj štampi sa ove večere, pa je dala i spisak naših narodnih poslanika koji su na ovoj večeri bili. U tom saopštenju je rečeno da sam i ja bio na ovoj večeri. Medutim, ja na ovoj večeri nisam bio i čudi me kako je moje ime u to saopštenje moglo doći.

Saznao sam da je ovo ovako saopštenje dato iz Vaše kancelarije, pa me to iznenaduje da se iz Pretsedništva Narodne skupštine ovakve netačnosti u javnosti iznose.

Molim Gospodina Pretsednika da mi na prvoj sednici Narodne skupštine odgovori: Zašto je ovo netačno saopštenje iz Pretsedništva Narodne skupštine učinjeno?”

Gospodo narodni poslanici, vi ćete videti u čemu je mala zabuna u kabinetu bila, kad smo pretpostavili, da je ovo pitanje ono, koje je g. Lazić povukao. Jer, kad uporedimo značaj posete Pretsednika Čehoslovačke Republike gospodina Beneša, sa značajem prisustvovanja g. Vojislava Lazića na jednom banketu, — čovečno je da smo pretpostavili, da g. Lazić povlači ovo svoje treće pitanje. Tim pre, gospodo, što g. Vojislav Lazić zna dobro i uveren sam — da se poslužim obrtom g. Paštrovića — uveren sam, da je on uveren, da ja istinu govorim, da se iz mog kabineta, ne samo ne javlja, ko je učestvovao na banke-

tima, koje priređuju g. Pretsednik Ministarskog saveta ili druga gospoda, nego se nikad ne javlja, niti se do sada javljalo, ko je učestvovao na banketu, koji je priređivalo samo Pretsedništvo Narodne skupštine. Ja bih sam bio vrlo zahvalan gospodinu Laziću, da mi ukáže taj trag, koji vodi od onoga izveštaja u javnosti do moga kabineta. Ja sam uveren da toga traga nema i da ga ne može biti. Prema tome moj odgovor na ovo pitanje glasi: Nikakav izveštaj moj kabinet o učesnicima na banketu nije davao, ne daje i neće davati.

Ima reč g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo poslanici, ovo pitanje nije ni tako neozbiljno, kao što vi mislite, a, gospodo, nije ni za šalu, kao što vi to hoćete da predstavite. Ja ovde izlazim najozbiljnije, i, razume se, hoću da najozbiljnije govorim o ovome pitanju. Možete vi to shvatiti neozbiljno, možete shvatiti za šalu, to je, gospodo, vaša stvar. Ja sam dužan da kažem ono, što narod oseća, i da kažem kako narod misli.

Gospodo, utvrdili smo maločas, da tri meseca Narodna skupština nije radila, ali, vidite, za to vreme dogodili su se razni slučajevi, dogodilo se, da je bilo tu dočeka, veselja, večera itd. Gospodo, ja se čudim i sada opet posle odgovora Pretsednikovog: kakvo je to podmetanje od strane našeg Centralnog presbiroa, koji servira našoj štampi sve što će ona da piše, da unosi, da sam i ja bio na jednoj večeri, koju je davao Pretsednik Vlade, a ja na toj večeri nisam bio. Ja, gospodo, tih dana uopšte nisam bio u Beogradu. (Jedan glas: A jeste li dobili pozivnicu?) Nisam dobio! A i da sam dobio, ja bih odgovorio da neću doći, a nisam zvat svakako zato, što su znali da bih ja odgovorio da neću da dodem. A zašto ne bi došao, imam razloga za to. Ja nisam tih dana ni bio u Beogradu uopšte i nisam želeo da uzmem učešća u tim dočecima. A zašto? Prvo zato: Došli su čehoslovački i rumunski parlamentarci da posete naš Parlamentat, a sa čime se naš Parlamentat mogao da pohvali? Šta je mogao da iznese pred te ljude koji su došli? Koliko je sednica naš Parlamentat održao? Kakve zakone je naš Parlamentat doneo? Ja smatram da nisu ciljevi tih sastanaka samo gozbe i banketi, nego treba da su ti sastanci posvećeni onome što je najvažnije, a to je: upoznavanju rada jednih i drugih. Međutim, šta su ti ljudi mogli da vide kod nas u našem Parlamentu? Održane su sednice samo za vreme budžeta i ništa više. Da li je mogao naš Parlamentat da kaže: Vidite, braćo Rumuni i Čehoslovaci, naš Parlamentat je uradio to i to. A mi nismo mogli da izademo ni sa čim, kao da ne postoji Parlamentat kod nas. Ja sa tih razloga smatram da g. Pretsednik nije dobro učinio što je izjavio želju da oni dodu, jer nije imao ništa da iznese pred njih. To je jedno, a drugo, u našem narodu postoji običaj da neko nekoga zove na gozbu tek onda kad uspešno završi jedan posao, onda kad je radio godinu dana ili pola godine pa u radu uspeo, tek onda naš narod poziva na gozbu. A našta je naš Parlamentat pozivao goste? Ni našta! Dalje, gospodo, nemojte se mnogo s tim banketima ponositi. Ja znam da je g. Stojadinović za ova tri meseca mnoge bankete dao, a oni nisu našem narodu doneli ništa, a najmanje je doneo onaj banket koji je dao Pretsednik Vlade, a vi, gospodo, znate da je Pretsednik Vlade davao večeru narodnim poslanicima. Naš narod, kada je pročitao da su Pretsednik Vlade i Pretsednik Skupštine davali večeru narodnim poslanicima, pomislio je kako su oni dobrodušni ljudi, jer su tu večeru davali iz

svoga džepa, a narod ne zna da je ta večera davana iz državne kase, na račun sirotog, golog i bosog naroda. Ja se zato, gospodo, protiv takvoga rada ograđujem. A prirodno je, gospodo, kada se nisam mogao naći na liniji g. Stojadinovića u ovome Domu, da se ne mogu naći ni na ovoj večeri. To je jasno kao dan.

Ja, gospodo, nikada nisam jedno govorio a drugo radio. Ono što govorim to i radim, i kada u ovome Domu sa vama sa desnice ne mogu da se složim, jer imam drugo mišljenje nego vi, nisam se mogao onda složiti ni sa tim da dodem na onu večeru.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine Laziću, obraćam Vam pažnju na to da Vam je vreme isteklo. Vi naročito insistirate na tome da Narodna skupština radi. Ja Vas molim, gospodine poslaniče, da završite, da možemo preći na dnevni red, koji ste Vi, baš u ovom pitanju, oglasili vrlo važnim.

Vojislav Lazić (nastavlja): Kad sam već spomenuo ove večere i ove bankete, ne mogu preći preko toga a da kao Valjevac ne kažem i to kako su naš Pretsednik Vlade i naš Ministar šuma i rudnika g. Đura Janković našli za zgodno i potrebno da u Valjevo dovedu Pretsednika Vlade i Ministra spoljnih poslova Turske Republike. Neka je njima svaka čast i poštovanje ali ja nalazim da nije bilo u redu i da nije bilo u skladu sa narodnim željama, da oni ovoga puta posete Valjevo i da im se tamo daje banket. Ja protiv toga protestujem. (Žagor).

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo, pre nego što predemo na dnevni red, slobodan sam da vam predložim dve rezolucije.

U vezi pročitanoog pozdravnog telegrama i jednoglasne odluke Turske Narodne skupštine kao i jednodušnih manifestacija u ovome Domu, učinjenih Pretsedniku Turske Republike, turskom narodu i njegovom narodnom predstavništvu, slobodan sam predložiti ovu rezoluciju:

»Jugoslovenska Narodna Skupština duboko je zahvalna Turskom Parlamentu na učinjenim izjavama iskrenog prijateljstva. Srećna je što može svesrdno uputiti svoje najtoplije pozdrave kako prijateljskom i savezničkom turskom narodu tako i njegovim narodnim zastupnicima. Narodna skupština koristi se da i ovom prilikom podvuče, da su naša dva naroda nerazlučno vezana nepokolebljivim prijateljstvom zasnovanim Balkanskim sporazumom, tom najvećom zalogom mira za Balkan, balkanske narode i mira uopšte.

Da živi junački turski narod!

Živeli turski narodni zastupnici! (Burno i dugotrajno pljeskanje i oduševljeni poklici: Živeli!)

Prima li Narodna skupština ovu rezoluciju? (Jednodušan odziv: Primamol) Oglašujem da je ova rezolucija primljena (Burno i oduševljeno pljeskanje).

Gospodo, kao što vam je poznato, u vremenu od 6 do 9 ovog meseca Jugoslovenski Senat i Narodna skupština imali su kao svoje goste parlamentarne Male antante, braću Rumune i Čehoslovake.

Ovom prilikom, 7 maja, održana je svečana sednica Parlamentarne Male antante u ovoj istoj sali Narodne skupštine, kojoj su imali čast predsedavati Pretsednik naše Narodne skupštine i našeg Senata.

Ova svečana sednica bila je manifestacija zajedničke saradnje parlamentara Male antante, u kojoj su naročito uzeli učešća svojim značajnim govorima članovi Pretsedništva Senata i Narodne skupštine Čehoslovačke, Rumunije i Jugoslavije i Pretsednik Ministarskog saveta Kraljevine Jugoslavije.

U želji da ova divna manifestacija dode do punog izraza i u parlamentarnim analima, meni je čast, gospodo narodni poslanici, predložiti vam ovu rezoluciju:

»Narodna skupština, želeći da rad Parlamentarne Male antante obeleži kao zajednički rad Narodnog predstavništva Čehoslovačke, Rumunije i Jugoslavije, odlučuje da se taj rad Parlamentarne Male antante u Beogradu otštampa kao zasebna knjiga stenografskih beležaka Senata i Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije.«

Prima li Narodna skupština ovu rezoluciju? (Jednodušan odziv: Primamo!)

Objavljujem da je i ova rezolucija jednoglasno primljena.

Sad, gospodo, prelazimo na dnevni red: Pretres izveštaja Odbora za molbe i žalbe.

Ima reč izveštilac odborske većine g. Borisav Živadinović.

Izveštilac većine Borisav Živadinović: Gospodo narodni poslanici, više godina je Narodnu skupštinu pretrpavao jedan veliki broj molbi, koje su iz dana u dan pristizale, a iz kojih je virila beda i patnja naših najzaslužnijih porodica mile nam države Kraljevine Jugoslavije.

Šta je nedostajalo ranijim vladama i Narodnom predstavništvu, pa da taj broj opravdanih molbi smanje, ne mislim se upštati u to, ali ono što se je iz tih molbi moglo da vidi jeste: očajan vapaj da se pritekne u pomoć porodicama naših najzaslužnijih sinova, koji su svoje živote ili svu svoju prošlost dali i utrošili na dobro naroda i države.

Ono što je najkarakterističnije, gospodo narodni poslanici, u svima pregledanim molbama briljira: patriotizam, herojstvo i požrtvovanje, koje je iz tih porodica dato kako na kulturnom tako i na bojnom polju, i za živo čudo, koje se u kulturnom svetu može nazvati samo podvigom viteštva, ceo taj mučenički živalj svih tih porodica živi, a neki se je već i ugasio, ali nečujno, bez vike, protesta i galame, isto onako kao što su i njihovi hranitelji nečujno, ali hrabro i viteški, kako to samo vitezima jugoslovenskog naroda dolikuje, dali svoje živote, ili svu svoju duhovnu i fizičku snagu za dobro i napredak svog naroda, svoje zemlje, svoje države.

Sve je to tako do danas, gospodo narodni poslanici, stajalo i čekalo, možda na vreme, a možda i na ljude toga vremena.

I evo, gospodo narodni poslanici, šta vidimo: vidimo da je došlo vreme da dolaskom ove Vlade na upravu zemlje, na čelu sa g. dr. Milanom Stojadinovićem, počinje da se ispunjuje ono što je neminovno, a uz to humano i socijalno, t.j. da se vraća vera kod svih građana da ima nekog, koji vodi računa o porodicama onih koji su sve od sebe što su mogli dati, dali za dobro, egzistenciju i napredak države i svojih budućih naraštaja.

Uz to, gospodo narodni poslanici, ova Vlada, na čelu sa g. dr. Stojadinovićem, dala je, dajući ovo uzvišeno delo — pomoć zaslužnim — još i ono, što je takode od vrlo velike važnosti i značaja, a to je: ugled Narodnoj skupštini, a tako isto i ugled narodnim predstavnicima, da se, dakle, u narodu može progovoriti, da je ova Skupština učinila nešto i za one, o kojima se do sada pričalo da su zaboravljeni. Time je, gospodo narodni poslanici, u narodu i naš ugled znatno porastao.

Odbor, pak, za molbe i žalbe uz završni rad Finansijskog odbora po rešavanju ovih molbi naj-savesnije, sa puno volje i požrtvovanja, rukovodeći se samo onim što je najopravdanije i najhitnije, u koliko je bilo materijalnih sretstava, spremio je posle svestranog pregleda ovaj prvi zakonski predlog o dodeljivanju pomoći zaslužnim porodicama, koji nije ništa drugo, već ono što ste, gospodo narodni poslanici, svi skupa želeli. Verujući, gospodo narodni poslanici, da Odbor za molbe i žalbe pred vas na glasanje stavlja samo vaše predloge, za koje verujem da ćete ih jednoglasno usvojiti, sa verom i željom sviju nas da će se uskoro i ostale opravdane molbe, kad to budu finansijske prilike dozvolile, takode rešiti — molim da izvolite čuti izveštaj Odbora i prvi zakonski predlog o izvanrednoj državnoj pomoći i regulisanju penzijskih prinadležnosti. Izveštaj Odbora glasi:

„NARODNA SKUPŠTINA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Odbor za molbe i žalbe

IX Br. 468

24 juna 1937 godine

u Beogradu

NARODNOJ SKUPŠTINI

BEOGRAD

U vezi svoga izveštaja Br. 409 od 19 marta 1937 godine, Odbor za molbe i žalbe Narodne skupštine, na sednicama svojim od 26 i 27 aprila, 10 maja i 4 juna 1937 godine, pregledao je tekst zakonskog predloga, koji je spreman uz gore pomenuti izveštaj i na osnovu zvaničnih izveštaja i svestranog pregleda Odbor je sastavio definitivni tekst, koji ima čast ovim pismom dostaviti Narodnoj skupštini i umoliti je, da ovaj tekst zakonskog predloga izvoli u svemu usvojiti.

Za izvestioce određeni su g. g. Borisav Živadinović i Milivoje Isaković, narodni poslanici.

Pretsednik,

Jevrem Tomić, s. r.

Sekretar,

Borisav Živadinović, s. r.

Članovi:

Petar Kosović, s. r.

Uroš Nedeljković, s. r.

inž. Acim Popović, s. r.

Pavle Gajić, s. r.

Todor Mihailović, s. r.

Dragoljub J. Ivanović, s. r.

Prota Branko Paunović, s. r.

Vojislav Gaćinović, s. r.

Prota Petar Galogaža, s. r.

Momčilo Sokić, s. r.

Dr. Riko Fuks, s. r.

Milan Vukićević, s. r. (odvaja se)»

Predlog zakona glasi ovako:

„PRVI ZAKONSKI PREDLOG

o

IZVANREDNOJ DRŽAVNOJ POMOĆI I REGULISANJU
PENZIJSKIH PRINADLEŽNOSTI

Ovim zakonskim predlogom dodeljuju se izvanredne državne pomoći odnosno regulišu penzijske

prinadležnosti, kako je u sledećih 617 paragrafa određeno:

§ 1

Dodeljuje se Cakić Jeleni, iz Leskovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 2

Dodeljuje se Čapki Rozinki, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 3

Dodeljuje se Osan Mariji, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 4

Dodeljuje se Ristiću Gvozdenu, iz Čačka, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 5

Dodeljuje se Jašareviću Šemi, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 6

Dodeljuje se Popoviću Blaži, iz Zagrada, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 7

Dodeljuje se Marčić Olgi, udovi iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 8

Dodeljuje se Josipović Milki, udovi iz Valjeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 9

Dodeljuje se Pavlović Mariji, iz Raške, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 10

Dodeljuje se Ažman Angeli, iz Novog Mesta, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 11

Dodeljuje se Rankoviću Dragomiru, iz Kraljeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 12

Dodeljuje se Čakić Milici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 13

Dodeljuje se Duimović Ines i Noemi, sa Rijeke, stalna mesečna doživotna pomoć svakoj od 200 dinara.

§ 14

Dodeljuje se Pešiću Zafiru, iz Vranja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 15

Dodeljuje se Divljakoviću Nikoli, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 16

Dodeljuje se Račić Mariji, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 17

Dodeljuje se Čular Mandini, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 18

Dodeljuje se Živković Katarini, udovi iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 19

Dodeljuje se Nakić Slavki, udovi iz Kotora (Boka), stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 20

Dodeljuje se Šijaković Stani, udovi iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 21

Dodeljuje se Glavač Zori, udovi iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 22

Dodeljuje se Stošiću Velimiru, iz Vranja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 23

Dodeljuje se Uljarević Iliji, iz Gackog, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 24

Dodeljuje se Govedarici Jovanki, udovi iz Avtovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 25

Dodeljuje se Grijus Olgi, udovi iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 26

Dodeljuje se Vales Anđi, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 27

Dodeljuje se Svobodi Jeleni, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 28

Dodeljuje se Čuk Milevi, udovi iz Knina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 29

Dodeljuje se Timl Antici, udovi iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 30

Dodeljuje se Milutinović Jeremiji, iz Valjeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 31

Dodeljuje se Stamenkoviću Živojinu, iz Kosovske Mitrovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 32

Dodeljuje se Jovanoviću Sretenu, iz Radajeva, Srez moravički, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 33

Dodeljuje se Kartaliji Katarini, udovi iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 34

Dodeljuje se Popadiću Dobrivoju, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 35

Dodeljuje se Danici Radaković, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 36

Dodeljuje se Đurković Evici, iz Donjeg Milanovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 37

Dodeljuje se Lapčeviću Dragiši, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 38

Dodeljuje se Vujiću Đorđu, iz Urovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 39

Dodeljuje se Domjanić Stanki, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 40

Dodeljuje se Vučićević Ljubici, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 41

Dodeljuje se Vujić Rosi, iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 42

Dodeljuje se Kataliniću-Jeretovu Rikardu, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 43

Dodeljuje se Bogdanović Bosiljki, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 44

Dodeljuje se Poček Jovanu, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 45

Dodeljuje se Sretenović Jelisaveti i Joci, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 din.

§ 46

Dodeljuje se Kamber Danici, iz Banje Koviljače, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 47

Dodeljuje se Marković Kosari, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 48

Dodeljuje se Nikoliću Vladislavu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 49

Dodeljuje se Branković Ani, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 50

Dodeljuje se Simoviću Milosavu, iz Šavnika, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 51

Dodeljuje se Horvat Marijani, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 52

Dodeljuje se Balnancu Nikoli, iz Titela, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 53

Dodeljuje se Marinkovu Aleksandru, iz Titela, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 54

Dodeljuje se Saviću Stevanu, iz Vilova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 55

Dodeljuje se Basaru Žarku, iz Donjeg Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 56

Dodeljuje se Bosniću Jovanu, iz Vinkovaca, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 57

Dodeljuje se Lastavici Dani, iz Novog Sada, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 58

Dodeljuje se Kolarić Viti, iz Mošorina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 59

Dodeljuje se Rosiću Gavri, iz Jajca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 60

Dodeljuje se Jovanović Kruni, iz Drteveca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 61

Dodeljuje se Pantelić Radmili, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 62

Dodeljuje se Zečević Jeleni, iz Arilja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 63

Dodeljuje se Aksentijević Sofiji, iz Prištine, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 64

Dodeljuje se Janković Mariji, iz Varaždina, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 65

Dodeljuje se Plamenac Ivani, iz Starog Bära, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 66

Dodeljuje se Jovanović Kosari, iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara i ženskoj deci do punoletstva.

§ 67

Dodeljuje se Rudić Jeli, iz Kupresa, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 68

Dodeljuje se Milušić Darinki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 69

Dodeljuje se Nedić Leposavi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 70

Dodeljuje se Gabršek Andriji, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 3000 dinara.

§ 71

Dodeljuje se Lontkijević Melaniji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 72

Dodeljuje se Perunoviću Petru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1500 dinara.

§ 73

Dodeljuje se Sadiku Ahmedu, iz Prizrena, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 74

Dodeljuje se Radiću Metodiju, iz Knina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 75

Dodeljuje se Dušmanić Milici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 76

Dodeljuje se Letiću Đoki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 77

Dodeljuje se Vučićević Savi, iz Vir Pazara, stalna mesečna pomoć od 500 dinara.

§ 78

Dodeljuje se Čavki P. Pavi, iz Mrkonjić Grada, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 79

Dodeljuje se Šolajić Ljubici, iz Ivanjice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 80

Dodeljuje se Belošević Darinki, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 81

Dodeljuje se Trebješaninu Jakovu, iz Šavnika, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 82

Dodeljuje se Vidić Idi, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 83

Dodeljuje se Košir Amaliji, iz Škofije Loke, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 84

Dodeljuje se Pešiću Cvetku, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 85

Dodeljuje se Maksimović Trnjini, iz Gnjilana, stalna mesečna pomoć od 500 dinara.

§ 86

Dodeljuje se Stamenkoviću Anđelu, iz Maglina, Srez preševski, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 87

Dodeljuje se Rako Leposavi, iz Imotskog, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 88

Dodeljuje se Krstiću Miti, iz Uroševca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 89

Dodeljuje se Tasić Nasti, iz Smederevske Palanke, stalna mesečna pomoć od 500 dinara.

§ 90

Dodeljuje se Milčiću Svetozaru, iz Krivače, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 91

Dodeljuje se Kutlešiću Sretenu, iz Draglice, Srez zlatiborski, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 92

Dodeljuje se Kuzeljeviću Gavrilu, iz Dobroselice, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 93

Dodeljuje se Sekuliću Radovanu, iz Danilovgrada, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 94

Dodeljuje se Živkoviću Milanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 95

Dodeljuje se Radujku Stevanu, iz Bučina, Srez kruševski, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 96

Dodeljuje se Trajkoviću Veličku, iz Domorovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 97

Dodeljuje se Milovanoviću Todoru, iz Prizrena, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 98

Dodeljuje se Džambazoviću Panti, iz Prilepa, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 99

Dodeljuje se Pavićeviću Marku, iz Danilovgrada, stalna mesečna pomoć od 200 dinara.

§ 100

Dodeljuje se Đurić Gigi, iz Donjeg Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 101

Dodeljuje se Kostić Leposavi, iz Preobraženja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 102

Dodeljuje se Vukoviću Veličku, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 103

Dodeljuje se Dimitrijeviću Jovanu, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 104

Dodeljuje se Mijatović Pijadi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 105

Dodeljuje se Marković Danici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 106

Dodeljuje se Janičijević Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 107

Dodeljuje se Anđelkoviću Janku, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 108

Dodeljuje se Tatiću Nedeljku, iz Dobruna, stalna mesečna pomoć doživotno od 100 dinara.

§ 109

Dodeljuje se Dimitrijeviću Vasiliju, iz Prilepa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 110

Dodeljuje se Berecu Kolomanu, iz Mošorina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 111

Dodeljuje se Antonić Mariji, iz Debra, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 112

Dodeljuje se Kopecki Mariji, iz Sombora, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 113

Dodeljuje se Bogičeviću Mihailu, iz Burade, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 114

Dodeljuje se Tort Edvigi, iz Makarske, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 115

Dodeljuje se Andelković Darinki, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 116

Dodeljuje se Spasić Timi, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 117

Dodeljuje se Janiću Đorđu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 118

Dodeljuje se Protiću Vladislavu, iz Prilika, Srez moravički, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 119

Dodeljuje se Ranisavljeviću Savi, iz Mošorina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 120

Dodeljuje se Šajnovu Petru, iz Šajkaškog Sv. Ivana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 121

Dodeljuje se Keracu Miti, iz Donjeg Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 122

Dodeljuje se Marković Vukosavi, iz Gornjeg Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 123

Dodeljuje se Marković Zorki, iz Gornjeg Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 124

Dodeljuje se Polovini Zlati, iz Slavonske Požege, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 din.

§ 125

Dodeljuje se Vladanki Perić, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 126

Dodeljuje se Kojadinoviću Nedeljku, iz Zaovina, Srez račanski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 127

Dodeljuje se Dačić Danici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 128

Dodeljuje se Artinović Zaruhi, iz Prištine, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 129

Dodeljuje se Palčić Fani, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 130

Dodeljuje se Tomanović Jeli, iz Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 131

Dodeljuje se Popadiću Peri, iz Bugojna, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 132

Dodeljuje se Đorđeviću Milošu, iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 133

Dodeljuje se Rihter Antoniji, iz Daruvara, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 134

Dodeljuje se Marković Fanki, iz Bitolja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 135

Dodeljuje se Dražiću Janku, iz Šušnjara, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 136

Dodeljuje se Perezu Mati, iz Raba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 137

Dodeljuje se Gluhić Zineti, iz Tuzle, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 138

Dodeljuje se Stojkoviću Nikoli, iz Babina, srez kruševski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 139

Dodeljuje se Janković Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 140

Dodeljuje se Jeliću Dragutinu, sa Sušaka, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 141

Dodeljuje se Stanišić Milici, iz Podgorice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 142

Dodeljuje se Bašić Luci, iz Donjeg Muća, srez splitski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 din.

§ 143

Dodeljuje se Prokić Rosi, iz Sopota, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 144

Dodeljuje se Defrančesko Amaliji, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 145

Dodeljuje se Bajić Ljubici, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 146

Dodeljuje se Filipoviću Filipu, iz Tetova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 147

Dodeljuje se Petrović Katarini, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 148

Dodeljuje se Vuksan Sofiji, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 149

Dodeljuje se Marijanov Kudi, iz Šajkaškog Svetog Ivana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 150

Dodeljuje se Pauniću Živanu, iz Gornjeg Kovilja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 151

Dodeljuje se Blagojeviću Žarku, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 152

Dodeljuje se Josiću Stevanu, iz Vilova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 153

Dodeljuje se Ledancu Radivoju, iz Vilova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 154

Dodeljuje se Perišić Aleksandri, iz Beograda, za svih petoro dece stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara, muškarcima do punoletstva a ženskoj do udomljenja.

§ 155

Dodeljuje se Trifunoviću Ranku, iz Požege, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 156

Dodeljuje se Kabadajiću Zvonimiru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 157

Dodeljuje se Kleklu Joži, iz Črešnovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 158

Dodeljuje se Radosavljeviću Stevanu, iz Futoga, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 159

Dodeljuje se Maguljani Ljubici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 160

Dodeljuje se Đuranoviću Peri, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 161

Dodeljuje se Vasner Antoniji, iz Velenja (Celje-Gaberje), stalna doživotna mesečna pomoć od 250 dinara.

§ 162

Dodeljuje se Ilić Nastasiji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 163

Dodeljuje se Donević Micku, iz Manastirice, srez porečki, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 164

Dodeljuje se Vojinović Darinki, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 165

Dodeljuje se Milinkoviću Milenku, iz Trstenika, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 166

Dodeljuje se Pavlici Milki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 167

Dodeljuje se Neševiću Đordu, iz Bijelog Polja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 168

Dodeljuje se Kostić Sofiji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 169

Dodeljuje se Lukačević Katarini, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 170

Dodeljuje se Bešević Cveti, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 171

Dodeljuje se Belesavcu Blagoju, iz Markovca, srez orašadski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 172

Dodeljuje se Simonović Cveti, iz Debra, stalna mesečna doživotna pomoć od 150 dinara.

§ 173

Dodeljuje se Šopaloviću Ratku, iz Sarajeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 174

Dodeljuje se Gavrilović Andi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1500 dinara.

§ 175

Dodeljuje se Dejanović Mariji, iz Bitolja, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 176

Dodeljuje se Vukotić Kaji, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 177

Dodeljuje se Dajoviću Sabestijanu, iz manastira Ravanice, Vrdnik (Srem), stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 178

Dodeljuje se Tomić Milici, udovi Jaše Tomića, stalna mesečna doživotna pomoć od 3000 dinara.

§ 179

Dodeljuje se Popović Jelisaveti, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 2000 dinara.

§ 180

Dodeljuje se Jeleni Muhar, iz Gospića, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara, a posle njene smrti njenim ćerkama do udaje.

§ 181

Dodeljuje se Purić Branislavi, iz Čačka, stalna mesečna doživotna pomoć od 1200 dinara, do njene smrti, muškoj deci do 23 godine navršene, a ženskoj do udaje.

§ 182

Dodeljuje se Delini K. Milki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 183

Dodeljuje se Kovačević Ljubici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 184

Dodeljuje se Živanović Anki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 185

Dodeljuje se Milenković Živojinu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 186

Dodeljuje se Živanović Bosiljki, iz Dobanovaca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 187

Dodeljuje se Radojković Kadivki, iz Soko Banje, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 188

Dodeljuje se Nikolić Draginji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 189

Dodeljuje se Jeremić Anki, iz Užica, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 190

Dodeljuje se Tucoviću Vasi, iz Gostilja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 191

Dodeljuje se Bujošević Mileniji, iz Kamena, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 192

Dodeljuje se Čančarević Don Petru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 193

Dodeljuje se Nikoliću Iliji, iz Bašina, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 194

Dodeljuje se Đorđeviću Tanasku, iz Rače, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 195

Dodeljuje se Kampanelo Jelisaveti, iz Subotice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 196

Dodeljuje se Špinka Blanki, iz Aleksandrova, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 197

Dodeljuje se Zdravkoviću Iliji, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 198

Dodeljuje se Ninić Zori, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 199

Dodeljuje se Petković Sari, iz Višesave, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 200

Dodeljuje se Šlegl Nevenki, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.200 dinara.

§ 201

Dodeljuje se Radić-Nikloš Katarini, iz Čuprije, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 202

Dodeljuje se Lazareviću Milentiju, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 203

Dodeljuje se Čemerić Mici, iz Lačarka, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 204

Dodeljuje se Kovačevu Žarku, iz Mola, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 205

Dodeljuje se Deniću St. Kostu, iz Prištine, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 206

Dodeljuje se Đorđević Hristini, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 207

Dodeljuje se Klarić Angelini, iz Foče, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 208

Dodeljuje se Cvetkoviću Živku, iz Aleksinca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 209

Dodeljuje se Cimermanu Martinu, iz Maribora, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 210

Dodeljuje se Petroviću Svetozaru, iz Popšice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 211

Dodeljuje se Bešić Budimki, iz Aleksinca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 212

Dodeljuje se Kovačević Mariji, iz Sarajeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 213

Dodeljuje se Pavlović Desi, iz Novog Bečeja, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 214

Dodeljuje se Laziću-Pećaninu Milutinu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 700 dinara.

§ 215

Dodeljuje se Ilić Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 216

Dodeljuje se Bajkoviću Nikoli, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 217

Dodeljuje se Pećanin Vukosavi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 218

Dodeljuje se Gazivodi Milici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 219

Dodeljuje se Murnmaueru Rudolfu, iz Maribora, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 220

Dodeljuje se Ristivojeviću Svetozaru, iz Bašina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 221

Dodeljuje se Petrović Jeleni, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 222

Dodeljuje se Prodanović Miloradu, iz Budiželje, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 223

Dodeljuje se Tomić Sevastiji, iz Kruševa, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 224

Dodeljuje se Lazić Katici, iz Čuprije, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 225

Dodeljuje se Šćepanoviću Zariji, iz Bijelog Polja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 226

Dodeljuje se Vlahović Raji, iz Boljevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 227

Dodeljuje se Lihtenegeru Ivanu, iz Boljevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 228

Dodeljuje se Citeršlager Rozi, iz Boljevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 229

Dodeljuje se Popoviću Borivoju, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 230

Dodeljuje se Maier Mariji, iz Škofije Loke, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 231

Dodeljuje se Jagert Karolini, iz Maribora, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 232

Dodeljuje se Punčah Mariji, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 233

Dodeljuje se Vilhar Zofiji, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 234

Dodeljuje se Tatić Radmili, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 235

Dodeljuje se Miloradović Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 236

Dodeljuje se Hajduković Stevanu, iz Šipolje, (Kos. Mitrovica) stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 237

Dodeljuje se Dobrih Ruži, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 238

Dodeljuje se Don Jakiću Anti, iz Podgore, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara (Makarska).

§ 239

Dodeljuje se Cekuš Ernestini, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 240

Dodeljuje se Srdar Mariji, iz Smiljana, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 241

Dodeljuje se Mišiću Milanu, iz Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 242

Dodeljuje se Vuletiću Vojislavu, iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 243

Dodeljuje se Obradović Milevi, iz Sibnice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 244

Dodeljuje se Žmitek Elizabeti, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 245

Dodeljuje se Fras Matiji, iz Maribora, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 246

Dodeljuje se Plošnik Tereziji, iz Guštanje, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 247

Dodeljuje se Rudiću Stevanu, iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 248

Dodeljuje se Golob Julijani, iz Maribora, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 249

Dodeljuje se Nikoliću Velimiru, iz Nakučana, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 250

Dodeljuje se Lazareviću Lazaru, iz Rače, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 251

Dodeljuje se Stroj Alojziju, iz Trbovlja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 252

Dodeljuje se Vučkoviću Ljubomiru, iz Glinice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 253

Dodeljuje se Vučićević Milevi, iz Kragujevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 254

Dodeljuje se Miliću Anđelku, iz Golubca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 255

Dodeljuje se Stojanoviću D. Milu, iz sela Srenjeva, Srez raški, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 256

Dodeljuje se Jovanoviću-Markoviću Jovanu, iz Kragujevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 257

Dodeljuje se Cerar Angelu, iz St. Vida, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 258

Dodeljuje se Habjančiču Andreji, iz Domžala, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 259

Dodeljuje se Supanič Ivani, iz Rimske Toplice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 260

Dodeljuje se Desančić-Polit Milici, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 din.

§ 261

Dodeljuje se Liško Otiliji, iz Kos. Mitrovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 262

Dodeljuje se Marković Latinki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 Dinara.

§ 263

Dodeljuje se Čičanoviću Kostu, iz Bitolja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 264

Dodeljuje se Haleger-Černe Antoniji, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 265

Dodeljuje se Marisavljeviću Miladinu, iz Kusatka, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 266

Dodeljuje se Klemenčiču Alajziju, iz Poljšice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 267

Dodeljuje se Anastasijević Zorki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 268

Dodeljuje se Stamenković-Milovanović Jelici, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 269

Dodeljuje se Bugarčić Sofiji, iz Vršca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 270

Dodeljuje se Mirkoviću Petru, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 2.000 dinara, a ženi po njegovoj smrti 1.000 dinara.

§ 271

Dodeljuje se Laziću Milošu, iz Jadranske Lešnice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 272

Dodeljuje se Simić Danici, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 273

Dodeljuje se Tasić Ljubici, iz Kruševca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 274

Dodeljuje se Đorđeviću Miki, iz Vršca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 275

Dodeljuje se Car-Petrovoj Mariji, iz Crikvenice, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 276

Dodeljuje se Grdić Georgini, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 277

Dodeljuje se Arsenijević Desanki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 278

Dodeljuje se Ristić Savki-Caji, udovi iz Brze Palanke, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 279

Dodeljuje se Strašek Ani, iz Hoče, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 280

Dodeljuje se Vrstovšek Ivanu, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 281

Dodeljuje se Tomić Jovanki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 282

Dodeljuje se Azanac Milevi, iz Ivanjice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 283

Dodeljuje se Kurnik Tereziji, iz Sv. Lenarta, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 284

Dodeljuje se Ložar Angelu, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 285

Dodeljuje se Sprem Stani, udovi iz Kupresa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 286

Dodeljuje se Stipaniću Tomi, iz Tivta (Boka), stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 287

Dodeljuje se Borojeviću Pavlu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 288

Dodeljuje se Sešiću Miti, iz Despot Sv. Ivana, stalna doživotna mesečna pomoć od 200 dinara.

§ 289

1) Da se porodicama — udovima i deci — koje primaju trostruki iznos penziskih prinadležnosti po rešenjima Ministarskog saveta Pov. D.R.br. 20 od 7 marta 1921, Pov. D.R.br. 126 od 28 juna 1921 i D.R.br. 83333 od 4 jula 1921, u mesto prinadležnosti po citiranim rešenjima Ministarskog saveta, isplaćuje iz državne kase:

a) na ime penzije po 250 dinara mesečno i

b) na ime ličnog i porodičnog dodatka po 3.000 dinara mesečno.

Penzija će im se izdavati pod uslovima Zakona o penzionom fondu za udovice i decu umrlih činovnika od 1871 sa dočnijim izmenama i dopunama, a dodatak pod uslovima iz čl. 25 Uredbe o ličnom i porodičnom dodatku državnih penzionera br. 37600/I-935 izmenjene i dopunjene rešenjem Ministarskog saveta br. 39365/I-1935.

2) Da se Terziću Božidaru, armiskom deneralu u penziji, Pavloviću Živku i Martinoviću Mitru, divizijskim deneralima u penziji, mesto dosadašnjih dodataka, isplaćuje na ime ličnog i porodičnog dodatka po 3.000.— dinara mesečno, pod uslovima iz čl. 25 Uredbe o ličnom i porodičnom dodatku državnih penzionera Br. 37600/I-1935, izmenjene i dopunjene rešenjem Ministarskog saveta Br. 39365/I-1935 godine.

3) Da se Šaulić Olgi, udovi poč. Miloša, bivšeg v. d. Ministra pravde predašnje Kraljevine Crne Gore i Čirković Hrisulji, udovi poč. Jovana bivšeg narodnog poslanika i nacionalnog radnika, porodična penzija koju sada primaju iz državne kase poveća sa po 400.— dinara mesečno.

4) Da se Stanojević Mariji, udovi poč. Ilije, bivšeg reditelja Narodnog pozorišta, izdaje na ime doživotne državne pomoći 1.000.— mesečno, bez prava na lični i porodično dodatak.

§ 290

Dodeljuje se Mariću Dobrosavu, iz Donjeg Ljubeaša, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 291

Dodeljuje se Živčević Živki, iz Požarevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 292

Dodeljuje se Jergiću Savi, i Džamiću Aritonu, sveštenicima iz Staraca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara svakom.

§ 293

Dodeljuje se Bogosavljeviću Svetozaru, iz Sana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 294

Dodeljuje se Rajković Danici, iz Zaječara, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 295

Dodeljuje se Biruš Nikoli, iz Draževca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 296

Dodeljuje se Miličić Rosi, iz Kraljevog Sela, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 297

Dodeljuje se Pavloviću Živoradu, iz Brezovice—Ub, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 298

Dodeljuje se Čović Mariji, iz sela Stožera-Pavinopolje, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 299

Dodeljuje se Marjanoviću Vladimiru, iz Krive Reke, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 300

Dodeljuje se Miljković Anki, udovi iz Smedereva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 301

Dodeljuje se Papafi Kati i Mari, sa Hvara, stalna mesečna doživotna pomoć svakoj od 200 dinara mesečno.

§ 302

Dodeljuje se Jovanoviću Mirči, iz Vrnjaca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 303

Dodeljuje se Murgoviću Savi, iz Kumanova, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 304

Dodeljuje se Petrović M. Danki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 305

Dodeljuje se Jocić Persi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 306

Dodeljuje se Muževiću Roki, iz Drivenike-Crikvenice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 307

Dodeljuje se Radoniću Radosavu, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 308

Dodeljuje se Živanović Milki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 309

Dodeljuje se Osmanoviću Husejinu, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 310

Dodeljuje se Drobnjakoviću Iliji, iz Vučitrna, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 311

Dodeljuje se Nikičević Anki, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 312

Dodeljuje se Petroviću Franji, iz Rakeka, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 313

Dodeljuje se Jesenku Greguru, iz Drage, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 314

Dodeljuje se Karlinu Ignacu, iz Sl. Bistrice, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 315

Dodeljuje se Avirović Dušanki, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 316

Dodeljuje se Miliću Arandelu, iz Kusadka, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 317

Dodeljuje se Bankoviću Mihajlu, iz Kusadka, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 318

Dodeljuje se Stevanoviću Jevti, iz sela Glibovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 319

Dodeljuje se Jankoviću Mihajlu, iz Selevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 320

Dodeljuje se Ostojić Aleksandru, iz Kovina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 321

Dodeljuje se Vučinić Mitru, iz Starog Bara, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 322

Dodeljuje se Smiljanecu Leopoldu, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara a posle njegove smrti ista pomoć dodeljuje se njegovoj ženi Franciski.

§ 323

Dodeljuje se Jamšek u Josipu, sa Sušaka, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 324

Dodeljuje se Aleksiću Nikoli, iz sela Sipa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 325

Dodeljuje se Popović Anki, iz Starog Bečeja, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 326

Dodeljuje se Donoviću Momčilu, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 327

Dodeljuje se Gajić Nataliji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 328

Dodeljuje se Prelj-Kolji Nikaču, iz Gusinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 329

Dodeljuje se Minović udovi pop Koče Jelisaveti, iz Skoplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 330

Dodeljuje se Dimitroviću Simi, iz Benkovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 331

Dodeljuje se Petranoviću Jeremiji, iz Manastirske Krupe, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 332

Dodeljuje se Govedarici Jovanu, iz Gackog, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 333

Dodeljuje se Jovanoviću Velimiru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 334

Dodeljuje se Jablan Andi, iz Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 335

Dodeljuje se Kulić Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 336

Dodeljuje se Filipović Milici, iz Cerinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 337

Dodeljuje se Pavić Mari, iz Nikšića, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 338

Dodeljuje se Nikoliću Dušanu, iz Arandelovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara, a posle njegove smrti ista pomoć pripada njegovoj ženi Darinki.

§ 339

Dodeljuje se Markoviću Periši, iz Podujeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 340

Dodeljuje se Stefanoviću Todoru, iz Raklješa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 341

Dodeljuje se Grujiću Naumu, iz Bitolja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 342

Dodeljuje se Majzner Živki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 343

Dodeljuje se Savić Bosiljki, udovi iz Šapca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara, a posle njene smrti ćerki Andelki do dana udaje.

§ 344

Dodeljuje se Tasiću S. Todoru, iz Kragujevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 345

Dodeljuje se Jovanović Danici, iz Čuprije, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 346

Dodeljuje se Jovanović Lepasavi, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 347

Dodeljuje se Filipoviću Jevremu, Burdilja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 348

Dodeljuje se Mijušković Danici, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 din.

§ 349

Dodeljuje se Vukoviću Janku, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 350

Dodeljuje se Počeku Jovanu, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 351

Dodeljuje se Jablan Krsti, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 352

Dodeljuje se Adžiću Savi, iz Mošorina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 353

Dodeljuje se Petković C. Sofiji, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 354

Dodeljuje se Dobrić Tomi, iz Vilova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 355

Dodeljuje se Markoviću Stevanu, iz Gornjeg Kovilja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 356

Dodeljuje se Ivkovu Novaku, iz Šajk. Sv. Ivana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 357

Dodeljuje se Bugarskom Stevanu, iz Šajk. Sv. Ivana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 358

Dodeljuje se Domanović Nataliji, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 din.

§ 359

Dodeljuje se Šuljagiću Vitomiru, iz Dgaglice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 360

Dodeljuje se Vračarić Kostadinki, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 361

Dodeljuje se Petrović Teodosiju i Živanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć svakom od 200 dinara.

§ 362

Dodeljuje se Glavčević Magdaleni, udovi poč. Dine, iz Đevdelije, stalna mesečna doživotna pomoć od 250 dinara.

§ 363

Dodeljuje se Obradović Luli, udovi iz Bijelog Polja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 364

Dodeljuje se Bogojević Milici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 365

Dodeljuje se Najedli Francu, iz sreza Šmarje pri Jelšah, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 366

Dodeljuje se Kokalj Franciski, iz Velike Vasi, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 367

Dodeljuje se Kušecu Oroslavu, iz Hiralnice—pri Celju, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 din.

§ 368

Dodeljuje se Zagrajšek Tereziji, iz Kozje, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 369

Dodeljuje se Staniću Dmitru, iz Gospića, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara

§ 370

Dodeljuje se Globočnik Josipini, iz Kranja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 371

Dodeljuje se Veljković Hristini, iz Gornjeg Milanovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 din.

§ 372

Dodeljuje se Spasojević Dragi, iz Leskovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 373

Dodeljuje se Lulić Ivki, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 374

Dodeljuje se Dimić Đordiji, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 375

Dodeljuje se Pajkiću Dimitriju, iz Labuništa, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 376

Dodeljuje se Milosavljeviću Vasiliju, iz Oreovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 377

Dodeljuje se Kojović Blaguni, iz Debra, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 378

Dodeljuje se Blumauer Mariji, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 379

Dodeljuje se Petanović Jaši, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 380

Dodeljuje se Živaljević Alimpiji i Vukosavi, poč. Aleksandra Živaljevića, iz Kotora, stalna mesečna doživotna pomoć svakoj po 150 din.

§ 381

Dodeljuje se Nikoliću Zamfiru, iz Kosovske Mitrovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 382

Dodeljuje se Doneiću Kocetu, iz Štipa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 383

Dodeljuje se Berberović Ani, iz Morinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 384

Dodeljuje se Divljanu Milanu, iz Trnova, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 385

Dodeljuje se Vukčević Iki, udovi sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 386

Dodeljuje se Pop-Antić Božidaru, iz Prilepa, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 387

Dodeljuje se Dunović Nikoli, iz Struge, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 388

Dodeljuje se Spaček Mariji, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 389

Dodeljuje se Maricki Mariji, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 390

Dodeljuje se Ičoviću Kostu, iz Kruševa, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 391

Dodeljuje se Damnjanoviću Cvetanu, iz Kruševa, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 392

Dodeljuje se Jovanović Aleksi, iz Markovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 393

Dodeljuje se Rabović Leposavi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 394

Dodeljuje se Ribičić Mariji, iz Vrlike, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 395

Dodeljuje se Perunoviću Marku, iz Spuža, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 396

Dodeljuje se Jovanović Danici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 397

Dodeljuje se Bojanić Mari, ženi poč. Hije, iz Fatnice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 398

Dodeljuje se Papić Stani, udovi poč. Tome, iz Domaševa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 399

Dodeljuje se Parežanin Stani, ćerki poč. Pere, iz sela Panike, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 400

Dodeljuje se Dedijer Gospavi, ćerki poč. Tome, iz Čepelice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 401

Dodeljuje se Miloševiću Blagoju, iz Bileća, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 402

Dodeljuje se Mehmedbašiću Muhamedu, iz Stoca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 403

Dodeljuje se Aleksić Mariji, iz Šavnika, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 404

Dodeljuje se Krneti Čiliti, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 405

Dodeljuje se Đorđević Milici, iz Grgurovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 406

Dodeljuje se Đokić Mari, iz Lebana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 407

Dodeljuje se Ilić Marici, iz Lebana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 408

Dodeljuje se Momirović Kostadinki, iz Lebana, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 409

Dodeljuje se Vojinoviću Jovanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 410

Dodeljuje se Hajdarović Zadi, udovi iz Ljubuskog, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 411

Dodeljuje se Cerenić Jeleni, iz Bijeljine, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 412

Dodeljuje se Manojlović Jelisaveti, udovi iz Šibenika, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 din.

§ 413

Dodeljuje se Staničić Idi, udovi iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 414

Dodeljuje se Zečeviću Gavrilu, iz Petrove Slatine, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 din.

§ 415

Dodeljuje se Cvijetić Vidi, iz Lukavca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 416

Dodeljuje se Stanojević Darinki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 417

Dodeljuje se Majstoroviću Milanu, iz Brčkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 418

Dodeljuje se Kupić Hristini, udovi iz Podgorice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 419

Dodeljuje se Čemerikiću Tomi, iz Prizrena, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 420

Dodeljuje se Arsiću Pantu, iz Omorana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 421

Dodeljuje se Dimitriju T. Stojanoviću, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.500 dinara, a posle njegove smrti njegovim ćerkama Darinki i Milici, svakoј po 500 dinara.

§ 422

Dodeljuje se Dragiši Jovanoviću, iz Priboja, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.500 dinara.

§ 423

Dodeljuje se Milenkoviću Vladimiru, iz Lebana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 424

Dodeljuje se Jokiću Đorđu, iz Plava, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 425

Dodeljuje se Kneževiću Nikoli, iz Velička, Sreza andrijevičkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 426

Dodeljuje se Ilić Todorki, iz Braslavice, Sreza struškog, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 427

Dodeljuje se Zajović Mirani, iz Lukova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 428

Dodeljuje se Rastresen Celestini, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 429

Dodeljuje se Brankoviću M. Stanojlu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 430

Dodeljuje se Cindrić Josipi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 431

Dodeljuje se Šundić Milici i Miki, iz Nikšića, stalna mesečna pomoć od 200 dinara.

§ 432

Dodeljuje se Murgošu P. Simeonu, iz Podgorice, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 433

Dodeljuje se Vukoviću Janku, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 434

Dodeljuje se Đurković Ljubici, iz Prokuplja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 435

Dodeljuje se Kojić M. Veljku, iz Dubrovnika, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 436

Dodeljuje se Pavlović D. Vlastimiru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 437

Dodeljuje se Trimčeviću Krsti, iz Belice, Srez porečki, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 438

Dodeljuje se Pašić Blaži, iz Krivogaštana, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 439

Dodeljuje se Apčeviću Veljanu, iz Prilepa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 440

Dodeljuje se Gašić V. Stojki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 441

Dodeljuje se Miloševiću Maksimu, iz Bitolja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 442

Dodeljuje se Mijušković Mileni, iz Beograda, (Nikšić) stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 443

Dodeljuje se Aksentijević Persi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 444

Dodeljuje se Zekavici Milanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 445

Dodeljuje se Jerotić Savki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 446

Dodeljuje se Ristić Androniki, iz Resna, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 447

Dodeljuje se Lukić Radojki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 448

Dodeljuje se Dulović Sultani, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 449

Dodeljuje se Mandić Sindi, iz Valjeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 450

Dodeljuje se Kamperlić Dragi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 150 dinara.

§ 451

Dodeljuje se Žižić Vasiliji, iz Kruševca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 452

Dodeljuje se Stanković Cveti, iz Kos. Mitrovice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 453

Dodeljuje se Jeremić Stanki, iz Užica, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 454

Dodeljuje se Trbojević Magdi, udovi iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 455

Dodeljuje se Kristan Anki, iz Celja, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara.

§ 456

Dodeljuje se Mihajlović Stamati, iz Galičnika, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 457

Dodeljuje se Inkiostriju Dragutinu, iz Risna, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 458

Dodeljuje se Kronas Ani, iz Varaždina, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 459

Dodeljuje se Riznić Branki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 460

Dodeljuje se Roljeviću Vasi, iz Bogatića, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 461

Dodeljuje se Mitraković Dragutinu, iz Banja Luke, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 462

Dodeljuje se Pavlović Milki, iz Tuzle, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 463

Dodeljuje se Premčević Zamfiru, iz Samokova, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 464

Dodeljuje se Biliškovu Lovrentiju, iz Kaštela, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 465

Dodeljuje se Šuput Proki, iz Brčkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 466

Dodeljuje se Cucančiću Mateji, iz Kastva, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 467

Dodeljuje se Ulišić Đuri, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 468

Dodeljuje se Zafirović Dragi, iz Vranja, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 469

Dodeljuje se Ševiću Milanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 700 dinara.

§ 470

Dodeljuje se Stanojević Mariji, iz Valjeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 471

Dodeljuje se Knežević Stani, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 472

Dodeljuje se Miletiću Krsti, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 473

Dodeljuje se Najdanović Hristini, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 474

Dodeljuje se Radulović Stani, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 475

Dodeljuje se Subaku Vladi, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 476

Dodeljuje se Dožić Vasiliji, iz Podgorice, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 477

Dodeljuje se Ristić Dragici, iz Zvornika, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 478

Dodeljuje se Lipovini Gospavi, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 479

Dodeljuje se Jovanović-Bjelici-Stani, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 480

Dodeljuje su Đukiću Stevanu, iz Ključa, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 481

Dodeljuje se Arifu Dini, iz sela Svrhe, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 482

Dodeljuje se Tomiću Jevti, iz Prizrena, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 483

Dodeljuje se Dautoviću Ibrahimu, iz sela Žirovnica, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 484

Dodeljuje se Uskoković Babeti, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 485

Dodeljuje se Lukiću Jovanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 486

Dodeljuje se Vojvodić Milici, iz Ravne Reke, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 487

Dodeljuje se Mladenović Mariji, udovi iz Leskovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 488

Dodeljuje se Đurić Janiki, iz Čačka, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.

§ 489

Dodeljuje se Petković Laposavi, iz Aleksinca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 490

Dodeljuje se Popoviću Milivoju, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 491

Dodeljuje se Jovanović Julijani, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 492

Dodeljuje se Jankoviću Janku, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 493

Dodeljuje se Ostojiću Đuri, iz Gračca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 494

Dodeljuje se Ćirjaković Sofiji, iz Paraćina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 495

Dodeljuje se Popović Milevi, iz Višegrada, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 496

Dodeljuje se Šević Ani, iz Čerevića, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 497

Dodeljuje se Mundanoviću Aleksandru, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 din.

§ 498

Dodeljuje se Đokić Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 499

Dodeljuje se Lazarević Staki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 500

Dodeljuje se Tomić Josipi, iz Zagreba, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 501

Dodeljuje se Grbić Julki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 502

Dodeljuje se Glavinici Mariji, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 503

Dodeljuje se Kazandžić Savi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 504

Dodeljuje se Milojević Ljubici, iz Trnovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 505

Dodeljuje se Sekuliću Dušanu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 506

Dodeljuje se Omčikusu Vasiliju, iz Knina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 507

Dodeljuje se Dobrnjac Sofiji, iz Požarevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 508

Dodeljuje se Mladenoviću T. Tasi, iz Kladova, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 509

Dodeljuje se Mitrović Ruži, iz Smedereva, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 510

Dodeljuje se Čudić Jeleni, udovi iz Subotice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 511

Dodeljuje se Milovanu Petroviću, iz Brezovica, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 512

Dodeljuje se Mileniji Bošnjaković, iz Kačara, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 513

Dodeljuje se Štanpar Ani, udovi iz Nove Kapele, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 514

Dodeljuje se Miroslavi Paunković, iz Soko Banje, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 515

Dodeljuje se Milojki udovi Milana Slavkovića, iz Krivače, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 din.

§ 516

Dodeljuje se Kojdinoviću Stevanu, iz Rastišta, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 517

Dodeljuje se Cubaljević Nasti, iz sela Galičnika Sreza galičkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 518

Dodeljuje se Kolšek Tereziji, iz Šmartna pri Litiji, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 519

Dodeljuje se Stoји udovi Milačića B., iz Bele Vode, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 520

Dodeljuje se Savki udovi Živković, iz Jagodine, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 521

Dodeljuje se Boričiću Marjanu, iz Berana, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 522

Dodeljuje se Živojinu D. Mitroviću, iz Bobovišta, Sreza aleksinačkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 523

Dodeljuje se Crnogorčić Marinki, iz Koceljeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 524

Dodeljuje se Danici St. Panić, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 525

Dodeljuje se Nataliji St. Tomić, iz Loznice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 526

Dodeljuje se Nikoli M. Jovanoviću, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 527

Dodeljuje se Jovki udovi Marka Markovića, iz Trnovca, Sreza timočkog, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 528

Dodeljuje se Gospavi poč. Pavla Dragića, iz Starpara, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 529

Dodeljuje se Blagoju Vučkoviću, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 530

Dodeljuje se Julijani Popović, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 531.

Dodeljuje se Dimitriju Miloševiću, iz Velesa, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 532

Dodeljuje se Ranki Vukojčić, udovi iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 533

Dodeljuje se Saveti Živadinović, iz Kuršumlije, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 534.

Dodeljuje se Nikoli Temeljkiću, iz Omorana, Sreza veleskog, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 535

Dodeljuje se Ernestini Bastašić, iz Sarajeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 536

Dodeljuje se Paulini Radulović, iz Vinske, Sreza derventskog, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 537

Dodeljuje se Draginji Bošković, iz Kragujevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 538

Dodeljuje se Jovanoviću Borisavu, iz Kragujevca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 539

Dodeljuje se Pavičević Vukošavi, iz Sarajeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 540

Dodeljuje se Omčikusu Đuri, iz Gračca, stalna mesečna doživotna pomoć od 350 dinara.

§ 541

Dodeljuje se Đurović V. Jelici, iz Kladova, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 542

Dodeljuje se Perišić Miljani, iz Slatine, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 543

Dodeljuje se Zarić Jelisaveti, iz Užica, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 544

Dodeljuje se Milovanoviću J. Tomi, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 545

Dodeljuje se Radojčić Krstini, iz Kuršumlije, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 546

Dodeljuje se Đurošević Aleksandri, udovi iz Obrovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 547

Dodeljuje se Ivković M. Katarini, iz Kruševca, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 548

Dodeljuje se Dimitrijević Kostadinu, iz Natalinaca, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 549

Dodeljuje se Andriću Jovanu, iz Duškovca, Sreza požeškog, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 550

Dodeljuje se Aleksiću Milovanu, iz Kruševca, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 551

Dodeljuje se Glavinoviću Vicu, iz Sinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 552

Dodeljuje se Petroviću Aleksi, iz Velikog Gradišta, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 553

Dodeljuje se Terzić Živki, iz Cikota, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 554

Dodeljuje se Boškoviću Dragutinu, iz Strmenice, Srez župski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 555

Dodeljuje se Protić D. Idi, iz Ženeve, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 556

Dodeljuje se Bogdanović S. Katarini, iz Babjića, Srez kolubarski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 557

Dodeljuje se Sokoloviću T. Đorđu, iz Sarajeva, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 558

Dodeljuje se Glavšiću Milanu, iz Strmice, Sreza kninskog, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 559

Dodeljuje se Rastović S. Julki, iz Subotice, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 560

Dodeljuje se Krasiću Vladeti, iz Niša, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 561

Dodeljuje se Jevtić St. Anki, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

§ 562

Dodeljuje se Milutinu Joviću, iz Bastave, Srez radevski, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 din.

§ 563

Dodeljuje se Otašević Mariji, udovi, iz Petrovog sela, Srez ključki, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 564

Dodeljuje se Cerer Angeli, iz Černuče, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 565

Dodeljuje se Bugarskoj Persi, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 566

Dodeljuje se Stankoviću Petku, iz sela Bogomile, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 567

Dodeljuje se Filipović Milici, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 568

Dodeljuje se Srzentiću Jovi, iz Petrovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 600 dinara.

§ 569

Dodeljuje se Radoviću Radulu, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 570

Dodeljuje se Martinoviću Luki, iz Budve, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 571

Dodeljuje se Kaurloti Dorki, iz Paga, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 572

Dodeljuje se Stanić Zorki, iz Slavenskog Broda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 573

Dodeljuje se Dubljeviću Arseniju, iz Dubljevića, Srez šavnički, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 574

Dodeljuje se Lampert Ivanu, iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 575

Dodeljuje se Krevelj Joži, iz Rajhenberga, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 576

Dodeljuje se Mohorič Pavli, udovi iz Ljubljane, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 577

Dodeljuje se Kurnik Tereziji, iz Sv. Lenarta, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 578

Dodeljuje se Tanasijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore, Srez zlatiborski, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 579

Dodeljuje se Sekulović Tomici, iz Kolašina, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 580

Dodeljuje se Pljeskoviću Krsmanu, iz Čajetine, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 581

Dodeljuje se Vukoviću Vidoju, iz Bukovića, Srez šavnički, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 582

Dodeljuje se Mitroviću Zdravku, iz Vranića, Srez kačerski, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 din.

§ 583

Dodeljuje se Kreco Stani, iz Mrkonjić Grada, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 584

Dodeljuje se Savi Đorđeviću, iz Poljane, Srez požarevački, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 585

Dodeljuje se Penki Jovanović, iz Zaječara, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 586

Dodeljuje se Milici Đorđević, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 587

Dodeljuje se Gnjatić Cvijin i Jovanki, iz Čipuvica, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 588

Dodeljuje se Martinović Stani, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 589

Dodeljuje se Čoliću Milanu, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 590

Dodeljuje se Tonović R. Pavi, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 591

Dodeljuje se Perišić Ivi, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 592

Dodeljuje se Jablan P. Ivani, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 593

Dodeljuje se Bećir Pavlu, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 594

Dodeljuje se Lipovini A. Gospavi, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 595

Dodeljuje se Krivokapić Četni, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 596

Dodeljuje se Perišić I. Marku, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 597

Dodeljuje se Ražnatović N. Mihajlu, sa Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 598

Dodeljuje se udovi Bože Durišića, iz Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 599

Dodeljuje se udovi Nikole S. Stojanovića, iz Cetinja, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 600

Dodeljuje se Vušurović Stani, iz Cetinja stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 601

Dodeljuje se Miljković Jevdi, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 602

Dodeljuje se Janković Milici, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 700 dinara.

§ 603

Dodeljuje se Milutinoviću Pavlu, iz Ivanjice, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 604

Dodeljuje se Ilić Todori, udovi iz Drenovca, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 605

Dodeljuje se Kostić Caji, iz Zaječara, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara.

§ 606

Dodeljuje se Simić Jelki, udovi iz Pazarića, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 607

Dodeljuje se Nedeljković Jovanu, iz Prištine, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 608

Dodeljuje se Popoviću Milivoju, iz Užičke Požege, stalna mesečna doživotna pomoć od 200 dinara.

§ 609

Dodeljuje se Rebrači Stanku, nacionalnom radniku iz Gline, stalna mesečna doživotna pomoć od 1500 dinara.

§ 610

Priznaje se Matanoviću Milu, bivšem predsedniku Kraljevske vlade Crne Gore, u smislu čl. 7 Uredbe o izjednačenju Ministara Kraljevine Crne Gore i Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca od 5 decembra 1920 god. pravo ministarske penzije, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

§ 611

Dodeljuje se Radosavljević Aleksandri, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 612

Dodeljuje se Jevtiću O. Milanu, iz Višesave, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 613

Dodeljuje se Ivanović Jovanki, udovi iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 400 dinara.

§ 614

Dodeljuje se Vučkoviću Ivku, iz Velikog Polja, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara.

§ 615

Uz stalne pomoći određene ovim zakonom ne pripada ni lični ni porodični dodatak a pravo na prijem ovih pomoći prestaje po odredbama, koje u tom pogledu važe za lične i porodične penzije državnih službenika po Zakonu o činovnicima.

§ 616

O izvršenju ovoga Zakona staraće se Ministar finansija.

§ 617

Ovaj Zakon stupa na snagu kad ga Kraljevski Namesnici potpišu, a obaveznu snagu dobija kad se obnaroduje u »Službenim novinama«.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: Gospodo narodni poslanici, kao izvestilac u ime Odbora molim Narodnu skupštinu da na kraju primi k znanju, da su u poslednjem momentu nastupile izmene i dopune u predloženom zakonskom predlogu i to: u § 6 mesto „Popoviću Blaži, iz Zagrada”, treba staviti „Popović udovi Stani, iz Zagrada”; u § 44 tehničkom greškom Poček Jovan, sa Cetinja, stavljen je u predlog dva puta i na mesto njega u ovome § treba staviti Popadića-Sokanića Kostu, iz Bugojna, sa stalnom mesečnom doživotnom pomoći od 500 dinara; u § 202 na mesto Lazarevića Milentija, iz Beograda, koji je umro, treba staviti Krstić udovu Darinku, iz Prnjavora, sa 300 dinara stalne mesečne doživotne pomoći; u § 260 reč „udovi” treba brisati; u § 419 mesto „Čemerikiću Tomi, iz Prizrena”, treba staviti „Mišiću Svetozaru, iz Komirića”; u § 433 mesto „Vukoviću Janku, sa Cetinja”, treba staviti „Kraus Perini, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara”; u § 564 mesto „Cerer Angeli, iz Černuče”, treba staviti „Veron Elviri, udovi iz Prčnja”; u § 567, gde je tehničkom greškom stavljeno u predlogu isto lice dva puta, mesto „Filipović Milici, sa Cetinja”, treba staviti „Belulović Kamili, sa Sušaka, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara”; u § 578 mesto „Tanasijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore”, treba staviti „Timotijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore”; na kraju § 609 posle reči „dinara” treba staviti zapeću i dodati reči: „Posle smrti ženi Milki, deci ženskoj do udaje, muškoj do punoletstva”; posle § 614 dolazi nov § 614-a, koji u celosti treba da glasi: „Dodeljuje se Mediću Moji, direktoru gimnazije u penziji, iz Zemuna, stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara”.

Predsednik Stevan Ćirić: Ima reč izvestilac g. Milan Vukićević, koji je odvojio svoje mišljenje.

Izvestilac manjine Milan Vukićević: Gospodo narodni poslanici, ja sam uputio Narodnoj skupštini ovo odvojeno mišljenje:

„NARODNA SKUPŠTINA
Kraljevine Jugoslavije
Odbor za molbe i žalbe
IX Br. 469
24-VI-1937 god.
Beograd

Narodnoj skupštini — Beograd

Ne slažem se načelno sa predlogom Odbora za molbe i žalbe Narodne skupštine od 19 marta t. g. iz razloga što u izveštaju nije naznačeno: Od kad se koja molba datira i šta se traži od Narodne skupštine da prizna. Ovo je trebalo da bude označeno saobrazno čl. 80 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini.

Nalazim da pomoć koja se dodeljuje ne može biti stalna u vidu penzije.

Opširnije gledište po ovom mom odvojenom mišljenju izneću usmeno u skupštinskoj sednici.

Beograd, 4 juna 1937 god.

Milan Vukićević, s. r.
narodni poslanik”

Gospodo narodni poslanici, pored najbolje volje da se pomogne bednim i nevoljnima, koji su se obratili Narodnoj skupštini za pomoć, nisam mogao da se složim sa većinom Odbora u ovom pitanju. Ovde su postojala dva predloga za pomoć: jedan od 19 marta o. g., koji je skinut sa dnevnoga reda, jer nije bio razaslat narodnim poslanicima blagovremeno radi pregleda i ocene. Docnije se podnosi drugi izveštaj od 24 juna 1937 godine u kome je prošireno i dodano još nekoliko lica, kojima se dodeljuje pomoć.

Taj spisak pomoći sproveden je Narodnoj skupštini ovim aktom:

„Narodnoj skupštini — Beograd. U vezi svoga izveštaja br. 409 od 19 marta 1937 godine, Odbor za molbe i žalbe Narodne skupštine na sednicama svojim od 26 i 27 aprila, 10 maja i 4 juna 1937 godine, pregledao je tekst zakonskog predloga, koji je spreman uz gore pomenuti izveštaj i na osnovu zvaničnih izveštaja i svestranog pregleda Odbor je sastavio definitivni tekst, koji ima čast ovim pismom dostaviti Narodnoj skupštini i umoliti je, da ovaj tekst zakonskog predloga izvoli u svemu usvojiti.

Za izvestioce određeni su g. g. Borisav Živadinović i Milivoje Isaković, narodni poslanici.”

Nisam se mogao saglasiti sa ovakvom jednom odlukom većine skupštinskog odbora, prvo, iz formalnih razloga, a drugo, iz materijalnih razloga. Formalni razlog za neslaganje sa većinom skupštinskog odbora je u ovome: Po § 79 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini neće biti ni one molbe i žalbe uzete u rešavanje kojima se traže izdatci iz državne kase, ako Vlada nije prethodno pomogla i usvojila taj predlog. Mi nismo imali nikakav izveštaj Vlade pri ruci, kada je ovo pitanje rešavano, i ne znamo kakvo je mišljenje Vlade u ovom pitanju.

Osim ovoga u ovom predlogu samo su poredana imena, a nije označeno od kada datiraju te molbe, da li su i kada zavedene u Odboru za molbe i žalbe i šta se tim molbama traži. Jedan veliki deo tih molba nije zasnovan na traženju da im se dade stalna pomoć. Traženo je, da se da izvesna pomoć, ali o stalnoj pomoći podnosioci molba nisu mislili. Da bi se mogla dodeliti stalna pomoć, trebalo je imati jedan ekspozit u kome bi bilo izloženo sve ono što pojedini molioци traže od Narodne skupštine. Taj ekspozit je sastavni deo izveštaja i on je morao biti podnešen Narodnoj skupštini sa predlogom o dodeljivanju pomoći.

To nagoveštava § 83 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini koji kaže: „Po ovim molbama i žalbama, za koje Odbor nalazi da ih treba izneti pred Skupštinu, Odbor podnosi izveštaj kao i za zakonske predloge zajedno sa formulisanim tekstom. Taj tekst može biti redigovan kao zakonski predlog za Kraljevu potvrdu, i može biti redigovan kao rezolucija kojom Skupština upućuje izvesnu molbu i žalbu nadležnom Ministru na uvidaj i rešenje.”

Kao što vidite, gospodo, nikakav izveštaj ne postoji. Taj izveštaj, koji je Odbor trebao da podnese Narodnoj skupštini treba da sadrži siže dotičnih molbi, da se vidi šta se je njima tražilo, kako se je do tih molbi došlo i kakva se je pomoć od Skupštine tražila. Koliko je meni poznato ima veliki broj ovih molbi kojima se je apelovalo, na pomoć koju daje Narodna skupština. Međutim, prešlo se je preko toga pa su se te molbe uvrstile u red molbi po kojima se daje stalna i doživotna mesečna pomoć. Pa ne samo onima koji su tu pomoć tražili nego čak i njihovim familijama posle njihove smrti. Nalazim da je takav postupak protivan zakonu i da se bez ovoga

izveštaja, radi informacije Narodne skupštine da zna o čemu rešava, ne može da pređe na odlučivanje.

Po § 84 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini svaki narodni poslanik ima prava da traži da mu se odborska odluka dostavi, i taj se zahtev mora ispuniti. Ja sam tražio da mi se te odluke dostave, bar izvestan broj njihov, da ih prokontrolišem i prikažem ovde u Narodnoj skupštini, ali Predsednik Odbora za molbe i žalbe nije hteo da mi izide u susret da bih mogao da vidim iz tih predmeta šta je ko tražio i šta je po njima rešeno.

Gospodo, postoji jedna odredba u Finansijskom zakonu za 1937/38 koja se odnosi na pomoći. To je odeljak 5 § 95 Finansijskog zakona koji glasi:

„Odluku o ličnoj i porodičnoj potpori donosi resorni Ministar saobrazno čl. 95 Zakona o Glavnoj kontroli, uz saglasnu odluku Ministra finansija.” Zatim u tom istom paragrafu kaže se dalje: „Isplata lične i porodične potpore vršice se na teret kredita, koji se u budžetu državnih rashoda određuje za isplatu penzija državnih službenika.”

Kao što vidite, gospodo, postoji jedna specijalna odredba o potporama i po toj odredbi o potporama ima da rešava nadležni resorni ministar. Jedna masa molbi, koje su podnete Narodnoj skupštini za potporu, potpada pod ovu odredbu Finansijskog zakona i o tim pomoćima Narodna skupština ne bi trebala da donosi svoju odluku, već bi trebala jednom rezolucijom dotične predmete da sprovede nadležnom ministru na rešavanje. Ova odredba zakonska međutim nije se imala u vidu kada je Odbor donosio svoju odluku. (Graja).

Predsednik Stevan Ćirić: Molim gospodu narodne poslanike da zauzmu svoja mesta i da u miru saslušaju stručna izlaganja gospodina govornika.

Izvestilac manjine Milan Vukićević (nastavlja): Ova odredba Finansijskog zakona, po kojoj ove potpore koje se traže potpadaju pod resor pojedinih Ministara i o kojima pojedini Ministri u sporazumu sa Ministrom finansija donose svoje odluke saobrazno članu 75 Zakona o Glavnoj kontroli, stupila je na snagu 1 juna 1937 godine. Dakle, ona se odnosi i na ove slučajeve koji su raniji od ovog zakonskog propisa, i nalaze se od pre nekoliko godina pred Narodnom skupštinom.

Ja mislim, gospodo, da ovolika priznanja, među kojima ima 330 priznanja potpora i pomoći samo ženama, treba da budu proverena. Nisu ove potpore date onima koji su zbilja trebali da budu potpomognuti t.j. ratnicima koji su za vreme rata stradali i izgubili pojedine delove svoga tela, a koji žive sa neznatnom invalidskom potporom i koji su prinudeni da prose po sokacima. Takvi ljudi nisu ušli u ovaj spisak. Ušle su žene. Treba da se zna zašto su te žene ušle u ovaj spisak, kakve su njihove zasluge i od kuda potiče to da se njima daje ta pomoć i to doživotno pa čak i njihovoj deci. Neću da redam imena žena da ne bih izgledao ličan. Ali pogledajte pa ćete videti da tu ima poznatih imena, pa ćete videti da one imaju svoje penzije i imaju mogućnosti da žive. Međutim, nije se vodilo računa po molbama koje čekaju na rešenje u Odboru za molbe i žalbe odavno ma da su trebale da budu uzete u rasmatranje na prvom mestu.

To je razlog, gospodo, zbog koga sam tražio da se u ekspozitu koji se podnosi Narodnoj skupštini naznači od kada se datira koja molba, kada je

zavedena i šta se po njoj traži. Kada bi se to iznelo, videlo bi se da ima dodeljenih pomoći za koje nisu ni podnete molbe, a i takvih koje nisu propisno podnete Narodnoj skupštini. Koliko je takvih slučajeva to može da se proveriti, a ja samo konstatujem da ih ima. Pozivam izvestioca većine da me demantuje ako ovo ne postoji. Za ove izdatke u iznosu oko 2½ miliona, treba Ministar finansija da ima budžetske mogućnosti. On taj izdatak mora da baci na neku budžetsku partiju. Koliko je meni poznato takva budžetska partija ne postoji. Ostaje samo napred navedena odredba § 95 odeljak 5 Finansiskog zakona u kome je predviđeno plaćanje potpora na teret kredita za penzije državnih službenika. Zato mislim da bi pomenuti § 95 Finansiskog zakona imao da posluži kao merilo u odlučivanju ovoga pitanja o pomoći.

Napominjem da predlog Odbora u podnesenom tekstu zakona za pomoć nije saobrazan Ustavu. Ustav predviđa kako se podnose pojedini zakonski predlozi Narodnoj skupštini. U članu 63 Ustava stoji da zakonske predloge podnose Narodnoj skupštini po ovlašćenju Kraljevom pojedini Ministri. Drugo, pravo podnošenja zakonskih predloga pripada svakom članu Narodnog predstavništva, čiji predlog pismeno — podvlačim, gospodo, pismeno —, potpomoćne najmanje jedna petina članova Senata odnosno Narodne skupštine.

Ovaj predlog trebalo je da pomogne pismeno jedna petina poslanika da bi se kao zakonski predlog po Ustavu mogao da iznese pred Narodnu skupštinu na rešavanje. Što se kaže u § 83 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, da Odbor podnosi izveštaj kao i za zakonske predloge, zajedno sa formulisanim tekstom zakonskog predloga, to ne znači da o ovoj odredbi ustavnoj ne bi trebalo voditi računa. Ja mislim da je ustavna odredba meritorna i da je Odbor trebao da traži saglasnost jedne petine i to pismenu saglasnost za ovaj predlog, inače je podneseni tekst zakona protivan Ustavu. To treba da se zna da bi svaki rad i postupak Skupštine bio saobrazan ustavnim propisima. Ja znam da će jedan izveštaj broj poslanika po partijskoj disciplini naći da je sve u redu, ali, gospodo, nemojte gubiti iz vida da je ovo prvi slučaj da kroz Narodnu skupštinu prolaze odluke o potporama i pomoći i da do sada nije bilo ovakvih slučajeva, bar od rata naovamo. Narodna skupština treba zbog toga da obrati pažnju da ovaj prvi korak u ovome pitanju ni sa formalne ni sa materijalne strane, ne izade onako kako ne treba. Narodna skupština će, ako sve prođe kao što je predloženo, stvoriti jedan pre bedan nepravilan i nezakonit na štetu ugleda ove Skupštine.

U ovome predlogu pomešana su izvesna pitanja koja nemaju veze sa potporama. Ja ću da napomenem samo dva pitanja koja je trebalo da budu odvojeno izneta pred Narodnu skupštinu a ne u vezi sa ovim odlukama o potporama. To su pitanja koja se iznose u § 289, a to je da se porodicama-udovima i deci koja primaju trostruki iznos penziskih prinadležnosti isplaćuje iz državne kase naime penzije po 250 dinara mesečno itd. Dakle, ovo pitanje ne spada u delokrug pitanja koja se odnose na pomoć; ovo je zasebno pitanje, čisto pravno, koje treba Narodna skupština da raspravi zasebno.

Osim toga u tački 2 ovog istog paragrafa kaže se da se Terziću Božidar, Pavloviću Živku i Martinoviću Mitru, deneralima u penziji, u mesto dosadašnjih dodataka isplaćuje naime ličnog i porodičnog

dodatka po 3.000 dinara mesečno, pod uslovima iz čl. 25 Uredbe o ličnom i porodičnom dodatku državnih penzionera. I ovo pitanje, gospodo, ne spada u kategoriju pitanja koja se raspravljaju ovim predlogom Odbora za molbe i žalbe, jer nema nikakve veze sa potporama i sa pomoći koje treba da daje država. Ovde se njima priznaje jedno pravo koje im nije priznato u svoje vreme, a, međutim, docnije je priznato drugima i na osnovi toga razloga što je ono priznato drugima od strane administrativne vlasti, traženo je od Narodne skupštine da se i njima prizna. Dakle, to je pitanje o pravu i tumačenju zakona i nema veze sa pomoćima, pa je to trebalo izdvojiti iz spiska potpora i zasebno rešiti i priznati kao umesno i opravdano.

Tako isto nema veze sa ovim pitanjem ni pitanje koje je izloženo u § 610, a to je da se priznaje Matanoviću Milu, bivšem predsedniku Kraljevske vlade Crne Gore, u smislu čl. 7 Uredbe o izjednačenju ministara Kraljevine Crne Gore i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 5 decembra 1920 godine pravo ministarske penzije, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

To je, gospodo, jedno pravo koje se priznaje, ali to nije nikakva potpora, to nije nikakva pomoć, nego pitanje koje se bazira na Uredbi o izjednačenju prava ministara u Jugoslaviji. Dakle, ni ovo pitanje nije trebalo uvrstiti u pitanja za pomoć.

Sve napred izloženo smatrao sam za dužnost da iznesem pred Narodnu skupštinu, a gospodin Ministar finansija je ovde pa ga molim da izjavi: da li se slaže sa mojim gledištem da se navedeni § 95 Finansiskog zakona odnosi na pitanje o potporama, o kojima Narodna skupština sad rešava, kao i to, odakle misli da se ova isplata, u iznosu dva i po miliona godišnje, vrši, sa kojom sumom imaju biti opterećeni i budući budžeti. Sa ovih razloga ja sam mišljenja da se predložene potpore rasprave rezolucijom skupštinskom, u smislu § 83 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, i upute nadležnim Ministrima, da oni u granicama svoje nadležnosti i u saglasnosti sa Ministrom finansija postupe po skupštinskoj rezoluciji i donesu potrebna rešenja o traženju pomoći.

Jedan deo ovih molbi za potpore, da se upute Predsedniku Narodne skupštine, jer Predsednik Narodne skupštine ima kredit od 13 i po miliona dinara, iz koga može da daje potpore onima koji su se obratili Narodnoj skupštini za pomoć, ne tražeći da one budu doživotne i da se prenose i na decu.

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, § 85 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini propisuje, da Narodna skupština treba da sasluša prethodno Ministra finansija o ovome, pa tek onda da donese odluku, stoga molim g. Ministra finansija da da svoje mišljenje o ovome zakonu.

Ministar finansija Dušan Letica: Gospodo narodni poslanici, kako Narodna skupština već nekoliko godina, poglavito zbog državno-finansijskih razloga, nije imala prilike da ulazi u rasmatranje ovakvih osobito opravdanih molbi građana Kraljevine Jugoslavije, meni je milo što sam danas u mogućnosti izjaviti, da mogu da prihvatim ovaj predlog Odbora za molbe i žalbe i prema tome da sam saglasan i sa traženim kreditom koji ovakav predlog involvira. Što se tiče pitanja narodnog poslanika g. Vukičevića, odakle će se ovo pokriti, mogu iskazati da će se ovi krediti pokriti po zaključku Narodne skupštine iz državno-blagajničkih sretstava, koja će dostići da ovaj kredit podnesu. Za naredne budžetske godine kredit

će se unositi u budžet rashoda. (Burno pljeskanje i odobravanje u centru i na desnici).

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, § 85 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini propisuje da po saslušanju g. Ministra finansija Narodna skupština odmah odlučuje glasanjem o zakonskom predlogu koji je podneo Odbor za molbe i žalbe. U izuzetnom slučaju, ako 10 poslanika traže pretres o ovom zakonskom predlogu, pretres se može otvoriti. Kako je Predsedništvu podnet jedan takav zahtev od strane 10 narodnih poslanika, koji glasi: „Molimo da se otvori pretres o izveštaju Odbora za molbe i žalbe. Narodni poslanici: Života Milanović, Mita Dimitrijević, Miloš Rašović, dr. Luka Šoški, dr. Mirko Kosić, Stanko Ćosić, dr. Ivan Lovrenčić, Karel Doberšek, Rastko Petković, dr. Sulejman Hafizadić, Ivan Janžeković,“ — to, uvažavajući ovaj zahtev prema propisu našeg Poslovnika, otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Za reč po ovom zakonskom predlogu prijavili su se g. g. Života Milanović, Vojislav Lazić i Milivoje Isaković.

Reč ima g. Života Milanović.

Života Milanović: Gospodo narodni poslanici, pred Narodnom skupštinom leže valjda na desetinu hiljada molbi građana ove zemlje, koji su se obraćali ovome Domu za pomoć. Istina je, da te molbe nisu nikada uzimane u pretres, i to je dalo povoda Finansiskom odboru, prilikom budžetske debate, da zamoli g. Ministra finansija a preko njega i Kraljevsku vladu, da se krene sa mrtve tačke pitanje ovih molbi. Znali smo mi to svi, gospodo narodni poslanici, da se sve te molbe ne mogu pregledati, znali smo da se njima svima ne može udovoljiti, ali smo hteli da pokažemo dobru volju, da se bar jedan deo najprečih molbi tih naših zaslužnih građana reši u njihovu korist a u granicama mogućnosti. I ja sa ovoga mesta smatram za svoju dužnost da izjavim svoju zahvalnost g. Ministru finansija, koji je u ime Kraljevske vlade dao pristanak da se jedan, bar najnužniji deo tih molbi pretrese, i da se vidi njihova nužnost i opravdanost, te da se po njima donese odluka i da se pruži najnužnija pomoć onima koji je i najnužnije trebaju. Posle toga, gospodo, određena je sekcija Finansiskog odbora, koja je imala zadatak da pregleda sve te molbe i da ih predloži plenumu Finansiskog odbora, da ih on posle u sporazumu sa Odborom za molbe i žalbe podnese Narodnoj skupštini na odobrenje. Vi se svi sećate, gospodo narodni poslanici, da smo mi radili danju i noću na tim molbama, činili smo sve što smo mogli, i sâm sam bio u toj sekciji Finansiskog odbora — da zadovoljimo izvesnu pravičnost, koliko je to bilo moguće. I kada je sve to bilo gotovo, onda je predlog Odbora za molbe i žalbe stavljen Narodnoj skupštini da ga primi, ali u zadnjem momentu, ja ne znam zašto, skinut je sa dnevnog reda a obećano je da će biti na idućoj sednici Narodne skupštine stavljen na dnevni red. Svima narodnim poslanicima bilo je teško, i vladinoj većini i opoziciji, da se taj momenat ponovo odgoda i odlaže, ali mi smo se razišli sa uverenjem, da će isti predlog, koji je bio podnet Narodnoj skupštini, biti podnet i ovoga puta, jer Narodna skupština nije nikog ovlastila da taj predlog vraća u Odbor, da ga posle menja, retušira i da ga nama donese ovde u potpuno izmenjenom ruhu. (*Nikola Kabalin:* Jesi li ti protiv?) U ovom slu-

čaju ja sam protiv i glasaću protiv! (*Nikola Kabalin:* Šta to znači) To ćete da čujete!

Gospodo, ovaj današnji predlog kad sam pregledao ja sam faktički video nova lica koja su ubačena, a video sam da nema onih imena koja smo mi već jedanput pregledali i u sekciji Finansiskog odbora i u plenumu Finansiskog odbora, pa ako hoćete i u plenumu Odbora za molbe i žalbe. Sada se ja, gospodo, pitam, to mi je dužnost kao člana Finansiskog odbora i Narodne skupštine, kako je to išlo, ko je mogao da vrši izmene i ko je dobio ovlašćenje da vrši izmene prvobitnog predloga. Odbor za molbe i žalbe nije mogao uopšte dobiti predlog natrag dok je on bio pred Narodnom skupštinom, i Narodna skupština bila je ta koja je imala da donese rešenje da se ovaj predlog ponovo vrati Odboru za molbe i žalbe. Narodna skupština takav predlog nije donela, bar toliko je meni u svesti, osim što ne znam, ako tako nije napisano u zapisniku, ali mi takvu odluku nismo doneli. (Jedan glas: Odbor ima pravo da dopunjuje predlog!) Nema prava da dopunjuje.

Gospodo, u ovome predlogu vidimo uglavnom lica iz gradova, vidimo u glavnom lica iz gradova sa velikim ipak pomoćima, prema ono malo jada što je dato tobož toj sirotinji iz naroda. Ja se, gospodo, bunim protiv toga i ne mogu da glasam za ovaj i ovakav predlog, ali naročito ne mogu da glasam za ovaj predlog ne zato što su u njemu unete i mnoge gospode, kojima ja dajem svaku čast i čiji su muževi nesumnjivo imali zasluge za ovu zemlju, i što su uneta i mnoga druga lica, koja su nesumnjivo zaslužna za ovu zemlju. Neću, gospodo, ja za ta lica, koja su u ovome spisku, da kažem, da oni nisu za ovu zemlju zaslužni. Daleko od toga. Ali, gospodo, kad se bira kome se daje, onda mora da se vidi: kakvog je ko stanja, kako ko stoji. I mi smo, ipak, videli da ta lica, koja su unutra i ma koliko zaslužna za svoju zemlju, imaju svoje kuće u Beogradu, imaju svoje penzije, imaju svoje druge prinadležnosti, pa su opet ovde dobili, da li 800 ili 2.000 dinara to je svejedno, ali su dobili pre onih kojima je pomoć mnogo potrebija.

Ja sam ovde naročito poveo ovu akciju i ako hoćete da vam kažem moje je delo, da je došlo do potpisa 10 ljudi ovde, koji smo po Poslovniku tražili da se otvori diskusija.

Iz ovoga prvobitnog predloga izbačena su dva naša druga, nesumnjivo dva čestita i valjana čoveka, koji mogu da čine čast i ovome Domu i društvu u kome su se kretali i u kome su oni radili. Jedan je od njih naš poslanički drug Spira Hadži-Ristić iz Južne Srbije. O radu našeg druga Hadži-Ristića neću naročito da govorim, jer mislim da će se naći drugova iz njegovog kluba koji će nesumnjivo reći koju reč u prilog ovoga zaslužnog čoveka našega Juga. Dovoljno je samo da kažem ovo: Kad se pre rata komitovalo, kad se četovalo, onda je bila poznata u Skoplju kuća Spire Hadži-Ristića. Tu se odlazilo. Odatle se dobivalo sve što je potrebno: podatci, izveštaji itd. I takav čovek ima nesumnjivo velike zasluge za naše uspehe u tim krajevima dole. Prelazim, gospodo, preko njega, jer verujem, da će se i sa ove strane naći neko, koji će reći koju reč u prilog svoga poslaničkog druga.

Ali, gospodo, ja ovde naročito izlazim još i da kažem nekoliko reči o jednom našem poslaničkom drugu, koji je, istina, seljak i koji je onim prvim predlogom bio obuhvaćen, dok je, međutim, sada iz-

bačen. To je naš drug Obren Savić, seljak, jedan čestit Hercegovac, kome je kičma prebijena po zatvorima Austro-Ugarske i tamnicama aradskim, koji je dizao bunu po Hercegovini u najtežim danima srpstva za naš nacionalizam u tim krajevima, koji je iz Bosne prešao i našao puta i načina da dođe u srpsku vojsku, da bude njen dobrovoljac na Solunskom frontu, koji je i rezervni oficir. Vidite, taj čovek nije imao te sreće da mu nacija i otadžbina priznaju, ne zato što je on to, gospodo, učinio, nego što je on danas jedan živi leš. Njegove su kosti isprebijane, on ide na štakama, kao što ste ga videli ovde u ovome Domu. Eto, zato je jedan Hercegovac, koji je inače ponosit i koji nikada ne bi pružio ruku da traži milostinju, prinuđen da je potraži. On je pred otvorenom rakom. Vidite, za mnoge poštovane dame i gospode našlo se novaca, a za jednoga seljaka, jednoga našeg ratnog druga i borca, koji je 11 originalnih uverenja podneo Finansijskom odboru iz onog doba, nema novaca. On je radio za naciju i otadžbinu. I svih tih 11 uverenja nisu mogli da pobude milost i dušu kod nadležnih da jednome ovakome čoveku koji je pred otvorenom raku kažu: »Druže, ovo ti daje otadžbina, ovo ti daje nacija«. Vreme je, gospodo, vrlo burno. Trebaće nama opet ljudi. Ko zna šta nosi dan a šta nosi noć. Čime će onda naša omladina da se zagreje kad vidi kako smo pustili naše borce i zaslužne ljude da idu na štuke i možda prose, čime ćemo omladinu da kretnemo da sutra ima elana i poleta da brani svoju domovinu. Nije dobro, gospodo, ovo što se radi. I ja verujem onome što kaže naš drug g. Vukićević da u ovome spisku ima i takvih koji nisu molbu ni podneli. To je tačno da ne može biti data pomoć onome koji nije obrazložio svoju molbu. To je sve išlo od ruku do ruku, putem veza i prijateljstva, protiv čega ja odlučno ustajem sa ovoga mesta ovde. Gospodo, ja znam da čim sam se popeo ovde na ovu govornicu neki su mi govorili i kazali: Nemoj, vele mi, možda će moći da dobiju drugi put, pa gospodo, nemoj danas, nemoj sutra, čuti danas, čuti sutra, pa dokle tako? Jedanput u ovoj zemlji treba da ima morala, pravde i poštenja. Mi se dugo valjamo u toj moralnoj kaljugi iz koje treba jedanput da izademo. U ovome spisku vidimo da su izvesni krajevi potpuno zapostavljeni. Na primer, moja Šumadija, to je jedan ponosan kraj, ona teško pruža ruku da prosi. Vidimo da ima dosta molbi iz moje Šumadije, ali su one retke u ovom spisku. To isto vidimo i za druge krajeve. I kad vidim, ja, po svojoj savesti, ne mogu ovoga puta da glasam za ovaj predlog, nego ću glasati protiv.

Predsednik Stevan Ćirić: Ima reč narodni poslanik g. Mita Dimitrijević.

Mita Dimitrijević: Gospodo narodni poslanici, između svih projekata koje smo mi imali ovde, moramo priznati otvoreno i jasno da je ovo pitanje opšteg karaktera i da nikoliko nije partijsko. (Pljeskanje). Gospodo, tako se i radilo. I mi svi znamo, i ja kao član Finansijskog odbora sa jedne strane, a i članovi Finansijskog odbora sa druge strane, da je u Odboru za molbe i žalbe bio postavljen princip, da ne primimo ni jednu molbu prilikom našeg rešavanja dok nisu svi glasali da se ona primi. (Pljeskanje). Moj poštovani drug Milanović mora to priznati, jer je to bio njegov i naš predlog.

Učinjen je jedan dobar posao, jer od svih privilegija koje ima Narodna skupština, svakako je od vrlo velike važnosti ta njena privilegija, da od njene strane može da potekne potpora i pomoć tamo gde

može biti formalni zakonski razlozi nisu davali mogućnosti za to. Pred nama se nalazi oko 608 rešenih molbi i žalbi. Medutim, ima ih preko 9000 podnetih. Preko 9000 molbi čeka iz godine u godinu da se donese rešenje po njima. I kad smo mi ovde rešili da povisimo sebi dnevnice, kad smo rešili o svojim sopstvenim nagradama, pitam vas ja, kakav bi težak utisak bio u narodu da ove molbe, kada su jedanput došle pred nas na rešenje po jednom principijelnom gledištu, da te molbe ne rešimo te da se ponovi ono što je bilo u prošlosti, kada je bio spremljen čitavi jedan projekat pa nam je ondašnji Ministar finansija g. Milorad Dordević, tako reći na pet minuta pre no što smo trebali pristupiti rešavanju tih molbi, jednom kratkom rečenicom: »Primam predlog, ali ga ostavljam za konačno rešenje kad budu bolje mogućnosti« — saopštio da se po tim molbama ne može doneti nikakvo rešenje i da svi oni, koji su godinama na to rešenje čekali, moraju i dalje da čekaju i da propadaju. Ovaj je posao brižljivo i marljivo raden i mi ga nikako ne možemo smatrati kao partijski nego kao svoj zajednički rad. (Burno pljeskanje).

Moj poštovani drug g. Milanović učinio je kao svoju prvu zamerku to, da nije pravilno radeno što je ovaj predlog bio iznesen na dnevni red, pa je onda vraćen. Gospodo, baš u tome i leži objašnjenje što je, može biti u poslednjem momentu, progovorila savest kod pojedinaca da nije sve u redu bilo radeno. Ja time ne osuđujem Odbor za molbe i žalbe, jer se tamo zaista vrlo marljivo, vrlo predano i vrlo iskreno radilo. Nemojte, gospodo, misliti da Narodna skupština svojim odlukama, koje će po ovim molbama doneti, daje neku milost. Ne činimo mi ovim nikakvu milost, nego odajemo priznanje i odužujemo dug mnogim licima, kojima smo odavno trebali da se odužimo (Burno pljeskanje i odobravanje). Mi se odužujemo ovim onima koji su došli u taj teški položaj, da se moraju obratiti molbama Narodnom predstavništvu, ići u kvartove da tamo overavaju svoje potpise, pa da onda te njihove molbe ovde dodu. Kao što rekoh, to nije milost prema njima nego je oduženje našeg duga i naše priznanje koje smo mi dužni da im ukažemo. Ja neću nabrajati sve ličnosti čije se molbe ovde nalaze, nego ću citirati samo nekoliko imena, pa ćete svi vi odmah videti, da rešavanjem njihovih molbi mi odajemo svoje priznanje njima i odužujemo sa prema njima, a ne da im činimo kakvu milost.

Evo, na primer, ne znam pod brojem kojim, ali pomoć se određuje Dragiši Lapčeviću. To je svakako jedan uman čovek, misaoni čovek, jedan veliki radnik u radničkom svetu, koji je podigao dostojanstvo radnika do jedne zavidne visine, to je čovek, koji se našao u poslednjim godinama svoga života u rdavom položaju. Taj čovek zaslužuje pomoć. Rikard Katalinić, koji je na našem primorju podizao narodnu svest u teškim vremenima, zaslužuje priznanje i pomoć. Jedna udova Milovana Nedića, dičnoga junaka, koji je pobeđivao i pobeđe odnosio od Kumanova do Soluna, njegova udova danas živi bez malo sa hiljadu dinara. Ona zaslužuje tu pomoć, jer je to naše priznanje. Žena jednog Branislava Lontkijevića zaslužuje priznanje. U Južnoj Srbiji vojvoda Todor Stefanović, koji se je borio junački, a ima takvih još puno i puno, pa Bojatović Nikola iz Skoplja i ćerka Polita Desančića, svakako zaslužuju naše priznanje. Imamo zatim red naših generala, kojima ovim zakonom odajemo priznanje. To su Boža Terzić i Živko Pavlović (Pljeskanje i povici: Živeli!) To su ljudi koji su penzioni-

sani po starom zakonu, sa neznatnim i malim penzijama. Nemojte misliti da njine pomoći premašuju penzije njihovih drugova, koji su doznije penzionisani. Naprotiv, oni se samo izravnavaju sa svojim drugovima. Ali sa ovoga mesta dužnost nam je da pomenemo, da ima još jedan broj naših ratnih komandanata, koji su još živi, ali koje život, finansijskim jezikom da se izrazim, amortizira. I prvom prilikom moramo nastojavati da se ti ratni komandanti izravnavaju u penzijama sa sadašnjim penzionerima, među kojima ima svakako mnogo manje zaslužnih nego što su oni. (*Života Milanović: A šta je tek sa invalidima urađeno?*) Života, ti uvek pogadaš moje misli, pa si ih i ovoga puta pogodio. Ima jedan broj invalida, i to znatan broj, koji su zapostavljeni. Moram da kažem sada ovde da smo mi bili nepravični prema invalidima, jer svaki novi zakon reducirao je broj invalida, i po broju i po procentima.

Mi imamo ovde na spisku jednoga našega borca iz Crne Gore, Miloša Šaulića. Mi koji ga znamo sa univerziteta, znamo da je on bio prvi vesnik slobode i prvi borac u borbi protiv reakcije i prvi vesnik ujedinjenja i propovednik naše ujedinjene države. Imamo dalje na spisku ženu Zike Dačića, učitelja narodnog, pa ženu Jovana Ćirkovića. Imamo ženu čiča Ilije Stanojevića, koji nas je sve veselio i zasmijavao svojim veličanstvenim Mitkom, pa nije pravo da žena jednog velikog umetnika ostane da prosi. (*Aleksandar Dačić: Samo o ženi Ćirkovića ne govori!*). Nije tačan prigovor g. Milanovića da je ova stvar bez rešenja Skupštine upućena odboru, jer svaki predlog zakonski, dokle god se ne pristupi njegovom pretresu, ostaje u odboru i odbori mogu da ga menjaju.

Ova stvar našeg druga Obrena Savića svakoga od nas dira. Ali nije dostojno da mi otvaramo o tome sada pitanje. Nije dostojno kada smo čuli sve one velike pohvale o junaštvu i dostojanstvu toga čoveka, da mi njega ovde, dok je on naš drug, tretiramo, da otvaramo pitanje o njegovoj penziji. (*Života Milanović: Ali Ministrima možete da dodeljujete pomoć, to je moralno, a Obrenu Saviću ne možete! Za sebe možete da primete zimske i letnje pomoći! — Žagor.*)

Mi imamo ovde i našeg druga Spiru Hadži Ristića. Gospodo, nije on prebijen, nije tučen, ali je vršio jednu ogromnu ulogu u Južnoj Srbiji, ja to znam kada sam bio vice-konzul u Južnoj Srbiji. (*Života Milanović: Nije dostojno govoriti o tome!*) Hoću da kažem da smo baš ja i Kosović razgovarali o tome, ali smo došli do rezultata da to ne ide.

O g. Obrena Savića nije se ogrešila država, jer je on dobio 30 hektara zemlje. (*Života Milanović: Za svoje pare!*) Ja mislim da je dobio od države. (*Života Milanović: On je dobio kao dobrovoljac 9 jutara, kao što su dobili i svi drugi dobrovoljci. — Aleksandar Dačić: Ništa više on nije dobio nego drugi dobrovoljci! Dobio je 8 jutara a ne 9.*) Ja neću da unižavam dostojanstvo svoga kolege i da o tome ovde govorim. Ja verujem da sam ja ovde, u ovom momentu, bliži njegov kolega nego što ste vi! (*Života Milanović: A hoćete da se da pomoć za armijske generale?! Zar to nije i za njih unižavanje dostojanstva?!*) Kad je u pitanju Živko Pavlović nije! (*Žagor.*)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodine Milanoviću, molim Vas da ne upadate u reč. Vi ste imali prilike da kažete što ste želeli u svome govoru.

Mita Dimitrijević (nastavlja): Ja smatram da je rad bio težak i mučan. Pokušao sam da napravim pregled kako je kojoj oblasti dodeljena pomoć. (*Aleksandar Dačić: Pomoć je davana defraudantima!*)

Molim Vas kažite odmah koji su to da ih izbacimo! Možemo reći da nije izvršen jedan zgodan raspored u pogledu pomoći po oblastima. Zato ja mislim u buduću, ako bude bilo ovakvog rešavanja, da napravimo jedan odnos procentualni, pa da se odredi procentualno koja oblast koliko treba da dobije, jer zaista, gospodo, ovde ima izvesnih krajeva koji su vrlo malo dobili. Čak imamo jednog našeg poslaničkog druga, koji nam je rekao da je u njegovom selu pomoć dodeljena jednome, kome se nije smela dodeliti, a nije dodeljena jednom zaslužnom čoveku.

Izuzev nemoralnih grešaka, ako ih ima, ako ovde ima nekih defraudanata, sve ove druge male greške takve su da od preko 600 slučajeva možda ima svega desetak, kojima ne bi trebalo dati pomoć, pa nemojmo ovu pomoć uskratiti, koju narod očekuje, nemojmo ovu pomoć da razbijemo time što ćemo otvoriti jednu diskusiju na sitnim i bolnim stvarima. (*Odobranje.*)

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč narodni poslanik g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo narodni poslanici, Odbor za molbe i žalbe uradio je ono što je mogao da uradi, i ja verujem da su članovi Odbora radili savesno, verujem da su ulagali truda onoliko koliko su najviše mogli. Ali, gospodo, ima ovde jedna stvar na koju hoću da skrenem pažnju i zbog koje stvari ne mogu prihvatiti ovaj predlog.

Gospodo, nama je svima poznato, da je inicijativa za rešavanje ovoga pitanja potekla iz opozicije, da je opozicija bila ta koja je tukla kao maljem da se ovo pitanje reši. Zato ja verujem, da su članovi ovoga Odbora iz opozicije naročito radili sa najvećim požrtvovanjem, da se do ovoga rešenja dode.

Ali, gospodo, ja vidim, odmah još danas na ovoj sednici, da se i ovo pitanje, koje se tiče čisto nemoćnog naroda, sirotinje, ili onih koji trebaju pomoći, želi da izvrgne u partijsku korist i suviše se mnogo vezuje za Vladin rad i suviše se mnogo vezuje sa Vladinom politikom.

G. Borisav Živadinović, izvestilac odborske većine, naročito je podvukao, da je to delo Vlade dr. Stojadinovića i naročito je aludirao na to, da se prikaže kao genijalno delo Vlade, s kojim Vlada, međutim, nije imala nikakva posla, za koje je Vlada materana da ga primi i sada najedanput izvestilac iznosi, da je ovo velika zasluga Kraljevske vlade. To znači, da se vezuje svaki posao za poverenje Vladi. Ja nemam vere u ovu Vladu i nemam veru u izvođenje bilo kojeg posla kojeg ona treba da izvede i, ma koliko, možda, ima i opravdano datih pomoći, za koje bi, svakako, i ja kao čovek glasao, koje bih i ja predložio i za njih zahtevao, ali, gospodo, kada se tako kategorički vezuje za jednu politiku i kada se vezuje za Vladu, kako je g. Živadinović naveo, ja izjavljujem da ću ja, kao i moji drugovi glasati protiv, u znak nepoverenja ovoj Vladi.

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Miloš Rašović.

Miloš Rašović: Gospodo narodni poslanici, volja Narodne skupštine da obrati svoju pažnju i na one nevoljnike, koji se obraćaju Narodnoj skupštini kao sebi najbližoj i najpozvanijoj, da povede računa o slučajnim ili može biti često puta namernim nepravdama, koje su im činjene, potpuno je opravdana i za pohvalu. Jer, nesumnjivo je, da snaga jedne nacije zavisi od snage, volje i raspoloženja narodnoga, da se za celinu žrtvuje, a to može biti samo onda,

ako i pretstavnicu te celine, Narodna skupština, ima takvu dobru volju. Ali, nažalost, meni izgleda, da Narodna skupština nije ispunila taj zadatak. A nije ga ispunila zato što mi izgleda, da nije pošla onim kriterijumom koji treba da sve građane postavi na istu osnovu, ravne i jednake pred zakonom, a naročito pred Narodnom skupštinom koja treba da bude njen zaštitnik. Nije, gospodo, zbog toga što u arhivi Narodne skupštine leži, kao što ste čuli, još 9.000 molbi. Da li je Narodna skupština uzela i rasmotrla tih 9.000 molbi od prve do poslednje i da li je unela svoj kriterijum da vidi, ko sve i šta od tih molilaca zaslužuje? Jer to je potrebno, gospodo, da ne zacvile onih 8.000 molilaca, čije molbe nisu uzete u obzir, da ne zacvile i da ne kažu: ni pred Narodnom skupštinom nismo svi jednaki i ravnopravni! A to, gospodo, mogu kazati jer je sigurno da se u ovome izveštaju odborskom nalaze i takve molbe koje su po svojoj zaslugi i sadržini daleko iza onih koje leže još u arhivi Narodne skupštine. Narodna skupština morala je biti na dostojnoj visini; Narodna skupština nije smela da se stavlja na nivo partizanstva pa da izvlači iz fiјoke pojedine molbe kako koju hoće i kako ko od njenih članova nalazi. Ja lično može biti ne bih imao razloga da protestujem protivu ovoga odborskoga izveštaja, jer sam video da u njemu ima oko 60 do 70 molbi usvojenih iz moga kraja. Ali ja, gospodo, protestujem protivu toga što i te molbe koje su u ovom izveštaju unesene ne odgovaraju duhu i ne odgovaraju volji i želji Crne Gore i Crnogoraca.

Gospodo poslanici, u ovom momentu, kada u Crnoj Gori padaju glave od strane današnjih vlastodržaca i kada se ne može naći potpora za izgubljene glave onim porodicama čiji su hranoci pali baš od vlasti koje su pozvane da zaštićuju red i poredak, nesumnjivo je da ovaj izveštaj ne odgovara niti može odgovarati duhu Crne Gore ni željama Crnogoraca. Vama je poznato da je pre dva meseca na jednoj pratinji u Podgorici, kada je sahranjivan jedan nesrećnik, na onoga koji mu je držao govor na pogrebu policijski pisar ispalio tri metka u telo toga govornika i policija je na znak tih metaka plotunom pucala u okupljenu masu. Ja bih vas zapitao šta je g. Korošec uradio, šta je Vlada uradila sa onima što su to učinili? Prošle godine kada je na Belvederu palo 11 žrtava, ni do dana današnjeg nismo dobili odgovara od Ministra unutrašnjih dela zašto su te žrtve pale i šta je sa krivicima urađeno. I danas Crna Gora stavljen je van zakona, i danas se studentima u Crnoj Gori ne dozvoljava udruživanje za naučno i kulturno usavršavanje sa motivacijom da ne daju dovoljno garancije da će se držati svojih pravila! U tome momentu, gospodo, baciti prašinu u oči i dođeljivati po 200 dinara šezdesetorici ili sedamdesetorica lica iz Crne Gore, budite uvereni, ne može da pokrije sve ono što se tamo događa. Jer Crnogorci ne traže ovu milostinju, nju im nameću drugi, nameću im oni koji hoće sa time da pazare. A Crnogorci traže da im se da ono što je njihovo, traže da im se da na ekonomskom i privrednom polju ono što im je oteto, jer reparacije dosudene Crnoj Gori nisu utrošene na Crnu Goru. Crna Gora traži ekonomsku mogućnost za život. Nisu Crnogorci stvorili Lakićevića nego ljudi koji hoće da od Crnogoraca stvore prosjake. Ja vam slobodno kažem, u ime svih Crnogoraca, da Crnogorci ne traže, nego preziru ovu milostinju koja im se natura od onih koji hoće time

da se istaknu i da kažu: Evo vidite kako se mi staramo i radimo za vas!

Gospodo, Crnogorci traže da im se da ono što je njihovo i što treba da im omogući rad na njihovom ekonomskom podizanju, a ne da se prave prosjacima kad to ne traže.

Prema tome, gospodo, ja sam uveren da pogadam želje svih Crnogoraca, i protestujem protiv svih onih, koji prosjače po Beogradu i prave Crnu Goru prosjakom, a ona to nije zaslužila, niti će to biti, već samo traži što je njeno, a njeno se mora dati. (Odobranje na levici).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč drugi izvestilac većine, narodni poslanik g. Milivoje Isaković, a posle toga ćemo, gospodo, preći na poimenično glasanje.

Milivoje Isaković: Gospodo narodni poslanici, kao član Odbora, koji je imao čast da vašim poverenjem radi na ovom poslu u punoj harmoniji takoreći celokupnog odbora, jer iz samih potpisa, koji su pred vama, u izveštaju videćete, da se samo jedan član, u jednom veoma malom pitanju formalne prirode izdvojio, hoću da kažem nekoliko reči, koje su neophodne i nužne, da biste mogli pravilno oceniti rad Odbora i prema tome nesumnjivo dati svoj glas za predlog, koji je pred vama.

Sa najvećom pažnjom, gospodo, slušao sam svu gospodu predgovornike, a naročito one, koji su stavljali izvesne primedbe. Da bi se te primedbe obesnažile i da bi se ono što ću ja kazati na njihovom pravilno razumeti, dopustite mi, da vam iznesem samo nekoliko principa, kojima se Odbor ovom prilikom, rešavajući ovo i radeći ovaj zakonski predlog, rukovodio.

Svima vama je poznato, da ja ne pripadam vladinoj većini. Svima je vama poznato da ja pripadam opozicionom klubu, možda jednom od onih, koji ovde, sa ovoga mesta vodi jednu od najoštrijih borbi protiv Vlade. Ali istinu pre svega. Niti se Skupština, kad je nastojavala u svoje vreme da se što pre dođe do rešavanja po ovim predmetima, rukovodila partijskim i drugim i sličnim razlozima i interesima, niti se Odbor, bez izuzetka ceo Odbor, rukovodio ma čim drugim, nego da nevoljnim i zaslužnim u granicama mogućnosti, koliko nam je to stajalo na raspoloženju, što pre pomogne. To je bilo osnovno načelo, koga smo se držali u celom radu.

Da bih dokazao ovo pozivam se na sve svoje drugove iz Odbora, pa čak i na onoga, koji je ovde u plenumu govorio protiv ovoga izveštaja, da smo sve predmete zajednički rešavali; da se ni na jednom pojedinačno niko nije odvajao, nego je svaki slučaj jednoglasno rešen i da se u pitanju formalnosti pri završetku rada izdvojio samo jedan član, čije ste mišljenje čuli. Ovaj posao, Odbor za molbe i žalbe izvršio je dakle u punoj saglasnosti i on veruje da će i Narodna skupština prihvatiti ovaj zakonski predlog u punoj saglasnosti.

Mi smo znali koliko se dugo čeka na ovaj posao, a znali smo i nevolje onih, koji na to čekaju, pa smo u sav posao uneli pored potrebne ekspeditivnosti i svu našu dobru volju i sve naše razumevanje, da se posao što uspešnije završi. U opravdanim slučajevima, gde se radilo o očiglednoj nevolji, a opravdanoj potrebi, da se pomogne, formalni nedostatci nisu mogli biti razlog za odbijanje.

Pala je primedba da je naš prvi predlog pretrpeo izvesne izmene, pa i dopune.

Dopustite mi da sa nekoliko reči objasnim kako je došlo do toga. Jedan od gospode predgovornika već je rekao, da su izmene i dopune pravo Odbora i to je tačno. Dakle, sa formalne strane to ne može niko da nam zameri što smo učinili. Ali mi se nismo, gospodo, u celom našem radu zaklanjali za formu, pa neću ni ja, nego smo se trudili da damo ono što je po našoj savesti potrebno, nužno i najbolje. I, baš to, ta misao vodilja, koja je sve nas prožimala, naterala nas je da izvršimo izvesne promene i izvesne dopune. Promene smo vršili, gospodo, na osnovu izveštaja upravnih vlasti, na osnovu dokumenata, naknadno donetih, na osnovu uverenja koja su uz akta priložena za svaki predmet, a i na osnovu saznanja do kojih su naši drugovi bilo iz Odbora u toku vremena došli, ili od ostale gospode narodnih poslanika iz plenuma. (Odobranje kod većine).

Gospodo, verujte mi da nikada nismo došli u teži položaj, nego ako smo kome ono što smo već ranije bili dodelili, na osnovu ovoga što rekoh morali ukinuti. Uveravam vas da gotovo nikogā u Odboru nije bilo koji je hteo nekome da ne da, nego smo muke imali baš zbog toga, što smo svi zajednički hteli i želeli da svako ko zasluđuje i dobije.

Gospodo, dopustite mi da se vratim na druge primedbe. Pala je reč: Gospode, žene, dame, kako se ovde reklo, i protestovalo se protivu broja, a ja vas lepo molim da pogledate dobro koje su to gospode, koje su to dame? Ne zaboravite da su to ili žene, ili majke, ili kćeri onih, koji su pali za ovu zemlju, ostavljajući Otadžbini, da se ona pobrine za njihovu siročad. (Jedan glas: 330 žena!) Ne zaboravite da je u ovoj zemlji palo 500.000 ljudi i da su to žene i siročad onih, kojima mi i više dugujemo. (Odobranje).

Gospodo, primećeno je ovde: Zašto nije stavljen broj uz svaku odluku, uz svaki paragraf i zašto nisu uneti podatci po svakom predmetu. Gospodo, ruku na srce, pogledajte koliki je ovaj došije ovde pa zamislite uz to i ekspozice po svakome i ja vas pitam kud bi nas to odvelo. Sada ste dobili na vreme ovaj izveštaj, mogli ste za svakoga videti za koga se interesujete da li je pravilno postupljeno, mogli ste doći u odbor i zahtevati podatke i obaveštenja o svakom i tada bi ste se iznenadili kako je tamo, u Odboru, obzirom na kratko vreme, savesno i lojalno radeno. (Aleksandar Dačić: A slučaj Vojislava Vuletića). Budite strpljivi, ima važnijih stvari od Vuletića, o kojima treba prethodno govoriti. Budite strpljivi i parlamentarni pa ćete i vi biti zadovoljni i svi ćemo zajedno glasati za ovaj zakonski predlog. (Aleksandar Dačić: Mi nećemo!) Ko neće da glasa za molbe iz naroda nećemo ga moliti!

Dopustite mi da govorim o jednom bolnom pitanju, o pitanju naše dvojice drugova, koji su bili te zle sreće da su u prvi predlog bili uneti, dok ih u drugom predlogu nema.

Moji drugovi iz Odbora za molbe i žalbe, moji drugovi iz Finansiskog odbora, moji drugovi u mome klubu znaju, ja se na sve njih pozivam, da sam ja bio jedan od onih koji je branio stvar Obrena Savića i Spire Hadži-Ristića. Dakle, nije se, gospodo, ovde radilo da se oduzme nešto što su imenovana gospoda poslanici zaslužili; naprotiv, naše je jednoglasno uverenje, da ti ljudi zasluđuju nacionalno priznanje, i mi smo bili gotovi da to i učinimo, ali nam je skrenuta pažnja na način, da je nezgodan i da u hrpu od 608 ne ide nacionalno priznanje jednom Hadži-Ristiću i jednom Obrenu Saviću. Odbor za molbe i žalbe, ako bude imao na raspoloženju što mu treba za to, naći

će puta i načina da specijalnim putem i onako u punoj svetlosti kako treba iznese predlog o priznanju ovoj dvojici. (Odobranje).

Gospodo, ovde je pala reč o zimskoj pomoći. „U kući obešenog ne govori se o užetu” — kaže se. Ta reč o zimskoj pomoći, koja je ovde pala, iako potpuno neumesna izaziva me da pitam: Ko je od kritičara odbio da primi, pa i teže, nego ovo, gde toliki nezbrinuti ljudi jedva čekaju da pročitaju ukaz o tome da se Narodna skupština setila onih koji su zaslužni. Jeste, gospodo, baš zbog događaja koji mogu nastupiti, mi se moramo pobrinuti i za ove za koje smo se sad pobrinuli i za sve one koji čekaju i očekuju. Ne mogu davati izjave, nemam prava na to, ali osećam raspoloženje kod vas i znam da ono neće manjkati kad bude trebalo da se to pitanje što pre reši. Podvlačeći, da je svaki pojedinačni predmet o kome rešavamo dobio punu saglasnost i Finansiskog odbora i Odbora, koga u ovom trenutku pred plenumom pretstavljam, molim vas da izvolite primiti podneti izveštaj. (Odobranje. — Aleksandar Dačić bučno protestuje).

Pretnednik Stevan Ćirić: Gospodine Dačiću, opominjem Vas na red.

Gospodo narodni poslanici, pošto je ovde sa više strana pala reč o zimskoj pomoći i to na takav način da vredi Narodnu skupštinu, smatram za potrebno da odbranim ugled Narodne skupštine. Narodna skupština nije ništa učinila čega se ima postideti. Ako su gospoda narodni poslanici dobili zimsku pomoć, da je sami udele drugima, to nije ništa postidno. Ja molim gospodu narodne poslanike da sami sa govornice čuvaju svoj ugled, da se ne bi to drukčije shvatilo nego onda kad je taj zaključak donesen.

Gospodo narodni poslanici, pretres je završen i prelazimo na poimenično glasanje u načelu. Molim gospodina sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Dragan Damić poziva narodne poslanike da glasaju i oni su glasli ovako:

Glasali su »za«: Antić D. Borivoje, Antonijević Dušan, Arandelović Jovan, Arežina Miljkan, Acimović dr. Jordan, Badžak Lj. Milan, Belinić Vinko, Bećirović Voca Šerif, Beširović Dimitrije, Blažić Milan, Bogavac P. Petar, Božinović Ljubomir, Bošković Mihailo, Brenčić Mihael, Brujić S. Jovan, Bubić dr. Stevan, Budimir D. Simo, Vasić Tihomir, Veble dr. Andrej, Veličković B. Miladin, Videc Anton, Vodstrečil Hinko, Vujasinović dr. Vuk, Gavrilović Nikola, Gajić Pavle, Gajić Radomir Galogaža Petar, Gaćinović J. Vojislav, Golubović Milan, Gornjak Vinko, Grba dr. Milovan, Grdić V. Risto, Davinić Brana, Damić dr. Dragan, Dimitrijević Živojin, Dimitrijević dr. Ljutica, Dimitrijević Mita, Dimitrijević Stojadin, Dimić M. Radosav, Doberšek Karel, Dobrosavljević D. Branko, Durgutović I. Mustafa, Đikić Alojzije, Đokić Ljubomir, Đurić M. Borivoje, Đurović Mihailo, Ercegovac Bogdan, Živadinović P. Borisav, Živković M. Todor, Živković T. Radosav, Zejnel-beg Ibrahim Stracimir, Zaharić I. Čedomir, Zdravković Milenko, Zeljković N. Boško, Zuber Nikola, Zupančić Fran, Iveković dr. Bogdan, Ilić dr. Veljko, Isaković D. Milivoje, Janković Desimir, Janković Stevan, Janjić dr. Vojislav, Jeličić Cvetko, Jovanović Nikola, Jovičić Radoje, Jojić Velimir, Joksimović Zarije, Joksimović Ugrin, Kazimirović P. Vladimir, Kadić Alija, Kalamatićević Mihailo, Kaluderčić dr. Branko, Kapetanović Ismet-beg Gavran, Kačanski Stevan, Kašanin Joco, Kašper dr. Mihailo, Kersnik Anton, Kožulj dr. Marko, Koce dr. Jure,

Kosović R. Petar, Kostić Vasilj, Kraft dr. Stevan, Kostić Mihailo, Krstić St. Stojan, Kulenović dr. Džaferbeg, Lazarević Milan, Lazarević Nikon, Lazarević dr. Todor, Lenarčić Stanko, Lukarević T. Mihailo, Lukačić Avguštín, Lješević K. Mihailo, Makar Dako, Marjanac Simo, Markić Franjo, Marković dr. Đorđe, Mastrović F. Ante, Mahnik Artur, Mijić D. Milan, Mikašinović D. Đuro, Mikić Sava, Miletić dr. Vjekoslav, Miletić Dane, Milošević R. Dušan, Milošević S. Dušan, Miljuš dr. Branko, Mirković S. Dimitrije, Mihailović Todor, Miškulin dr. Mile, Muratbašić Osman, Nedeljković Uroš, Nenadić Vojislav, Nikitović dr. Časlav, Nikolić dr. Branko, Nikolić J. Živko, Nikolić Đ. Milovan, Nikolić Slavko, Ničiforović Spasa, Novaković dr. Niko, Pantić Ljubomir, Patrnogić Hadži-Ljuba, Pounović Branko, Paštrović Manfred, Pevec Rudolf, Pejkić A. Čedomir, Pelivanović Malić, Perović Dušan, Perović R. Milan, Petković Milan, Petković Đorđe, Petrović Bogdan, Plesković Rudolf, Povrenović K. Matija, Pozderac Nurija, Popović S. Aćim, Popović Dušan, Popović Živko, Popović dr. Mihailo, Popović M. Novica, Predovan Krsto, Radenković Stojan, Radojičić V. Danilo, Rajaković M. Miloje, Ramadanović F. Ramadan, Ratković T. Branko, Rašković dr. Miloš, Ridašević dr. Muhamed, Rogić dr. Josip, Ružičić V. Marko, Santo dr. Gavro, Simić Stevan, Sokić Miloje, Sokić Momčilo, Spasović Vukašin, Stanković Aleksandar, Stanković Svetozar, Stanković S. Svetolik, Stepanov Milivoj, Stijić dr. Milan, Stojadinović M. Dragomir, Stojadinović Mihailo, Stojisavljević Petar, Stošović Dobrivoje, Subotić Dušan, Tasić S. Svetozar, Tešić Maksim, Todorović A. Branislav, Tomašević Žarko, Tomić Branko, Tomić Jevrem, Tonić R. Todor, Troković T. Stavra, Turk Rajko, Čerimagić Sadik, Ćirić Stevan (pretsedava), Čumavić Husein, Fuks dr. Riko, Hafizadić dr. Suleiman, Hadži-Ristić Spira, Cvetković J. Dražiša, Črljić Lazar, Čujan Ćiro, Čapljić Ragib, Čvrkić R. Vojko, Šajkarević dr. Jovan, Šakić Ivan, Šemrov dr. Fran, Šijak dr. Nikola, Širola Brnas Anton.

Glasali su »protiv«: Avramović Luka, Vučetić Radisav, Lazić Vojislav, Milanović Života, Ćosić T. Stanko.

Otsutni: Aleksić Kosta, Andonović Sima, Aćimović Ž. Velimir, Auer dr. Ljudevit, Banić Milan, Baričević dr. Janko, Benko Josip, Božić Jakša, Božić A. Milan, Borisavljević Strahinja, Butorka dr. Aleksandar, Veselinović dr. Milorad, Vrbić Velimir, Vujić Dimitrije, Vukanović dr. Srpko, Vukićević Milan, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Georgijević M. Joca, Glavinčić dr. Milan, Glišić Milenko, Danilović J. Živko, Dačić M. Aleksandar, Dimitrijević Kosta, Dinić Đ. Tanasije, Došen dr. Vojislav, Došen dr. Mirko, Đorđević V. Vojislav, Đurović Danilo, Zagorac Jovo, Zdravković M. Jovan, Zečević Sekula, Ivanović Dragoljub, Ivančević Dušan, Ibrahimpašić Abdula, Janžeković Ivan, Janković dr. Dragutin, Jančić dr. Ivan, Jevremović dr. Dragoljub, Jevtić D. Bogoljub, Jevtić Đorđe, Jevtić Životije, Jovanović dr. Vasilije, Jovanović dr. Đorđe, Jovanović Jovan, Jovanović Ljubomir, Juriša dr. Ivan, Kabalin Nikola, Kajić A. Mijo, Kalember dr. Branko, Klar dr. Franc, Knežević Bogoljub, Kovač Ante, Kojić dr. Dragutin, Koman Albin, Komnenović Mirko, Kosić dr. Mirko, Kostrenčić Luka, Kraljević dr. Dragan, Krstić Simo, Kuzeljević Sreten, Kulišić dr. Šime, Kumanudi dr. Kosta, Kunjašić Joakim, Kurilić J. Milan, Kurtović Vojko, Kurtović Šukrija, Kursulić J. Velimir, Lazarević M. Aleksandar, Lazarević Mi-

lovan, Lovrenčić dr. Ivan, Marković dr. Milenko, Marcikić T. Miloje, Matica Pavao, Mijović dr. Aleksandar, Mijušković Luka, Mlijanović Velimir, Milošević Radivoje, Milutinović R. Milinko, Mihailović P. Ilija, Mohorić Ivan, Mravlje Milan, Mulalić Mustafa, Nanović Radivoje, Nenadović B. Jovan, Nikolić Radivoje, Novačan dr. Anton, Novaković Stjepan, Pevec Rudolf, Pejin Ž. Gojko, Perić Đ. Milivoje, Petković Rastko, Pinterović dr. Milovan, Popović M. Velimir, Popović dr. Živojin, Popović dr. Kosta, Popović dr. Svetislav, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Preljubović Muhamed, Protić P. Jeremija, Rafailović Živojin, Rafailović Milivoje, Rašović M. Miloš, Režek dr. Josip, Savić Obren, Sarić Ibrahim, Sekulić dr. Milan, Sladojević P. Čedomir, Sokolović Nikola, Stefanović B. Ignjat, Stošić Stamenko, Tišma Vladimir, Urošević II. Mirko, Fizir Viktor, Hasanbegović dr. Avdo, Horvat Franjo, Hočevar Stanko, Cvetić Josip, Čejović Đuro, Čolaković Krsta, Šoški dr. Luka, Šušić Živko.

(Posle glasanja)

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je u svemu 196 narodnih poslanika, od kojih je za zakonski predlog glasalo 191, a protiv 5. Prema tome objavljujem da je ovaj zakonski predlog u načelu primljen. (Pljeskanje).

Pošto se niko nije javio za reč, prelazimo na pretres u pojedinostima. Glasace se sedenjem i ustajanjem i po paragrafima. Pozivam investioca g. Živadinovića da izvoli čitati paragraf po paragraf, a gospodu narodne poslanike molim, da oni koji primaju, izvole sedeti, a koji ne primaju, izvole ustati.

Izvestilac većine Borisav Živadinović pročita § 1.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 1? (Prima — Ne prima!). Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 1 primljen Izvolite čuti § 2.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima §§ 2, 3, 4 i 5. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 6 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 6 mesto „Popoviću Blaži, iz Zagrada“, Odbor predlaže da se stavi „Popović udovi Stani, iz Zagrada“. Prema tome ceo § 6 po predlogu Odbora ima da glasi: „Dodeljuje se Popović udovi Stani, iz Zagrada, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara“.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 6? (Prima — Ne prima!). Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 6 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 7 do § 43 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 44 ima predlog Odbora za izmenu. Ima reč izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 44 tehničkom greškom Poček Jovan, sa Cetinja, stavljen

je u predlog dva puta i na mesto njega u ovaj paragraf treba staviti Popadića-Sokanića Kostu, iz Bugojna, sa stalnom mesečnom doživotnom pomoći od 500 dinara. Prema tome § 44 u celosti po predlogu Odbora treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Popadiću-Sokaniću Kostu, iz Bugojna, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 44? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 44 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 45 do § 201 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 202 ima predlog Odbora za izmenu. Ima reč izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 202 na mesto Lazarevića Milentija, iz Beograda, koji je umro, treba staviti „Krstić udovi Darinki, iz Prnjavora, sa 300 dinara stalne mesečne doživotne pomoći”. Prema tome po predlogu Odbora § 202 u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Krstić udovi Darinki, iz Prnjavora, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 202? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 202 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 203 do § 259 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: U § 260 ima predlog Odbora za izmenu. Ima reč izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 260 reč „udovi” treba brisati. Prema tome po predlogu Odbora § 260 u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Desančić-Polit Milici, iz Beograda, stalna mesečna doživotna pomoć od 800 dinara.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 260? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 260 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 261 do § 418 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 419 ima predlog Odbora za izmenu. Ima reč izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 419 mesto „Čemerikiću Tomi, iz Prizrena”, treba staviti „Mišiću Svetozaru, iz Komirića”. Prema tome po predlogu Odbora § 419 u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Mišiću Svetozaru, iz Komirića, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 419? (Prima — Ne prima!)

Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 419 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 420 do § 432 zaključno.

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 433 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 433 mesto „Vukoviću Janku, sa Cetinja”, treba staviti „Kraus Perini, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara”. Prema tome § 433 po predlogu Odbora u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Kraus Perini, iz Splita, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 433? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 433 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 434 do § 563 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 564 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 564 mesto „Cerer Angeli, iz Černuč”, treba staviti „Veron Elviri, udovi iz Prčnja”. Prema tome § 564 po predlogu Odbora u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Veron Elviri, udovi iz Prčnja, stalna mesečna doživotna pomoć od 500 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 564? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 564 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, većinom glasova usvojila u pojedinostima §§ 565 i 566. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 567 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U § 567, gde je tehničkom greškom stavljeno isto lice u predlog dva puta, mesto „Filipović Milici, sa Cetinja”, treba staviti „Belulović Kamili, sa Sušaka, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara”. Prema tome § 567 po predlogu Odbora u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Belulović Kamili, sa Sušaka, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara”.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 567? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi.) Objavljujem da je § 567 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 568 do § 577 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 578 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: U paragrafu 578 mesto „Tanasijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore“, treba staviti „Timotijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore“. Prema tomé § 578 po predlogu Odbora u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Timotijeviću Svetozaru, iz Mokre Gore, Srez zlatiborski, stalna mesečna doživotna pomoć od 300 dinara“.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 578? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi). Objavljujem da je § 578 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 579 do § 608 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Kod § 609 ima predlog Odbora za izmenu. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: Na kraju § 609 posle reči „dinara“ treba staviti zapetu i dodati reči: „posle smrti ženi Milki, deci ženskoj do udaje, muškoj do punoletstva“. Prema tome § 609 po predlogu Odbora u celosti treba da glasi ovako: „Dodeljuje se Rebrači Stanku, nacionalnom radniku iz Gline, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.500 dinara, posle smrti ženi Milki, deci ženskoj do udaje, muškoj do punoletstva.“

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština ovako pročitani § 609. (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi). Objavljujem da je § 609 primljen. Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima sve paragrafe od § 610 do § 614 zaključno. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Posle § 614 ima predlog Odbora za unošenje novog paragrafa 614a. Reč ima izvestilac g. Živadinović.

Izvestilac većine Borisav Živadinović: Posle § 614 treba da dođe nov paragraf 614a, koji po predlogu Odbora u celosti ima da glasi ovako: „Dodeljuje se Mediću Moji, direktoru gimnazije u penziji, iz Zemun, stalna mesečna doživotna pomoć od 1.000 dinara“. Pošto je ovo nov paragraf, Odbor predlaže da ovaj paragraf postane po rednom broju § 615, a § 615 da postane § 616, § 616 da postane § 617, a § 617 da postane § 618.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština nov § 614a ovako kako je pročitani i predlog Odbora da paragrafi koji dolaze za njim promene redni broj? (Prima — Ne prima!) Gospoda koja primaju, neka izvole sedeti, a koji su protiv, neka izvole ustati. (Velika većina sedi). Objavljujem da je § 614a primljen i da postaje § 615, a §§ 615, 616 i 617, koji dolaze posle njega, da postaju §§ 616, 617 i 618.

Izvolite čuti dalje.

— Za ovim je Narodna skupština, glasajući sedenjem i ustajanjem o svakom pojedinom paragrafu, u smislu § 55 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini većinom glasova usvojila u pojedinostima

§§ 615, 616 i 617 s tim da ovi paragrafi menjaju svoj redni broj i postaju §§ 616, 617 i 618. —

Pretsednik Stevan Ćirić: Pošto su svi paragrafi pojedinačno izglasani, objavljujem da je ovaj zakonski predlog primljen i u pojedinostima. (Pljeskanje).

Prelazimo, gospodo narodni poslanici, na konačno glasanje u celini, koje će se obaviti poimničnim glasanjem. Molim g. sekretara da izvoli izvršiti prozivku narodnih poslanika.

Sekretar dr. Dragan Damić proziva poslanike da glasaju i oni su glasali ovako:

Glasali su »za«: Antić D. Borivoje, Antonijević Dušan, Arandelović Jovan, Arežina Miljkan, Ćimović dr. Jordan, Badžak Lj. Milan, Belinić Vinko, Bećirović Voca Šerif, Beširović Dimitrije, Blažić Milan, Bogavac P. Petar, Božinović Ljubomir, Bošković Mihailo, Brenčić Mihael, Brujić S. Jovan, Bubić dr. Stevan, Budimir Đ. Simo, Vasić Tihomir, Veble dr. Andrej, Veličković B. Miladin, Videc Anton, Vodstrečil Hinko, Vujasinović dr. Vuk, Gavrilović Nikola, Gajić Pavle, Gajić Radomir Galogaža Petar, Gaćinović J. Vojislav, Golubović Milan, Gornjak Vinko, Grba dr. Milovan, Grdić V. Risto, Davinić Brana, Damić dr. Dragan, Dimitrijević Živojin, Dimitrijević dr. Ljutica, Dimitrijević Mita, Dimitrijević Stojadin, Dimić M. Radosav, Doberšek Karel, Dobrosavljević D. Branko, Durgutović I. Mustafa, Đikić Alojzije, Đokić Ljubomir, Đurić M. Borivoje, Đurović Mihailo, Ercegovac Bogdan, Živadinović P. Borisav, Živković M. Todor, Živković T. Radosav, Zejnel-beg Ibrahim Stracimir, Zaharić I. Čedomir, Zdravković Milenko, Zeljković N. Boško, Zuber Nikola, Zupančić Fran, Iveković dr. Bogdan, Ilić dr. Veljko, Isaković Đ. Milivoje, Janković Desimir, Janković Stevan, Janjić dr. Vojislav, Jeličić Cvetko, Jovanović Nikola, Jovičić Radoje, Jojić Velimir, Joksimović Zarije, Joksimović Ugrin, Kazimirović P. Vladimir, Kadić Alija, Kalamatijević Mihailo, Kaluderčić dr. Branko, Kapetanović Ismet-beg Gavran, Kačanski Stevan, Kašanin Joco, Kašper dr. Mihailo, Kersnik Anton, Kožul dr. Marko, Koce dr. Jure, Kosović R. Petar, Kostić Vasilj, Kraft dr. Stevan, Krstić Mihailo, Krstić St. Stojan, Kulenović dr. Džafer-beg, Lazarević Milan, Lazarević Nikon, Lazarević dr. Todor, Lenarčić Stanko, Lukarević T. Mihailo, Lukačić Avguština, Lješević K. Mihailo, Makar Dako, Marjanac Simo, Markić Franjo, Marković dr. Đorđe, Mastrović F. Ante, Mahnik Artur, Mijić Đ. Milan, Miškinović D. Đuro, Mikić Sava, Miletić dr. Vjekoslav, Miletić Dane, Milošević R. Dušan, Milošević S. Dušan, Miljuš dr. Branko, Mirković S. Dimitrije, Mihailović Todor, Miškulin dr. Mile, Muratbašić Osman, Nedeljković Uroš, Nenadić Vojislav, Nikitović dr. Časlav, Nikolić dr. Branko, Nikolić J. Živko, Nikolić Đ. Milovan, Nikolić Slavko, Nićiforović Spasa, Novaković dr. Niko, Pantić Ljubomir, Patrnogić Hadži-Ljuba, Pavnović Branko, Paštrović Manfred, Pevec Rudolf, Pejkić A. Čedomir, Pelivanović Malić, Perović Dušan, Perović R. Milan, Petković Milan, Petković Đorđe, Petrović Bogdan, Plesković Rudolf, Povrenović K. Matija, Pozderac Nurija, Popović S. Ćim, Popović Dušan, Popović Živko, Popović dr. Mihailo, Popović M. Novica, Predovan Krsto, Radenković Stojan, Radojičić V. Danilo, Rajaković M. Miloje, Ramadanović F. Ramadan, Ratković T. Branko, Rašković dr. Miloš, Ridanović dr. Muhamed, Rogić dr. Josip, Ružičić V. Marko, Santo dr. Gavro, Simić Stevan, Sokić Miloje, Sokić Momčilo, Spasović Vukašin, Stanković Aleksan-

dar, Stanković Svetozar, Stanković S. Svetolik, Stepanov Milivoj, Stijić dr. Milan, Stojadinović M. Dragomir, Stojadinović Mihailo, Stojisavljević Petar, Stošović Dobrivoje, Subotić Dušan, Tasić S. Svetozar, Tešić Maksim, Todorović A. Branislav, Tomašević Žarko, Tomić Branko, Tomić Jevrem, Tonić R. Todor, Trpković T. Stavra, Turk Rajko, Čerimagić Sadik, Čirić Stevan (pretsedava), Čumavić Husein, Fuks dr. Riko, Hafizadić dr. Sulejman, Hadži-Ristić Spira, Cvetković J. Dragiša, Črljić Lazar, Cujan Ćiro, Čapljić Ragib, Čvrkić R. Vojko, Šajkarević dr. Jovan, Šakić Ivan, Šemrov dr. Fran, Šijak dr. Nikola, Širola Brnas Anton.

Glasali su »protiv«: Avramović Luka, Vučetić Radisav, Lazić Vojislav, Milanović Života, Čosić T. Stanko.

Otsutni: Aleksić Kosta, Andonović Sima, Aćimović Ž. Velimir, Auer dr. Ljudevit, Banić Milan, Baričević dr. Janko, Benko Josip, Božić Jakša, Božić A. Milan, Borisavljević Strahinja, Butorka dr. Aleksandar, Veselinović dr. Milorad, Vrbić Velimir, Vujić Dimitrije, Vukanović dr. Srpko, Vukićević Milan, Gavrilović Oto, Gajšek Karlo, Georgijević M. Joca, Glavinić dr. Milan, Glišić Milenko, Danilović J. Živko, Dačić M. Aleksandar, Dimitrijević Kosta, Dinić Đ. Tanasije, Došen dr. Vojislav, Došen dr. Mirko, Đorđević V. Vojislav, Đurović Danilo, Zagorac Jovo, Zdravković M. Jovan, Zečević Sekula, Ivanović Dragoljub, Ivančević Dušan, Ibrahimpašić Abdula, Janžeković Ivan, Janković dr. Dragutin, Jančić dr. Ivan, Jevremović dr. Dragoljub, Jevtić D. Bogoljub, Jevtić Đorđe, Jevtić Životije, Jovanović dr. Vasilije, Jovanović dr. Đorđe, Jovanović Jovan, Jovanović Ljubomir, Juriša dr. Ivan, Kabalin Nikola, Kajić A. Mijo, Kalember dr. Branko, Klar dr. Franc, Knežević Bogoljub, Kovač Ante, Kojić dr. Dragutin, Koman Albin, Komnenović Mirko, Kosić dr. Mirko, Kostrenčić Luka, Kraljević dr. Dragan, Krstić Simo, Kuzeljević Sreten, Kulišić dr. Šime, Kumanudi dr. Kosta, Kunjašić Joakim, Kurilić J. Milan, Kurtović Vojko, Kurtović Šukrija, Kursulić J. Velimir, Lazarević M. Aleksandar, Lazarević Milovan, Lovrenčić dr. Ivan, Marković dr. Milenko, Marcikić T. Miloje, Matica Pavao, Mijović dr. Aleksandar, Mijušković Luka, Milijanović Velimir, Milošević Radivoje, Milutinović R. Milinko, Mihailović P. Ilija, Mohorić Ivan, Mravlje Milan, Mulalić Mustafa, Nanić Radivoje, Nenadović B. Jovan, Nikolić Radivoje, Novačan dr. Anton, Novaković Stjepan, Pevec Rudolf, Pejin Ž. Gojko, Perić Đ. Milivoje, Petković Rastko, Pinterović dr. Milovan, Popović M. Velimir, Popović dr. Živojin, Popović dr. Kosta, Popović dr. Svetislav, Preka Nikola, Prekoršek Ivan, Preljubović Muhamed, Protić P. Jeremija, Rafailović Živojin, Rafailović Milivoje, Rašo-

vić M. Miloš, Režek dr. Josip, Savić Obren, Sarić Ibrahim, Sekulić dr. Milan, Sladojević P. Čedomir, Sokolović Nikola, Stefanović B. Ignjat, Stošić Stamenko, Tišma Vladimir, Urošević II. Mirko, Fizir Viktor, Hasanbegović dr. Avdo, Horvat Franjo, Hočevar Stanko, Cvetić Josip, Čejović Đuro, Čolaković Krsta, Šoški dr. Luka, Šušić Živko.

(Posle glasanja)

Pretsednik Stevan Čirić: Gospodo narodni poslanici, izvolite čuti rezultat glasanja. Glasalo je ukupno 196 narodnih poslanika, od kojih 191 »za«, a 5 »protiv«. Prema tome ovaj zakonski predlog usvojen je i konačno u celini. (Pljeskanje).

Ja sa velikim zadovoljstvom konstatujem, gospodo narodni poslanici, da je ova Narodna skupština izvršila jednu dužnost, koja je bila rdavim sticajem prilika godinama zanemarivana. (Pljeskanje). Nadam se da će ova Narodna skupština i u buduće pokloniti svu svoju pažnju ovoj velikoj svojoj dužnosti. (Odobranje i pljeskanje).

Pošto je time ovaj zakonski predlog primljen i konačno u celini to će po § 64 Ustava biti upućen na dalji rad Senatu Kraljevine Jugoslavije. Time je današnji dnevni red iscrpen.

Dopustite da vam predložim dnevni red za iduću sednicu. Kako naredna sednica pada sutra, a sutra je četvrtak, dan po poslovnom redu utvrđen za interpelacije, to sam slobodan predložiti Narodnoj skupštini za sutrašnji dnevni red ove tri interpelacije, kojima je Narodna skupština priznala prvenstvo:

1) Pretres interpelacije narodnog poslanika g. inž. Paštrovića Manfreda na g. Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja i na g. Ministra saobraćaja — o uredjenju uslova rada na brodovima i socijalnog stanja pomorskih radnika;

2) Pretres interpelacije narodnih poslanika g. g. dr. Hafizadića Sulejmana i drugova na g. Ministra pravde o odlaganju nastupa strogog zatvora dr. Miloša Ludajića, advokata iz Sente, koji je pravomoćnom presudom Kasacionog suda u Novome Sadu od 1 februara 1937 godine osuđen na 18 meseci strogog zatvora i 3 godine gubitka časnih prava; i

3) Pretres interpelacije narodnog poslanika g. Preke Nikole na g. Ministra finansija — o oduzimanju 600 dozvola za sadenje duvana siromašnim starosadiocima iz Hercegovine.

Prima li Narodna skupština ovaj dnevni red? (Prima!) Objavljujem da je predloženi dnevni red primljen.

Ovu sednicu sa vašim pristankom zaključujem a narednu zakazujem za sutra u 10 časova pre podne.

Sednica je zaključena u 14,15 časova.

P R I L O Z I

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA
MINISTARSTVO FINANSIJA

Bankovno i valutno odjeljenje

Br. 36710

28 juna 1937 godine
u Beogradu

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,
Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Pretsedniče,

Na osnovu čl. 63 Ustava i ovlašćenja datog mi Ukazom Kraljevskih Namesnika od 18 maja 1937 godine, koji Vam u overenom prepisu pod 1) dostavljam, čast mi je u prilogu pod 2) poslati Vam Predlog zakona o povlačenju iz opticaja starog i o kovanju novog metalnog novca, sa molbom da ga podnesete Narodnoj skupštini na rešenje i odobrenje i potom izvolite dalje postupiti.

Na osnovu § 62 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je moliti Vas, Gospodine Pretsedniče, da Narodna skupština ovaj zakonski predlog izvoli oglasiti za hitan.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom odličnom poštovanju.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Ministra finansija, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Ministar finansija da, na osnovu člana 63 Ustava, može podneti Narodnoj skupštini na rešenje i odobrenje:

Predlog zakona o povlačenju iz opticaja starog i o kovanju novog metalnog novca.

Ministar finansija neka izvrši ovaj Ukaz.

18 juna 1937 godine

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

PREDLOG ZAKONA

O

POVLAČENJU IZ OPTICAJA STAROG I O KOVANJU
NOVOG METALNOG NOVCA

§ 1

Dosadašnji metalni novac koji se nalazi u opticaju i to:

Din. 550,000.000.—	u komadima od 50.—	dinara
„ 250,000.000.—	„ „ „ 20.—	„
„ 200,000.000.—	„ „ „ 10.—	„
„ 100,000.000.—	„ „ „ 2.—	„
„ 75,000.000.—	„ „ „ 1.—	„
„ 25,000.000.—	„ „ „ 0,50	„
„ 12,000.000.—	„ „ „ 0,25	„

ima se sukcesivno povlačiti iz saobraćaja i prekinuti u kovnici pri Zavodu za izradu novčanica Narodne banke Kraljevine Jugoslavije.

Ministar finansija određivaće kad će se i u kom roku povlačiti pojedine vrste kovanog novca. Taj rok ne može biti duži od dve godine dana, od dana objave rešenja Ministra finansija.

Po isteku toga roka, odnosna vrsta starog metalnog novca, iskovanog pre donošenja ovog zakona, prestaje biti zakonsko sretstvo plaćanja.

Novac koji je ovako prestao biti zakonsko sretstvo plaćanja, moćiće još, u naknadnom roku od šest meseci, da se zameni bez odbitaka novo iskovanim novcem na blagajnama Narodne banke i državnih finansijskih ustanova.

§ 2

Ukoliko kovnica ne bude upotrebila povučeni metalni novac za prekivanje, metal će se prodati najceľishodnijim načinom koji odredi Narodna banka u sporazumu sa Ministrom finansija, izuzetno od zakona o Državnom računovodstvu.

Svi troškovi kovanja metalnog novca, isplatiće se u smislu čl. 4 Uredbe o instalisanju postrojenja za kovanje metalnog novca i drugih kovina sličnih metalnom novcu od 9 jula 1936.

Srebrni novac

§ 3

Ovlašćuje se Ministar finansija, da iskuje srebrni novac od 50 i 20 dinara, u ukupnoj vrednosti dinara 800,000.000.—, i to:

- 1) 10,000.000 komada od din. 50.— din. 500,000.000.—
- 2) 15,000.000 „ „ „ 20.— „ 300,000.000.—

§ 4

Srebrni novac od 50 i 20 dinara, kao zakonsko sretstvo plaćanja, dužni su primati sve državne, banovinske i opštinske blagajne u neograničenom iznosu, a privatna lica do iznosa od 1000 dinara u jednoj isplati.

§ 5

Srebrni novac od 50 dinara imaće težinu od 15 grama i u prečniku 31 mm.; a srebrni novac od 20 dinara imaće težinu od 9 grama i u prečniku 27 mm.

Sadržina srebra ove obadve vrste novca iznosi 750/1000, a ostalu sadržinu legure određiće Ministar

finansija u sporazumu sa kovnicom pri Zavodu za izradu novčanica Narodne banke Kraljevine Jugoslavije.

U pogledu sadržine srebra ovoga novca kao i u pogledu težine može biti odstupanje najviše 5‰ (pet od hiljade).

§ 6

Srebrni novac od 50 i 20 dinara imaće ovakav oblik: na prednjoj strani (licu) lik Nj. V. Kralja, a unaokolo natpis „Petar II Kralj Jugoslavije”; na zadnjoj strani (naličju), na sredini grb Kraljevine, s leve strane cifru „19”, a s desne strane grba „37”, za oznaku godine, a ispod grba vrednost „50 dinara”, odnosno „20 dinara”; na ivici oba ova novca staviće se natpis „Bog čuva Jugoslaviju”. Svi natpisi na komadima od 50 dinara biće u ćirilici, a na komadima od 20 dinara u latinici.

Nikleni novac

§ 7

Ovlašćuje se Ministar finansija, da iskuje nikleni novac od 10 dinara u ukupnom iznosu od 25 miliona komada u vrednosti od 250,000.000.— dinara.

Ovaj novac biće od čistog nikla, imaće težinu od 5 grama a u prečniku 23 m.m.

Dozvoljeno odstupanje u pogledu težine najviše $\frac{20}{1000}$.

Oblik i natpis na ovom novcu utvrdiće Ministar finansija u sporazumu sa Narodnom bankom i pre puštanja u promet objaviti u „Službenim novinama”.

§ 8

Nikleni novac od 10 dinara, kao zakonsko sretstvo plaćanja, dužni su primati sve državne, banovinske i opštinske blagajne u neograničenom iznosu, a privatna lica do iznosa od 500 dinara za jednu isplatu.

Sitan novac

§ 9

Ovlašćuje se Ministar finansija da iskuje sitnog novca i to:

komada	Dinara
75,000.000 od 2	150,000.000.—
100,000.000 „ 1	100,000.000.—
100,000.000 „ 0,50	50,000.000.—
40,000.000 „ 0,25	10,000.000.—

Legura ovog novca biće od aluminijum-bronze, i to: za novac 2, 1 i 0,50 dinara u odnosu 910/1000 bakra i 90/1000 aluminijuma, a za novac od 0,25 dinara 980/1000 bakra i 20/1000 aluminijuma. Dimenzije u prečniku: za 2 dinara 24.5 m.m., za 1 dinar 21 m.m., za 0,50 dinara 18 m.m. i za 0,25 dinara 20 m.m. Težina: za 2 dinara 5 grama, 1 dinar 3,5 grama, 0,50 dinara 2 grama, 0,25 dinara 2,5 grama.

Dozvoljeno otpustnje u pogledu težine kod sve četiri vrste sitnog novca 5% (pet od sto).

Oblik i natpis na ovom novcu utvrdiće Ministar finansija u sporazumu sa Narodnom bankom i pre puštanja u promet objaviće u „Službenim novinama”.

§ 10

Sitan metalni novac od 2, 1, 0,50 i 0,25 dinara dužne su primati sve državne, banovinske i opštinske blagajne i to:

u komadima od 2.— dinara do 2.000.— dinara	
„ „ „ 1.— „ „ 1.500.— „	
„ „ „ 0,50 „ „ 1.200.— „	
„ „ „ 0,25 „ „ 500.— „	

a privatna lica i to:

500.— dinara u komadima od 2.— dinara	
200.— „ „ „ „ 1.— „	
100.— „ „ „ „ 0,50 „	
25.— „ „ „ „ 0,25 „	

za jednu isplatu.

§ 11

Objavom u „Službenim novinama” Ministar finansija utvrdiće dan puštanja u opticaj svake vrste novoiskovanog novca.

§ 12

Čista dobit od kovanja ovog novca uneće se u državnu kasu kao vanredan prihod i upotrebiće se prvenstveno za pokriće vanrednih državnih potreba.

§ 13

Zabranjuje se osnivanje i rad privatnih preduzeća za izradu ma kakvog metalnog novca i drugih kovina sličnih metalnom novcu (dukata).

Dosadašnja odobrenja, data privatnim preduzećima za izradu kovanog novca, dukata i tome slično, prestaju važiti. Prekršaji ove odredbe kažnjavaju se po krivičnom zakonu, kao pravljenje lažnog novca. Nikakve naknade od strane države za ništenje postojećih odobrenja neće se davati.

Sav uredaj i materijal koji bi služio za izradu ma kakve vrste kovanog novca, u slučajevima prekršaja iz ovog člana, konfiskuje se odmah u korist Države.

§ 14

Ovlašćuje se Ministar finansija da povremeno, na osnovu rešenja Ministarskog saveta, može iskivati jubilarni srebrni novac.

Jubilarni srebrni novac ima zakonski tečaj kao i drugi srebrni novac. On se može kovati samo u onim apocinima koji već postoje u opticaju. Njegov oblik, metalnu sadržinu i težinu određuje Ministarski savet na predlog Ministra finansija. Jedna vrsta jubilarnog srebrnog novca ne može se iskovati u većem nominalnom iznosu od dinara 20,000.000.

§ 15

Ovlašćuje se Ministar finansija da u sporazumu sa Narodnom bankom propiše Pravilnik o organizovanju kontrole pri izradi u kovnici i prijemu novca od strane države, kao i bliže odredbe o povlačenju starog i puštanju u saobraćaj novo iskovanog novca.

§ 16

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaju važiti Zakon o kovanju sitnog metalnog novca od nikla i game od 30 decembra 1921, Zakon o kovanju srebrnog novca od 10 i 20 dinara od 28 novembra 1931, Zakon o kovanju srebrnog novca od 14 avgusta 1932, kao i one odredbe Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931 koje su i u koliko su protivne ovom Zakonu.

§ 17

Ovaj Zakon stupa u život i dobija obaveznu snagu od dana, kad se obnaroduje u „Službenim novinama”.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

MINISTARSTVO TRGOVINE

I INDUSTRIJE

Uprava za zaštitu industrijske svojine

Pr. Br. 554

11 maja 1937 godine

Beograd

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

Čast mi je u prilogu pod .1 dostaviti Vam radi podnošenja Narodnoj skupštini na rešenje:

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922 godine, odnosno 27 aprila 1928 god.

U isto vreme čast mi je u prilogu pod .2 dostaviti Vam prepis Ukaza Njegovog Veličanstva Kralja Pr. br. 554 od 30 aprila 1937 godine, kojim sam ovlašćen da mogu gore navedeni Zakon podneti Narodnoj skupštini na rešavanje.

S obzirom na prednje čast mi je zamoliti Vas, Gospodine Predsedniče, za dalji postupak po predmetu o kome je reč.

Izvolite, Gospodine Predsedniče; i ovom prilikom primiti uverenje o mom odličnom poštovanju.

Ministar trgovine i industrije,
Vrbanić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Ministra trgovine i industrije, a po saslušanju Ministarskog saveta rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Ministar trgovine i industrije da može, na osnovu čl. 63 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom predstavništvu na rešenje: Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922, odnosno 27 aprila 1928 godine.

Ministar trgovine i industrije neka izvrši ovaj Ukaz.

Pr. br. 554

30 aprila 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Ministar trgovine i industrije,
Vrbanić, s. r.

PROJEKAT

Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922 odnosno od 27 aprila 1928 koji glasi:

Član 1

Zakon o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922 sa izmenama i dopunama od 27 aprila 1928 menja se i dopunjuje u sledećem:

§ 1 menja se i glasi: „Ustanovljava se Uprava za zaštitu industrijske svojine (Uprava industrijske svojine) kao samostalno državno nadležstvo sa sedištem u Beogradu.

Njena se nadležnost prostire na celu teritoriju Kraljevine Jugoslavije. Ona stoji pod Ministrom trgovine i industrije”.

§ 2 menja se i glasi: „Uprava nadležna je po svima pitanjima iz oblasti prava industrijske svojine i vrši sve poslove za zaštitu tih prava (§ 7) po niže utvrđenim propisima ovog zakona”.

§ 4 menja se i glasi:

„Uprava za zaštitu industrijske svojine ima:

1. Prijavni osek za patente i
2. Prijavni osek za uzorke i žigove;
3. Odbor za žalbe;
4. Odbor za osporavanje i
5. Kasacioni odbor (§ 72).

Broj prijavnih oseka može se po potrebi službe povećati.

Prijavni osek za patente ima potreban broj činovnika pravnika sa potpunom fakultetskom spremom kao i tehnički obrazovanih činovnika sa potpunom fakultetskom spremom (§ 76 st. 9 i 10).

Prijavni osek za uzorke i žigove ima potreban broj činovnika pravnika sa potpunom fakultetskom spremom.

U prijavnom oseku za patente šef oseka je pravnik, ali može biti postavljen i tehnički obrazovani činovnik. U prijavnom oseku za uzorke i žigove šef oseka je pravnik. Za šefove oseka mogu biti postavljeni činovnici Uprave u zvanju inspektora.

Pomenuti činovnici iz oba prijavna oseka uzimaju se i u Odboru za žalbe i u Odboru za osporavanje (§ 69).

Pored toga Uprava ima potreban broj činovnika sa potpunom i nepotpunom srednjoškolskom spremom, činovničkih pripravnika sa fakultetskom spremom kao i potreban broj zvaničnika i služitelja.

Broj svih činovničkih mesta i ostalih službenika predviđa se budžetom.

Činovnici i službenici Uprave imaju rang i platu činovnika i službenika Ministarstva trgovine i industrije.

Zvaničnike i služitelje postavlja i otpušta predsednik Uprave.

U § 6, st. 2 brišu se u zagradi označene reči (ček br. 50301).

U § 7 briše se reč „Modela”.

U § 9 briše se tačka 3, tačka 4 postaje tačka 3.

§ 10 dodaje se u tački 3 posle reči: „bio predmet” rečenica:

„jednog u našoj zemlji zaštićenog uzorka ili” i novi stav drugi, koji glasi:

„Ali neće oduzeti pronalasku novost činjenica, ako je sam pronalazač, njegov nasljednik ili prijemnik prava sadržaj pronalaska objavio putem predavanja ili putem štampe ili poligrafijom, no od toga vremena do prijave pronalaska nije proteklo više od 6 meseci”.

U stavu drugom § 11 reči u poslednjoj rečenici „i ako je ta prijava bila objavljena (§ 93)” zamenjuje se rečima:

„i ako takva prijava dovede do objave (§ 93)”.

U stavu četvrtom poslednje reči: „koja je već bila objavljena (§ 93)” zamenjuju se rečima:

„ako ova dovede do objave (§ 93)”.

Stavu šestom u pretposlednjoj rečenici između reči „daće se” i „prijavljeni” dodaju se odvojene zapeťom reči „na traženje vlasnika ranijeg patenta” i na kraju istog stava posle reči „označiti” dodaju se „(§ 94 t. 3)”.

Sadašnji stav 3 stavlja se na kraj ovog §-a kao stav sedmi, sadašnji stavovi 4 do 7 postaju stavovi 3 do 6.

§ 12 dodaje se novi stav peti, koji glasi:

„Službenici Uprave za zaštitu industrijske svojine mogu svoje pronalaskе prijaviti u cilju patentiranja tek po isteku dve godine po prestanku njihovih funkcija u službi Uprave”.

U prvom stavu § 14 u poslednjoj rečenici reč „svojim” zamenjuje se sa rečju „ovim”.

§ 15 menja se i glasi: „Pronalasci, koji se odnose na ubojni materijal za naoružanje vojne sile, dalje pronalasci, čiji se predmet odnosi na barut, eksplozive i ostale rasprskavajuće smese, municiju i oružje, a kojih je proizvodnja, uvoz, izvoz i prodaja isključivo pravo države, mogu biti predmet zaštite. O prijavama ovih kao i ostalih pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu, Uprava će izveštavati Ministarstvo vojske i mornarice prema postojećim propisima tog Ministarstva,

Ove pronalaskе može Ministar vojske i mornarice po odobrenju Ministra trgovine i industrije odmah i napoređo sa vlasnikom patenta odnosno prijavljenog pronalaska upotrebljavati za potrebe vojske ili uopšte za ciljeve zemaljske odbrane u državnim ili privatnim radionicama ili preduzećima koja rade za račun države. Ovim se inače ne vredaju prava vlasnika patenta odnosno prijavljenog pronalaska i lica, koja imaju pravo upotrebe na pronalasku (§ 28).

Ministar trgovine i industrije dostaviće svoje odobrenje i Upravi za zaštitu industrijske svojine, koja će ga upisati u patentni registar i to odmah ako se tiče patenta, a kad je u pitanju prijavljeni pronalazak tek pošto se patent odobri. Uprava će ove upise objaviti u svome Glasniku. Vlasniku patenta odnosno pronalaska — i licima koja imaju pravo upotrebe na pronalasku (§ 28), država će dati naknadu, koja će se odrediti po postupku predviđenom za otkup pronalaska u Zakonu o zemaljskoj odbrani”.

§ 16 ukida se i mesto njega stavlja novi § 16 koji glasi:

„Pronalaskе čiji predmet isključivo potpada pod državni monopol ili se mogu upotrebljavati pri izradi monopolisanih artikala, može Uprava državnih monopola po odobrenju Ministra trgovine i industrije odmah i napoređo sa vlasnikom patenta odnosno prijavljenog pronalaska upotrebljavati za svoje potrebe u svojim ili privatnim radionicama, ili preduzećima, koja rade za njen račun, ne vredajući inače prava vlasnika patenta odnosno prijavljenog prona-

laska i lica, koja imaju pravo upotrebe na pronalasku (§ 28).

Ministar trgovine i industrije daje svoje odobrenje na način propisan § 15 Zakona. Vlasniku patenta odnosno pronalaska i licima, koja imaju pravo upotrebe na istom (§ 28), pripada pravo na pravednu naknadu, koju će u slučaju spora odrediti nadležni građanski sudovi u smislu § 47-II-1 Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama od 13 jula 1929 god. (Gr. p. p.), ali ovo ne sprečava Upravu državnih monopola da može odmah pristupiti iskorišćavanju svog prava.

O prijavama ovih pronalazaka Uprava za zaštitu industrijske svojine izveštavaće Upravu državnih monopola na način, koji će se propisati pravilnikom za izvršenje ovog Zakona”.

§ 19 dodaje se posle stava drugog novi stav treći, koji glasi:

„Molba za preinačenje dopunskog patenta u samostalano u navedenim slučajevima može se podneti najdalje u roku od tri meseca od dana prestanka osnovnog patenta”.

Dosadašnji stav treći sleduje kao stav četvrti.

U § 20 iz prve rečenice stava prvog izostavljaju se reči „zemaljske odbrane”.

Iz stava trećeg u poslednjoj rečenici brišu se reči „naknade i”, koje se nalaze između reči „odnosno” i „momenta”. U početku stava četvrtog između reči „na” i „naknadu” dodaje se reč: „pravednu”.

Na kraju istog stava dodaje se sledeća rečenica:

„Ako do sporazuma sa državom u pogledu naknade ne dode, istu će odrediti nadležni građanski sudovi”.

Na kraju § 20 dodaje se novi stav peti, koji glasi:

„Izuzetno od gornjih odredaba o eksproprijaciji pronalazaka za koje Ministarstvo vojske i mornarice nade, da mogu biti od koristi za zemaljsku odbranu, rešavaće se prema propisima Zakona o zemaljskoj odbrani”.

§ 26 dodaje se posle stava 4 novi stav 5, koji glasi:

„Uslovi kod davanja prinudne licence mogu se na opravdano traženje interesenata rešenjem Uprave dočnije izmeniti”.

Dosadašnji stav 5 sledi kao stav 6.

§ 27 menja se i glasi:

»Prenos licence

§ 27

Licencu datu od strane sopstvenika patenta ili Uprave može imalac licence bez odobrenja vlasnika patenta preneti za života samo sa preduzećem na koje glasi licenca, a na slučaj smrti ona prelazi samo onda na njegove nasljednike, ako ovi nastave rad u preduzeću, koje ima pravo na licencu”.

U § 31 dodaje se tački 2 rečenica „kad se patent ekspropriše u cilju opšte upotrebe”.

§ 32 menja se i glasi:

»Traženje prinudne licence odnosno oduzimanje patenta

Ako vlasnik patenta, njegov nasljednik ili prijemnik prava sam ili preko drugih ne iskorišćava u dovoljnoj meri patentirani pronalazak u našoj zemlji, ili u istoj ne pripremi sve što je potrebno za takvo iskorišćavanje, Uprava za zaštitu industrijske svojine će zainteresovanom licu po tužbi, u kojoj

dokaže svoju stručnu spremu i sposobnost za iskorišćavanje patenta u našoj zemlji, priznati prinudnu licencu u cilju dovoljnog iskorišćavanja patenta.

Kod davanja prinudne licence Uprava će odrediti naknadu, traženo jemstvo i ostale uslove iskorišćavanja u smislu § 26 odn. § 27.

Davanje prinudne licence se ne može tražiti pre isteka tri godine, računajući od dana odobrenja patenta (§ 100) i ta se licenca može dati samo ako se vlasnik patenta ne opravda dovoljnim razlozima.

Kad se davanjem prinudne licence ne postigne iskorišćavanje patenta u dovoljnoj meri, svako lice, izuzev samog prijemnika prinudne licence, može nakon dalje dve godine po davanju prve prinudne licence kod Uprave za zaštitu industrijske svojine tužbom tražiti oduzimanje patenta.

Važnost patenta u slučaju oduzimanja prestaće, kad rešenje Upravino postane izvršno.

Propisi ovog paragrafa ne važe za patente državnih vlasti".

§ 36 menja se i glasi:

»Uzorci

Pojam uzorka

§ 36

Pod uzorkom u smislu ovog Zakona razumeju se novi uzori za industrijske, zanatske ili uopšte privredne proizvode, koji ili svojim spoljašnjim izgledom utiču na ukus ili predstavljaju korisnost u pogledu praktične upotrebe.

Ovaj spoljašnji izgled može da se sastoji u opremi površine (uzorak u užem smislu) — na primer u naročitoj liniji, ukrasu, boji ili geometrijskoj figuri — ili u telesnom obliku (model), koji može ujedno da pokaže ukrase površine ili predstavlja korisnost kod praktične upotrebe."

U § 37 menja se tačka 3 i glasi:

„3. koji predstavljaju lik Kraljev ili kojega od članova Kraljevskog doma ili predstavljaju državni ili kakav javni grb, zastave, odlikovanja i druge državne ambleme, ako onaj, koji traži zaštitu uzorka ne dokaže pravo na upotrebu istih".

Tačka 4 briše se. Na njeno mesto stavlja se nova tačka 4: „koji nose ime ili predstavljaju lik jednog određenog lica, a prijavitelac nema odobrenje za to".

Dodaje se § 37 novi stav 2, koji glasi:

„Za uzorke, koji mogu biti od koristi za zemaljsku odbranu važe analogno propisi §§ 15, 20 i 101 ovog Zakona".

U prvom stavu § 38 brišu se reči: „za istovetne proizvode".

U tački 3 brišu se reči: „za iste proizvode" i zamjenjuju se reči na kraju ove tačke: „i ako je takva prijava objavljena (§ 93)" rečima „i ako prijava dovede do objave (§ 93)".

U drugom stavu brišu se reči: „za istovetne proizvode".

Važnost § 40 (obim zaštite uzorka) ukida se.

U § 41 brišu se reči: „u koliko odgovaraju zaštićenoj vrsti robe".

U § 44, tačka 2, briše se drugi stav, koji govori o odricanju prava uzorka za izvesnu vrstu robe.

§ 45 menja se i glasi:

„Traženje prinudne licence.

Ako vlasnik uzorka, njegov nasljednik ili prijemnik prava sam ili preko drugih ne iskorišćava u dovoljnoj meri zaštićeni uzorak u našoj zemlji ili ne pripremi sve što je potrebno za takvo iskorišćavanje,

može se po tužbi domaćem interesentu, koji dokaže stručnu spremu i sposobnost za iskorišćavanje uzorka, analogno § 32, dati prinudna licenca.

Tužba za traženje prinudne licence ne može se podneti pre isteka godine dana, računajući od upisa uzorka u registar (§ 41) kao javan, i ta licenca može se dati samo, ako se vlasnik uzorka ne opravda dovoljnim razlozima".

U 1 stavu § 46 briše se tačka 3.

U § 46 dodaje se sledeći novi stav 2:

„Uzorak će se samo delimično poništiti, ako uzroci za poništaj uzorka postoje samo za jedan deo uzorka".

Dosadašnji stav 2 sleduje kao stav 3.

U § 48 umeće se između citacije §§ 14 i 16 § 15.

§ 51 dodaje se posle tačke 4, nova tačka 5 koja glasi:

„5. koji sadrže lik ili ime jednog određenog lica, a prijavitelac nema odobrenje za to".

Dosadašnja tačka 5. sleduje kao tačka 6.

U § 54, stav 1, briše se na kraju sveza „i" posle reči „radnje", stavlja se zapeta i dodaje se na kraju rečenice sledeće: „i upotrebljavaju se na način, da ne mogu stvoriti pometnju među kupcima".

Drugi stav § 54 se briše.

Prvom stavu § 56 dodaje se sledeća rečenica:

„Ukoliko nije u pitanju srodna roba u pogledu upotrebe".

Drugom stavu § 56 dodaju se posle reči: „vrste robe" reči: „ili srodnosti robe u pogledu upotrebe".

§ 60, prvi stav, menja se i glasi:

„Registracija žiga traje najviše deset godina po upisu u registar. Po isteku vremena, za koje je žig registrovan, registracija se može obnoviti posebnom molbom za obnovu žiga, za isto vreme a najviše za deset godina.

Registracija se može obnoviti bez obzira koliko je puta ranije obnavljana".

Drugi stav § 60 otpada.

§ 61 dodaje se sledeći novi stav 5.

„Žig se može i delimično i to za izvesne vrste robe preneti, kad vlasnik žiga deo svog preduzeća, u kome se proizvode dotične vrste robe ili u kome se dotične vrste robe stavljaju u promet, prenese na drugo lice i odreče se prava žiga za ove vrste robe. Delimično preneseni žig treba ponovo prijaviti i za isti će se priznati pravo prvenstva žiga, od koga je odvojen. Ovakav prenos će se dobiti odnosno poništiti, kad bi upotreba delimično prenesenog žiga bila takva, da navodi publiku u zabludu, naročito u pogledu porekla, vrste ili bitnih kvaliteta proizvoda, na koje se žig primenjuje."

U prvom stavu § 63 menja se druga rečenica i glasi:

„Druga lica mogu takav ili sličan znak zaštititi kao žig za istu vrstu robe, izuzev slučaja da su dobili izričnu dozvolu ranijeg vlasnika žiga tek po . . . . itd."

Drugom stavu § 63 dodaje se posle reči „razliku" rečenica: „i izbeći pometnju".

§ 63 dodaje se sledeći novi stav 3:

»Isto to važi za slučaj sličnosti bitnog dela žiga. I prevod jednog žiga na drugi jezik, kad može da stvori kod potrošača dotične robe pometnju, smatraće se kao sličan prevedenom žigu«.

U 1 stavu § 64 briše se tačka 4; tačka 5 postaje tačka 4 i glasi:

»Kad ne postoji preduzeće, za koje je žig registrovan«.

U stavu 2 treba da glasi prva rečenica:

»U slučaju tačke 1, 2 i 4 mogu . . . . .«

U § 65 menja se stav 3 i glasi:

»Tužba za opozivanje ovakvog žiga može se podneti prema savesnom vlasniku žiga najdalje u roku od tri godine po njegovom registrowanju, a inače opozivanje se može tražiti za sve vreme trajanja registracije«.

U § 65b dodaje se novi stav 2, koji glasi:

»Kolektivni žig se može od registracije odbiti, ako je protivan javnom interesu«.

Sadašnji stav 2 postaje stav 3.

U § 67 stav 5 dodaje se posle reči »i o« rečenica »bez obzira na spol«.

U § 68 st. 2, 5 i 6 i u § 69 st. 2 i 4, u kojima je reč o uzorcima i modelima, briše se reč »modeli«.

§ 73 menja se i glasi:

Isključenje, izuzeće članova i drugih organa Uprave

§ 73

Za isključenja i uzueća članova Kasacionog odbora i članova odbora prijavnih, za žalbe i osporavanje kod Uprave za zaštitu industrijske svojine primeniće se analogno propisi §§ 15 do 20 Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama. (Gr. p. p.). O stavljenim predlozima rešava u tajnoj sednici Odbor, kome dotični član pripada. Namesto isključenog ili izuzetog člana, Predsednik Uprave ili njegov zamenik odrediće drugog člana.

Protiv rešenja, kojim se izuzeće ili isključenje uvažava, nema mesta žalbi, a protiv rešenja, kojim se zahtev odbije, može se uložiti žalba samo uz rešenje u glavnoj stvari.

Iz gore navedenih razloga može se tražiti i isključenje i izuzeće drugih organa Uprave za zaštitu industrijske svojine. O stavljenim predlozima rešava bez prava žalbe Predsednik Uprave.»

Drugome stavu § 74 dodaje se sledeće:

»Ovo pravilo ne odnosi se na uplatu godišnjih taksa, na rok za ulaganje prigovora (§ 94) i na rokove određene za traženje prava prvenstva u smislu međunarodnih ugovora«.

Stav 7 § 76 menja se i glasi:

»U sporovima o oduzimanju, poništavanju ili opozivanju patenata, uzoraka ili žigova mogu zastupati samo advokati i patentni odvetnici, ali poslednji samo po pitanjima tehničke prirode«.

Stav dvanaesti menja se i glasi:

»Praksa stalnih članova provedena kod Uprave uračunava se članovima, koji imaju potrebnu tehničku spremu, kao praksa predviđena za patentne odvetnike. Oni mogu, kad su u tom svojstvu proveli najmanje 10 godina, postati patentni odvetnici po prestanku službe i bez polaganja propisanog ispita«.

Posle stava dvanaestog dodaje se novi stav trinaesti, koji glasi:

»Patentnim odvetnicima mogu postati i pat. inžinjeri, ako se bave najmanje pet godina zastupanjem po predmetima industrijske svojine i polože propisani ispit«.

Sadašnji stav 13 briše se.

§ 77 menja se i glasi:

»Patentni odvetnici, njihovi pripravnici i patentni inžinjeri stoje pod disciplinskom vlašću svojih nadležnih vlasti u smislu zakonskih propisa o inžinjskim komorama, što ne isključuje njihovo kažnjavanje zbog narušenja reda u smislu propisa građanskog parničskog postupka (Gr. p. p.)«

§ 79 dodaje se stav 2, koji glasi:

»Uprava izdaje godišnje ili prema potrebi za veći broj godina godišnji katalog, u kome se objavljuju sva postojeća i prestala prava industrijske svojine«.

Naziv § 81 menja se i glasi: »Registar uzoraka«, u tekstu ovog §-a briše se reči »i modela« i na mesto rečenice »naziv i vrsta robe za koju važi pravo uzorka« stavlja se »naziv uzorka«.

U 3 st. § 83 briše se reč »model«.

Dodaje se novi § 84a, koji glasi:

»Dostavljanje

§ 84a

»Akta Uprave dostavljaju se službeno preko njenog dostavljača ili poštom.

Dostavljanje se vrši po postojećim propisima, no ako je nemoguća dostava na poslednju Upravi poznatu adresu a nema potrebe za postavljanje kuratora u smislu § 78, ili je prijem akta upućen na poslednju adresu odbijen, dostavljanje se može izvršiti javnom objavom na oglasnoj tabli Uprave.

Ovaj način dostave objaviće se u Glasniku Uprave«.

U 1 tački § 87 menja se red reči i glasi: »Prezime i ime«, zatim briše se reč »i« pred mesto stanovanja te se ovim rečima dodaje »i državljanstvo«.

U drugom stavu § 88 zamenjuju se reči »2 primerka« sa »tri primerka«.

U § 93, stav 2, rečenica »zahteve iz opisa patenta (§ 89 tač. 2)« zamenjuje se rečenicom »bitnu sadržinu zahteva iz opisa istog«.

U stavu 3 § 94 dodaje se nova tačka 4, koja glasi:

»4. da je prigovarač tvorac pronalaska i treba da bude označen kao takav u patentnom spisu i upisan u patentnom registru (§ 11 st. 7)«.

Tačke 4, 5 i 6 postaju tačke 5, 6 i 7.

U stavu 4 zamenjuje se rečenica »u slučaju pod 4« rečenicom »u slučaju pod 4 i 5«, i rečenica »u slučaju 5« rečenicom »u slučaju 6«.

Dodaje se § 95 sledeći stav 3: »U pogledu troškova skopčanih sa potrebnim izvidanjem važe propisi Gr. p. p.«

U § 98 u 1 rečenici treba staviti na mesto tačke 4 i 5 § 94 »tač. 5 i 6 § 94«.

Naziv § 101 menja se i glasi:

»Tajni patenti državnih vlasti«

§§-ima 103 do 109 dodaje se naziv:

»Postupak pri zaštićavanju uzoraka«.

§ 103 dobija naziv: »Prijava uzoraka«.

§ 103 menja se i glasi:

»Ko hoće sebi da obezbedi isključivo pravo na upotrebu uzorka mora kod Uprave za zaštitu industrijske svojine prijaviti uzorak pismeno u propisanoj formi, neposredno ili preko pošte.

Po pravilu za svaki uzorak podnosi se zasebna prijava.

Više uzoraka, najviše do 100, mogu se prijaviti jednom prijavom, kad se svi uzorci odnose na proizvode iste ili srodne vrste, koji se kao takvi stavlja u saobraćaj, a sačinjavaju zbir srodnih predmeta ili homogenu seriju (skupni uzorci). Pojedine uzorke treba označiti tekućim brojevima, ili azbučnim redom.

Ministar trgovine i industrije putem pravilnika odrediće za koje proizvode se mogu podneti skupni uzorci».

U 1. tački § 104 menja se red reči, tako da glasi: „Prezime i ime (firmu)”, zatim briše se reč „i” pred „mesto stanovanja” te se ovim rečima dodaje „i državljanstvo”.

Tačke 3 i 5 se brišu, prema tome postaju sadašnje tačke 4 i 6 tačke 3 i 4. Sadašnjoj tački 3 dodaju se reči: „odnosno proizvoda”.

U § 105 menja se tačka 3 i glasi: „dva primerka zahteva po uzorku, kojim se označava šta se na priloženom proizvodu, crtežu ili slici hoće zaštititi. Kad nema zaštitnog zahteva smatraće se da se traži zaštita uzorka u celosti prema priloženom proizvodu, crtežu ili slici”.

Dodaje se novi § 106a sledeće sadržine:

„Kod skupnih uzoraka svaki pojedini uzorak može da bude predmet pravnih poslova,

Kad se jedan ili više uzoraka, združenih u skupnim uzorcima prenesu ili se vlasnik odrekne njihove tajnosti, treba ih odvojiti iz skupnih uzoraka i posebno ih upisati u registar uzoraka. Prioritetno pravo, doba trajanja, rok dospelosti godišnjih taksa određuje se po prvobitnom upisu skupnih uzoraka”.

U 4. i na dva mesta 5. stava § 107 briše se reč „model” i zamenjuje rečju „uzorak”.

Naziv § 108 menja se i glasi:

„Ispitivanje prijave i registracija uzorka”.

§ 108 dodaje se novi stav 5, koji glasi:

„Predsednik Uprave može propisati, kako će se vršiti prethodno ispitivanje urednosti prijave”.

§§ 110 do 116b dobivaju naziv „Prijava žigova”.

U tački 1. § 111 menja se red reči, tako da glasi:

„Prezime i ime (firmu)”, zatim briše se reč „i” pred „mesto stanovanja” te se ovim rečima dodaje „i državljanstvo”.

Tačka 3 se briše, namesto nje stavlja se nova tačka 3:

„Kad prijavioc traži zaštitu žiga u boji, treba ovaj zahtev izrično istaći”.

Tačka 2 § 112 menja se i glasi: „2. žig u obliku upotrebe u 10 primeraka;”.

Naziv § 114 menja se i glasi:

„Ispitivanje prijave i registracija žiga”.

§ 114 dodaje se novi stav 4, koji glasi:

„Predsednik Uprave može propisati, kako će se vršiti prethodno ispitivanje urednosti prijave”.

Dodaje se pod nazivom „Obnova žiga” novi § 116a, koji glasi:

„Ko želi, da obnovi registraciju žiga (§ 60) sa pravom prvenstva prvobitne prijave, dužan je, da podnese molbu za obnovu žiga, označivši broj zaštićenog žiga.

Molba za obnovu mora se podneti do isteka vremena do koga je godišnja taksa za registraciju žiga plaćena.

Molba za obnovu podleži ponovnom ispitivanju kao prvobitna prijava žiga. Ona podleži i istoj taksi kao prvobitna prijava.

Objava registracije u Glasniku Upravinom vrši se bez upotrebe klišea.

Dosada registrovani žigovi, za koje je uplaćena godišnja taksa za više od 10 godina, važe za doba uplaćenih taksa. Kad se želi obnova ovih žigova, treba pre isteka zaštitnog doba u smislu stava 2 ovog §-a tražiti obnovu istih.

Nebitna izmena žiga ne smeta obnovi žiga”.

Dodaje se pod nazivom „Označavanje preduzeća” § 116b, koji glasi:

„Drugi u poslovnom prometu upotrebljeni znaci, pogodni da jedno preduzeće, društvo, zavod ili ustanovu od drugih preduzeća razlikuju, mogu se prema propisima, važećim za žigove, upisati u poseban registar. Ovi znaci se ne zaštićuju za izvesnu robu, nego samo za označavanje preduzeća.

Sledeći propisi, koji važe za osporavanje i za postupak pri povredi žigova, primenjivaće se analogno i kod ovih znakova.”.

U nazivu Glave V briše se reč „modela”.

U 3. stavu § 117 rok „od 14 dana” zamenjuje se sa rokom „od 30 dana”.

U § 122 dodaju se reči „ročište” u 1 stavu reči „za usmenu raspravu”.

U stavu 1. § 123 poslednje reči „na ročištu” zamenjuju se rečima „na usmenoj raspravi”.

Prvi stav § 124 menja se i glasi:

„Rasprava je usmena i javna i vrši se po propisima §§ 235 do 286 Gradanskog parničnog postupka (Gr.p.p.)”.

U drugom stavu ovog §-a navedeni § 150 zamenjuje se § 236.

Prvi stav § 125 menja se i glasi:

„Sve što je rečeno o dokazima u § 362 do 485 Gr.p.p. važiće i ovde ukoliko ne bi ovim zakonom bilo drukčije naredeno”.

U 1 stavu § 126 zamenjuju se reči:

„kriva strana” rečima: „strana, koja je u sporu podlegla”.

Treći stav § 127 se briše.

U 1 stavu § 128 menjaju se reči: „činovnik pravnik ili tehničar” rečima „činovnik Uprave”.

§ 130 menja se i glasi:

„Na osnovu akta i ovog zapisnika izrađuje se rešenje (§ 127)”.

§ 133 menja se i glasi:

„Tužba zbog ništavosti i za obnovljenje

Tužbe zbog ništavosti pravosnažnih odluka i zbog obnovenja postupaka rešenjima završenim podnosiće se i raspravljati analogno propisima §§ 623 do 640 Gr.p.p. s tim, da treća lica, koja nisu u međuvremenu savesno stekla kakva prava na spornom predmetu, neće trpeti nikakvu štetu.

1. stavu § 136 dodaje se na kraju „(§ 72)”.

„Stav 4 § 136 stavlja se van snage. Sadašnji stav 5 postaje stav 4”.

Dodaje se novi stav 5, koji glasi:

„Nova činjenična tvrđenja ili dokazi mogu se u žalbenom postupku iznositi samo u cilju, da se potkrepi ili pobije tvrđenje, da je ožalbeno rešenje ništavo iz razloga pomenutih u § 571 Gr. p. p., ili da ima kakvog nedostatka, koji je mogao sprečiti, da se sporna stvar iscrpno pretrese i temeljno oceni”.

Poslednjoj rečenici § 137 dodaje se sledeće:

„U nejavnoj sednici bez prethodne usmene rasprave. No Kasacioni odbor može po predlogu ili po službenoj dužnosti odrediti usmenu raspravu, ako to smatra potrebno”.

U § 140 brišu se u stavu 2 i 3, tačka 2, i u stavu 4 reči „ili modela” odnosno „i modela”.

U § 141 stav 3, tačka 2 ispravlja se citiran § 154 sa § 153.

U § 142 zamenjuju se u 2 stavu na kraju reči „na povratni receptis” rečju „preporučeno”.

Brišu se stavovi 4 i 5 i zamenjuju se sledećim stavovima:

„Prigovaraču, tužiocu odnosno žaliocu naložiće Uprava, pre nego što donese svoje rešenje ili odredi ročište, da privremeno položi određene sume na ime nagrade za privremene članove. U samom rešenju

odlučiće se, koja je od parničnih strana dužna da nadoknadi ove troškove" (stav 4).

Ako u smislu stava 4 obavezna stranka ne položi traženi iznos i ako i suprotna stranka po nalogu ne bi ga privremeno uplatila u određenom roku, smatraće se, da prigovor, tužba odnosno žalba nije podneta i sporni predmet u prva 2 slučaja stavlja se u akta, a ožalbeno rešenje postaje izvršno".

Dodaje se novi stav 6, koji glasi:

„Propis prethodnog stava važi i za slučaj podnete žalbe na druga rešenja prijavnih odbora.

Sadašnji stav 6, koji postaje stav 7 menja se i glasi:

„U koliko ovaj Zakon nema naročitih propisa o postupku pri osporavanju, primeniće se analogni propisi Gr. p. p., isto tako propisi upravnog postupka u koliko se tiče administrativnog postupka Upravnog".

U § 142a u prvoj rečenici reči „pridržava roka" menjaju se i glase „pridržava radnje ili roka".

U § 142b, stav 1, menjaju se reči „od jedne godine" i glase „od šest meseci".

U § 142v briše se stav 1 i ostaje sadašnji stav 2 kao jedini stav.

1 stav § 143 menja se i glasi:

„Kao povreda patenta smatraće se, ako ko u vidu zanimanja bespravno izrađuje predmet tuđeg zaštićenog patenta ili ga pušta u promet, ili ga u svome preduzeću upotrebljava ili pri izradi jednog predmeta primenjuje u vidu zanimanja tudi patentirani postupak".

§ 144 menja se i glasi:

„Kao povreda uzorka smatraće se, ako neko bespravno u svom preduzeću prenosi spoljašnji izgled (§ 36 stav 2) zaštićenog uzorka na svoje proizvode ili podržava taj izgled na svojim proizvodima.

Isto tako smatraće se kao povreda kad neko gore navedene proizvode u vidu zanimanja upotrebljava ili pušta u promet".

§ 145 menja se i glasi:

„Kao povreda žiga smatraće se, ako neko bespravno:

1. snabdeva tuđim zaštićenim žigom proizvode namenjene saobraćaju, ili ih pušta u promet ili prodaje,

2. ovakav žig upotrebljava u objavama, poslovnim pismima, preporukama, računima i tome slično,

3. u navedenom cilju podražava tudi žig.

Kao podražavanje žiga smatraće se i kad neko tudi žig bespravno upotrebi sa tako malim izmenama ili takvim načinom, da bi običan kupac mogao primetiti razliku i izbeći pometnju samo, ako obrati naročitu pažnju. (§ 63, st. 2)".

§§ 146, 151 i 154 shodno § 41 Zakona o suzbijanju nelojalne utakmice od 4 aprila 1930 godine ukidaju se.

Drugi stav § 147 menja se i glasi:

„Za rešavanje ovih sporova nadležni su, bez obzira na vrednost spornih predmeta, trgovački sudovi, odnosno trgovačka veća okružnih sudova u smislu § 47/II Gr. p. p."

Dodaje se § 147 sledeći stav 3 i 4:

„Ministar pravde može odrediti, da je za oblast celog apelacionog suda ili više apelacionih sudova jedan naročiti trgovački odnosno okružni sud u smislu § 47 II Gr. p. p. nadležan.

Sudovi su dužni, da prepise svojih presuda dostave Upravi za zaštitu industrijske svojine".

U § 148 briše se stav 3, stavovi 4, 5, 6, 7 i 8 postaju stavovi 3, 4, 5, 6 i 7. U poslednjem 7. stavu zamjenjuju se reči „u smislu stava šestog" rečima „u smislu stava petog".

Posle § 148 dodaju se sledeći §§ 148a, 148b i 148v.

„Naknada štete

§ 148a

Na zahtev povrednog lica moćiće krivični sud dosuditi mu i naknadu štete prema propisima krivičnog sudskog postupka.

Naknada se kako prouzrokovana šteta tako i izmakla dobit.

Povrh toga može krivični sud dosuditi povrednom licu na njegov zahtev posebnu naknadu za ličnu povredu. Visinu takve novčane naknade određuje sud po svome slobodnom uverenju".

„Objava presude

§ 148b

Sud može kako u građanskom tako i u krivičnom postupku na predlog stranke, koja je dobila spor odrediti: da se presuda po izvršnosti objavi na trošak osuđenog, dnevne listove u kojima treba izvršiti objavu, visinu troškova oko objave kao i druge uslove i rok, u kome se objava ima da izvrši. Sud po svome nahodjenju može odrediti, da se razlozi presude objave u celosti ili delimično".

„Mere obezbeđenja

§ 148v

Ima li dovoljnih razloga, osumnjičiti naročito lice zbog povrede prava industrijske svojine i ako je povreda u objektivnom smislu dokazana sudskim uviđajem ili prema mišljenju sudskih veštaka eventualno po predlogu, stavljenom u smislu § 464 Gr.p.p., građanski ili krivični sud može i pre izrečene presude u slučajevima opasnosti i pre podnošenja tužbe na zahtev povrednog lica odrediti, da se u § 148 pomenuti predmeti uzapte i očuvaju, kao i to, da odredi sve nužne mere, da se povreda prava industrijske svojine ne učini ili ne obnovi.

Sud odlučuje o tim zahtevima saslušavši prethodno protivnu stranu, no u hitnim slučajevima može dozvoliti zatražene mere i bez toga saslušanja. Sud može zatražene mere učiniti zavisnim od deponovanja naročite kaucije za obezbeđenje štete, koja usled ovih mera preti protivnoj strani.

Potraživaocu će se odrediti rok za podnošenje tužbe, ako je nije još podneo. Ako ne podnese tužbu u određenom roku, sud će opozvati mere".

U § 149 brišu se kod uzorka reči:

„i zaštićena vrsta robe (§ 104 tač. 3)"; poslednja rečenica menja se i glasi:

„kod žigova žig i zaštićena vrsta robe odnosno preduzeće za koje je znak određen (§ 111, tač. 2 odn. § 116b)".

Dodaje se novi § 149a, koji glasi:

„Prethodna pitanja

Ako se u toku spora povedenog radi povrede prava industrijske svojine pokaže, da presuda zavisi od pokrenutog prethodnog pitanja, da li povredeno pravo industrijske svojine važi i da li može proizvesti pravno dejstvo, sudovi su ovlašćeni rešavati o ovom

prethodnom pitanju. Oni mogu narediti da se na glavnom pretresu odnosno na usmenoj raspravi saslušaju stalni ili privremeni članovi Uprave za zaštitu industrijske svojine kao stručnjaci ili tražiti pismeno mišljenje od strane uprave. Dejstvo sudske odluke o prethodnom pitanju ograničeno je samo na dotični sporni slučaj. Sudovi su dužni o ovom pitanju dostaviti Upravi svoje rešenje u originalu ili overenom prepisu.

Ako je protivna parnična strana pre početka spora ili u toku istog podnela Upravi za zaštitu industrijske svojine tužbu, kojom je osporila važnost dotičnog prava industrijske svojine, sudovi mogu odložiti svoju odluku dok se ovaj spor pred Upravom ne raspravi. Uprava je dužna dostaviti nadležnom sudu svoje rešenje, koje služi kao osnov sudskoj presudi.

Mere obezbeđenja dozvoljene u smislu § 148v neće se opozvati u slučaju, kad je tužba za osporavanje prava industrijske svojine bila podneta Upravi za zaštitu industrijske svojine posle započetog postupka zbog povrede”.

Natpis § 153 menja se i glasi:

„Tužba za utvrđenje”

U stavu 10 § 153 brišu se reči „i modele”.

§§ 155—159 spajaju se u novi § 155 koji glasi:

„U ovome zakonu propisane takse naplaćuju se u korist državnu po propisima Tar.br. 166 Zakona o taksama, koji kao izmenjen i dopunjen glasi:

I Za patente

1. Za prijavu svakog patenta plaća se samo prijavna taksa od 150.— din. Za opise i nacрте, koji se podnose uz prijavu kao prilozi, ne plaća se nikakva taksa, isto tako ni za pretstavke koje se, po naredbi Uprave, podnose u toku prethodnog ispitivanja prijava radi otklanjanja nedostataka istih, kao ni taksa za službene objave pronalaska.

2. Osim toga za svaki osnovni patent plaća se godišnja taksa prema vremenu, za koje se zaštita patenta traži, i to:

za prvu godinu	100.—	Din.
„ drugu „	120.—	„
„ treću „	140.—	„
„ četvrtu „	180.—	„
„ petu „	240.—	„
„ šestu „	320.—	„
„ sedmu „	400.—	„
„ osmu „	480.—	„
„ devetu „	560.—	„
„ desetu „	720.—	„
„ jedanaestu „	880.—	„
„ dvanaestu „	1040.—	„
„ trinaestu „	1200.—	„
„ četrnaestu „	1360.—	„
„ petnaestu „	1520.—	„

3. Godišnje takse plaćaju se unapred bar za godinu dana, računajući od dana objave prijave u Glasniku upravinom (§ 93 Zakona o zaštiti industrijske svojine), a mogu se odmah platiti i za više ili za svih petnaest godina.

4. Godišnju taksu za prvu godinu treba platiti dva meseca po objavi prijave u Glasniku (§ 93). Ako se ne plati u ovom roku, Uprava za zaštitu industrijske svojine će izvestiti prijavioca, da je može uplatiti i u daljem roku od mesec dana od dana prijema izveštaja, ali uz uplatu naknadne takse od 40.— din.

Ako se uplata ni u ovom roku ne izvrši, smatraće se da je prijava povučena.

5. Godišnje takse za drugu i ostale godine moraju se polagati do isteka vremena za koje je dotle taksa plaćena, a najdalje za šest meseci po isteku toga roka. Uz ovu naknadnu uplatu godišnjih taksa platiće se još 40.— din. na ime naknadne takse za prva tri meseca zakašnjenja, a za svaki ostali započeti mesec sem ove sume, još po 20.— din.

6. Ako je u momentu odluke u opisu patenta u registar dospelo rok za uplatu druge ili neke sledeće godišnje takse, ove se takse imaju uplatiti u roku, određenom u odluci, kojom se vlasnik izveštava o upisu patenta u registar i to bez uplate naknadne takse.

7. Godišnje takse može uplatiti svako lice.

8. Pronalazačima, koji dokažu da su siromašnog stanja, ako zatraže patent, može Pretsednik Uprave za zaštitu industrijske svojine odobriti poček za uplatu prijavne i godišnjih taksa za prve tri godine, kao i takse za dopunske patente. U roku za uplatu četvrte godišnje takse vlasnik patenta mora uplatiti, sem ove takse, i sve odložene takse. Ako patent prestane da važi zbog neuplate četvrte godišnje takse, odložene takse ne plaćaju se. Sem toga pronalazače siromašnog stanja može Pretsednik Uprave osloboditi polovine iznosa štamparskih troškova za objavu i publikaciju predviđene zakonom o zaštiti industrijske svojine.

9. Za dopunske patente mora se osim takse za prijavu platiti za sve vreme trajanja njihove važnosti, najviše dok važi osnovni patent, jedanput za svagda taksa od 200.— din. Ova taksa uplaćuje se u istom roku i na način kao i godišnja taksa za prvu godinu, te nastupaju i iste posledice, ako taksa u predviđenom roku ne bude uplaćena.

10. Ako se dopunski patent proglašuje samostalnim patentom, plaćaju se godišnje takse kao i za osnovne patente.

II Za uzorke i žigove

1. Za prijavu uzorka ili žiga mora se odmah pri predaji prijave platiti samo prijavna taksa od 100.— dinara, a za kolektivni žig 200.— dinara. Za priloge koji se podnose uz prijavu (§ 105 tač. 2 i 3 i § 112 tač. 2, 3 i 4 Zakona o zaštiti industrijske svojine) ne plaća se nikakva taksa, isto tako ni za pretstavke koje se, po naredbi Uprave, podnose u toku prethodnog ispitivanja prijava radi otklanjanja nedostataka istih, kao ni taksa za službene objave. Za svaku godinu zaštite uzorka ili žiga plaća se godišnja taksa od 50.— din. i za kolektivni žig taksa od 100.— din.

2. Za skupne uzorke iznosi prijavna taksa 150.— din. a godišnja taksa, kad nema više od 10 uzoraka, 100 dinara, kad ima više od 10, a ne preko 50 uzoraka, 250.— dinara a za svaki uzorak preko 50 komada još po 5.— dinara.

3. Godišnja taksa od 50.— dinara važi samo, kad se zaštita žiga traži za vrste robe, koje padaju u jednu klasu, a udvostručena, kad se zaštita žiga traži za vrste robe, koje padaju u najviše 5 klasa, a plaća se u trostrukom iznosu, kad se zaštita žiga odnosi na vrste robe, koje padaju u više od 5 klasa.

4. Godišnje takse plaćaju se unapred odjedanput za više godina ili od godine do godine, računajući od dana upisa u registar.

5. Taksa za prvu godinu mora se položiti pri prijavi uzorka ili žiga, a taksa za sledeće godine

uplaćivaće se blagovremeno pre isteka vremena, za koje je dotle ista plaćena.

6. Godišnja taksa mora se za ostale godine položiti najkasnije za 6 meseci od određenog roka za uplatu, ali se plaća u tom slučaju naknadna taksa od 40.— dinara za prva tri meseca zakašnjenja i za svaki naredni započeti mesec, sem ove takse, još po 20 dinara.

7. Godišnje takse može uplaćivati svako lice.

III za promenu opisa

1. Za svaku naknadnu promenu opisa pronalaska prijavljenog za patentiranje (§ 89 Zakona o zaštiti industrijske svojine) isto tako za naknadnu promenu prijave uzorka ili žiga, ako za to prijavitelj sam moli, plaća se taksa od 40.— dinara.

2. Ako se pak promena traži od strane Uprave za zaštitu industrijske svojine, ne plaća se ova taksa.

IV ostale takse

Sem napred pomenutih taksa plaćaju se pri predaji akta još i ove takse:

1. Za svaki prigovor (§ 94 Zakona o zaštiti industrijske svojine) 50.— din. za prvi tabak, a za svaki dalji tabak 10.— dinara.

2. Za svaku žalbu, upućenu Odboru za žalbe 100 din. za prvi tabak, a za svaki dalji tabak 10.— dinara.

Ova taksa plaća se za žalbe patentnih odvjetnika i patentnih inženjera, koje izjavljuju protiv rešenja o odbijanju upisa u registar (§ 76 Zakona o zaštiti industrijske svojine).

3. Za upis novopostavljenih patentnih odvjetnika ili patentnih inženjera u registar (§ 76 Zakona o zaštiti industrijske svojine) 500.— dinara.

4. Za prenos i upis prenosa prava industrijske svojine, prenos i upis stvarnog prava u registar, upis prava onoga, koji je pronalazak u smislu § 14 ranije upotrebljavao, kao i za upis označenja pronalazača (§ 11 stav 3 Zakona o zaštiti industrijske svojine);

za upis dobrovoljne ili prinudne licence u registar;

za upis svake druge promene u registrima, kao i za upis svake promene u registar patentnih odvjetnika ili inženjera odnosno u spisku patentnih pripravnika i zabeleške, predviđene u Zakonu o zaštiti industrijske svojine i u Pravilniku za patentne odvjetnike 50.— din.

5. Za upis zabeleške spora u registar 40 din.

6. Za molbu za odlaganje objave (§ 93 Zakona o zaštiti industrijske svojine) 40.— din.

7. Za molbu za vaspostavljanje u predašnje stanje (§ 142 slovo d Zakona o zaštiti industrijske svojine) 500 dinara za prvi tabak, a za svaki dalji tabak 10 din.

8. Za molbu za istraživanje anterioriteta među domaćim i međunarodnim žigovima, za jedno obeležje robe (znak) 20.— din., a za svako drugo obeležje robe, označeno u istoj molbi još po 10.— din.

Ova taksa se povećava sa 50% za svako obeležje, ako roba obuhvata više od dve klase.

9. Za izvode iz registra din. 30.— za prvi tabak izvoda, a za svaki dalji njegov tabak 10.— din.

V zajedničke odredbe

1. U ovome tarifnom broju navedene takse treba uplatiti u taksenim markama.

2. Pretstavka, kojom stranka obaveštava upravu o uplati godišnjih taksa i drugih iznosa, predviđenih u zakonu za razne objave i za štampanje patentnih spisa, ne podleži taksi iz tarifnog broja 1 Zakona o taksama. Ako se pak u istoj pretstavci upućuje i kakav molbeni zahtev, naplatiće se i taksa za molbu. Isto tako ne podležu taksi ni pretstavke iz naše zemlje ili iz inostranstva, kojima se traže obaveštenja o zaštiti industrijske svojine kao i sva prepiska o prodaji publikacije Uprave.

3. Patentne isprave i isprave o zaštiti uzoraka i žigova ne podležu nikakvoj naročitoj taksi.

4. U svima slučajevima gde se predmet kod Uprave za zaštitu industrijske svojine rešava po građansko-sudskom postupku, naplaćivaće se odgovarajuće takse, predviđene Zakonom o sudskim taksama od 30 maja 1930 god.

5. Lica, koja dokažu uverenjem nadležnih vlasti, da su siromašnog stanja, oslobodavaju se plaćanja takse samo u sporovima, koje budu pokrenula kod Uprave za zaštitu industrijske svojine".

§§ 156—159 otpadaju.

§§ 160 i 161 postaju §§ 156 i 157.

§ 162, koji sadrži prelazne naredbe, stavlja se kao neaktuelan van snage.

Iz § 163, koji postaje § 158 briše se reč „modela”.

§ 164 postaje § 159.

§ 165, koji postaje § 160, menja se i glasi:

»Ovaj Zakon stupa u život i dobija obaveznu snagu tri meseca po obnarodovanju u „Službenim novinama”.

Preporučujemo našem Ministru trgovine i industrije i Ministru pravde da ovaj Zakon obnaroduju a svima Našim Ministrima da se o njegovom izvršenju staraju, vlastima pak zapovedamo da po njemu postupaju, a svima i svakome da mu se pokoravaju”.

Član 2

Ovlašćuje se Ministar trgovine i industrije, da objavi prečišćeno izdanje Zakona o zaštiti industrijske svojine sa svima dopunama i izmenama uz ovaj zakon.

Član 3

U cilju obrazovanja fonda za podizanje jedne zasebne zgrade Uprave za zaštitu industrijske svojine i njenog uredaja uvode se do izvršene otplate troškova sledeće naročite takse u korist ove uprave, čiji se prihod unosi u državni budžet.

Takse u obliku posebnih u korist Uprave glasećih markica nabavljaju se kod Uprave za zaštitu industrijske svojine u Beogradu.

Naplatiće se za svaku pretstavku upućenu od privatnih stranaka, u koliko ne podleže većem opterećenju u markicama po sledećoj tarifi, markica od 10 d.

Za svaku prijavu prava industrijske svojine, markica od 50 d.

Za traženje međunarodne zaštite žiga markica od 100 d.

Za upis patentnog odvjetnika u registar markica od 200 din.

Za upis patentnog inženjera u registar markica od 100 din.

Za svaku pretstavku, koja podleži taksi od 100 din., ili većoj u taksenim markama, za svakih 100 din. makar početnih markica od 10 din.

kod naplate štamparskih troškova na svakih 100 din., mada početnih, markica od 10 din.

Za isprave prilikom dodeljivanja prava industrijske svojine 50 din.

U sporovima kod Uprave za svaku pretstavku odnosno za svaki rad parničnih stranaka prema vrednosti spornog predmeta za svaku hiljadu vrednosti spora markica od 10 din.

Kad se ovim čl. propisana markica ne plati, Uprava traži naplatu opomenom, koja podleži pónovnoj taksi od 10 din. u markicama.

Naročitim pravilnikom propisaće se postupak za rukovanje ovim taksama i način unošenja u budžet radi upotrebe za postizanje određenog cilja.

Član 4

Ovaj Zakon stupa u život i dobija obavezu snagu tri meseca po obnarodovanju u „Službenim novinama“.

OBRAZLOŽENJE

Zakonskog projekta o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1932 odnosno od 27 aprila 1928

Ad čl. 1

Zakon o zaštiti industrijske svojine od 17 februara 1922, u glavnom usled izmena, koje su se izvršile po reviziji Pariske konvencije od 20 marta 1883 za zaštitu industrijske svojine na međunarodnoj konferenciji u Hagu 6 novembra 1925, izmenjen je i dopunjen zakonom od 27 aprila 1928.

Izmene i dopune, koje su bile primljene na međunarodnoj konferenciji za reviziju Pariske konvencije u Londonu 2 juna 1934 dale su povod, da se propisi narodnog zakona o zaštiti industrijske svojine saobrazne sa izmenjenim propisima Pariske konvencije, a istovremeno se predlažu i druge izmene odn. dopune zakona, koje su se u praksi Uprave za zaštitu industrijske svojine pokazale kao potrebne.

Predosnov ovog zakonskog projekta dostavljen je bio svima privrednim, inženjerskim i advokatskim komorama u zemlji isto tako i Upravi državnih monopola, zbog stavljanja primedaba. U smislu stavljenih želja i primedaba i po izvršenoj anketi privrednih komora u Zagrebu 12 novembra 1935 prerađen je zakonski predosnov, u koliko su se stavljene sugestije pokazale opravdane, i sada se kao zakonski predlog podnosi zakonodavnim telima na dalji rad.

U sledećem se obrazložavaju izmenjeni zakonski propisi po rednom broju paragrafa.

Ad §§ 1 i 2

Nebitna stilistička izmena.

Ad § 4

Usled izmena koje su učinjene u pogledu organizacije Uprave bilo je potrebno dati novu stilizaciju ovog paragrafa. Kako se po zakonskom predlogu zaštita uzoraka i modela naziva zajedničkim terminom

„uzorak“, bilo je potrebno u prvom stavu, tač. 2 tog §-a, „Prijavni otesek za uzorke, modele i žigove“ nazvati kao „Prijavni otesek za uzorke i žigove“, isto tako se svuda u zakonu, gde se pominju reči „uzoraka i modela“ reči „i modela“ brišu.

Pošto se obim rada Uprave iz godine u godinu povećava, potrebno je bilo uneti kao novi stav 2 propis, da se broj prijavnih oteka može po potrebi službe povećati.

Do sada je u organizaciji Uprave bio predviđen broj osoblja sa zvanjima istog. Ako bi se htelo da se ovaj broj zadrži i dalje, s obzirom na Zakon o činovnicima, morala bi se izvršiti tačna sistematizacija broja mesta i njihovih zvanja. Ali kako je ovo bilo neoportuno zbog toga što još nije donet jedan opšti Zakon o sistematizaciji, izostavljen je dosadašnji broj osoblja i njihova zvanja, te su unete samo opšte odredbe o potrebnom broju činovnika pravnika i tehničara kao i drugog osoblja kojim Uprava treba da raspolaže, i propisane njihove kvalifikacije u pogledu školske sprema, s tim da će se broj činovičkih mesta i drugog osoblja budžetom predviđati. Ovim se ni u kom slučaju ne misli, da je sadašnjim budžetom predviđeni broj mesta dovoljan. Naprotiv, potreba za povećanjem broja osoblja postoji već od nekoliko godina usled razvića poslova Uprave. I samo usled nastalih teških ekonomskih prilika ovo se povećanje nije moglo izvesti, ali čim se ove prilike makar i najmanje poprave, moraće se nužno povećanje osoblja dozvoliti, ako se hoće da ova ustanova odgovara svom zadatku.

Dosadašnjim stavom 2 § 4 bilo je predviđeno, da je šef prijavnog oteka za patente pravnik. Ali kako se rad u prijavnom oteku obavlja velikim delom od tehnički obrazovanog osoblja, bilo je umesno predvideti, da može i tehnički obrazovani činovnik biti postavljen za šefa. Inače je zadržata dosadašnja odredba da su šefovi oteka inspektori, čija će se položajna grupa budžetom predviđati.

Ad §§ 9 i 16

Kod § 9 predložena je za ukidanje tačka 3 po kojoj su bili isključeni od zaštite pronalasci, čiji predmet isključivo potpada pod državni monopol. Ovo isključenje je bilo posledica prava monopola države na izvesnim predmetima kao što su: duvan, žižice, cigar-papir, veštački upaljači, petroleum i so. Smatralo se da je pravo patenta na pronalascima u oblasti ovih predmeta u nesaglasnosti sa isključivim pravom države na proizvodnju i prodaju istih predmeta.

Međutim ovako svatanje se u toku vremena pokazalo kao neosnovano. Iako je isključivo od zaštite ovih pronalazaka za državu imalo izvesnih pogodnosti, bilo je i štetnih posledica. Na prvom mestu, ta, što je u našoj zemlji prestajao interes za radom na iznalaženju i daljem usavršenju pronalazaka na ovim predmetima, a zatim što je država gubila znatan iznoš zaštitnih godišnjih taksa usled isključenja ovih predmeta od zaštite. Najzad što su se naši pronalazači lišavali mogućnosti prethodne zaštite svojih pronalazaka na ovim predmetima u našoj zemlji, pa da potom procene mogućnost zaštite i u drugim zemljama u roku ostavljenom Pariskom konvencijom za zaštitu industrijske svojine, već su se morali izlagati nezgodama neposredne zaštite u tuđim zemljama.

Zbog ovoga se došlo na ideju da se stvori mogućnost zaštite pronalazaka, koji se odnose na predmete monopola, ne dirajući u isključivo pravo države

na izradu ovih predmeta. Ovo naročito s toga, što se svi predmeti pomenutih državnih monopola ne izrađuju i sprovode u svakom slučaju u državnim preduzećima, nego je predviđeno, da se dozvolom monopolske vlasti mogu sprovesti, uz naplatu monopolske takse, i od strane privatnih lica. A baš ova mogućnost što se i privatna lica bave proizvodnjom predmeta državnog monopola zahteva, da im se za rad na usavršavanju proizvodnje ovih predmeta putem pronalazaka, daje patentna zaštita.

Mogućnost za to nalazi se u § 21 Zakona o zaštiti industrijske svojine, po kome pravo patenta ni u kom slučaju ne razrešava vlasnika od izvršenja propisa drugih postojećih zakona i zakonskih naredaba. Što znači da vlasnici ovih pronalazaka, i pored prava patenta, ne bi ih mogli iskorišćavati s obzirom na isključivo pravo države na ovim predmetima odnosno mogli bi to činiti samo po naročitoj dozvoli Uprave državnih monopola. Vlasnik bi prema ovome imao samo formalno pravo patenta, koje bi za njega imalo naročiti značaj u tome, što bi sačuvao pravo prvenstva prema pronalascima iste vrste u slučaju ukidanja monopola. Pored ovoga imao bi i pravo na naknadu u slučaju ako bi Uprava monopola htela da se koristi njegovim patentom. Ovo bi u ostalom odgovaralo pravičnosti. Imajući pravo monopola na ovim predmetima, ne znači da bi se država mogla neovlašćeno koristiti patentima iz ove oblasti rada, koji pripadaju trećim licima, već bi mogla činiti samo po sporazumu sa njegovim vlasnicima.

Ministarstvo vojske i mornarice je već ranije uvidelo nekorisnost isključenja od zaštite putem patenta monopolskih predmeta, pa je stoga za predmete t. zv. vojnog monopola, u koje po § 1 Zakona od 21 septembra 1929 god. spada proizvodnja, uvoz, izvoz i prodaja baruta, štapina, eksploziva, ostalih rasprskavajućih smesa, vojničkog oružja i njegovih delova, kao i uvoz nevojničkog oružja i njegovih delova, članom 38 Pravilnika za izvršenje ovog zakona od 20 marta 1930 god. (Sl. novine br. 64) donele odredbu, po kojoj ovi predmeti mogu biti predmet patentne zaštite, samo je vlasnik patenta ili njegov ovlašćenik, pre nego što prituži izradi i stavljanju u promet predmeta zaštićenih patentom, dužan ispuniti uslove koji su za ovo iskorišćavanje propisani zakonom o vojnim monopolima i njegovim pravilnikom. Ova obaveza u ostalom postoji i na osnovu § 21 Zakona o zaštiti industrijske svojine. Sem toga čl. 38 pom. Pravilnika naloženo je Upravi, da o svima prijavama, koje se odnose na predmete označene u tom članu, obaveštava Ministarstvo vojske, radi eventualnog korišćenja tim pronalascima, koja obaveza postoji prema predložanim izmenama § 15 Zakona o zaštiti industrijske svojine i za prijave svih pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu.

Prema ovome nema nikakvog razloga, da se isti postupak ne primeni i na pronalaska koji spadaju pod monopol Uprave državnih monopola. Ukidanjem tač. 3 § 9 Zakona stvara se mogućnost za zaštitu ovih pronalazaka, a u naknadu za to treba stvoriti mogućnost, da se Uprava državnih monopola može ovim pronalascima koristiti isto onako kao i Ministarstvo vojske pronalascima, koji mogu biti od interesa za zemaljsku odbranu (§ 15 Zakona).

Zbog toga se ukidaju sadašnje odredbe § 16 Zakona, koje su u vezi sa strogim pravom monopola države na ovim predmetima i posledice su isključenja od zaštite pronalazaka koji spadaju u oblast ovih predmeta, i ustanovljava se novi § 16 po kome se

Upravi monopola daje pravo, da može po odobrenju Ministra trgovine i industrije, pronalaska čiji predmet isključivo potpada pod monopol države ili se mogu upotrebljavati pri izradi ovih predmeta, odmah i naporedo sa vlasnikom patenta upotrebljavati u svojim ili privatnim radionicama ili preduzećima koja rade za njen račun, ne vredajući inače prava vlasnika patenta i lica, koja imaju pravo upotrebe na pronalasku. Naporedo upotrebljavanje pronalaska sa vlasnikom, o kome je u ovom propisu reč, ima se razumeti u tom smislu, da je vlasnik dobio redovnim putem dozvolu za ovo iskorišćavanje.

Odobrenje Ministra trgovine i industrije daje se na način propisan u § 15 za pronalaska, koji su od interesa za zemaljsku odbranu. Pitanje određivanja naknade za korišćenje pronalascima, koji spadaju pod monopol Uprave državnih monopola, rešeno je ovim propisima drukčije nego što je propisano § 15 za pronalaska od interesa za zemaljsku odbranu. Pošto je za ove poslednje već propisan naročiti postupak, stvoren zakonom o zemaljskoj odbrani, to je i za određivanje naknade za njihovo iskorišćavanje u smislu § 15 usvojen isti postupak, dok za predmete koji spadaju pod monopol Uprave državnih monopola § 16 predviđa redovan način određivanja naknade tj. ako se sporazum sa vlasnikom ne može postići, naknadu će odrediti nadležni građanski sudovi. Valja istaći da Uprava monopola nije vezana ni za kakve pregovore o naknadi, već može odmah pristupiti iskorišćavanju zaštićenih ili prijavljenih pronalazaka, koji su od koristi za njene potrebe.

Da bi pak Uprava monopola mogla voditi evidenciju o ovim pronalascima i ceniti potrebu njihovog iskorišćavanja, § 16 predviđa obavezu Uprave za zaštitu industrijske svojine, da o prijavama svih ovih pronalazaka obaveštava Upravu državnih monopola na način, koji će biti detaljnije propisan Pravilnikom za izvršenje Zakona o zaštiti industrijske svojine.

Sa ovim predlozima Uprava državnih monopola aktom svojim od 10-1-1930 M. br. 356/III potpuno se je saglasila.

Ad § 10

Kako i u našoj zemlji zaštićen uzorak može da kolidira sa prijavljenim pronalaskom i oduzme mu novost, dodato je tački 3 § 10, koji govori o nenovosti pronalaska, ako je pre prijave bio predmet „jednog u našoj zemlji zaštićenog uzorka ili”.

Na Londonskoj konferenciji debatiralo se je mnogo o pitanju da li objava ili javna upotreba pronalaska od strane samog pronalazača utiče na novost docnije prijavljenog pronalaska. Skoro sa svih strana priznalo se, da objava pronalaska, učinjena od strane samog pronalazača 6 meseci pre prijave patenta neće oduzeti pronalasku svojstvo novosti. Ali kako su postojala različita mišljenja u pogledu načina objavljivanja i roka, kada treba da sleduje patentna prijava objavi, Londonska Konferencija nije uspela, da unese u Parisku Konvenciju jedan opšti za sve zemlje Saveza važeći propis (vidi str. 235, 283 i 284 Glasnika Uprave iz god. 1934).

Ipak naša Administracija smatra za opravdano, da unese u narodno zakonodavstvo novi stav 2 § 10, kojim se pravo pronalazača na dobijanje patenta priznaje i kad je objavljeno pronalaska izvršeno putem predavanja ili štampe odnosno poligrafijom 6 meseci pre prijave patenta. Time se priznaje tvoračko pravo

pronalazača za kratko vreme pre formalne prijave pod pretpostavkom, da u međuvremenu nije drugo lice steklo pravo na isti pronalazak. Prioritetno pravo pronalazač stiče tek momentom uredne prijave, a ne momentom ranije učinjene objave.

Ad § 11

Izmenom kod stava drugog § 11 samo je bolje razjašnjen smisao tog stava, koji ima u vidu postojanje dve prijave za isti pronalazak, pa smatrajući prvog prijavioca za pronalazača, dok se protivno ne dokaže, propisuje, da se kasnijom prijavom ne može dobiti patent, ako je taj pronalazak već prijavljen za zaštitu i ako je ta prijava bila objavljena. Ove poslednje reči bile su povod za krivo tumačenje celog ovog stava u tom smislu što je se isticalo da one znače to, da ranija prijava treba biti publikovana pa da se kasnija identična prijava može odbiti, iz čega bi izlazilo, da se kasnija prijava podneta pre objave ranije prijave ne bi mogla odbiti, a to bi dovelo do postojanja dva identična patenta, što se ne može dozvoliti. Pravi smisao ovog stava je taj, da se po kasnijoj prijavi ne može dodeliti patent ako po ranijoj prijavi bude došlo do objave u smislu § 93 Zakona tj. ako bude doneta odluka da se po ranijoj prijavi može dodeliti patent. Iz ovoga sleduje za ispitivača nesumnjiva obaveza, da sa ispitivanjem kasnije prijave sačeka dok se ne donese odluka o zaštiti ranije prijavljenog pronalaska. Zato su reči na kraju ovog stava „i ako je ta prijava bila objavljena” zamenjene rečima „i ako je takva prijava dovede do objave (§ 93)”.

Iz istih razloga predložena je izmena stilizacije poslednjeg dela rečenice u stavu četvrtom § 11.

Stavom 6 § 11 propisuje se, da kad upotreba jednog prijavljenog pronalaska pretpostavlja potpunu ili delimičnu primenu koga već ranije zaštićenog pronalaska, prijavljeni patent daje se kao zavisan od tog ranijeg patenta, koji se tačno označuje. Kako je ovaj propis obaveznog karaktera, pitanje zavisnosti ispitivano je po službenoj dužnosti u pripremnom postupku kod Prijavnog odbora za patente. Zbog tajnosti pripremnog postupka vlasniku ranijeg patenta nije mogla biti data prilika da se o zavisnosti kasnije prijavljenog pronalaska izjasni naporedo sa vlasnikom prijave u samom pripremnom postupku, već je Prijavni odbor prilikom rešavanja o objavi prijave rešavao i o zavisnosti iste i tek po objavi prijave u Glasniku izveštavao o tome vlasnika ranijeg patenta.

Međutim ovakav postupak pokazao se kao neishodan. Bez kontradiktornog postupka, koji u pripremnom postupku Prijavnog odbora nije u potpunosti moguć, ne može se doći do potpunog rezultata o tehničkoj zavisnosti pronalazaka. Pa kako je zakonom predviđeni postupak za praktično iskorišćavanje zavisnih patenata više stvar privatnih stranaka nego javnog interesa, smatralo se za potrebno izostaviti ispitivanje zavisnosti prijavljenih pronalazaka po službenoj dužnosti, pa je ostavljeno da same stranke odnosno vlasnici ranijih patenata to traže u postupku s prigorom.

Kako stav 3 određuje naročita prava tvorca pronalaska, koji ne traži dodeljivanje patenta, pravilnije je, da se ovaj stav stavi na kraj § 11 kao stav sedmi, i da sadašnji stavovi 4 do 7 postanu stavovi 3 do 6.

Ad § 12

Ovaj paragraf između ostalog reguliše pitanje pronalazaka radenika, službenika i državnih službe-

nika, koje oni u službi izrade i propisuje, da se oni smatraju za vlasnike ovih pronalazaka u koliko drukčije nije predviđeno ugovorom ili službenim propisima.

Kako u ovom pogledu ne postoje nikakva ograničenja, i službenici Uprave mogli bi prijavljivati svoje pronalaskе za zaštitu. Međutim, može se smatrati, da je ovo donekle nesaglasno sa vršenjem njihovih funkcija jer se pretpostavlja da službenici, koji svakodnevno rade na ispitivanju pronalazaka ili su im oni na drugi način postali pristupačni, mogu biti inspirisani idejom pronalazača za prijavljivanje svojih pronalazaka, a to bi moglo davati povoda vođenju sporova između pojedinih pronalazača i činovnika Uprave zbog eventualnog podražavanja, što bi trebalo izbegavati, jer bi moglo da oslabi poverenje u rad Uprave.

S toga je, po primeru i drugih stranih zakonodavstava unet u § 12 novi stav 5, po kome službenici Uprave mogu prijavljivati svoje pronalaskе za zaštitu tek po isteku dvije godine po prestanku njihovih funkcija u službi Uprave.

Ad § 14

U § 14 izvršena je samo zamena izraza. Bez sumnje da je ovaj propis imao u vidu u prvom redu prava prvobitnog pronalazača tj. lica koje je nezavisno od prijavioca došlo do istog pronalaska i već u vreme prijave patenta ga je upotrebljavalo ili pripremalo sve što je potrebno za njegovu upotrebu. Ali to nije jedini smisao ovog propisa, jer se ovo pravo ima priznati i urednom prijemniku prava kao i svakom savesnom prvobitnom upotrebljivaču. Da se ne bi ovaj propis pogrešno razumeo i smatralo da samo prvobitni pronalazač ima pravo da se istim koristi, te da se ne bi od savesnog prvobitnog upotrebljivača u eventualnom sporu tražio dokaz o tome da je on i stvaran pronalazač, izvršena je u poslednjoj rečenici stava prvog § 14 zamena izraza „svojim” sa „ovim”.

Ad §§ 15 i 20

Izmenama ovih paragrafa dovedeni su u sklad propisi Zakona o zaštiti industrijske svojine sa propisima, koje je izdalo Ministarstvo vojske i mornarice o pronalascima, koji spadaju pod t. zv. vojne monopole, kao i uopšte o pronalascima, koji mogu biti od koristi za zemaljsku odbranu.

Kao što je navedeno u obrazloženju ad §§ 9 i 16, samo Ministarstvo vojske je uvidelo nekorisnost isključenja od zaštite predmeta, koji spadaju pod vojni monopol, pa je stoga čl. 8 Pravilnika za izvršenje Zakona o proizvodnji, uvozu, izvozu i prodaji baruta, štapina, eksploziva, ostalih rasprskavajućih smesa itd. od 20 marta 1930 god. predvidelo, da ovi predmeti mogu biti predmet patentne zaštite.

Za ovim je donet Zakon o zemaljskoj odbrani od 14 jula 1930, čijim su čl. 22 ustanovljeni propisi o zabrani raspolaganja i otkupu od strane države pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu. Uredbom o Inspekciji zemaljske odbrane (Čl. 36—40) propisan je naročiti postupak u pogledu ovih pronalazaka, kad se oni prijave za zaštitu. Po čl. 36 Uredbe, Uprava je obavezna sve prijave pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu naših državljana, kao i onih stranih državljana, koji u našoj zemlji stalno žive, da dostavlja Inspekciji zemaljske odbrane na ocenu za otkup odnosno slobodno raspolaganje, a

po čl. 40 iste Uredbe — kojim je stvarno zamenjen čl. 38 gore pom. Pravilnika — dužna je, da dostavlja Inspekciji sve pronalaskе stranih državljana, koji ne stanuju u našoj zemlji, a odnose se na oružje, municiju i njihove delove, barute, štapine, eksplozive i ostale rasprskavajuće smese radi ocene njihove korisnosti za potrebe vojske i zemaljske odbrane u smislu §§ 15 i 20 Zakona o zaštiti industrijske svojine.

Kako su ova pitanja regulisana samo pomenu-tim Pravilnicima Ministarstva vojske, bilo je potrebno, da se o tome unesu odredbe u Zakon o zaštiti industrijske svojine, pa je stoga izmenjen § 15, čijim se prvim stavom propisuje, da pronalasci, čiji se predmet odnosi na barut, eksplozive i ostale rasprskavajuće smese, municiju i oružje mogu biti predmet zaštite, i da je o prijavama ovih kao i ostalih pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu Uprava dužna izveštavati Ministarstvo vojske prema postojećim propisima tog Ministarstva.

Kako je smisao § 15 u tome, da Ministarstvo vojske i mornarice ove pronalaskе, koji mogu biti od koristi za zemaljsku odbranu, može po odobrenju Ministra trgovine i industrije upotrebljavati odmah i naporedo sa vlasnikom patenta za potrebe vojske i u opšte za ciljeve zemaljske odbrane, ovde treba naglasiti, da Ministar vojske može ovo pravo koristiti ne samo u šestomesečnom roku predviđenom Uredbom o inspekciji zemaljske odbrane za slanje ovih predmeta Inspekciji i na ocenu, koji je rok određen samo za prethodno upoznavanje Ministarstva vojske sa ovim pronalascima, već može doneti odluku o iskorišćavanju njihovom i kasnije po odobrenju patenta, za sve vreme trajanja njegove važnosti.

Što se tiče naknade za ovo iskorišćavanje u dosadašnjem tekstu § 15 bilo je predviđeno, da će država dati pravednu naknadu, koju će ako do sporazuma ne dode, odrediti građanski sudovi. Sada je način određivanja ove naknade izmenjen, pa je na kraju § 15 propisano, da će se naknada odrediti po postupku predviđenom za otkup pronalazaka u Zakonu o zemaljskoj odbrani. Kako po čl. 22 tog Zakona odluku o otkupu pronalazaka korisnih za zemaljsku odbranu donosi Predsednik Ministarskog Saveta po saslušanju Saveta zemaljske odbrane, nema razloga, da za određivanje naknade za korišćenje ovim pronalascima od strane države u smislu § 15 Zakona o zašt. ind. svojine, važi drugi postupak, jer je predloženi postupak i za samu državu jednostavniji.

Izmena § 20, koji govori o eksproprijaciji sastoji se u tome, što su iz dosadašnjeg postupka za eksproprijaciju izdvojeni pronalasci, koji se odnose na zemaljsku odbranu, pa je za njih na kraju dodan novi stav peti, po kome će se o eksproprijaciji ovih pronalazaka rešavati prema propisima Zakona o zemaljskoj odbrani. Ovim je otklojnjena kolizija, koja je do sad postojala između Zakona o zaštiti industrijske svojine i Zakona o zemaljskoj odbrani u pogledu eksproprijacije ovih pronalazaka.

Za ostale pronalaskе imenovane u stavu prvom ovog paragrafa zadržat je dosadašnji postupak eksproprijacije t.j. o istoj na predlog zainteresovanog Ministra rešava Minisarski savet po saslušanju Uprave za zaštitu industrijske svojine, a pravednu naknadu

u slučaju nesporazuma određuju građanski sudovi, koji fakat — određivanje naknade — morao je biti izražen dodavanjem u tom smislu nove rečenice na kraju stava četvrtog i reči „pravednu”, u početku tog stava.

Iz stava trećeg izbrisane su reči „naknade i” pošto § 20 tšo se tiče određivanja naknade nema više veze sa § 15, u koliko nisu u pitanju pronalasci, koji mogu biti od koristi za zemaljsku odbranu.

Ad § 19

Ovaj propis predviđa mogućnost zadržavanja dopunskog patenta za samostalan u slučaju kad se osnovni patent oduzme, poništi ili ga se vlasnik odrekne. Kako prema § 31 Zakona o slučaju spirova patent prestaje danom izvršnog rešenja Uprave, kada bi trebao da prestane i dopunski patent, te često puta vlasnik istog nije više u mogućnosti tražiti njegovo pretvaranje u samostalan, unet je novi stav treći, po kome se u napred navedenim slučajevima daje mogućnost podnošenja molbe za preinačenje dopunskog patenta u samostalan, najdalje u roku od tri meseca od dana prestanka osnovnog patenta.

Razume se, da ovo važi samo za slučaj kad se uzroci za poništaj ili oduzimanje osnovnog patenta ne odnose na dopunski patent.

Usled dodavanja novog stava 3, dosadašnji stav 3 postaje st. 4.

Ad § 26

Predloženim stavom 5 će se omogućiti, da se izmeni na traženje interesenata, rešenje Upravno, kojim se određuje naknada, jemstvo i uslovi za datu prinudnu licencu, kad okolnosti odnosno promenjene prilike na tržištu ovakvu izmenu opravdavaju. Izmena rešenja može se vršiti samo postupkom predviđenim § 117 i sl. Zakona.

Ad § 27

Smatralo se je za korisno, da se tekst § 27, koji govori o prenosu licence zbog jasnosti stilistički izmeni. U slučaju, da nema zapreke u smislu § 25 i 26, vlasnik licence može svoju licencu preneti pod uslovima, predviđenim u § 27.

Ad § 31

Propis tačke 2 ovog §-a, da patent prestaje, kad se pravo patenta ekspropriše (§ 20) nije tačan u svima slučajevima, nego samo kad se patent ekspropriše u svima slučajevima, nego samo kad se patent ekspropriše u cilju opšte upotrebe, što treba ovoj tački dodati.

Ad § 32

Izmena učinjena u § 32 posledica je izmene čl. 5 Konvencije Pariske Unije, izvršene na Londonskoj konferenciji. Većina saveznih država stoji na stanovištu da nije potrebno kod iskorišćavanja prava industrijske svojine oduzeti pravo. Gubitak prava naročito kod patenta pretstavlja jednu meru, koja treba da se primenjuje samo u slučaju, ako davanje prinudne licence nije dovoljno, da spreči neiskorišćavanje. U svakom slučaju davanje prinudne licence ne može se tražiti pre isteka tri godine računajući od dana odo-

brenja patenta, i ta se licenca može dati samo, ako se vlasnik patenta ne opravda dovoljnim razlozima. Nikakva tužba za prestanak ili oduzimanje patenta ne može se uzeti u postupak pre isteka dve godine, računajući od dana prve prinudne licence. No za ovu tužbu nije legitimiran imalac prinudne licence.

U smislu ovih propisa Pariske konvencije bilo je potrebno izmeniti § 32, kome se daje natpis: »Traženje prinudne licence odnosno oduzimanje patenta«.

Ad § 36

Sadašnji § 36 sadrži dva pojma, pojam uzorka i modela i definiše ove pojmove tako da se smatralo, da je pravo uzorka nešto drugo nego pravo modela. U praksi prema tome nastale su teškoće u slučaju, kad je jedan industrijski ili zanatski predmet predstavljao ujedno jedan model i ukrase, koji bi predstavljali jedan uzorak.

Razume se, da ovakva podela pojmova i sledstveno podela prava nije od koristi za industriju, koja želi jednu brzu i jeftinu zaštitu proizvoda prema spoljašnjem izgledu industrijskog odnosno zanatskog predmeta.

Prema tome naša administracija rešila se je, da unese u zakon jedinstveni pojam uzorka, pod kojim se razumeju uzori za industrijske i zanatske proizvode, koji svojim spoljašnjim izgledom stvaraju novi oblik predmeta. Ovi uzorci mogu da se sastoje u naročitoj opremi površine n.pr. u naročitom linearskom obliku, u geometričkoj figuri, u nekom ukrasu ili u izvesnim bojama, što odgovara sadašnjem pojmu uzorka, ili uzorci mogu da prikažu jedan telesni oblik, što odgovara sadašnjem pojmu modela, površ toga može ovaj trodimenzionalni uzorak pokazivati još ukras površine odnosno služiti kod praktične upotrebe.

Time će se postići, da se industrijski i zanatski proizvodi svake vrste zaštićuju onako kako se stavljaju u promet, kad predstavljaju jedan nov spoljašnji izgled. Samo spoljašnji izgled, a ne način izrade ili tehnički učinak se zaštićuje.

Po § 40 Zakona odnosila se je zaštita uzorka samo na vrste robe, za koje je uzorak odobren. Ovo ograničenje obima zaštite ne odgovara pojmu novosti uzorka. Vlasnik takvog uzorka treba da ima isključivo pravo, da upotrebi zaštićeni oblik na svakom industrijskom proizvodu, na kome se može primenjivati, jer je on kreator samog uzorka; prema tome nije potrebno, da se vlasnik uzorka ograničava uvek na izvesnu vrstu robe. Jedan i isti originalan ukrasni oblik može se upotrebiti na hartiji, na tkanini, na koži i t. d. prema tome predstavlja upotreba istog zaštićenog ukrasa na jednoj robi, za koju vlasnik nije izrično tražio zaštitu, bez sumnje povredu prava uzorka. U svojoj prijavi označuje vlasnik samo kratak naziv svoga uzorka, a u zahtevu po uzorku označice šta je novo na prijavljenom uzorku (§ 105 z.).

Ad § 37

U prvom stavu § 37 menja se tačka 3 i dopunjuje se od prilike istim podacima, koji su predviđeni kod isključenja zaštite žigova § 51 tač. 1, 2 i § 52 Zakona.

Tačka 4 § 37 briše se iz razloga, što monopolisani predmeti prema izmenama ovog zakonskog projekta

mogu biti predmet zaštite industrijske svojine. Na njeno mesto stavlja se: 4. koji nose ime ili predstavljaju lik jednog određenog lica, a prijavitelj nema odobrenje za to. Prema tome otpada analogan propis tačke 3 iz § 46.

Novi stav 2 uvodi za uzorke, koji bi mogli biti od koristi za zemaljsku odbranu, ista ovlašćenja, koja su u §§ 15, 20 i 101 data Ministru vojske i mornarice u pogledu pronalazaka.

Ad § 38.

Kako je u § 36 obrazloženo ne slaže se sa pojmom uzorka, da se zaštita ograniči samo na vrstu robe za koju se traži, prema tome se brišu u početku ovog §-a reči »za istovetne proizvode«, u tački 3 »za ise proizvode« i u stavu 2 ovog §-a, reči »za istovetne proizvode«.

Dalje iz razloga pomenutih u § 11 zamenjuju se reči na kraju tačke 3: »i ako je takva prijava objavljena (§ 98)« rečima »i ako prijava dovede do objave (§ 93)«.

Ad § 40

Po propisu sadašnjeg paragrafa 40 pravo uzorka važilo je samo za vrstu robe ili za vrste robe, za koje se zaštita tražila odnosno odobrila. Prema tome bilo je moguće, da je jedno lice imalo zaštitu izvesnog uzorka na pr. za kožu i drugo lice zaštitu uzorka za hartiju. Ali, kako uzorak predstavlja munu tvorevinu, koja se primenjuje u cilju stvaranja novog oblika na industrijskim ili zanatskim proizvodima, ne slaže se sa pojmom novosti uzorka, da bi se mogla tražiti zaštita istog uzorka od raznih prijavioca za razne vrste robe. Umna tvorevina, koja se ispoljava u uzorku, treba da predstavlja isključivo pravo tvorca i prema tome se isti uzorak ne može upotrebiti od drugog lica za drugu vrstu robe.

Iz ovih razloga predlaže se, da se važnost § 40 o obimu zaštite uzoraka ukine.

Ad § 41

Iz istih razloga treba brisati i reči: „u koliko odgovaraju zaštićenoj vrsti robe“.

Ad § 44

Posledica stavljanja van važnosti propisa § 40 je i brisanje 2 stava tačke 2 § 44.

Ad § 45

Izmenom propisa čl. 5 Pariske Konvencije stava B, kojim se predviđa, da zaštita industrijskih uzoraka i modela ne može biti pogodena nikakvim prestankom bilo usled uvoza uzoraka u zemlju, mora se propis § 45, koji ima u vidu mogućnosti oduzimanja uzorka usled neiskorišćavanja, staviti van snage i zameniti sa traženjem prinudne licence, za koju važe mutatis mutandis analogni propisi § 32.

Ad § 46

S obzirom na novi propis tačke 4 § 37 briše se analogna tačka 3 § 46.

Dodavanje novog stava 2 o delimičnom poništaju uzoraka odgovara praksi Uprave, i ako nije posojao o tome naročiti zakonski propis i to per

analogium sa propisima postojećim u § 33 za patente. Ova zakonska analogija mogla bi se i dalje u praksi upotrebljavati i čak je predviđena u § 10 grad. zakonika. No prilikom novelisanja zakona našlo se za opravdano, da se mogućnost delimičnog poništaja uzoraka unese u zakon.

Ad § 51

U § 64 tačka 4 predviđa se, da se žig ništi, kad nosi ime ili pretstavlja lik koga lica, a vlasnik nema odobrenja za to. Logično je, da ista činjenica treba već prilikom ispitivanja sposobnosti prijavljenog žiga, da daje Upravi pravo, da žig od registracije isključi. Prema tome se analogno propisu § 64 tačka 4 i § 51 unosi kao nova tačka 5 jedan propis, koji omogućava, da se žig, koji bespravno sadrži lik ili ime nekog drugog lica, od registrovanja isključi. U § 64 se tačka 4 briše, pošto u tački 2 kao razlog poništavanja je već naveden § 51.

Ad § 54

Shodno zaštiti koju uživa pravo na ime u građanskom pravu i posebnom pravnom položaju koji ima u trgovačkom pravu firma i naziv trgovačke radnje, §-om 54 stav prvi normirano je jedno specijalno pravo za ove znake i u oblasti žigovnog prava na taj način, što jedno lice može slobodno puštati u promet svoju robu pod istim pismenima ili rečima koje sadrži jedan tudi registrovani žig, ako te reči pretstavljaju njegovo ime, firmu ili naziv njegove radnje, pod uslovom da nisu zlonamerno stečeni i upotrebljavaju se na način da ne stvore pometnju među kupcima.

Stavom 2 § 54 išlo se još dalje u ovoj zaštiti pa je pravo imena, firme i naziva radnje priznato kao jače pravo nad pravom žiga tako, da je vlasnik ovog jačeg prava mogao osporiti drugom licu pravo na upotrebu jednog već zaštićenog žiga za istu vrstu robe. Ovaj princip pokazao se međutim kao suviše strog. Dok je pravo koje se daje imenu, firmi i nazivu radnje u prvom stavu § 54 potpuno razumljivo, dotle je stavljanje ovog prava u drugom stavu istog propisa nad pravom žiga nepravično, jer bi moglo dovesti dotle, da vlasnik jednog beznačajnog kasnije osnovanog preduzeća može tražiti poništaj jednog ranije zaštićenog renomiranog žiga samo zato, što su mu ime, firma ili naziv radnje slučajno identični sa tim već zaštićenim žigom. Zbog ovoga je predloženo ukidanje § 54 st. 2.

Ad § 56

Predložena dopuna ovog §-a odgovara praktičnoj potrebi. I ako je stanovište zakona tačno, da se žig zaštićuje samo za izvesnu vrstu robe, tako da drugi preduzetnik isti žig može za drugu vrstu robe upotrebiti, ipak se dešavaju slučajevi, da se žig, koji je za izvesnu vrstu robe registrovan, upotrebi od drugog preduzetnika za drugu vrstu robe, ali i ova je u pogledu upotrebe srodna. Tako postoje slučajevi da proizvođač sapuna registrira jedan žig za sve vrste sapuna i za sapun za brijanje, no drugi takmičar isti žig upotrebi ili prijavi za noževе za brijanje. I ako su vrste robe u ovom slučaju različite, u jednom slučaju sapuni, u drugom noževi, ipak postoji između ovih roba takva srodnost u pogledu

upotrebe, da je opravdano, da se zabrani registracija identičnih odnosno sličnih žigova za vrste robe, koje su u pogledu upotrebe srodne, jer u saobraćaju može nastupiti lako pometnja u pogledu porekla robe.

Ad § 60

Prema dosadašnjem propisu stava prvog § 60 („pravo žiga nije ograničeno rokom, to će pravo trajati sve dotle dok se redovno i blagovremeno plaćaju takse (§ 156)“ registracija žiga traje dokle god se uplaćuju godišnje takse. Zbog toga imperativnog propisa § 60, u praksi se automatski produžavala zaštita žiga, bez obzira za koje je vreme ta zaštita u prijavi tražena (§ 111), samo ako bi se na vreme uplaćivale godišnje takse. Prema tome, naznačenje vremena u prijavi shodno § 111 postalo je sasvim bez uticaja na dužinu registracije žiga. Zato su neki označavali to vreme u prijavi kao neograničeno, što je svakako u suprotnosti sa propisom § 111.

Da bi se izbeglo tako neodređeno vreme registracije žiga, predlaže se gornja izmena § 60. Prema toj izmeni izbačena je odredba, da zaštita žiga traje dokle god se godišnje takse uplaćuju, što znači da zaštita traje samo za ono vreme, za koje je traženo i najviše za deset godina, čak ako bi sopstvenik žiga uplatio takse i za više godina.

Ali kako je tom odredbom o najdužem trajanju registracije žiga sopstvenik stavljen u takav položaj, da po isteku određenog vremena gubi registraciju za svoj znak, koji bi i dalje hteo da upotrebljava u trgovini, neminovno se nameće potreba da mu se omogući, da svoju zaštitu obnovi.

Da bi bilo sasvim jasno, da jedno zainteresovano lice može da održava zaštitu žiga putem obnove sve dokle god on ima interesa, da isključivo pravo upotrebe dotičnog znaka zadrži za sebe, u drugom stavu predloženog § izrično je propisano, na se registracija može obnoviti bez obzira koliko je puta već ranije od strane istog lica obnavljana.

Ali, dokle se obnovom žiga postizava jasno opredelenje dužine trajanja registracije zadobivene na osnovi jedne prijave, obnovom se postizavaju još i tri druga vrlo važna cilja: 1. čisto praktičan cilj, jer će se registar žigova u Upravi ograničiti samo na period od deset godina. Time se postizava ušteda u prostoru za smeštaj registra i olakšava evidencija zaštićenih žigova. 2. Sprečava se donekle da pojedina lica bezrazložno izvesne znake, zgodne inače za obeležavanje robe u trgovini, zadržavaju za sebe i ako na to nemaju naročiti interes; i najzad treći cilj: 3. jedan registrovani žig, zahvaljujući sistemu obnove, moćiće se s vremena na vreme revidirati u tom smislu, da li se ne kosi sa jednim novo donesenim pozitivnim zakonom ili sa novo iznetim tumačenjem jednog već ranije postojećeg propisa ili utvrđenog običaja u trgovini (o ovome videti predlog § 116a).

Ad § 61

§ 61 dodat je novi stav 5, koji ima u vidu mogućnost, da se žig delimično tj. u pogledu naročite vrste robe i sa odgovarajućim delom preduzeća, u kome se dotična roba proizvodi ili stavlja u promet — prenese na drugo lice. Ovaj propis je posledica novog čl. 6 quater, dodat na Londonskoj Konferenciji Pariskoj Konvenciji i novog čl. 9 ter Madridskog Aran-

žmana o međunarodnoj registraciji fabričkih i trgovačkih žigova odn. čl. 7 bis Pravilnika o izvršenju ovog Madridskog aranžmana, u kojima se principijelno priznaje mogućnost delimičnog prenosa žiga.

Ad § 63

Dodatak rečenice u prvom stavu: „izuzev slučaja da su dobili izričnu dozvolu ranijeg vlasnika žiga”, ne menja sadašnji smisao zakonskog propisa, jer dozvolom vlasnika žiga, isti žig se može registrovati u svako doba. Dodatak reči „i izbeći pometnju” u drugom stavu još više karakteriše pojam sličnosti žiga.

Predloženi novi stav 3 ovog § je delimično uzakonjenje dosadašnje prakse, prema kojoj se smatra jedan žig sličnim drugome žigu, kad postoji sličnost u pogledu bitnog dela žiga, delimično je prouzrokovao čl. 6 bis Pariske konvencije, u kome se ističe mogućnost, da i prevod jednog žiga može da stvori pometnju u saobraćaju sa žigom, koji već postoji ali u drugom jeziku.

Ad § 64

S obzirom na novu tačku 5, dodatu § 51, otpada potreba zadržati tačku 4 u prvom stavu § 64. Prema tome postaje sadašnja tačka 5 tačka 4, koja se menja.

Po sadašnjoj tački 5 § 64 postoji razlog za poništaj zaštićenog žiga, „kad preduzeće nije postojalo u momentu odobrenja žiga”. Ali kako ima i slučajeva u kojima preduzimač vrši kao pripremni rad podizanje svoga etablismana, angažovanje stručnog osoblja i prijavu svoga žiga samu u cilju, da sebi osigura prioritetno pravo, a formalno odobrenje preduzeća vrši se tek docnije, smatra se sadašnji propis, da treba da postoji preduzeće u momentu odobrenja žiga, suviše strogim i zamenjuje se propisom: „kad ne postoji preduzeće, za koje je žig registrovan”. Drugim rečima, kad se pokaže, da vlasnik registrovanog žiga nema preduzeća, tada mogu interesenti tužbom tražiti, da se žig poništi.

Ad § 65

U trećem stavu predviđa se, da se tužba za opozivanje može podneti nadalje u roku od 3 godine po registrovanju žiga. Zakonodavac bez sumnje imao je pri tome u vidu normalan slučaj, da je žig bio stečen od savesnog lica. Protiv savesnog lica pravo opozivanja zastareva za tri godine po upisu u registar. Ali nema razloga, da se ovo pravilo primeni i prema nesavesnom vlasniku žiga. Prema tome se stav 3 § 65 analogno propisu § 34 kod opozivanja patenta, menja u tom smislu, da trogodišnji rok, računajući od registracije žiga za podnošenje tužbe važi samo prema savesnom vlasniku žiga.

Ad § 65 v.

Dodavanje novog stava 2 prouzrokovano je usled izmene čl. 7 bis Pariske konvencije, gde se dodala analogna odredba.

Ad § 67

Kako su u sastavu Uprave i stalni i privremeni članovi ženskog spola, koji vrše u odboru za osporavanje sudske funkcije, a zakon o sudijama redovnih sudova od 8 januara 1929 u čl. 2 izrično predviđa da ženska lica ne mogu biti sudije, bilo je potrebno u Zakon, kad se govori o postavljanju stal-

nih i privremenih članova Uprave, izrično napomenuti »bez obzira na spol«.

Ad § 73

Propise ovog §-a bilo je potrebno dovesti u sklad sa propisima gr. par. postupka.

Ad § 74

Bilo je potrebno izrično navesti, da propisi 2 stava, koji se odnose na rokove postupka, ne važe za uplatu godišnjih taksa, na rok za ulaganje prigovora (§ 94) ni na rokove određene za traženje prava prvenstva u smislu međunarodnih ugovora, koje treba u tačno vreme velikog odmora upravnog izvršiti.

Ad § 76 i 77

Po sadašnjoj praksi mogli su u sporovima pred Upravom zastupati samo advokati. A patentni odvetnici i patentni inženjeri bili su ovlašćeni, da stranke samo u tehničkim pitanjima kvazi kao stručni pomoćnici advokata zastupaju. Pravo zastupanja stranaka u sporovima treba i u buduće prepuštati advokatima, samo u slučajevima, u kojima spor predstavlja neko pitanje sasvim tehničke prirode, može se patentnim odvetnicima pravo zastupanja u sporovima priznati. Ne bi bilo u samom interesu patentnih odvetnika, da im se prizna neograničeno pravo zastupanja stranaka u sporovima, jer bi im se time naložila odgovornost za zastupanje u pravnim pitanjima, za koju nemaju stručnu sposobnost. Smatralo se za nepotrebno patentnim inženjerima priznati pravo zastupanja u sporovima s obzirom na činjenicu, da sposobni patentni inženjeri po petogodišnjoj praksi i položenom patentno-odvetničkom isbitu mogu postati patentni odvetnici. Prema tome je stav 7 ovog §-a izmenjen.

Stav dvanaesti predviđa mogućnost, da mogu stalni članovi tehničari, koji su proveli u ovom svojstvu 10 godina službe, postati patentni odvetnici i da se oslobadaju polaganja ispita za patentne odvetnike iz razloga, što su morali položiti državni stručni ispit a desetogodišnja služba predstavlja dovolinu praksu, koja ih osposobljava za vršenje prakse patentnog odvetnika.

Dodat je novi stav trinaesti po kome patentnim odvetnicima mogu postati i pat. inženjeri, ako se have najmanje pet godina zastupanjem u oblasti industrijske svojine i polože propisani ispit. Ovo je učinjeno stoga da bi se razvila ustanova patentnih odvetnika, jer postoji svega jedan patentni odvetnik za celu zemlju, a broj advokata koji se have zastupanjem pred Upravom, kod kojih bi lica koja žele postati pat. odvetnici mogla steći pravo na staž u smislu § 76 stav 11 zakona o zaštiti ind. svojine, veoma je neznatan, smatralo se za korisno, da se petogodišnja praksa pat. inženjera pred Upravom uzme kao dovolina za sticanje prava na polaganje patentno-odvetničkog ispita, da bi se na taj način dala mogućnost pat. inženjerima, koji se više godina sa uspehom have zastupanjem po materiji industrijske svojine, da postanu patentni odvetnici.

Sadašnji stav 13 s obzirom na § 77, u kome se za patentne odvetnike i patentne inženjere ustanovljava disciplinska nadležnost inženjerskih komora,

analogno kako postoji za advokate disciplinska nadležnost advokatskih komora, briše se.

Ad § 79

Trebalo je ovome §-u dodati, da Uprava, što je već i do sad radila, povremeno izdaje godišnje kataloge, iz kojih se pravo stanje datih prava industrijske svojine vidi.

Ad § 84a.

Iz praktičnih razloga bilo je potrebno predvideti način, kako se vrši dostavljanje akata, kad ovo po postojećim propisima nije izvršivo.

Ad § 87

Označenje državljanstva prijavioca odgovara jednom zahtevu Međunarodnog Biro-a u Bernu.

Ad § 88

Dva primerka opisa ne zadovoljavaju potrebe Uprave, naročito ne u slučaju kad treba 1 primerak poslati Inspekciji zemaljske odbrane.

Ad § 93

U drugom stavu predviđa se, da objava patenta mora sadržavati »zahteve iz opisa patenta (§ 89 tač. 2)«. Kad bi se ovaj propis bukvalno tumačio bilo bi potrebno, da se u objavi patentni zahtevi, kako su u opisu formulisani, preštampavaju. Ali to nije smisao zakona, čija je namera, da se bitna sadržina zahteva iz opisa objavi. Prema tome bilo je potrebno, da se gore izneta rečenica u ovom smislu izmeni.

Ad § 94

Dodavanje nove tačke 4 u stavu 3 daje pravome tvorcu pronalaska mogućnost, da i putem prigovora postigne njemu u zakonu priznato pravo, da bude u patentnom spisku i u patentnom registru kao pronalazač označen.

Ad § 103

Izmena 1 stava je sasvim stilistična.

Dodavanje stava 2 i 3 predstavlja novost, koja odgovara potrebi privrednih krugova, da im se omoguću u jednoj prijavi više uzoraka prijaviti, kad se svi uzorci odnose na proizvode iste ili srednje vrste a sačinjavaju zbir srodnih predmeta ili homogenu seriju (skupni uzorci). U § 156 priznaju se olakšice, u pogledu taksa, koje se za skupne uzorke naplaćuju.

Ad § 104

Brisanje tačke 3 posledica je ukidanja važnosti § 40.

Ad § 105

Po sadašnjem propisu stava 3 ovog §-a bilo je potrebno podneti opis uzorka i naročiti zahtev po uzorku. Više manje bio je zahtev po uzorku identičan sa opisom, tako da se po stavljenom predlogu samo zahtevaju 2 primerka zahteva po uzorku, kojim se označava šta se na priloženom proizvodu, crtežu ili slici hoće zaštititi. Po novom tekstu dozvoljeno je, da prijavitelj u zahtevu traži zaštitu uzorka prema priloženom proizvodu odnosno nacrtu, kad ne smatra za pogodnije, da istakne naročite elemente, za koje zaštitu traži.

Ad § 106a

Dodavanje ovog novog propisa, koji se tiče skupnih uzoraka, bilo je potrebno za slučaj pravnih poslova sa pojedinim uzorcima u sastavu skupnih uzoraka.

Ad §§ 108 i 114

Kod § 91, u koliko se tiče prijava patenata, izrično se daje predsedniku Uprave pravo, da propiše kako će se vršiti prethodno ispitivanje urednosti prijave, jedno ovlašćenje koje se reducira i iz propisa § 2 Pravilnika za izvršenje zakona o zaštiti industrijske svojine. Faktično je predsednik Uprave i dao ovakve propise u pogledu ispitivanja urednosti prijave uzoraka. Prema tome predstavlja dodavanje novog st. 5 samo jednu sasvim razumljivu dopunu § 108 odnosno § 114 u pogledu žigova.

Ad § 111

Dodavanje nove tačke 3 stvara se mogućnost, da se i kod narodnih žigova traži zaštita žiga u naročitim bojama, kako je to već kod međunarodne registracije žigova predviđeno.

Ad § 112

Izmena tačke 2 ovog §-a predviđa, da se žig u obliku upotrebe predloži od prijavioca u 10 primeraka. Ova mera odgovara praktičnoj potrebi, jer osim potrebnih primeraka originalnog žiga za upotrebu Uprave se često pokazuje potreba, da se interesima daju uverenja u obliku dotičnog žiga.

Ad § 116a

S obzirom na propis § 60 bilo je potrebno uneti u zakon propise, kako se vrši obnova žiga. Obnova podneti istoj taksi kao prvobitna prijava žiga; žig se ponovo ispituje naročito s obzirom na eventualne zakonske propise, koji su bili podneti u međuvremenu po prvobitnoj registraciji žiga. Prilozi prijave, podneti kod prvobitne prijave, kao punomoćije zastupnika, kliše, nije potrebno ponovo podnositi. Nebitna izmena žiga neće smetati obnovi žiga.

U slučaju, da u momentu stupanja na snagu zakonskih izmena, postoje žigovi, čije zaštitno doba već prelazi 10 godišnje doba zaštite i za koje su godišnje takse eventualno i za više godina plaćene, zaštita ovih žigova traje do isteka godine, za koju je taksa plaćena i obnova ovakvog žiga treba da se izvrši tek pred istek zaštitnog doba.

Ad § 116 b

Shodno željama izraženim na anketi privrednih Komora u Zagrebu, održanoj 12 novembra 1935 unet je u zakonski projekt jedan sasvim novi propis, kojim se naročitim u prometu upotrebljenim znacima, pogodnim da jedno preduzeće, društvo, zavod ili ustanovu od drugih preduzeća razlikuju, priznaje jedna analogna zaštita kao žigovima. Ovi znaci ne služe za označenje i razlikovanje robe, pošto uopšte nije potrebno, da se dotična ustanova bavi proizvodnjom ili prodajom robe, nego samo za označavanje dotičnog preduzeća i prema tome vrši sličnu funkciju kao ime, naziv ili firma neke ustanove.

Posebno u poslednje vreme postalo je uobičajeno, da ne samo industrijska preduzeća, nego i udruženja i kulturne ustanove, koje ne proizvode robu nego za svoje članove ili i za nečlanove vrše neku kulturnu misiju, svoje preduzeće u poslovnom prometu nazivaju kraticama n.pr. A. E. G., Ufita, Ujma,

Ujda, Prizad, Fis etc. ili drugim fantastičnim znacima (Schlagworte). Ovim znacima treba priznati jednu vrstu zaštite, analognu zaštiti žigova. Do sada su uvele ovakvu zaštitu Brazilijska svojom ordonansom od 29. maja 1934 i Španija zakonskim dekretom od 26. jula 1929.

Po predloženom projektu treba ove znakove uneti u specijalan registar; za prijavu, za osporavanje ovih znakova i za slučaj povrede važe isti propisi kao kod žigova.

Ad § 117

U trećem stavu zamenjuje se rok od 14 dana za obezbeđivanje parničnih troškova rokom od 30 dana, jer pribavljanje novaca od inostranstva danas nije brzo i lako.

Ad § 122, 123, 124, 125, 126, 127 i 133

Predložene izmene odgovaraju propisima gr. p. p. na koji se u ostalom i odnose.

Ad § 128

U I stavu ovog §-a predviđa se, da se zapisnik koji se sastavlja na ročištu, vodi od činovnika Uprave, koji ne mora biti pravnik ili tehničar, kako je to po dosadašnjem propisu bilo zahtevano.

Ad § 130

Po dosadašnjem propisu predviđalo se, da rešenje izrađuje delovoda na osnovu akta i zapisnika. Po predloženom tekstu se ova dužnost delovode ukida.

Ad § 136

Dodavanje citata (§ 72) na kraju 1 stava bilo je potrebno, da se podvuče, da žalbe na Kasacioni odbor treba podneti u roku od 30 dana, kako je to već predviđeno u § 72 ovog zakona.

Sadašnji stav 4, koji zabranjuje, da se uz žalbu podnose novi dokazi i navodi, stavlja se van snage. Na mesto njega se novim st. 5 u smislu i duhu gr. p. p. uvodi suprotno stanovište, da se nova činjenična tvrđenja ili dokazi pod naročitim uslovima mogu u žalbenom postupku iznositi.

Ad § 137

Dodavanjem propisa u poslednjem stavu ovog §-a postiže se potrebna analogija sa propisima gr. p. p., po kojima nisu isključene ne samo usmene prizivne rasprave, nego i usmene rasprave u reviziskom postupku, tako da je odredba, po kojoj Kasacioni odbor po predlogu ili po službenoj dužnosti može odrediti usmenu raspravu, sasvim na svome mestu.

Ad § 142

Ad st. 2: Nije se smatralo za potrebno, da se pošiljke sa rokom, koje se predaju pošti za isporuku Upravi, predaju na povratni receptis, dovoljno je, da se predaju preporučeno.

Propisi stava 4 i 5 zamenjuju se analognim ali određenijim propisima.

Propis stava 5, da troškovima skopčan posao otpada kad ih parnična strana ne položi, novim st. 6 proširuje se i za postupak u Odboru za žalbe.

Poslednji stav § 142, koji postaje stav 7, menja se s obzirom na to, da je novi gr. p. p. već stupio na snagu i dodaje se još i to, da važe u koliko zakon nema naročitih propisa za administrativni postupak Upravin, propisi upravnog postupka.

Ad § 142 a-v

U propisima vaspostavljanja prava u predašnje stanje se popunjuju u § 142a u prvoj rečenici reči »pridrži roka« dodavanjem »radnji ili«. U § 142b, stav 1, se skraćuje rok od 1 godine u rok od šest meseci. Stav 1 § 142v se briše, pošto nije više aktuelan.

Ad § 143—145

Definicija povrede kod patenata, uzoraka i žigova se u glavnom izjednačuje i postoji, kad neko bespravno naročito označeno delo učini. Ovo delo treba da se kod povrede patenta vrši u vidu zanimanja, kod povrede uzorka u preduzeću povredioaca, kod povrede žiga snabdevanjem proizvoda namenjenih saobraćaju ili na objavama, poslovnim pismima etc. dotičnim žigom, dakle u svima slučajevima na način, koji predstavlja stalni ili ponavljani postupak.

U drugom stavu § 145 definicija podražavanja žiga saobraćava se definiciji sličnosti žiga u 2 stavu, § 63.

Ad § 147

U drugom stavu određuje se nadležnost sudova prema propisima gr. p. p.

Kako nije praktično, da se civilni sporovi u pogledu prava industrijske svojine, koji zahtevaju ne samo naročitu spremu sudija i stranaka, vode kod svakog okružnog suda, naročito ne u mestima gde nema spremnih zastupnika, predviđa se, da može Ministar pravde odrediti pojedine trgovačke odnosno okružne sudove, koji će za sporove ove vrste biti nadležni u oblasti apelacionih sudova.

Kako Uprava za zaštitu ind. svojine vodi evidenciju o pravima ind. svojine i publicira dotičnu judikaturu u svom Glasniku, predviđa se, da sudovi treba da dostave svoje presude pomenutoj Upravi.

Ad § 148

Kako je novi krivični zakon i zakon o postupku sudskom u krivičnim delima stupio na snagu, st. 3 ovog §-a se briše i u vezi s tim se menjaju numeracije ostalih stavova.

Ad § 148 a, b, v

U ovim novim §-ima se unose propisi o naknadi štete, o objavi presuda u novinama i o merama obezbeđenja, kako postoje od prilike u srodnom zakonu o zaštiti autorskog prava.

Ad § 149

Prema izmenjenom pojmu uzorka bilo je potrebno brisati zaštićenu vrstu robe i kod žiga dodati preduzeće, za koje je znak namenjen.

Ad § 149a

Dodat je novi § 149a, kojim se sudovima daje mogućnost, da donose odluke o t. zv. prejudicijalnim pitanjima u sporovima o povredi prava industrijske svojine. Iako iz § 4 Zakonika o sudskom krivičnom postupku jasno izlazi, da sudovi imaju pravo u kaznenom postupku rešavati prethodna pitanja od kojih zavisi postojanje krivičnog dela, ipak kako je u praksi bilo sudova, koji nisu hteli rešavati istaknuto prethodno pitanje o važnosti zaštićenog prava industrijske svojine dok ono redovnim putem ne bude osporeno kod Uprave, bilo je potrebno doneti ovakav propis, kojim se sudovima ovo pravo izrično priznaje i to ne samo za kazneni, već i za

civilni postupak. Ovo naročito s toga, što Zakonom o zaštiti industrijske svojine nije predviđen sistem prethodnog ispitivanja novosti prijavljenih prava industrijske svojine, pa se u toku spora o povredi prava kod sudova može desiti, da se podnesu dokazi kojima se nesumnjivo može sa uspehom da ospori pravno dejstvo takvih prava industrijske svojine, usled čega se pokazuje kao vrlo celishodno priznati sudovima pravo, da o ovim pitanjima kao prethodnim rešavaju, kad ona budu pred njima pokrenuta, čime bi se mnogo doprinelo brzini rešavanja spornih predmeta. Da bi sudovi mogli sa više pozdanja ova pitanja rešavati, data im je mogućnost da mogu tražiti saslušanje članova stručnjaka Uprave ili da izištu pismeno mišljenje od nje. Radi mogućnosti praćenja sudske judikature po materiji industrijske svojine od strane Uprave sudovima je naložena obaveza, da rešenja o prethodnim pitanjima dostavljaju istoj u originalu ili overenom prepisu.

Kad parnična strana ne želi da se koristi isticanjem prethodnog pitanja o važnosti prava industrijske svojine pred sudovima, već je pre početka spora ili u toku istog osporila ovo pravo kod Uprave — nalazeći da to više odgovara njenim interesima — st. 2 § 149a daje se mogućnosti sudovima, da odlože svoju odluku, dok se spor pred Upravom o danjoj važnosti prava industrijske svojine ne raspravi. Radi stvaranja reda i stalnosti u pravosuđu o industrijskoj svojini propisano je, da je Uprava dužna svoje rešenje o ovakvim sporovima da dostavlja nadležnim sudovima i da ono služi kao osnov sudske presudi, razume se, samo u pogledu važnosti osporenog prava industrijske svojine.

Kako se često u sporovima radi povrede prava industrijske svojine dešava, da tuženi, kome su naložene mere obezbeđenja u smislu § 148v, naknadno pred Upravom osporava važnost povredjenog prava i to više puta sasvim neopravdano, u cilju zavlačenja sudske postupka, predviđa se, da se u ovakvim slučajevima neće opozvati u korist vlasnika povredjenog prava dozvoljene mere obezbeđenja.

Ad § 153

Naslov ovog §-a bio je izazivačka parnica, pošto je po starom građanskom postupku, važećem u Kraljevini Srbiji, ovaj naziv odgovarao. Po novom građansko-parničnom postupku naslov treba da glasi: »Tužba za utvrđenje«.

Ad § 155

Kod ovog propisa sve odredbe glave VII koja govori o taksama i to dosadašnji §§ 155—159 spojeni su u novi § 155, koji je izmenjen i dopunjen novim odredbama. Ovo je učinjeno po zahtevu Ministarstva finansija. Pošto u zakonu o taksama tar. br. 166 postoje isti propisi, koji regulišu pitanje naplata taksa po industrijskoj svojini, to da ne bi jedna ista materija bila regulisana u dva razna zakona, a i da bi odredbe o taksama iz specijalnih zakona imale jedan isti izvor u Zakonu o taksama, Ministarstvo finansija je predložilo da se odredbe glave VII ovog Zakona prestilizuju tako, da one budu u stvari predlog za izmenu i dopunu propisa iz Tar. br. 166 Zakona o taksama.

Ovaj predlog je usvojen i dat novi § 155, koji predviđa naplatu taksa: I za patente, II za uzorke i žigove, III za promenu opisa, IV ostale takse, V zajedničke odredbe.

I Kod taksa za patente učinjene su sledeće izmene i dopune:

U tač. 1 povišen je iznos prijavne takse i propisano da se uz prijavu ima polagati samo prijavna taksa. Do sada se pored prijavne takse plaćala i taksa za rešenje kao i taksa iz tar. br. 2 taksene tarife za opis i nacрте kao priloge kao i takse za pretstavke, koje su podnošene po naredbama Uprave. Naplata ovih sitnih taksa pokazala se kao nepraktična, jer iste nisu nikad redovno uplaćivali naši domaći neupućeni pronalazači i drugi prijavioci prava industrijske svojine, koji traže zaštitu sami bez zastupnika. Kako je naknadno traženje naplate ovih taksa otežavalo rad Uprave i zadržavalo bez potrebe rad po prijavama, odlučeno je, da se povisi prijavna taksa na iznos od din. 150 kako bi se osigurao dosadašnji finansiski efekat, a da se ne naplaćuje više taksa za rešenje, za opis i nacрте kao priloge, za pretstavke koje se, po naredbi Uprave, podnose u toku prethodnog ispitivanja prijava radi otklanjanja nedostataka istih, kao ni za službene objave pronalazaka.

U tač. 4 skraćuje se rok za uplatu takse za prvu godinu od tri na dva meseca i ustanovljava se jedan naknadni rok od mesec dana za uplatu ove takse, ako u redovnom roku ne bude uplaćena, ali uz naplatu naknadne takse od din. 40.

U tač. 5 shodno obavezama, koje je naša država primila čl. 5 bis Konvencije pariske Unije za zaštitu industrijske svojine u Hagu 6 novembra 1925 god., povišen je rok za naknadnu uplatu godišnjih taksa za drugu i ostale godine od tri na šest meseci i reguliše se pitanje uplate naknadnih taksa na taj način, što se za prva tri meseca zakašnjenja plaća din. 40 na ime ove takse, a za svaki dalji započeti mesec još po din. 20.

U tačku 6 unet je novi propis, kojim se reguliše pitanje uplate godišnjih taksa, za koje je u momentu odluke o upisu patenta u registar dospeo rok za uplatu, a iste, usled prigovora ili drugih razloga, nisu bile uplaćene.

Tačka 8. Do sada su pronalazači siromašnog stanja uživali tu beneficiju što im se mogla odgoditi uplata prijavne i prvogodišnje takse za godinu dana. Međutim ove olakšice pokazale su se kao sasvim nedovoljne. Kako ima sve veći broj naših vrednih domaćih pronalazača, koji usled siromašnog stanja ne mogu u potpunosti da podnose troškove oko zaštite, niti da održavaju svoja prava na snazi dok se ne vidi da li mogu praktično iskoristiti svoje pronalazke, da bi se ovim licima više pomoglo i održao pronalazački duh kod njih, dosadašnje odredbe o tome izmenjene su na taj način, što se siromašnim licima pored prijavne takse priznaje pravo i na odgodu zaštitnih godišnjih taksa za prve tri godine kao i polovina iznosa štamparskih troškova za publikacije predviđene zakonom.

U tački 9 propisuje se, da se za dopunske patente, u čemu je do sad postojala praznina, taksa uplaćuje u istom roku i na isti način kao i za prvogodišnju taksu.

II Kod taksa za uzorke i modele:

Tačkom prvom povišena je prijavna taksa za uzorke, žigove i kolektivne žigove analogno kao i kod patenta. Tačkom drugom ustanovljava se prijavna i godišnja taksa za skupne uzorke. Tačkom trećom predviđa se plaćanje zaštitnih taksa kod ži-

gova prema klasama vrste robe, za koje se zaštita traži.

Isto kao kod patenta i ovde je tačkom šestom povišen rok za naknadnu uplatu godišnjih taksa od tri na šest meseci.

III U odredbama o taksama, koje se odnose na promenu opisa (dosadašnji § 157) nisu vršene nikakve izmene.

IV Ostale takse:

Tačkom 1 predviđa se naplata takse za prigor prema broju tabaka, po načelu, ko više piše treba više i da plati.

Isti je slučaj i kod tačke 2 za žalbe. Kod tačke 7 povišena je taksa za molbu za vaspostavljanje prava u predašnje stanje. Tačkom 8 i 9 ustanovljava se nove takse.

Čest je slučaj da se pojedinci obraćaju molbom i traže da se obaveste, da li je jedan izvestan naziv ili figurativno obeležje robe zaštićeno već od strane drugog lica kao žig. Za takva obaveštenja naplaćivana je taksa od din. 20 kao za obaveštenje iz Tar. br. 5 Zakona o taksama. Međutim istraživanje anterioriteta je jedna posebna radnja, jer tar. br. 5 stricto sensu svakako se ne odnosi na takve vrste obaveštenja. Da bi se pomenuta radnja pravilnije taksirala, predlaže se gornjom tačkom 8 posebna taksa, kao nova taksa. Kako do sad nije postojala taksa za izvod iz registra, tač. 9 se ustanovljava u iznosu od din. 30.

Kako su u ovaj deo IV novih odredaba unete odredbe iz dosadašnjeg § 158, iz istih su izostavljene tač. 3 i 4 § 158 s obzirom na Zakon o sudskim taksama, koji se primenjuje u sporovima po industrijskoj svojini pred Upravom. Isto je tako izostavljen poslednji stav § 158 s obzirom na čl. 15 Zakona o taksama izmenjen § 26 pod v) finansiskog zakona za 1936/37 god.

V Zajedničke odredbe. Tačkom 1 bilo je potrebno izrično predvideti da se u tar.br. 166 navedene takse imaju uplaćivati u taksenim markama, pošto je bilo dosta interesenata, koji su godišnje i druge takse uplaćivali poštanskom uputnicom ili na ček. račun Uprave br. 50301, koji služi isključivo za uplaćivanje troškova za štampanje patentnih spisa i objava u zakonu predviđenih. Razume se, da ovakve uplate rad Uprave dosta otežavaju i prema tome bilo je potrebno izneti, da pomenute takse treba uplaćivati u taksenim markama i da ček upravin kod poštanske štedionice br. 50301 samo služi za uplatu troškova za štampu. Kako je zbog redovnog postupka potrebno, da se u svakom slučaju uplate Uprava obavesti, predviđa se u tač. 2, da dotične pretstavke ne podležu taksi iz tar. br. 1 Zakona o taksama. Isto važi za prepisku Uprave, kojom se daju obaveštenja o zaštiti industrijske svojine odn. za prodaju upravnih publikacija, pošto ovaj rad ima jedan privredan karakter i cilj mu je, da se omogući što veći broj prijavi, čim se povećaju prihodi Uprave. Tačkom 4 se samo dovode u sklad dosadašnji propisi sa propisima Zakona o sudskim taksama.

Kako su u ovaj deo V novih odredaba, unete odredbe iz dosadašnjeg § 159, iz istih su izostavljeni stav 3 i 4 § 159 iz istih razloga kao i poslednji stav dosadašnjeg § 158.

Ad §§ 156—159

Usled spajanja sa § 155 ovi propisi moraju da otpadnu.

Ad §§ 160 i 161

Usled otpadanja dosadašnjih §§ 156—159, §§ 160 i 161 dobijaju nove brojeve kao §§ 156 i 157.

Ad § 162

Kao prelazno naređenje, koje nema više aktuelnosti, propisi ovog §-a se stavljaju van snage, Ad §§ 163 i 164 usled gornjeg pomeranja brojeva postaju §§ 158 i 159.

§ 165, koji postaje § 160, menja se s obzirom na čl. 4 ovog zakonskog predloga u tome, što se propisuje, da Zakon stupa na snagu tri meseca po obnarodovanju.

Ad čl. 2.

Ovaj član donet je po zahtevu zainteresovanih krugova, da se izda oficijelan tekst Zakona o zaštiti industrijske svojine sa svima izmenama i dopunama.

Ad čl. 3

Neophodna potreba, da se za Upravu sazida zasebna zgrada, koja će zadovoljiti sve potrebe ove ustanove, dovela je do predloga, da se za pokriće troškova za zidanje zgrade i njenog uredaja obrazuje naročiti fond, koji bi se skupljao prema tarifi naznačenoj u predlogu u obliku naročitih markica, koje se na aktima lepe od samih stranaka, interesenata, koji vrše poslove kod Uprave.

Kako Uprava za zaštitu industrijske svojine služi u glavnom samo interesima lica koja uživaju prava industrijske svojine i kako ovi interesenti nisu opšteg značaja nego predstavljaju u izvesnom smislu jedan privilegijum prema ostalim državljanima, i kako sem toga zaštita industrijske svojine većim delom ide u korist stranih državljana, koji više nego naši državljani iskorišćuju ovu ustanovu, sasvim je opravdano da troškove za zgradu Upravinu i njenog uredaja ne snose samo naši državljani, opterećenjem opšteg državnog budžeta, nego sami interesenti, za koje služi ova Uprava.

MINISTARSTVO PRAVDE

Br. 54156

15 juna 1937 godine

Beograd

Gospodinu

STEVANU ČIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

Čast mi je dostaviti pod /. Narodnom predstavništvu na rešavanje predlog pomorskog trgovačkog zakona.

U isto vreme čast mi je dostaviti pod /. prepis Ukaza od 8 juna 1937 godine br. 54156, kojim sam ovlašćen da mogu predlog ovoga zakona podneti Narodnom predstavništvu na rešavanje.

Izvolite, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom primiti uverenje mog odličnog poštovanja.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

U IME
NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJA JUGOSLAVIJE
KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Ministra pravde, i po saslušanju Ministarskog saveta, a na osnovu čl. 63 Ustava rešavaju: Ovlašćuje se Ministar pravde, da može podneti Narodnom predstavništvu na rešenje predlog pomorskog trgovačkog zakona.

Ministar pravde neka izvrši ovaj Ukaz.

Br. 54156

8 juna 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.

POMORSKI TRGOVAČKI ZAKON

GLAVA I.

Brod

§ 1

(¹) Brod je u smislu ovoga zakona svako vozilo određeno da, ploveći po moru ili po vodama koje su s morem izjednačene, služi privređivanju.

(²) Ministar pravde po sporazumu sa zainteresovanim Ministrima određuje uredbom, koje su vode izjednačene, u smislu ovoga zakona, s morem.

§ 2

(¹) Brodsko oruđe, oprema, čamci i sve stvari koje su trajno namenjene upotrebi broda, brodski su pribor i onda, kada su privremeno od njega odeljeni.

(²) U sumnji pribor su i sve stvari, koje su upisane u brodskom inventaru.

§ 3

(¹) Brod je pokretnina.

(²) Vlasništvo i druga stvarna prava na brod stiču se upisom u Upisnik brodova.

§ 4

Naredenja § 3 stav 2 ne važe:

- 1) za brodove ispod 20 tona brutto tonaže;
- 2) za brodove sagrađene ili nabavljene u inozemstvu za vreme pre traženja upisa u Upisnik brodova;
- 3) za privilegije na brodu;
- 4) za sticanje vlasništva napustom (§§ 250, 260);
- 5) u onim slučajevima, u kojima za sticanje stvarnih prava na nepokretninama nije potreban upis u javne knjige.

§ 5

(¹) Brod ne može preći na stranca, ako se kod sreskog suda mesta, gde se vodi Upisnik brodova, u kome je brod upisan, ne položi svota, dovoljna za podmirenje prinadležnosti, za izdržavanje i za pokriće troškova povratka brodskih službenika u mesto u kome je sklopljen ugovor o zaposlenju.

(²) Ako je brod opterećen hipotekom ili ako se otudenju usprotivi verovnik, čija je tražbina privilegovana, brod ne može preći na stranca, dokle se kod pomenutog suda ne položi iznos dovoljan za podmirenje verovnika ili se ne da obezbeđenje, za koje sud, po saslušanju verovnika, nađe da je dovoljno.

(³) U stečajnom postupku za izvršenje ne važe naredenja stava 1 i 2.

§ 6

Za brod, koji je upisan u Privremenom upisniku brodova u gradnji, shodno važe naredenja §§ 3, 4 i 5.

§ 7

Zavičajna luka broda je ona, koja je uvedena u Upisniku odnosno u Privremenom putnom listu; nju određuje i nadležnoj vlasti prijavljuje brodovlasnik.

GLAVA II

Brodar. Brodovlasnik. Odgovornost.

§ 8

Brodar (armateur, opremitelj) je onaj, koji za svoj račun vrši plovidbu u cilju privređivanja bilo svojim vlastitim, bilo tuđim brodom.

§ 9

(¹) Brodovlasnik odgovara za štete, proizašle iz korišćenja broda, po propisima opšteg privatnog prava, u koliko ovim zakonom nije drukčije naredeno.

(²) U pogledu odgovornosti sa brodovlasnikom izjednačuje se brodar, koji tuđim brodom, za svoj račun, u cilju privređivanja, vrši plovidbu, kao i glavni uzimalac pod naval.

§ 10

(¹) Brodovlasnik odgovara samo do visine vrednosti broda, vozarine i uzgrednosti broda (§ 17):

1) za naknadu šteta prouzrokovanih trećim licima na kopnu ili na moru krivnjom zapovednika, posade, pilota ili ma kojeg drugog lica u službi broda;

2) za naknadu šteta nanesenih, bilo tovaru, predatom zapovedniku na prevoz, bilo drugim dobrima i stvarima, koji se nalaze na brodu;

3) za obaveze, koje proističu iz teretnice;

4) za naknadu šteta, prouzrokovanih nautičkom greškom u toku izvršenja ugovora;

5) za obavezu, da izvuče podrtinu potonulog broda i za obaveze, koje su s time u vezi;

6) za nagrade zbog ukazivanja pomoći i zbog spasavanja;

7) za doprinos u zajedničkim havarijama (§ 156), koji pada na teret brodovlasnika;

8) za obaveze iz ugovora, koje je zapovednik sklopio, ili iz činjenja, koja je izvan zavičajne luke broda, na osnovu svog zakonskog ovlašćenja opravdano obavio radi sačuvanja broda ili nastavljanja putovanja, osim ako je to bilo potrebno s toga, što na početku putovanja brod nije bio dovoljno ili valjano snabdeven posadom ili životnim namirnicama.

(²) Odgovornost za obaveze predviđene pod tač. 1, 2, 3, 4 i 5 ne prelazi svotu od 8 lira šterlinga za svaku tonu brodske zapremine.

§ 11

(¹) U slučaju smrti ili telesnih povreda prouzrokovanih krivnjom zapovednika, posade, pilota ili nekog drugog lica u službi broda, brodovlasnik je

odgovoran nastradalima ili njihovim pravnim poslednicima, preko granice utvrđene u §-u 10, st. 2, do visine od 8 lira šterlinga za svaku tonu brodske zapremine. Nastradali od iste nezgode ili njihovi pravni poslednici učestvuju u naplati, iz svote kojom brodovlasnik odgovara, srazmerno iznosima njihovih tražbina.

(²) Ako iz te svote nastradali ili njihovi pravni poslednici ne budu potpuno obeštećeni, naplaćuju se; za ono što im se još duguje, zajedno sa ostalim verovnicima iz svota pomenutih u §-u 10, po redu prvenstva privilegija.

(³) Ograničenje odgovornosti, predviđeno prethodnim stavovima, ne važi za posadu i druga lica u službi broda, čije je pravo na obeštećenje, u slučaju smrti ili telesnih povreda, određeno posebnim zakonskim propisima.

§ 12

Naredenja § 11 st. 1 i 2 ne primenjuju se na brodovlasnika, čiji brod nema više od 300 tona zapremine i koji ne služi za prevoz putnika.

§ 13

(¹) Ograničenje odgovornosti predviđeno u § 10 ne primenjuje se:

1) za obaveze, koje potiču iz krivnje brodovlasnika;

2) za neku od obaveza iz §-a 10, stav 1 tač. 8, kada je brodovlasnik za prihvatanje te obaveze dao naročito ovlašćenje ili kad ju je naknadno odobrio.

3) za obaveze, koje za brodovlasnika potiču iz ugovora o zaposlenju posade ili nekog drugog lica u službi broda.

(²) Ako je vlasnik ili suvlasnik broda u isto vreme i njegov zapovednik, on se može pozivati na ograničenje svoje odgovornosti samo za nautičke greške i za greške lica u službi broda, ali ne i za svoje druge greške.

§ 14

Tonaža, o kojoj je reč u naredenjima ove glave računa se:

za parobrode i druga motorna vozila, prema čistoj tonaži povećanoj zapreminom koja je, s obzirom na prostor zauzet napravama za pogon, bila odbijena od bruto-tonaže, da bi se odredila čista tonaža;

za jedrenjake prema čistoj tonaži.

§ 15

(¹) Vlasnik, koji se koristi ograničenjem odgovornosti na vrednost broda, vozarine i uzgrednosti (§ 17), dužan je da dokaže tu vrednost.

(²) Procenjivanje broda vrši se na osnovu stanja broda u vreme niže označeno:

1) U slučaju sudara ili drugih nezgoda, za sve tražbine, koje stoje, pa bilo i na temelju nekog ugovora, u vezi sa nezgodom i koje su postale do dolaska, posle nezgode, u prvu luku, kao i za tražbine koje potiču iz zajedničke havarije nastale usled nezgode, procenjivanje se vrši prema stanju broda u trenutku dolaska u prvu luku.

Ako je pre tog trenutka neka nova nezgoda, koja nema veze sa prethodnom, umanjila vrednost broda, tako prouzrokovani manjak vrednosti ne uzima se u obzir u pogledu tražbina koje se vezuju za raniju nezgodu.

U slučaju nezgoda, koje se dese dok je brod u luci, procenjivanje se vrši prema stanju u kome se nalazi brod u luci posle nezgode.

2) Kad se radi o tražbinama, koje se tiču tovara ili koje su nastale iz teretnice, osim slučajeva predviđenih u prethodnim stavovima, procenjivanje se vrši prema stanju broda u luci za koju je tovar određen ili prema stanju broda u mestu gde je putovanje prekinuto.

Ako je tovar određen za više luka i ako oštećenje potiče od jednog istog uzroka, procenjivanje se vrši prema stanju broda u prvoj od tih luka.

3) U svim ostalim slučajevima predviđenim u §-u 10 procenjivanje se vrši prema stanju broda na svršetku putovanja.

§ 16

Pod vozarinom, o kojoj se govori u §-u 10, uključivši ovamo i prevozninu, podrazumeva se, za sve vrste brodova, svota utvrđena popreko (otsekom), i u svakom slučaju, na 10% od vrednosti broda na početku putovanja. Ova se svota duguje i onda kada brod nije zaradio nikakvu vozarinu.

§ 17

(¹) Pod uzgrednostima u smislu §-a 10 podrazumevaju se:

1) oštete za materijalna oštećenja, koja je brod pretrpeo od početka putovanja i koja nisu popravljena;

2) oštete za zajedničke havarije, ukoliko se one sastoje iz materijalnih oštećenja, koja je brod pretrpeo od početka putovanja i koja nisu popravljena.

(²) Oštete iz osiguranja, baš kao ni nagrade, subvencije ili druge državne potpore, ne smatraju se uzgrednostima.

§ 18

Tražbine, koje se vezuju za istu nezgodu, ili u pogledu kojih se, kad nema nezgode, vrednost broda određuje u istoj luci, učestvuju u naplati, iz svote kojom brodovlasnik za njih odgovara, po redu prvenstva privilegija.

§ 19

Uzimalac broda u podnaval ne odgovara kao brodovlasnik u smislu §§-a 9, 10 i 11.

§ 20

(¹) U slučaju zaplene broda, jemstvo dano do najviše granice odgovornosti u korist je svih verovnika za koje ta granica važi.

(²) Kad se brod ponovno zapleni, sud može ukinuti zaplenu, ako brodovlasnik dokaže da je već dao jemstvo do pune svoje odgovornosti, da je to jemstvo zadovoljavajuće i da je verovnik siguran, da će se njime moći da koristi.

(³) Ako je jemstvo dano za nižu svotu ili ako je uzastopce traženo više jemstava, stvar će se urediti sporazumom stranaka ili odlukom suda tako, da se ne prekorači granica odgovornosti.

(⁴) Ako razni verovnici povedu postupak kod više sudova, brodovlasnik može, da bi izbegao prekoračenje granice svoje odgovornosti, kod svakoga od tih sudova tražiti, da se utvrdi postojanje i ukupni iznos tražbina i da se postupci spoje kod suda zavičajne luke broda.

§ 21

Ako je poveljen postupak zbog kojega od razloga iz §§ 10 i 11, sud može na zahtev brodovlasnika narediti, da se postupak na drugu imovinu osim na brod, vozarinu i uzgrednosti odloži za vreme, koje je dovoljno da se brod proda i kupovina razdeli na verovnike.

GLAVA III

Udruženje brodovlasnika

§ 22

(¹) Udruženje brodovlasnika po ovom zakonu postoji, kad više lica ugovore da, u svrhu privredivanja, zajednički vrše plovidbu po moru brodom, kojega su oni suvlasnici.

(²) Naredenja ove Glave ne primenjuju se na društva osnovana po Trgovačkom zakonu.

§ 23

(¹) Na pravne odnose među drugarima, ukoliko nisu uređeni ugovorom, primenjuju se naredenja ovoga zakona.

(²) Ugovorom ne mogu se mijenjati naredenja §§-a 25, 27 stav 1, 29 stav 1 reč 1 i stav 2, 37 stav 1 ovoga zakona.

§ 24

(¹) Vlasništvo broda deli se na delove (karate), kojih se broj određuje ugovorom.

(²) Ako je jedan karat vlasništvo više lica, ona mogu vršiti svoja prava samo preko jednog punomoćnika, koga će prijaviti udruženju.

(³) Svaki suvlasnik može imati više karata.

§ 25

U upisnik brodova upisaće se porodično i rodno ime, državljanstvo, zanimanje i prebivalište svakog suvlasnika broda, broj karata i naslov stečenja, kao i svaka promena.

§ 26

Suvlasniku nije potreban pristanak ostalih suvlasnika za otuđenje njegovih karata; no za otuđenje strancu potreban je pristanak svih suvlasnika.

§ 27

(¹) Svaki karat daje pravo na jedan glas.

(²) Ako ugovor ili ovaj zakon ne određuje što drugo, svi zaključci o poslovima udruženja brodovlasnika donose se većinom glasova. U slučaju jednake podele glasova posao nije zaključen. Samo kada se radi o tome, da li će brod preduzeti putovanje ili ne, pri jednakoj podeli glasova zaključeno je prvo.

(³) Za zaključke, kojima se menja ugovor udruženja ili koji su protivni ugovoru ili svrsi udruženja, potreban je pristanak svih suvlasnika.

§ 28

(¹) Suvlasnici, koji nisu pristali da brod preduzme izvesno putovanje, prema drugarima nemaju udela ni u koristi ni u snošenju štete od toga putovanja.

(²) U slučaju da brod propadne na putu, vrednost njihovih karata isplatiće im se po proceni, ako su protiv toga putovanja podigli protest pre no što je brod krenuo na put, ili, ako ranije nisu znali, za osam dana od kad za putovanje saznadu.

(³) Taj se protest podiže kod javnog beležnika ili kod konzularne ili koje druge mestne vlasti.

(⁴) Vrednost karata isplatiće oni suvlasnici, koji imaju udela u koristi i šteti od toga putovanja, no u koliko su ih isplatili, na njih prelazi potraživanja koja bi vlasniku karata pripadala protiv drugih obveznika.

§ 29

(¹) Za vođenje poslova udruženja postaviće suvlasnici broda jednoga ili više poslovoda i prijaviće ih za upis u Upisnik brodova. Više poslovoda u sumnji vrše svoju dužnost skupno (kolektivno). Odstupanje od ovoga uneće se u Upisnik.

(²) Poslovoda se postavlja većinom glasova, ali kada se postavlja lice, koje nije član udruženja, potrebna je većina od tri četvrtine.

§ 30

U delokrug poslovode spadaju svi poslovi u vezi sa redovnim iskorišćavanjem broda, naročito opremanje broda, postavljanje i otpuštanje zapovednika, sklapanje ugovora, isplata i primanje novca, no ako nema opasnosti od odlaganja, poslovoda je dužan da traži pristanak drugara za svako putovanje, za vanredne popravke i za postavljanje i otpuštanje zapovednika.

§ 31

Bez naročitog ovalštenja poslovoda ni u celosti ni za pojedine karate ne može brod osigurati, opteretiti hipotekom ili prodati.

§ 32

Poslovoda je dužan pridržavati se zaključka drugara, ali ograničenja, koja se tiču njegovog zakonskog delokruga, prema trećim licima važe samo u koliko udruženje dokaže da su njima bila poznata.

§ 33

(¹) Poslovoda je dužan, da u interesu društva radi sa brižljivošću i oprežnošću urednog poslovnog čoveka. O poslovima udruženja vodiće zasebne knjige i čuvati poslovne isprave i prepisku.

(²) Poslovoda je dužan, da drugara po njegovom traženju izvesti o poslovima udruženja, a naročito o brodu, putovanju i opremi, i da mu dade na uvid knjige, isprave i prepisku.

§ 34

(¹) Poslovoda na kraju svake poslovne godine zaključuje račune i sastavlja bilans, a, u toku poslovne godine, to mora učiniti ako drugari zatraže zaključkom.

(²) Ako se za šest meseci, pošto je bio saopšten svima drugarima, računu ne prigovori, važi da je račun odobren.

§ 35

Drugari zaključkom mogu u svako vreme bez navoda razloga poslovodi oduzeti vođenje poslova i zastupanje, ali poslovodi ostaje pravo, da traži naknadu, ukoliko mu pripada po zakonu ili po ugovoru.

§ 36

(¹) Oduzimanje poslovodstva kao i svaka promena u pogledu prava zastupanja (§ 29, stav 1 reč. 2) po prijavi drugara upisuje se u Upisnik brodova.

(²) Pre no što se izvrši upis, udruženje se na oduzimanje odnosno na promenu prema trećima ne može pozivati, osim ako dokaže, da je činjenica trećem bila poznata.

§ 37

(¹) U granicama svog ovlašćenja poslovođa zastupa udruženje prema trećim licima, pred sudom i pred drugim vlastima sa pravnim učinkom prema svim drugarima.

(²) Ukoliko se radi o ispunjenju pravnih poslova, za delanja poslovođe i broškog osoblja drugari odgovaraju prema trećim licima u srazmeri svojih karata.

§ 38

(¹) Članovi udruženja dele dobitak i gubitak preduzeća i doprinose za izdatke za opremu, održavanje i popravke broda u srazmeri svojih karata.

(²) Na karat suvlasnika, koji je zaostao sa isplatom dela koji na njega pada, udruženje može uzeti hipotekarni zajam po odobrenju suda pomenutog u § 5 stav 1. Ovo odobrenje daje sud u vanparničnom postupku.

§ 39

Promene u ličnosti članova udruženja, smrt članova udruženja ili stečaj nad njihovom imovinom ne utiču na dalje postojanje udruženja brodovlasnika.

§ 40

(¹) Zaključak o prestanku udruženja donosi se većinom glasova.

(²) Svaki drugar može tužbom tražiti prestanak udruženja, ako je brod bez krivnje ili pristanka članova izgubio jugoslovensku pripadnost i za to je izbrisan iz Upisnika brodova, ili ako je postignuće svrhe udruženja postalo nemoguće ili ako su povredene bitne odredbe ugovora.

§ 41

Kad je udruženje prestalo, brod se mora prodati na javnoj dražbi, ako članovi jednoglasno drukčije ne odluče.

GLAVA IV

Zapovednik broda (kapetan)

§ 42

(¹) Zapovednika (kapetana) broda po pravilu postavlja brodar.

(²) Izvornik ili prepis ugovora o postavljenju, overen od pomorske odnosno od konzularne vlasti, priložiće se popisu brodske posade.

§ 43

(¹) Brodar može da otpusti zapovednika u svako vreme, bez navoda razloga pa i ako je protivno ugovoreno. Ovim se ne dira u pravo zapovednika na naknadu, koje bi po ugovoru ili po zakonu imao.

(²) Ako je otpušteni zapovednik suvlasnik broda, može se odreći suvlasništva i može tražiti da mu se vrednost njegovih karata u gotovu isplati, prema proceni veštaka, koje izaberu obe stranke ili, koje, u slučaju nesaglasnosti stranaka o izboru, u vanparničnom postupku imenuje sreski sud mesta, gde se vodi Upisnik u kome je brod upisan. Zapovednik gubi to pravo, ako u roku od mesec dana ne izjavi da se njime koristi.

§ 44

(¹) Zapovednik upravlja brodom i zapoveda na njemu.

(²) Zapovednik postavlja i otpušta brodsku posadu, i to u sporazumu sa brodarom odnosno nje-

govim punomoćnikom, ako su oni u istom mestu u kome je brod.

§ 45

Zapovednik je dužan, da se pred odlazak broda uveri, da je brod sposoban i u svakom pogledu spremljen za putovanje, koje treba da izvrši.

§ 46

(¹) Zapovednik je dužan da vodi brodski dnevnik, u koji će upisati svakodnevno ono što se odnosi na plovidbu i tovar, kao i važnije događaje.

(²) Zapovednik je dužan da na brodu ima još i:

- 1) upisni list broda odnosno privremeni putni list,
- 2) popis brodske posade,
- 3) inventar broda,
- 4) teretnice i druge isprave o privrednom iskorišćavanju broda,
- 5) spise o baždarenju i pregledu broda,
- 6) carinske isprave,
- 7) lučke i sanitetske isprave potrebne za slobodno kretanje broda.

§ 47

Zapovednik je dužan da u toku celog puta bude na brodu i da brodom lično upravlja pri ulazenju u luke, reke, kanale i pri izlaženju iz njih, kao i onda kada to traži sigurnost broda i plovidbe. On je dužan da se posluži pilotom, gdegod je to propisano ili uputno.

§ 48

(¹) Ukoliko ne postoje drukčiji propisi gdegod brod pristane ili se usidri, zapovednik je dužan da brodski dnevnik i popis brodske posade bezodvlačno podnese na uvid lučkoj vlasti, ako je brod u našoj zemlji, a našoj konzularnoj vlasti, ako je u inostranstvu.

(²) Ako se što vanredno dogodi na brodu, licima ili stvarima na njemu, zapovednik će u roku od 24 sata, pošto brod pristane ili se usidri, o tome predati iscrpan izveštaj (prijava nezgode na moru) u našoj zemlji lučkoj, a u inostranstvu našoj konzularnoj, ili, gde ove nema, nadležnoj mestnoj vlasti.

(³) On će osim toga, ako se ukaže potreba, tražiti da sud odnosno nadležna vlast u inostranstvu sprovede postupak za dokaz o događaju.

§ 49

(¹) Na ročište, koje će za izvođenje dokaza o nezgodi na moru, u vanparničnom postupku, odmah odrediti i javno oglasiti, sreski sud će, u koliko to prilike dopuštaju, posebnim pozivom pozvati interesente odnosno njihove zastupnike, za koje se zna da se u mestu nalaze.

(²) Sud je vlastan da osim predloženih mu lica, u koliko je to moguće učiniti bez odugovlačenja, presluša i druga lica i da pribere sve dokaze, koje smatra potrebnima.

§ 50

U mestima, u kojima se ne nalazi brodar ili njegov punomoćnik, zapovednik je vlastan da brodara i bez naročitog punomoćija zastupa u poslovima, koji se tiču broda i tovara, pred sudskim i drugim vlastima kao i prema trećim licima. Za svrhe broda zapovednik može također da uzme zajam na brod ili na tovar, a i da tovar proda, no sve

to samo, ako na vreme nije dobio ili nije mogao dobiti potrebnih uputstava broдача krcatelja i primalaca, i pošto je, po saslušanju glavnih članova posade, utvrdio da je to neodgodivo i preko potrebno. Ukoliko je moguće, treba da za to izdejsstvuje ovlašćenje u našoj zemlji od sreskog suda, a u inostranstvu od konzularne odnosno mestne vlasti.

§ 51

(¹) Bez prethodnog ovlašćenja brodovlasnika, zapovednik može brod prodati jedino u slučaju, kad je po saslušanju glavnih članova posade utvrđeno da je brod nesposoban za plovidbu, a bez nesrazmerne štete za brodovlasnika ne mogu se na vreme pribaviti njegova uputstva. Nesposobnost broda treba po mogućnosti da utvrdi i sreski sud, a u inostranstvu konzularna ili, gde ove nema, druga mestna vlast (osuda broda).

(²) Prodaja će se izvršiti javnom dražbom.

§ 52

(¹) Zapovednik ne sme bez ovlašćenja broдача krcati ni dopustiti, da ko od brodske posade krci trgovačku robu za svoj račun. Za takovu robu plaća se dvostruka vozarina, a u koliko bi zbog takvog krcanja bilo veće štete, za njeno pokriće gubi se roba.

(²) Brodar može takvu robu iskrcati, ili, ako je opasna, uništiti, a zbog toga ne gubi vozarinu.

(³) Protiv krivca postupiće se još disciplinski i krivično, ako za to postoje uslovi.

§ 53

Uopšte zapovednik je dužan, da se stara o brodu i o tovaru, i da učini sve što može za sigurnost broda, putnika i tovara i za što povoljniji prevoz.

GLAVA V

Ugovori o iskorišćavanju broda

OTSEK I

Ugovor o prevozu robe

PODOTSEK I

Opšta naredenja

§ 54

Vozar u smislu ove Glave je onaj, koji na osnovu ugovora preuzme izvršenje prevoza robe ili putnika brodom.

§ 55

O ugovoru o prevozu po moru može se sastaviti isprava (charterparty). Ona naročito sadrži:

- 1) ime stranaka, koje sklapaju ugovor,
- 2) ime krcatelja,
- 3) ime, državljanstvo i tonažu broda,
- 4) odnosi li se ugovor na ceo brod, na srazmeran ili određeni deo broda, ili na određenu količinu robe,
- 5) vozarinu,
- 6) tovar, koji će se prevoziti,
- 7) vreme i mesto ukrcavanja i iskrčavanja,
- 8) dan, mesec i godinu kad je, kao i mesto, gde je sastavljena isprava.

§ 56

(¹) Vozar mora izvršiti prevoz iako se brod ili deo broda tovarom ne ispuni, odnosno ne ukrci cela

ugovorena količina, ali zbog toga manjka ne gubi pravo na celu ugovorenu vozarinu.

(²) Ali ako je ukrcana količina tako mala da se time ugrožava nautička sigurnost broda, ili ne daje dovoljno jemstva za vozarinu, a krcatelj neće da je, na zahtev, plati unapred niti da da jemstvo, vozar je vlastan da iskrca tovar na trošak krcatelja i da zahteva vozarinu prema naredenjima podotseka o vozadini.

(³) Količinu, koja nedostaje, vozar može tovarom dopuniti sa pristankom krcatelja. Ako je dopuni bez toga pristanka, krcatelj može tražiti sniženje vozarine.

§ 57

Za krcanje tovara ne smeju se upotrebljavati prostorije određene za stanovanje zapovednika i brodske osoblja, kao ni blagovaonice, kuhinje, komore za potrebne namirnice i prostorije za gorivo.

§ 58

(¹) Ako nije što drugo ugovoreno, vozar nije vlastan, da bez odobrenja krcatelja promeni ugovoreni brod, u protivnom odgovoran je za svaku štetu, koja od toga nastane.

(²) Ako je vozar pre početka putovanja stavio na raspoloženje brod nepovoljnije zapremine, nosivosti ili kvalifikacije, krcatelj je vlastan da odustane od ugovora i da traži naknadu štete.

(³) Prednja naredenja ne primenjuju se, ako je vozar, postupajući brižljivošću urednog vozara, u toku putovanja izvršio promenu zbog nezgode, koja je zadesila ugovoreni brod.

(⁴) Ako se prevoz pojedinih stvari (koleta) ima da izvrši na redovnim prugama, vozar je vlastan da brod, i u slučaju kada je izrično imenovan, zameni drugim podesnim, ukoliko se time prevoz ne bi otegnuo.

§ 59

Vozar je odgovoran za naznačenu klasifikaciju, zapreminu i nosivost broda. Ali za razliku u zapremini i nosivosti ne odgovara, kad razlika ne prelazi 5% ili kad se naznaka slaže sa podacima u Upisniku brodova. Ako je razlika tako znatna, da krcatelj ne može postići svrhu, za kojom je prevozom tovara išao, može odustati od ugovora i osim toga tražiti naknadu štete.

§ 60

Promena zapovednika označenog u vozarskom ugovoru ne utiče na ugovor, ako nije drukčije utglavljeno.

§ 61

Kad je u ugovoru tovar označen samo po vrsti, vozar je dužan, da, u nedostatku druge pogodbe, na mesto ugovorenoga tovara primi drugi određen za istu luku, ako se time njegov položaj ne pogoršava.

§ 62

Uzimalac u naval (charterer), ako nije protivno ugovoreno, može sklopiti ugovor o davanju u podnaval. Za izvršenje tog ugovora jamči on, a u granicama ugovora o navalu jamči i brodovlasnik, protiv kojega uzimalac u podnaval može u tim granicama neposredno ostvarivati svoje pravo na izvršenje ugovora.

§ 63

(¹) Vozar je dužan da se pre i na početku putovanja brižljivo postara o tome:

- 1) da se brod postavi u stanje dobre plovnosti;
- 2) da se brod valjano opremi i snabde posadom i životnim namirnicama;
- 3) da se za preuzimanje, prevoz i čuvanje tovara uredi i stave u dobro stanje skladišta, hladionice i ledenice kao i ostali delovi broda, u koje se krca.

(²) Naredenja stava I shodno važe i za vreme putovanja.

§ 64

Ukoliko nije u ovome oteku drukčije određeno, vozar je dužan brižljivošću urednog vozara postupati pri krcanju, rukovanju, slaganju, prevozu, čuvanju, staranju i iskrcavanju tovara, koji prevozi.

§ 65

Ni vozar ni brod nisu odgovorni za gubitak i štetu, koja potiče ili nastane zbog nesposobnosti broda za plovidbu, osim ako je vozar usled svoje nebrižljivosti propustio, da brod stavi u stanje dobre plovnosti ili da brodu osigura potrebnu posadu, opremu i životne namirnice, da uredi i stavi u dobro stanje skladišta, hladionice i ledenice i sve ostale delove broda, u koje se roba krca, tako da brod bude sposoban za preuzimanje, prevoz i čuvanje tovara. Svaki put, kad gubitak ili šteta nastanu zbog nesposobnosti broda za plovidbu, teret dokazivanja, da nije propuštena potrebna brižljivost, pada na vozara ili drugo lice, koje hoće da se posluži oslobodenjem od odgovornosti po ovom paragrafu. Činjenica, da je brod pre polaska službeno pregledan i da je utvrđena njegova sposobnost za preduzimanje putovanja, ne oslobađa odgovornosti.

§ 66

(¹) Krcatelj odgovara za svaku štetu prouzrokovanu netačnim navodima o tovaru.

(²) Isto tako odgovara za svaku štetu nastalu krcanjem stvari, koje je zabranjeno izvoziti ili uvoziti, i stvari koje su ratni kontraband.

(³) Takve stvari kao i stvari upaljive, eksplozivne ili inače opasne, za koje vozar, zapovednik ili vozarov agent ne bi bili pristali da se krcaju, da su znali za njihovu prirodu ili svojstva, može vozar, bez obaveze na naknadu štete, u svako vreme iskrcati gde mu drago, uništiti ili ih učiniti bezopasnim; krcatelj tih stvari biće odgovoran za svaku štetu i trošak, koji posredno ili neposredno potiču ili nastanu njihovim krcanjem. Ako takve stvari, krcane sa znanjem i pristankom vozara, postanu opasne za brod ili tovar, vozar ih može isto tako iskrcati, uništiti ili učiniti bezopasnim, i to bez odgovornosti za sebe, osim u slučaju zajedničke havarije.

(⁴) Uništenje stvari treba da je zasvedočeno zapisnikom koji potpišu zapovednik i časnici palube.

PODOTSEK II

Krcanje i iskrcavanje

§ 67

(¹) Kad nije ugovoreno mesto, gde se ima izvršiti krcanje odnosno iskrcavanje, krcatelj odnosno primalac može tražiti, da se brod postavi na mesto koje on odredi, ako brod na tom mestu može pristati, bez opasnosti stajati i s njega krenuti, pošto je obavljeno krcanje odnosno iskrcavanje.

(²) Kad mesto krcanja odnosno iskrcavanja nije ugovoreno ili ga nije na vreme odredio krcatelj odnosno primalac, kao i tada kada određeno mesto

nije podesno, brod će se postaviti na mesto, koje odgovara mestnim običajima u luci krcanja odnosno iskrcavanja, vodeći računa o interesu druge strane.

§ 68

Ako nije drukčije ugovoreno ili određeno mestnim običajima, krcatelj mora tovar pod brod dopremiti o svom trošku, a troškovi krcanja padaju na vozara; isto tako troškove iskrcavanja iz broda snosi vozar, a sve ostale troškove primalac.

§ 69

Bez pristanka krcatelja tovar ne sme se smestiti na palubi; ako je krcatelj to izrekom zabranio, ne sme se ni onda, kada bi po postojećim propisima bilo dozvoljeno.

§ 70

Ako početak i trajanje roka za krcanje i za iskrcavanje (stojnice, stallie) nisu ugovorom određeni, ravnaju se prema mestnom običaju.

§ 71

(¹) Ako mestnog običaja nema, stojnice počinju teći čim je krcatelj ili primalac pismeno obavestjen, da je brod na određenom odnosno na običnom mestu spreman da tovar primi ili preda; obavestjenje mora biti izvršeno u toku radnog vremena.

(²) Ako se krcatelj, primalac ili njihov zastupnik ne može naći, obavestiće se oglasom u mestnim novinama ili na koji drugi uobičajeni način.

(³) Ako trajanje stojnica nije određeno ni ugovorom ni mestnim običajem, određuje se s obzirom na sredstva raspoloživa u luci krcanja odnosno iskrcavanja, na uređaj broda i na svojstva tovara.

§ 72

(¹) Vozar je dužan, da produži vreme za krcanje i iskrcavanje i preko vremena određenog u prethodnim paragrafima, ako je tako ugovoreno, ili ako o tome postoje mestni običaji (prestoynice, controstallie). Prestoynice počinju teći od časa isteka stojnica, a vozar ih naplaćuje napose u iznosu ugovorom, ili, u nedostatku pogodbe o tome, u iznosu određenom mestnim običajima; ako ne postoji mestni običaj, taj iznos određuje sud.

(²) Ako nije što drugo ugovoreno ili, u nedostatku pogodbe o tome, određeno mestnim običajima, stojnice su radni dani, a prestoynice tekući dani. Radnim danima ne smatraju se, osim nedelje, ni praznici prema zakonu i mestnim običajima, kao ni dani, na koje su nadležne vlasti zabranile rad ili na koje je krcanje odnosno iskrcavanje stvarno nemoguće.

(³) Ako trajanje stojnica nije određeno ugovorom ili običajem, prestoynice počinju teći tek od časa, kada krcatelj odnosno primalac tovara dobije pismeno obavestjenje da su stojnice istekle.

(⁴) Prestoynice traju, ako nije ništa drugo određeno, onoliko tekućih dana, koliko iznose radni dani stojnica.

(⁵) Kad proteknu stojnice za krcanje, a nije ukrcana niti dopremljena do broda količina tovara dovoljna za pokriće dugovanja krcatelja (§ 56), vozar nije dužan da čeka da proteknu prestoynice, nego može otputovati ili iskrcati tovar, osim ako mu je dato primereno jemstvo. To važi i u slučaju kad su protekle prestoynice, a nije ukrcan ili dopremljen do broda sav tovar.

§ 73

Kada je krcatelj izjavio, da se neće poslužiti prestonicama ili kada su stojnice i prestonice za krcanje protekle bezuspješno, važi, da je krcatelj odustao od ugovora. Vozar više nije obavezan po tom ugovoru, ali zadržava pravo na vozarinu po naredenjima podotseka o vozarini.

§ 74

Kada su stojnice i prestonice za iskrcavanje protekle, a primalac tovar nije preuzeo, postupiće se po § 83.

§ 75

(¹) Odredbe o stojnicama i prestonicama ne odnose se na brodove, koji, održavajući redovne pruge, vrše prevoz pojedinih stvari (koleta).

(²) Koleta imaju se, čim je brod spreman za krcanje, odnosno iskrcavanje, ukrcati odnosno iskrcati bez odlaganja.

PODOTSEK III

Čuvanje tovara

§ 76

(¹) Vozar odgovara za gubitak i oštećenje tovara, koji mu je predan na prevoz, i dužan je naknaditi štetu, koja je nastala od časa, kada je tovar, preuzeo, do časa, kada ga je predao.

(²) Vozar se oslobađa odgovornosti, ako dokaže da je šteta nastala zbog više sile, svojstva tovara ili krijnje krcatelja.

§ 77

(¹) Vozar odgovara za novac, vrednosne papire i dragocenosti, samo ako su mu, prigodom krcanja, vrsta i vrednost robe saopštene i, na zahtev, učinjene verovatnima.

(²) Ako neke druge stvari iziskuju osobitu pažnju ili staranje, vozar odgovara samo, ako su se on, zapovednik ili vozarev agent na tu osobitu pažnju obvezali.

§ 78

(¹) Kad se tovar sasvim ili delimično izgubi, šteta se određuje po prometnoj ceni, ili ako je nema, po ceni, koju stvari iste vrste i kakvoće imaju u početku iskrcavanja u luci za koju su određene, ili, ako se iskrcavanje ne izvrši, u vreme kad se brod usidri ili priveže. Ako brod nije prispeo u luku za koju je određen, cena se utvrđuje po mestu, u kojem su stvari smeštene radi čuvanja. Od te cene, koju po potrebi utvrđuju veštaci, odbijaju se troškovi, koji slične stvari terete, a koji su uštedeni.

(²) Tovar se smatra izgubljenim, ako se za mesec dana posle dovršenog iskrcavanja ne može predati u luci za koju je određen.

§ 79

(¹) Ako su stvari oštećene, šteta se sastoji u razlici između cene stvari u neoštećenom stanju, izračunate po prethodnom §-u, i prodajne cene oštećenih stvari.

(²) Uštedeni troškovi odbiće se i u ovom slučaju.

§ 80

Skretanje s puta u svrhu spasavanja ili pokušaja spasavanja života ili dobara na moru, kao uopšte ni drugo opravdano skretanje s puta ne smatra se ni za povredu ugovora o prevozu niti za

povredu obaveza iz teretnice; vozar ne odgovara ni za kakav gubitak ili štetu, koji otuda nastanu.

§ 81

Krcatelj ne odgovara za gubitke ili štete, koje vozar ili brod pretrpe ma iz koga uzroka bez čina, greške ili nemarnosti krcatelja, njegovih agenata ili službenika.

PODOTSEK IV

Predaja tovara

§ 82

(¹) Kad brod stigne u luku za koju je određen, vozar će tovar, koji je primio za prevoz, bez odugovlačenja predati primaocu, njegovom zastupniku ili licu, koje je za primanje ovlašćeno teretnicom.

(²) U tom cilju vozar će primaoca pismeno obavestiti, da je brod prispeo prema naredenjima § 71 stav 1 i 2.

§ 83

Ako primalac ne preuzme tovar, bilo stoga što to neće, bilo stoga što se i usprkos oglasa nije javio, vozar je vlastan da tovar smesti u javno skladište ili na drugo sigurno mesto, pa će, ako to učini, obavestiti krcatelja, a po mogućnosti i primaoca.

§ 84

Vozar je vlastan da po naredbi krcatelja preda tovar drugom licu, a ne onom, koje je označeno u ugovoru ili u teretnici, samo ako mu se predadu svi primerci teretnice.

§ 85

(¹) Ako lice, koje prema ugovoru o prevozu ili prema teretnici ima pravo na predaju tovara pismeno, pre ili u času prijema tovara, ne obavesti vozara ili njegovog agenta u luci iskrcavanja o gubitku ili oštećenju i opštoj prirodi tog gubitka ili oštećenja, smatra se, do protivdokaza, da je vozar predao tovar onako kako je naznačeno u teretnici. Ako gubitak ili oštećenje nisu odmah vidljivi, treba o tome obavestiti vozara ili njegovog agenta za tri dana od predaje.

(²) Pismena obaveštenja nemaju učinka ako je, u času preuzeća, stanje tovara sporazumno utvrđeno od obeju stranaka.

(³) U svakom slučaju vozar i brod oslobadaju se svake odgovornosti za gubitke ili oštećenja tovara, ako se tužba ne podigne za godinu dana od dana predaje ili od dana kada se tovar morao predati.

(⁴) U slučaju da je izvesno ili da se predmnjeva da postoji gubitak ili oštećenje, vozar i primalac uzajamno učiniće svako razborito olakšanje za pregled stvari i utvrđenje broja koleta.

§ 86

Rokovi iz predašnjeg paragrafa ne važe, kada su gubitak ili oštećenja prouzrokovani prevarom, ili velikom nemarnošću vozara ili kojega od njegovih službenika.

PODOTSEK V

Vozarina

§ 87

(¹) Visinu vozarine određuju stranke u ispravi o ugovoru o prevozu (charteparty) ili u teretnici, no može biti i inače ugovorena bilo pismeno bilo usmeno.

Ako nije ugovorena, plaća se vozarina koja je za vreme krcanja uobičajena u luci krcanja.

(²) Ako nije ugovoreno drukčije, vozarina dopseva u trenutku predaje tovara, a plaća se u mestu za koje je tovar određen.

(³) Ko krca više no što je ugovoreno, za višak plaća srazmernu vozarinu. Ko mesto tovara koji krca, naznači drugi neki tovar, plaća vozarinu za stvarno ukrcani tovar, ukoliko je ta vozarina veća od ugovorene.

§ 88

(¹) Troškovi ulaza u luke, reke, kanale ili zalive i troškovi izlaza iz njih, kao i pristojbe koje se odnose na brod, padaju na vozara.

(²) Pristojbe, koje se naročito odnose na ukrcani tovar, pogađaju krcatelja odnosno primaoca.

§ 89

(¹) Ako je vozarina ugovorena po vremenu, a nije određena od kada do kada ima vreme da se računa, početkom se smatra naredni dan od dana, kada je zapovednik krcatelja pismeno obavestio, da je brod spreman za krcanje ili, ako nema šta da krca, za odlazak. Svršetkom se smatra dan, kad je tovar iskrcan ili, ako tovara nema dan kad se brod u luci za koju je određen, usidrio ili privezao.

(²) Zapovednik je dužan da učini ovu prijavu do svršetka radnoga vremena.

(³) Ako se vreme računa po danima, započeti dan računa se kao ceo dan; ako se računa po satima, vredí to isto za započeti sat.

§ 90

(¹) Ako je količina tovara u teretnici ili u ispravi o ugovoru o prevozu (charteparty) naznačena po težini, obimu ili meri, te naznake vredeće za izračunavanje vozarine.

(²) Kad količina tovara krcanog po težini, obimu ili meri nije naznačena ni u teretnici, ni u ispravi o ugovoru o prevozu, vozarina se računa po količini iskrcanog tovara.

§ 91

Vozarina se ne plaća za tovar, koji nije predan ili stavljen na raspoloženje primaocu u luci za koju je određen.

§ 92

(¹) Vozarina se ipak mora platiti, kad je tovar propao krivnjom krcatelja ili zbog svoje prirode, a naročito u sledećim slučajevima:

1) kad predaje nije bilo zbog nemara ili greške krcatelja ili njegovih pravnih poslednika;

2) kad je tovar propao ili je prodan u toku putovanja zbog stanja u kojem je bio u trenutku krcanja ili zbog načina kojim je bio zavijen, osim ako je uzrok propasti bio slučaj ili viša sila;

3) kad su životinje u toku putovanja uginule bez vozareve krivnje;

4) kad su opasne stvari ili stvari kojih je prevoz bio zabranjen, bile uništene po § 66 ili su bile uzapćene, a zapovedniku u trenutku krcanja nije bila poznata ta njihova priroda;

5) kad je gubitak tovara bio uvršten u zajedničku havariju;

6) kad je tovar prodan ili založen za potrebe broda po § 50;

7) kad je vozarina za celi brod ili za njegov deo ugovorena popreko (lump sum freight).

(²) U pomenutim slučajevima od vozarine koju treba platiti za tovar, koji nije stigao kamo je bio određen, odbiće se vozarina za tovar za koji krcatelj dokaže, da je bio prevezen na mesto propalog tovara.

§ 93

Ako je putovanje započelo, povraćaj vozarine plaćene unapred i povraćaj predujmova na vozarinu ne može se tražiti, ni onda, kada je tovar na putu sasvim ili delimično izgubljen.

§ 94

(¹) Pre no što je putovanje započelo, krcatelj može razrešiti ugovor plativši polovinu vozarine.

(²) Putovanje je u smislu ovoga paragrafa započelo:

1) kada je krcatelj dao zapovedniku nalog da krene;

2) kada je ceo tovar ili njegov deo ukrcan, i kada su stojnice, a izuzev slučaj § 72 stav 5, i pre-stojnice protekle.

(³) Krcatelj, koji se pravom priznatim mu u ovom paragrafu poslužio, pošto je ceo tovar ili njegov deo ukrcan, dužan je da pored polovine vozarine snosi sve troškove krcanja i iskrcavanja i da plati otštetu za vreme upotrebljeno za iskrcavanje, ukoliko to iskrcavanje nije završeno u roku, koji je za krcanje određen.

§ 95

(¹) Kad je putovanje započelo prema prethodnom §-u krcatelj može razrešiti ugovor samo pod uslovom da prethodno plati punu vozarinu, pre-stojnice, ako ih ima, kao i sve ostale troškove, koji padaju na tovar. Preko toga dužan je da naknadi vozaru štetu i izvanredne troškove nastale zbog toga, što je tovar na njegov zahtev iskrcan. Radi udovoljenja tome zahtevu, vozar nije dužan da promeni smer putovanja ili da pristane u koju luku.

(²) No krcatelj ni u kom slučaju ne duguje više od dve trećine vozarine:

1) ako je brod pogoden za polazak i povratak, a krcatelj razreši ugovor pre no što je započelo putovanje za povratak;

2) ako je brod pogoden da otplovi u neku luku, da bi u njoj uzeo ugovoreni tovar, a krcatelj razreši ugovor pre no što je putovanje u luci krcanja započelo;

(³) Krcatelj je takode vlastan, da od pomenute vozarine odbije troškove koje je vozar uštedio, no ti odbici ne mogu biti veći od polovine vozarine.

§ 96

Kad se vozar posluži ovlašćenjem § 72 stav 5, u pogledu njegovih prava shodno važe naredenja §-a 94 odnosno § 95.

§ 97

U slučaju prevoza pojedinih svari (koleta) krcatelj ne može zahtevati, da se već ukrcane svari iskrcaju, ako bi se time prouzrokovalo zadocnjenje putovanja ili bi se time nesrazmerno otežao ponovni smeštaj iraspored drugih ukrcanih stvari.

§ 98

(¹) Ugovor o prevozu po moru razrešava se bez prava na otštetu jedne ili druge stranke, ako se brod izgubi usled slučaja nezgode bilo pre bilo posle početka putovanja.

(²) Brod se smatra izgubljenim i onda, kada se ne može opraviti ili kada nije vredno trošiti za njegovu opravku (osuda broda).

(³) Vozar je u tim slučajevima ipak vlastan da tovar o svom trošku otpremi u mesto, za koje je određen, i da ga preda uz podmirenje cele vozarine.

§ 99

(¹) Svaka je stranka vlastna, da razreši ugovor bez naknade, kadgod se brod ili tovar, bilo pre bilo posle započetog putovanja, ne može više smatrati slobodnim zbog početka neprijateljstva, proglašenja blokade ili ma koje mere državne vlasti.

(²) To isto važi kad se izvršenje ugovora o prevozu po moru ima da smatra protivzakonitim zbog nekog drugog uzroka.

(³) Izvršenje ugovora o prevozu po moru svagda je protivzakonito, kada je protivno zakonima države, pod čijom zastavom brod plovi, ili zakonima luke ukrcanja ili luke za koju je tovar određen.

(⁴) U svim tim slučajevima zapovednik ima pravo da iskrca tovar u luci, u kojoj se brod nalazi, ili u luci u koju najpre pristane posle razrešenja ugovora.

§ 100

Ako se početak ili nastavak putovanja usled slučajne nezgode ili više sile otedne u tolikoj meri, da se svrha, koju je jedna od stranaka imala u vidu u vreme sklapanja ugovora, osujećuje daljim zadocnjenjem, ta je stranka vlasna da razreši ugovor. U tom slučaju svote, koje je jedna stranka platila drugoj u izvršenju ugovora, ne vraćaju se. Druga stranka ima u tom slučaju pravo na vozarinu i na troškove ili oštetu za gubitke, koje trpi, samo ako u vreme sklapanja ugovora nije poznavala svrhu, koja je došla u opasnost da se osujeći.

§ 101

(¹) Ako je brod privremeno zadržan na putovanju zbog slučajne nezgode ili više sile, ili zbog preke potrebe da se opravi, a ne radi se o slučaju iz §-a 100, krcatelj je dužan da čeka bez prava na sniženje vozarine. Ako zapovednik primeti, da ukrcanim stvarima preti opasnost da se pokvare, ima da zatraži uputstva od interesenata i da ih izvrši; ako ta uputstva nije primio ili nije mogao da primi, ima da otpremi stvari u mesto za koje su određene, pa i da ih proda u cilju sprečavanja da spreči opasnost. U tim slučajevima pripada mu potpuna vozarina.

(²) Ako opravke broda imaju da traju toliko vremena, za koje ukrcane stvari po svojoj prirodi ne mogu da se održe ili ako bi se svrha njihovog prevoza osujetila, a zapovednik se nije pobrinuo, da ih otpremi u mesto za koje su određene, krcatelj ih može preuzeti u mestu gde se nalaze, a da ne plati vozarinu.

(³) Ako zapovednik tovar drugim brodom otpremi u luku za koju je određen, uz vozarinu veću od vozarine ugovorene sa krcateljem, višak pada na teret krcatelja; a ako je vozarina za to otpremanje niža, razlika ide u korist vozara.

§ 102

(¹) Prijemom tovara primalac preuzima obavezu da podmiri vozarinu, sve pristojbe određene u ugovoru o prevozu ili u teretnici, kao i sve troškove na naknadu kojih vozar ima pravo. Naplatu tih potraživanja vozar može tražiti od krcatelja, samo u koliko se krcatelj obogatio na njegovu štetu.

(²) No ako vozar, koristeći se privilegijom §-a 267, tač. 4, ne bude potpuno izmiren za svoja potraživanja, ima pravo da od krcatelja traži razliku.

§ 103

(¹) Zapovednik nema prava da na brodu zadrži tovar za vozarinu i ostala potraživanja iz prethodnog §-a, ali može da trećem licu na čuvanje preda toliki deo tovara, koliki je dovoljan za naplatu tih potraživanja. Na njegov predlog sud će u vanparničnom postupku odrediti prodaju tog tovara.

(²) Takvu predaju na čuvanje i prodaju tovara primalac može sprečiti na taj način što će kod suda položiti dovoljnu svotu za pokriće tih potraživanja; sud je vlastan da tu svotu zapovedniku preda, i to uz jemstvo, ako nade da je potrebno.

PODOTSEK VI

Teretnica

§ 104

(¹) Kada je vozar robu primio radi ukrcavanja, on, zapovednik ili vozarev agent moraju krcatelju na traženje izdati teretnicu, i to u onoliko primeraka, koliko ih on zahteva. Svi ti primerci moraju biti ravnoglasni i na svakom treba da je označeno koliko ih je izdano.

(²) Vozar ili lice koje je izdalo teretnicu vlasno je, da od krcatelja zahteva prepis teretnice, koji je krcatelj potpisao.

(³) Pod robom se, u ovom Podotseku, podrazumevaju dobra, predmeti i stvari ma koje prirode, izuzev žive životinje i tovar, za koji je u ugovoru o prevozu naznačeno, da je smešten na palubi i koji je tamo stvarno i smešten.

§ 105

(¹) Teretnica treba da sadrži:

- 1) mesto i datum ispostavljenja;
- 2) ime i državljanstvo broda;
- 3) ime i prebivalište odnosno sedište vozara;
- 4) ime i prebivalište odnosno sedište krcatelja;
- 5) ime i prebivalište odnosno sedište onoga, kome se ima predati roba, ili oznaka, da robu treba predati donosiocu teretnice ili po naredbi krcatelja; kao primalac robe takode može biti naznačen vozar, zapovednik ili koje drugo lice, koje vozar odredi;
- 6) luku krcanja i iskrcavanja;
- 7) glavne oznake za utvrđivanje istovetnosti robe, kako ih je pre početka krcanja pismeno dao krcatelj, ukoliko su te oznake utisnute ili na koji drugi način jasno stavljen na nezavijenu robu ili na sanduke ili zavoje, u kojima je roba, tako da bi u običnim prilikama morale ostati čitljive do svršetka puta;
- 8) prema slučaju broj koleta ili komada ili količinu ili težinu, onako kao je to krcatelj pismeno naznačio;
- 9) stanje, spoljašnji izgled i prilike robe, kako se prikazuju;
- 10) utanačenja o vozarini;
- 11) broj izdatih primeraka;
- 12) ostale napomene, koje stranke smatraju za važne.

(²) Vozar, zapovednik ili vozarev agent ipak nije dužan da u teretnici navede ili spomene oznake, brojeve, količinu ili težinu, ako ima ozbiljnoga razloga za sumnju, da ne pretstavljaju tačno robu, koju je u istini primio, ili ako nema pogodne mogućnosti da ih proveri.

(³) Ako teretnica sadrži odredbu, da je za sporeve iz teretnice mestno nadležan sud, u čijem se

području nalazi prebivalište odnosno sedište vozara, ta je odredba obavezna, čim vozar teretnicu preda krcatelju.

§ 106

(¹) Smatra se do dokaza o protivnom, da je vozar primio robu onakvu kakva je u teretnici opisana (§ 105 stav 1, tačke 7, 8, 9).

(²) Smatraće se, da je krcatelj u času krcanja vozara zajamčio tačnost oznake, broja, količine i težine, kako ih je on naznačio, te je dužan da vozaru naknadi svaki gubitak, oštećenje i trošak, koji proizvedu ili nastanu zbog netačnosti tih naznačenja. Pravo vozara na tu odštetu neće ni u kom pogledu ograničiti ni jegovu odgovornost ni obaveze iz ugovora o prevozu prema ostalim licima, izuzevši krcatelja.

§ 107

Pošto je roba ukrcana, teretnica koju krcatelj preda vozar, zapovednik ili vozarev agent, biće na zahtev krcatelja, teretnica sa oznakom „ukrcano”, pod uslovom da krcatelj, ako je ranije primio kakvu ispravu, koja daje pravo na tu robu, odnosno ispravu vrati uz prijem teretnice sa napomenom „ukrcano”. Vozar, zapovednik ili vozarev agent isto je tako vlastan, da u luci krcanja na ispravi, koja je ranije izdata, naznači ime broda ili imena brodova, u koje je roba ukrcana, kao i dan ili dane krcanja, i kada na ispravi to bude naznačeno, ta isprava, ako sadrži podatke iz §-a 105, smatraće se, u smislu § 85 i ovog Podotseka, teretnicom sa napomenom „ukrcano”.

§ 108

(¹) Prema sadržini teretnice cene se pravni odnosi među interesentima u prevozu robe, za koju je teretnica izdata, no dopušten je protivni dokaz.

(²) Ali ako teretnica glasi na donosioca ili je izdata po naredbi, protiv njenog imaoca ne mogu se isticati prigovori, koje bi ispostavlilac ili koji raniji imalac mogao isticati protiv onog, od koga je imalac stekao teretnicu, osim ako je pri sticanju svesno postupio na uštrb ispostavioca ili ranijeg imaoca.

(³) Ako se sadržina teretnice ne slaže sa sadržinom ugovora o prevozu, u neposrednom odnosu između vozara i krcatelja odlučuje ugovor o prevozu, no dokazivanje odstupanja ugovora o prevozu od sadržine teretnice pada na onoga, koji se poziva na odstupanje.

§ 109

(¹) Predaja teretnice koja glasi na donosioca, kao i predaja indosirane teretnice koja glasi po naredbi, ima, u pogledu prava koja zavise od predaje robe, iste pravne učinke kao i predaja same robe.

(²) Za oblik i učinke indosamenta shodno važe propisi, koji važe za indosament menice.

§ 110

Vozar ili njegov zastupnik mora u luci, za koju je određena, robu predati zakonitom imaocu jednoga primerka teretnice, uz povratak toga primerka s potvrdom na njemu, da je roba predana. Ako se roba ne predaje odjednom, može vozar tražiti privremenu potvrdu o predaji pojedinih delova robe, kao i potvrdu o tome na samoj teretnici. Ako primalac učini verovatnim, da mu je teretnica potrebna, vozar se mora zadovoljiti sa pismenom potvrdom o prijemu, ali može tražiti, da se predaja potvrdi i na samoj teretnici.

§ 111

(¹) Ako se u luci za koju je određena roba javi više zakonitih imalaca sa pojedinim primercima iste teretnice, vozar ne sme nikome predati robu, nego je mora smestiti u javno skladište ili na drugo sigurno mesto i o tome obavestiti lica, koja su se prijavila teretnicom, a po mogućnosti i krcatelja.

(²) Ovim se ne dira u pravo vozarevo, da po §-u 103 osigura i naplati svoja potraživanja.

§ 112

Od više zakonitih imalaca teretnice, jače je pravo onoga, koji je pre primio primerak od zajedničkoga prethodnika, no ako je roba predana drugome kome imaocu teretnice dobromisleno, raniji imalac moćiće tražiti naknadu štete samo od krcatelja ili od svog prethodnika. Ovo shodno važi i za slučaj da je više primeraka iste teretnice založeno dvojici ili više verovnika.

§ 113

(¹) Vozar je primaocu odgovoran za robu kako je naznačeno u teretnici, te je dužan da naknadi razliku u vrednosti između robe, koju predaje i one, koja je u teretnici naznačena.

(²) Ni vozar ni brod nisu ni u kojem slučaju odgovorni za gubitke robe ili oštećenja pričinjena robi ili koji se na nju odnose, ako je krcatelj o prirodi ili vrednosti robe sa znanjem dao lažnu izjavu, koja je unesena u teretnici.

§ 114

(¹) Za gubitke robe ili oštećenja pričinjena robi ili koji se na nju odnose, ni vozar ni brod nisu ni u kojem slučaju odgovorni za viši iznos od sto funti šterlinga po koletu ili jedinici, osim ako je krcatelj prirodu i vrednost robe naznačio pre krcanja te je to naznačenje uneseno u teretnicu. Smatra se, do dokaza o protivnome, da je tako uneseno naznačenje tačno, ali ga vozar može pobijati. Vozar, zapovednik ili vozarev agent i krcatelj mogu se sporazumeti o maksimalnoj svoti različnoj od pomenute, samo ugovoreni maksimum ne sme biti niži od te svote.

(²) Dužnik se namesto u funtama šterlinga, svoje obaveze može osloboditi plaćanjem u domaćem novcu prema tečaju na dan dolaska broda u luku u kojoj se roba, koje se obaveze tiče, ima iskrcati.

§ 115

(¹) Ništavni, nepostojeći i bez učinka su svaka klauzula, pogodba ili sporazum, sadržani u ugovoru o prevozu, kojima se vozar ili brod oslobadaju odgovornosti za gubitak ili oštećenje robe zbog nemarnosti, krivnje ili neispunjenja dužnosti ili obaveza; propisanim u ovom podotseku, ili kojima se njegova odgovornost umanjuje drukčije, no što je određeno u ovom podotseku. Klauzula, kojom se korist iz osiguranja ustupa vozaru ili svaka slična klauzula, smatraće se da vozara oslobada odgovornosti.

(²) Time nije zbranjeno ni vozaru ni krcatelju, da u koji ugovor uvrste pogodbe, uslove, pridržaje ili oslobodjenja u pogledu obaveza i odgovornosti vozara ili broda za gubitak ili oštećenja robe ili u pogledu njenog čuvanja, staranja o njoj i njenog održavanja pre krcanja i posle iskrcanja sa broda, kojim je roba prevezena.

§ 116

Ni vozar ni brod nisu odgovorni za gubitak ili štetu, koja potiče ili nastane:

1) činom, propustom ili greškom zapovednika, mornara, pilota ili vozarevih službenika u plovidbi ili upravi broda;

2) požarom, osim ako je prouzrokovan voza- revom krivnjom;

3) od propasti, opasnosti ili nezgode morske ili drugih plovnihi voda;

4) delom Božjim (acto de Dieu);

5) ratnim događajima;

6) delom javnih neprijatelja;

7) naredbom ili prinudom vladaoca, vlasti, na- roda ili sudskom zaplenom;

8) karantinskim ograničenjem;

9) činom ili propustom krcatelja ili vlasnika robe, njegovog agenta ili zastupnika;

10) štrajkovima, isključenjem („lock-outs”), obustavama ili sprečavanjima rada, ma iz kog raz- loga to bilo, ograničeno ili potpuno;

11) pobunama ili građanskim nemirima;

12) spasavanjem ili pokušajem spasavanja ži- vota ili dobara na moru;

13) umanjnjem obima ili težine ili ma ka- kvim drugim gubitkom ili oštećenjem, nastalima usled skrivene mane, posebne prirode ili mane svojstvene robi;

14) nedovoljnošću zavoja;

15) nedovoljnošću ili nepotpunošću oznaka (marki);

16) skrivenim manama, koje se ne mogu pri- metiti razboritom brižljivošću;

17) iz ma koga drugog uzroka, koji ne potiče iz krivnje ili greške vozara, njegovog agenta ili nje- govog službenika, ali teret dokazivanja pada na lice, koje hoće da se koristi ovim izuzetkom, i ono će imati da dokaže da gubitku ili šteti nije doprinela ni njegova lična greška ni krivnja vozara, ni krivnja ni greška vozarevih agenata ili službenika.

§ 117

Vozar se može odreći svih ili nekih svojih prava i oslobodenja ili povećati svoju odgovornost i oba- veze određene u ovom podotseku, no treba da je to odricanje ili to povećanje uneseno u teretnicu, izdanu krcatelju.

§ 118

(¹) Bez obzira na prethodne propise vozar, zapo- vednik ili vozarev agent s jedne, i krcatelj s druge strane, mogu u pogledu ma koje određene robe sklo- piti ugovor sa ma kakvim klauzulama i to: o odgovor- nostima i obavezama, kao i o pravima i oslobode- njima vozara za tu robu; o obavezama vozara za stanje dobre plovnosti broda, ukoliko ta pogodba nije protivna javnom poretku; o brižljivosti vozarevih slu- žbenika ili agenata pri krcanju, rukovanju, slaganju, prevozu, čuvanju i iskrcavanju robe i staranju o robi, koja se morem prevozi. Svaka tako sklopljena po- godba je pravno obavezna, ako nije izdata ili se ne izda teretnica i ako se sklopljene pogodbe unesu u neprenosivu i kao takvu označenu ispravu o prijemu robe.

(²) Odredbe prvoga stava ne odnose se na pre- voz običnih trgovačkih tovara, koji se vrši u toku običnog trgovačkog poslovanja, nego samo na krcan- nja, kod kojih priroda i svojstvo robe, koja ima da se preveze, ili okolnosti, pogodbe i uslovi, pod ko- jima ima da se obavi prevoz, opravdavaju posebne sporazume.

(³) Ograničenja stava 2 ne važe za domaću kabotažu.

OTSEK II

Vozarski ugovor na vreme (time charter)

§ 119

Vozarskim ugovorom na vreme brodar (davalac pod naval) ustupa brod za određeno vreme na svaku dozvoljenu i redovnu upotrebu.

§ 120

Brodar može uzimaocu pod naval priznati ili ne priznati pravo da postavlja i otpušta zapovednika; može mu prepustiti nautičku i trgovačku upravu broda ili samo trgovačku upravu.

§ 121

(¹) Ako je uzimaocu pod naval prepuštena nau- tička i trgovačka uprava broda, izdaci za snabdevanje kao i svi drugi troškovi iskorišćavanja broda padaju na njegov teret.

(²) Troškovi održavanja broda u stanju dobre plovnosti padaju na teret broдача.

§ 122

(¹) Ako je uzimaocu pod naval prepuštena nau- tička i trgovačka uprava broda, propast i zasebne ha- varije broda padaju na njegov teret, ukoliko ne do- kaže da su nastale usled nezgode na moru.

(²) Ako je uzimaocu pod naval prepuštena samo trgovačka uprava, propast ili zasebne havarije broda padaju na teret brodovlasnika, ukoliko ne dokaže da su nastale krivnjom uzimaoca pod naval.

§ 123

Uzimalac pod naval duguje vozarinu za sve vreme za koje mu brod stoji na raspoloženju.

§ 124

U slučaju uzapćenja, osude ili propasti broda, vo- zarina se duguje do trenutka u kome se je to desilo.

§ 125

U slučaju da nema vesti o brodu, vozarina se du- guje do dana kada su dobivene poslednje vesti i, osim toga, za polovinu onog vremena, koje bi imalo pro- teći od tog dana do završetka putovanja, u toku koga je brod nestao.

§ 126

Ako se vozarina računa po vremenskim razma- cima, za svaki započeti vremenski razmak duguje se cela vozarina.

§ 127

(¹) Vozarina se ne duguje za sve vreme, za koje uzimalac pod naval usled naredbe vlasti ne može da upotrebi brod; ali vozarina teče za vreme zadržavanja broda zbog drugih kakvih događaja, koji sprečavaju plovidbu.

(²) Ako je brod zadržan usled dela broдача ili zbog stanja u kome se brod nalazi, uzimalac pod na- val ne duguje vozarinu, a može tražiti naknadu štete, ako za to postoje uslovi.

§ 128

Uzimaocu pod naval, koji ima nautičku i trgo- vačku upravu broda, pripada polovina udela brodo- vlasnika u nagradi za spasavanje i ukazivanje pomoći na moru.

OTSEK III

Ugovor o vuči (o tegljenju, remorkaži)

§ 129

Ugovorom o vuči brodar se, za nagradu, obvezuje da svojim ili tuđim brodom vuče neki drugi brod za određeno rastojanje, ili za određeno vreme ili za izvođenje izvesnog pokreta.

§ 130

Za štete prouzrokovane vučom odgovara trećim licima brodar u čijoj se službi nalazi zapovednik koji upravlja vučom; u sumnji ko upravlja vučom, brodari vučenog broda i broda koji vuče odgovaraju solidarno.

OTSEK IV

Prevoz putnika morem

§ 131

Ako je ugovor o prevozu putnika morem sklopljen sa izrično imenovanim licem ili ako je putovanje započelo, ne može putnik preneti na drugo lice prava iz tog ugovora.

§ 132

Cena za ishranu kod putovanja duge plovidbe sadržana je u prevoznini, ako nije drukčije ugovoreno. Ako ta cena nije sadržana u prevoznini, vozar je dužan da putniku da nužnu ishranu uz primerenu naplatu.

§ 133

(¹) Ako do putovanja ne dode za to što se putnik nije ukrcao na brod u određeno vreme, duguje celu prevozninu; no ako je u prevoznini sadržana i cena za ishranu, od ove cene duguje samo polovinu.

(²) Ako do putovanja nije došlo zbog smrti, bolesti ili zbog druge slučajne nezgode, koja je zadesila putnika, on duguje polovinu prevoznine i četvrtinu cene za ishranu, sadržane u prevoznini.

(³) Ako do putovanja ne dode krivnjom vozara, putnik ima pravo na povraćaj prevoznine i na naknadu štete.

(⁴) Ako do putovanja ne dode za to, što je brod usled slučaja nezgode ili više sile propao, ili ako brod sa takvog razloga ne može nastupiti putovanje, ugovor gubi snagu te se unapred plaćena prevoznina mora povratiti, ali prava na naknadu štete nema ni jedna ni druga stranka.

§ 134

(¹) Ako putnik svojevotjno prekine putovanje, plaća celu prevozninu.

(²) Ako se za vreme putovanja desi koji od događaja pomenutih u §-u 133, stav 2, putnik plaća celu prevozninu i ne može tražiti povraćaj cene za ishranu.

(³) Ako se putovanje prekine zbog krivnje vozara, putnik ima pravo na povraćaj prevoznine i na naknadu štete.

(⁴) Ako se putovanje prekine sa razloga iz §-a 133, stav 4, putnik duguje prevozninu u srazmeri u kojoj je vozar doprineo izvršenju ugovora.

§ 135

(¹) Kad je brod bez krivnje vozara privremeno sprečen da započne putovanje, putnik ima pravo da odustane od ugovora.

(²) Ako od ugovora ne odustane, može, kao da je na putu, za vreme zadocnenja zahtevati stan na brodu i ishranu, ukoliko je sadržana u prevoznini, osim ako mu zapovednik stvori mogućnost, da obavi isti put uz uslove, koji za njega nisu nepovoljniji.

(³) Ako se ta privremena prepreka desi u toku putovanja, putnik duguje celu prevozninu i tada kada ne sačeka prestanak prepreke. Ako prestanak prepreke sačeka, shodno se primenjuje naređenje prethodnog stava.

(⁴) Ako je prepreka nastupila krivnjom vozara, putnik može razrežiti ugovor i tražiti povraćaj prevoznine u srazmeri, u kojoj vozar nije doprineo izvršenju ugovora, kao i naknadu štete.

(⁵) Troškovi ishrane za vreme karantina padaju na putnika, ukoliko do karantina nije došlo krivnjom vozara.

§ 136

(¹) Brod određen isključivo za prevoz putnika, mora putnike dovesti u luku u koju putuju i sme pristajati samo u luke, predviđene u voznom redu ili u zasebnom ugovoru.

(²) Ako brod bez nužde skrene s puta ili pristane u luku nepredviđenu u voznom redu ili neugovorenu, putniku pripada ishrana i naknada štete ili pravo na razrešenje ugovora po §-u 135 stav 4, uz oštetu.

§ 137

U pogledu odgovornosti vozara za putni prtljag važe naređenja, koja postoje za ukrcaju robu, no za prtljag, koji putnik sam čuva, odgovara vozar samo onda, kad gubitak ili oštećenje potiče iz krivnje vozara ili njegovih službenika. Kad je gubitak ili oštećenje prouzrokovano krivnjom trećeg lica, vozar se oslobađa odgovornosti, ako dokaže da je postupio brižljivošću urednog vozara.

§ 138

Putnik se u pogledu reda na brodu mora pokoravati naredbama zapovednika.

§ 139

Vozar ima pravo zadržati stvari, koje putnik ima na brodu, radi obezbede svojih potraživanja iz ugovora o prevozu.

GLAVA VI

Havarije

§ 140

Naređenja ove Glave primenjuju se ukoliko stranke nisu što drugo ugovorile.

§ 141

Zajedničke su havarije vanredne žrtve i vanredni troškovi, koji su namerno i razložno učinjeni u cilju da se brod i tovar spasi od zajedničke pomorske opasnosti.

§ 142

(¹) Zajedničke su havarije, ukoliko su ispunjeni uslovi prethodnog §-a, naročito:

1) štete i žrtve pričinjene bacanjem u more, uništavanjem, oštećenjem ili napuštanjem delova broda, njegovog pribora ili tovara, kao i dalje štete i žrtve, koje te mere prouzrokuju za brod ili tovar;

2) štete pričinjene brodu ili tovaru gašenjem ili predupređenjem požara na brodu;

3) štete i trošak zbog hotimičnog nasukanja broda;

4) štete i trošak zbog otsukanja hotimično ili slučajno nasukanog broda, računajući u to i štetu jedrima i katarkama zbog prenapinjanja jedara, i štetu stroju i kotlovima zbog prenapora;

5) štete pričinjene u odbrani broda, troškovi oko lečenja i sahrane lica, koja su u borbi nastradala, kao i nagrada tim licima;

6) upotreba za gorivo delova broda, njegovog pribora ili tovara, no to pod uslovom, da je brod na početku putovanja bio dovoljno snabdeven gorivom;

7) otkupnina za brod, za tovar ili za brodske službenike, koji su uzapčeni odnosno uhvaćeni od neprijatelja, kao i troškovi izdržavanja tih lica do njihovog oslobodenja;

8) štete i vanredni troškovi, koji nastanu povodom iskrcavanja ili prekrcavanja stvari na brodu, u cilju olakšanja broda, kao i povodom njihovog ponovnog ukrcavanja;

9) troškovi za pomoć i za spasavanje broda i nagrada brodu, koji je ukazao pomoć ili vršio spasavanje;

10) troškovi neophodno potrebnog ulaska broda u zaklonište, nužnog boravka u njemu i izlaska iz njega, a naročito plate i troškovi izdržavanja brodskih službenika za to vreme, troškovi potrebni za iskrcavanje, čuvanje i ponovno ukrcavanje tovara, pogonskog materijala i životnih namirnica, i štete, koje su ove stvari pri tome pretrpele;

11) troškovi za uredjenje havarije.

(²) Troškovi i štete iz t. 10, nastali zbog obavljanja opravki na brodu, samo su onda zajednička havarija, kad se te opravke vrše u cilju da se otkloni opasnost za brod i tovar.

§ 143

Svaki vanredni trošak, nastao mesto drugog troška, koji bi bio zajednička havarija, smatra se isto tako kao zajednička havarija, ali samo do visine uštedenog troška.

§ 144

Nisu zajedničke havarije:

1) štete pričinjene dragocenostima, novcu ili vrednosnim papirima, ako te stvari nisu bile uredno naznačene (§ 77);

2) oštećenja i gubici stvari ukrcanih bez znanja vozara ili njihovog zastupnika, kao i oštećenja i gubici stvari namerno lažno naznačenih pri ukrcavanju;

3) štete pričinjene stvarima smeštenim na palubi, izuzimajući slučaj kad je to po postojećim propisima ili pomorsko-trgovačkim običajima dozvoljeno, i slučaj kada štete ne stoje u vezi sa time, što su stvari smeštene na palubi.

§ 145

Okolnost, što se uzrok štete i troškova nalazi u krivnji nekog lica, koje posredno ili neposredno učestvuje u preduzetom putovanju, ne isključuje primenu propisa o zajedničkoj havariji, ali krivac odgovara za štetu, i sam nema prava na naknadu štete, koju je on povodom havarije pretrpeo.

§ 146

Zajednička havarija nije isključena zbog toga, što je spasan samo brod ili samo tovar, u celosti ili delimično, ili što uopšte nije uspelo ono, što se htelo postići učinjenom žrtvom.

§ 147

Ako u nezgodi brod propadne ili ako se ni opravkama ne može osposobiti za plovidbu, pri uredjenju zajedničke havarije visina naknade za brod određuje se tako, što će se od vrednosti, koju je brod imao neposredno pred propašću ili oštećenjem, odbiti vrednost spasenih delova.

§ 148

(¹) Ako se popravi oštećenje, koje u zajedničkoj havariji pretrpi brod ili njegov pribor, određuje se visina naknade prema stvarnim i razložno učinjenim troškovima za te opravke.

(²) Ako se opravke ne izvrše, visinu naknade određuje veštaci u granicama svote, koja bi se za opravke potrošila u mestu, gde se putovanje svršava.

§ 149

(¹) Od troškova za opravke odbiće se svota, koja odgovara razlici između novoga i staroga stanja. Od privremenih opravki, koje se priznaju za zajedničku havariju, ne će se ništa odbiti.

(²) Ministar pravde, u sporazumu sa zainteresovanim ministrima, propisuje pravilnikom detaljnija naređenja o tome.

§ 150

(¹) Naknada za žrtvovani tovar u zajedničkoj havariji utvrdiće se prema tržišnoj ceni, koju stvari takve vrste i kakvoće imaju, na početku iskrcavanja, u luci za koju je tovar bio određen.

(²) Ako takve stvari nemaju tržišne cene ili ako o njoj postoji sumnja, osobito s obzirom na kakvoću stvari, cenu utvrdiće veštaci.

§ 151

Naknada za stvari, koje su oštećene u zajedničkoj havariji, sastoji se u razlici između prodajne vrednosti stvari u oštećenom stanju, po proceni veštaka, i cene, koju imaju neoštećene stvari prema naređenjima prethodnog §-a.

§ 152

(¹) Ako brod i njegov tovar ne stignu u luku za koju su bili određeni, već se putovanje svrši u drugom kom mestu, to mesto je merodavno za proračunavanje naknade za tovar.

(²) Ako brod propadne, merodavno je mesto, gde je tovar spasen.

§ 153

(¹) Kod proračunavanja naknade za izgubljene ili oštećene stvari (§§-i 150 i 151) treba odbiti vozarinu, carinu i druge troškove, ukoliko su uštedeni zbog gubitka ili oštećenja.

(²) Odbijaju se također svi gubici i sva smanjenja vrednosti, koja su nastala pre, za vreme ili posle slučaja havarije, a ne spadaju u zajedničku havariju.

§ 154

Kad je ugovorom otstupljeno od naređenja §-a 92 stav 1, tačka 5, naknada za izgublenu vozarinu određuje se prema iznosu vozarine, koju bi trebalo platiti za izgubljeni tovar, da je ovaj sa brodom prispeo u luku za koju je bio određen, odnosno u mesto, gde se putovanje svršilo.

§ 155

Sve štete i troškovi, koji sačinjavaju zajedničku havariju, dele se na brod, tovar i vozarinu; na brod i tovar u srazmeru njihove vrednosti, a na vozarinu u srazmeru njenog iznosa.

§ 156

(¹) Brod sa priborom doprinosi snošenju zajedničke havarije:

1) vrednošću broda i pribora na svršetku putovanja;

2) iznosom šteta broda i pribora, koje spadaju u zajedničku havariju;

(²) od vrednosti navedene u stavu 1, tačka 1, odbija se vrednost opravki i nabavki, koje su učinjene posle havarije, ukoliko ta vrednost još postoji.

§ 157

(¹) Tovar doprinosi snošenju zajedničke havarije:

1) vrednošću ukranih stvari, koje još postoje na početku iskrcavanja u luci za koju su određene ili, ako je brod pre toga propao, vrednošću spasenih stvari, ukoliko su se, u oba slučaja, nalazile na brodu u vreme havarije;

2) vrednošću propalih stvari.

(²) Od ovih vrednosti odbijaju se vozarina, carina i drugi troškovi.

§ 158

Stvari o kojima je reč u §-u 144, ukoliko su spase, dobrinose zajedničkoj havariji.

§ 159

Ako je pri krcanju stvari navedena vrednost niža od njihove prave vrednosti, a gubitci i štete tih stvari spadaju u zajedničku havariju, za određivanje njihovog doprinosa zajedničkoj havariji merodavna je prava vrednost.

§ 160

Od vozarine, koja doprinosi snošenju zajedničke havarije, odbijaju se oni troškovi i plate brodskih službenika, koje vozar ne bi imao, da su brod i tovar sasvim propali prigodom nezgode, koja je izazvala zajedničku havariju.

§ 161

Snošenju zajedničke havarije ne dobrinose:

- 1) zalihe goriva i životnih namirnica;
- 2) plate i imovina brodskih službenika;
- 3) putnički prtljag, za koji nije izdata teretnica.

§ 162

Ako nije drukčije ugovoreno, uređenje zajedničke havarije izvršice jedan ili više likvidatora (dispatcher), i to u luci, za koju je brod određen, a kad putovanje svrši u drugoj luci, onda u toj luci.

§ 163

Likvidatora postavljaju stranke zainteresovane u uređenju zajedničke havarije; ako se ne slože, po predlogu koje od njih, postaviće jednog ili po potrebi i više likvidatora sreski sud mesta, u kome se ima da uredi zajednička havarija (§ 162).

§ 164

Zapovednik je dužan, da bez odugovlačenja pokrene postupak za uređenje havarije (dispatche). Ako to propusti, svako zainteresovano lice može da pokrene taj postupak. Zapovednik odgovara za štetu.

§ 165

Zapovednik i druga zainteresovana lica dužna su, da likvidatorima dadu potrebne isprave, ukoliko ih imaju, i da pruže sva potrebna obaveštenja.

§ 166

(¹) Likvidator će, pošto zainteresovanim strankama preporučanim pismima dostavi po jedan primerak isprave o uređenju zajedničke havarije, predati sudu ili konzularnoj vlasti dalji primerak te isprave, sve spise na kojima se naređenje osniva, kao i poštanske recepte.

(²) Za mesec dana od dana koga je preporučeno pismo predato pošti, svaka stranka može sudu ili vlasti izjaviti obrazloženo protivljenje. Ako to ne učini, važi da je pristala na uređenje.

(³) Za raspravu o protivljenjima sud će u vanparničnom postupku odrediti ročište i o tome obavestiti sve stranke. Ukoliko se stranke ne bi sporazumele, sud ili vlast će o protivljenjima rešiti zaključkom, koji će dostaviti svim strankama. Pravnosnažnošću zaključka uređenje zajedničke havarije postaje izvršno.

(⁴) Ako u roku iz stava 2 ne bude podneseno ni jedno protivljenje, sud ili vlast će ispravu o uređenju označiti kao pravnosnažnu i izvršnu, i po zahtevu stranke izvršnost potvrditi i na njenom primerku isprave o uređenju zajedničke havarije.

(⁵) Naređenje stava 4 shodno vredi i tada, kada su se stranke na ročištu sporazumele o protivljenjima. U pogledu stranaka, koje nisu došle na ročište, vredi da su pristale na izmene o uređenju zajedničke havarije, donešene na osnovu sporazuma o protivljenjima, a sud će ih o tim izmenama obavestiti.

§ 167

(¹) Za naplatu iznosa kojim, prema rasporedu, doprinosi tovar, vlasnik broda ima takva prava kakva ima vozar za obezbeđenje i za naplatu vozarine.

(²) Primalac ukranih stvari obavezan je lično samo, ako mu je prigodom primanja bilo poznato da od vrednosti tih stvari ima da se isplati iznos, koji prema rasporedu doprinosi tovar, i to ukoliko bi se taj iznos mogao namiriti, da ukrane stvari nisu predane.

§ 168

Lica koja su zainteresovana u tovaru mogu, pre no što brod napusti luku, u kojoj se havarija uređuje, tražiti obezbeđenje iznosa kojim, prema rasporedu, dobrinose brod.

§ 169

Ako zapovednik preda tovar, a nije naplatio ili izdejstvovao obezbeđenje iznosa, kojima prema rasporedu doprinosi tovar, odgovoran je lično zainteresovanim licima.

§ 170

Kad se izbačene stvari posle uređenja zajedničke havarije spasu, njihovi vlasnici dužni su, ako ih uzmu, da povrate primljenu naknadu, odbivši iznos štete, koju su stvari zbog izbacivanja pretrpele, kao i troškove za spasenje.

§ 171

Zasebne havarije su sve štete i vanredni troškovi, koji nisu zajednička havarija; na njih se ne primenjuje naređenje o zajedničkoj havariji.

§ 172

(¹) Pravo na naknadu štete, koja spada u zajedničku havariju, gubi se samo onda, kad docnija nezgoda, koja je prouzrokovala zasebnu havariju, nije ni u kakvoj vezi sa ranijom nezgodom, i samo u toliko, u koliko bi docnija nezgoda bila prouzrokovala i predašnju štetu, da ova nije već nastala.

(²) Ipak ostaje nedirnuto pravo na naknadu troškova, koji su pre docnije nezgode učinjene za opravku stvari, oštećenih prigodom nezgode, koja je prouzrokovala zajedničku havariju.

GLAVA VII

Sudar brodova

§ 173

U slučaju sudara između morskih brodova ili između morskih brodova i lada unutrašnje plovidbe, naknada štete, prouzrokovane brodovima, stvarima i licima, koja se nalaze na brodu, uređuje se po propisima ove glave bez obzira na to, u kojim se vodama desilo sudar.

§ 174

(¹) Ako se sudar desio slučajno ili usled više sile ili ako postoji sumnja o uzrocima sudara, štetu snose oni, koje je zadesila.

(²) Prednja naređenja primenjuju se i onda kad su brodovi, ili jedan od njih, u trenutku sudara usidreni.

§ 175

Ako se je sudar dogodio krivnjom jednog od brodova, na nj pada i naknada štete.

§ 176

(¹) Ako je krivnja zajednička, odgovornost svakoga broda srazmerna je težini njegove krivnje, a ako se srazmera ne može odrediti, ili ako su krivnje po svojoj težini jednake, odgovornost snose na jednake delove.

(²) Štete, koje su prouzrokovane bilo brodovima bilo njihovim stvarima bilo stvarima ili drugim dobrima brodskih službenika, putnika ili drugih lica, koja su na brodu, snose u srazmeri po prvom stavu, bez solidarne obaveze prema trećim licima, oni brodovi, čijom su krivnjom prouzrokovane.

(³) Za štete, prouzrokovane smrću ili telesnom povredom, odgovorni su solidarno prema trećim licima oni brodovi, čijom su krivnjom prouzrokovane; no brod, koji je platio veći deo nego što je dužan po prvom stavu, ima pravo regresa.

§ 177

Odgovornost iz prethodnih paragrafa postoji i u slučaju, kad je sudar prouzrokovao krivnjom pilota, pa i tada, kada je upotreba pilota obavezna.

§ 178

Tužba za naknadu šteta prouzrokovanih sudarom nije uslovljena ni protestom ni kakvom drugom posebnom formalnošću.

§ 179

U pogledu utvrđivanja odgovornosti za sudar ne postoji nikakva zakonska predmeva o krivnji.

§ 180

(¹) Posle sudara zapovednik svakoga broda, koji se sudario, dužan je, ukoliko mu je to moguće bez ozbiljne opasnosti za njegov brod, njegove službenike i njegove putnike, ukazati pomoć onom drugom brodu, njegovim službenicima i njegovim putnicima.

(²) Isto tako je dužan, da u granicama mogućnosti drugome brodu saopšti ime i zavičajnu luku svoga broda, kao i mesta odakle dolazi i kuda ide.

(³) Povreda prethodnih naređenja sama po sebi ne povlači nikakvu odgovornost vlasnika broda.

§ 181

Naređenja ove glave primenjuju se i na naknadu štete, koju je jedan brod, i kad nije bilo sudara, pro-

uzrokovao drugome brodu, stvarima ili licima na njemu, bilo time što je izvršio ili propustio da izvrši izvesno kretanje, bilo time što se nije držao propisa.

§ 182

(¹) Ako se sudare brodovi različitih zastava, sudice se po zakonu države onoga suda, pred kojim se raspravlja o samoj stvari.

(²) Za raspravljanje o samoj stvari mestno je nadležan po izboru tužioca, osim sudova predviđenih u zakonu o sudskom postupku u građanskim parnicama, još i sud domaće luke, u koju je najpre pristao jedan ili drugi brod, ili, ako se sudar desio u teritorijalnim vodama, sud mesta događaja.

GLAVA VIII

Pomoć i spasavanje na moru

§ 183

Pomaganje i spasavanje ugroženih morskih brodova, stvari koje se na njima nalaze, vozarine i prevoznine, a također i usluge iste prirode učinjene između morskih brodova i lada unutrašnje plovidbe, spadaju pod odredbe ove Glave bez obzira na to, u kakvim su vodama učinjene i da li su učinjene u cilju ukazivanja pomoći ili u cilju spasavanja.

§ 184

(¹) Za svako ukazivanje pomoći ili spasavanja, koje je dalo izvestan koristan ishod, pripada pravična nagrada.

(²) Ne pripada nikakova nagrada, ako je ukazana pomoć ili spasavanje ostalo bez korisnog ishoda, ali se naknadjuje šteta, koju je spasilac, bez svoje krivnje, pretrpeo od ugroženog broda.

(³) Svota, koja se ima platiti na ime nagrade, ne može ni u kom slučaju premašiti vrednost spašenih stvari.

§ 185

Nikakvu nagradu ne mogu zahtevati lica, koja su učestvovala u pomaganju ili spasavanju protiv izrične i opravdane zabrane ugroženoga broda.

§ 186

Brodu koji vuče pripada nagrada za ukazivanje pomoći ili spasavanje vučenoga broda ili njegovog tovara samo, ukoliko je učinio vanredne usluge, koje se ne mogu smatrati izvršenjem ugovora o vuči.

§ 187

Nagrada duguje se i onda, kada je ukazivanje pomoći ili spasavanje izvršeno između brodova istoga vlasnika ili broдача.

§ 188

(¹) Visina nagrade određuje se sporazumom stranaka; ako sporazuma nema, određuje je sud.

(²) To isto važi i o srazmeri, u kojoj se nagrada ima podeliti između više spasilaca.

§ 189

Ako je pomoć ukazao ili spasavanje obavio brod na putovanju, kad nije drukčije ugovoreno, polovinu nagrade dobija brodovlasnik, a druga polovina deli se tako, da trećinu dobija zapovednik a dve trećine članovi brodske posade.

§ 190

(¹) Svaki ugovor o ukazivanju pomoći i spasavanju, sklopljen u trenutku i pod uticajem opasnosti, sud, na zahtev jedne stranke, može poništiti ili preinačiti, ako nade da ugovoreni uslovi nisu pravični.

(²) U svakom slučaju, kada se dokaže, da je pristanak jedne stranke izazvan prevarom ili namernim prikrivanjem, ili kada je nagrada previsoka ili preniska, tako da nije u srazmeri sa učinjenom uslugom, sud na traženje te stranke može ugovor poništiti ili preinačiti.

§ 191

(¹) Sud ustanovljava nagradu prema prilikama, uzimajući za osnovicu:

1) u prvom redu postignuti uspeh, napor i zasluga onih, koji su pomagali ili spasavali, veličinu opasnosti kojoj su bili izloženi ugroženi brod, stvari, putnici i službenici na njemu, brod spasilac i lica koja su ukazala pomoć, utrošeno vreme, izdatci, pretrpljenje štete, opasnost od odgovornosti i druge opasnosti, kojima su spasioci bili izloženi, vrednost upotrebljenih sretstava, vodeći računa, u danom slučaju, i o osobitoj podešenosti broda, koji je pritekao u pomoć;

2) u drugom redu vrednost spasenih predmeta.

(²) Sud može sniziti ili odlučiti da nema mesta nagradi, ako se pokaže, da je potreba pomaganja ili spasavanja nastala krivnjom spasilaca, ili da su oni počinili krađu, utaju ili drugo koje prevarno delo.

§ 192

(¹) Spasena lica ne duguju nikakvu nagradu za svoj spas.

(²) Oni koji su u nezgodi, zbog koje se vršila pomoć ili spasavanje, sudelovali u spasavanju ljudskih života, imaju pravo na pravičan deo nagrade, koja pripada spasiocima broda, tovara i njihovih uzgrednosti.

§ 193

(¹) Svaki zapovednik broda dužan je svakome licu, koje se nalazi na moru u opasnosti života, pa bio i neprijatelj, priteći u pomoć, ako to može učiniti bez ozbiljne opasnosti za svoj brod, brodske službenike i putnike.

(²) Vlasnik broda ne odgovara za povredu prednjeg naređenja.

§ 194

(¹) Niko ne sme prisvojiti nastradali brod, njegove delove, robu ili druge predmete, koje nade na moru, u moru, ili koje je more izbacilo na obalu. Ko povredi ovo naređenje, gubi pravo na nagradu za spasavanje, a osim toga odgovara po građanskim i krivičnim propisima.

(²) Ko takve stvari spase, nade ili skloni, dužan je da to javi najbližoj pomorskoj vlasti, i da joj na zahtev te stvari preda.

§ 195

(¹) Pomorska vlast poziva vlasnika stvari uobičajenim oglasom u mestu njenog sedišta ili, ako joj je poznat, neposredno, da, pošto dokaže svoje pravo i isplati nagrade, troškove i pristojbe, uzme svoje stvari.

(²) Ako se vlasnik za godinu dana ne javi ili ako postoji opasnost da se stvari oštete ili da propadnu, pomorska vlast prodaje ih na javnoj dražbi, a kupovninu, po odbitku nagrade za spasavanje, tro-

škova i pristojbi, polaže kod suda. Ako se u roku od još jedne godine dana, računajući od objave oglasa o polaganju kod suda, vlasnik ne javi, položena svota predaje se zadužbini za pomaganje pomoraca (Pomorska uboška zaklada).

§ 196

(¹) Spasene stvari, dok se nalaze kod spasioca ili pomorske vlasti, služe prvenstveno za pokriće nagrade za spasavanje i drugih troškova i pristojbi, izazvanih spasavanjem.

GLAVA IX

Pomorsko osiguranje

OTSEK I

Opšta naređenja

§ 197

Osigurati se može svaki procenjivi stvarni interes, koji je izložen opasnostima plovidbe po moru.

§ 198

(¹) Naročito se osigurati može:

- 1) brod i njegov pribor;
- 2) vozarina i prevoznina;
- 3) tovar i druge ukrasne stvari, pristojbe i troškovi, koji se za njih plaćaju;
- 4) doprinosi u snošenju zajedničke havarije;
- 5) sve vrste tražbina, za pokriće kojih služi brod, tovar, vozarina ili prevoznina;
- 6) plata zapovednika i brodskih službenika;
- 7) očekivani dobitak od prenosa tovara u mesto za koje je određen;
- 8) provizija, koja ima da se zaradi;
- 9) premija za osiguranje.

(²) U jednom od tih osiguranja nije sadržano drugo.

§ 199

(¹) Uzimalac osiguranja može ugovor sklopiti sa osigurateljem u svoje ime za interes koga trećeg lica, naznačivši ili ne naznačivši osiguranika (osiguranje za tuđi račun).

(²) U sumnji važi, da je uzimalac osiguranja sklopio ugovor za vlastiti račun.

§ 200

(¹) Prava iz ugovora osiguranja sklopljenog za tuđi račun, izuzevši pravo na policu, pripadaju osiguraniku; ali osiguranik može s njima da raspolaže i da ih ostvaruje pred sudom jedino sa pristankom uzimaoca osiguranja, osim ako je u posedu police.

(²) Uzimalac osiguranja može u svoje ime da raspolaže pravima, koja iz ugovora osiguranja pripadaju osiguraniku, ali ne može da primi isplatu i da prenese prava na treće lice bez pristanka osiguranikova, osim ako je u posedu police.

(³) Osiguratelj može usloviti činidbu uzimaoca osiguranja dokazom, da je osiguranik pristao na osiguranje.

§ 201

Ako po naređenjima ovoga zakona ponašanje i znanje uzimaoca osiguranja ima pravnoga značenja, dolazi u obzir kod osiguranja za tuđi račun također ponašanje i znanje osiguranikovo. Ako je znanje neke okolnosti u času sklapanja ugovora važno, ne dolazi u obzir znanje osiguranikovo, kad je ugovor sklopljen bez njegovog znanja ili kad mu nije bilo

moguće na vreme obavestiti uzimaoca osiguranja. No osiguratelj mora prigovor, da je ugovor sklopljen bez znanja osiguranikova, samo onda priznati protiv sebe, ako mu je uzimalac osiguranja kod sklapanja ugovora izjavio, da se osiguranje sklapa bez naloga treće osobe.

§ 202

(¹) Osiguratelj je dužan da uzimaocu osiguranja izda uredno potpisanu policu.

(²) Polica mora sadržati opšte uslove osiguranja i sve posebne pogodbe.

§ 203

(¹) Ako iznos osiguranja znatno premašuje vrednost osiguranog interesa, svaki ugovorač može tražiti, da se iznos osiguranja, a srazmerno s njim i premija, snizi na pravu vrednost osiguranog interesa.

(²) Ništav je ugovor, koji je uzimalac osiguranja sklopio u nameri, da previsokim osiguranjem pribavi od osiguratelja sebi ili osiguraniku protivpravnu imovinsku korist.

§ 204

(¹) Ko osigura jedan te isti interes protiv iste opasnosti i za isto vreme kod raznih osiguratelja, mora svakog osiguratelja bez odlaganja obavestiti o svakom drugom osiguranju, naznačujući osiguratelje i iznose osiguranja.

(²) Kod višestrukog osiguranja pojedini osiguratelji dužni su dati otštetu u srazmeri, u kojoj međusobno stoje iznosi, koje su oni po svojim ugovorima dužni platiti uzimaocu osiguranja.

§ 205

(¹) Ako kod višestrukog osiguranja ukupni iznosi osiguranja premašuju vrednost osiguranog interesa (dvostruko osiguranje), svaki osiguratelj, kome je učinjena prijava po §-u 204, stav 1, odgovara za celu štetu, do iznosa činidbe, na koju je po ugovoru obavezan, ali uzimalac osiguranja ne može da traži ukupno više, nego što iznosi njegova šteta.

(²) Osiguratelji dužni su se među sobom izravnati u srazmeri, u kojoj stoje među sobom iznosi, koje su oni po svojim ugovorima dužni platiti uzimaocu osiguranja. Ako se od jednog osiguratelja ne može dobiti iznos, koji na nj pada, valja da drugi u istoj srazmeri plate nenamereni ostatak.

(³) Ako na koje osiguranje ima da se primeni inostrano pravo, može osiguratelj, za koga važi strano pravo, da traži od drugih osiguratelja izravnanje jedino onda, kad je on sam po pravu, koje je za njega merodavno, obavezan na izravnanje.

(⁴) Pošto nastane slučaj osiguranja, ne može uzimalac osiguranja nijedno od više osiguranja promeniti ili ukinuti na štetu drugih osiguratelja.

(⁵) Ako je uzimalac osiguranja sklopio dvostruko osiguranje u nameri, da time pribavi od osiguratelja sebi ili osiguraniku protivpravnu imovinsku korist, ništav je svaki ugovor sklopljen u toj nameri.

(⁶) Ako je uzimalac osiguranja ugovor, kojim je nastalo dvostruko osiguranje, sklopio ne znajući za drugo osiguranje, može zahtevati, da se ugovor ukine ili da se iznos osiguranja, srazmerno smanjivši premiju, snizi na onaj delimični iznos vrednosti osiguranog interesa, koji nije pokriven drugim osiguranjem. Zahtev se po saznanju, bez odlaganja mora istaći.

§ 206

(¹) Ako iznos osiguranja premašuje vrednost osiguranog interesa u trenutku kada nastane slučaj osiguranja, osiguratelj ipak nije dužan naknaditi uzimaocu osiguranja više nego štetu.

(²) Ako iznos osiguranja ne dostiže vrednost osiguranog interesa, u slučaju delimične štete osiguratelj je dužan, da štetu nadoknati samo u srazmeri prema vrednosti osiguranog interesa.

§ 207

(¹) Ako su stranke vrednost osiguranog interesa utvrdile određenom svotom (taksom, taksirana policu), ta svota je među strankama merodavna za vrednost osiguranog interesa u trenutku sklapanja ugovora. Osiguratelj može ipak tražiti sniženje te svote, ako dokaže, da je između nje i vrednosti osiguranog interesa znatna razlika.

(²) Ako je taksiran očekivani dobitak, može osiguratelj tražiti sniženje takse, kad ova znatno premašuje dobitak, koji se u trenutku sklapanja ugovora može očekivati po trgovačkoj kalkulaciji.

§ 208

Ako je u jednom istom ugovoru jednim istim iznosom osiguranja obuhvaćeno više osiguranih interesa, a ipak je vrednost nekih interesa napose određena (§ 207), ovi poslednji interesi važe kao posebno osigurani.

§ 209

Ako stranke ne utvrde vrednost osiguranog interesa, ili ako je vrednost sporna, a ugovorom nisu postavljeni drugi osnovi za procenu, važi kao vrednost osiguranog interesa:

1) u pogledu broda, — ona vrednost, koju brod ima u početku osiguranja;

2) u pogledu vozarine, — ona vrednost, koja je određena ugovorom o prevozu; a ako u tom ugovoru nije određena ili ukoliko je tovar ukrcan za račun vozara, uobičajena vozarina; ako je putovanje za polazak i povratak osigurano jednom svotom, smatra se da polovina iznosa osiguranja pada na vozarinu za polazak, a polovina na vozarinu za povratak;

3) u pogledu tovara, ona vrednost, koju tovar ima u času i mestu krcanja sa dodatkom troškova do ukrcavanja i troškova osiguranja.

§ 210

(¹) Ugovor je ništav, ako je u trenutku njegova sklapanja već nastao slučaj osiguranja ili je već nastalo mogućnosti, da taj slučaj nastane.

(²) Ako je pak ugovoreno, da se osiguranje ima ticati nekoga vremena pre sklapanja ugovora, ugovor je ništav samo onda, kada, je kod njegova sklapanja, ili osiguratelj znao da slučaj osiguranja ne može nastati, ili uzimaoc osiguranja znao da je slučaj osiguranja već nastao.

OTSEK II

Obaveze uzimaoca osiguranja

§ 211

(¹) Ko sklapa ugovor osiguranja, bilo za vlastiti bilo za tuđi račun, dužan je osiguratelju prigodom sklapanja ugovora saopštiti ispravno i potpuno sve okolnosti, koje su mu poznate, a koje bi zbog svoje važnosti za ocenjivanje opasnosti koju osiguratelj ugovorom ima da preuzme, mogle biti od uticaja na odluku osiguratelja za sklapanje ugovora uopšte ili pod istim pogodbama.

(²) Ako je osiguratelj, povodom sklapanja ugovora, uzimaocu osiguranja upitnim tabakom ili drugim pismenom uputio određena i jasna pitanja o takvim okolnostima, dužnost saopštenja ograničena je na ispravan i potpun odgovor na ta pitanja.

(³) Ako se ugovor sklapa preko zastupnika, imaju se saopštiti i činjenice, koje su ovome poznate.

§ 212

(¹) Osiguratelj je vlastan, da, u roku od osam dana od saznanja da je važna okolnost (§ 211) prećutana ili neispravno ili nepotpuno saopštena, oduстане od ugovora osiguranja, osim ako je u vreme sklapanja ugovora znao ili morao znati za prećutanu odnosno neispravno ili nepotpuno saopštenu okolnost.

(²) Ako je prećutane ili neispravno ili nepotpuno saopštene okolnosti nestalo, pre nego što je nastao slučaj osiguranja, ili ako ona nije uticala niti na to da se desi slučaj osiguranja niti na obim osigurateljeve činidbe, ovaj nema prava odustanka, osim ako je uzimalac osiguranja postupio zloisljeno.

(³) U slučaju zloisljenosti uzimaoca osiguranja osiguratelj ima pravo na premiju.

§ 213

Osiguratelju premiju ima da plati uzimalac osiguranja.

§ 214

Ako nije drukčije ugovoreno, premija ima da se plati čim se ugovor sklopi, a kad se traži polica, uz predaju police.

§ 215

(¹) Ako se premija ima da plati posle početka osiguranja, a ne plati se pravovremeno, niti se plati u naknadnom roku od najmanje 24 sata, koji će osiguratelj pismeno i s napomenom o pravnim posledicama odrediti, može osiguratelj odustati od ugovora.

(²) Za vreme, za koje je snosio opasnost osiguranja, osiguratelju pripada srazmeran deo premije.

§ 216

Uzimalac osiguranja ima na sopstveni trošak i opasnost da osiguratelju plati ili pošalje premiju. Ali ako je osiguratelj već tri puta uzastopce premije kod dužnika pridizao, dužnik ima da je šalje, jedino ako to osiguratelj pismeno zatraži.

§ 217

Povećanje preuzete opasnosti ne daje osiguratelju pravo da traži povišenje premije. Smanjenje opasnosti ne daje uzimaocu osiguranje pravo da traži sniženje premije.

§ 218

(¹) Ako je osiguranje ugovoreno za više godina ili više putovanja, svaka se godina ili svako putovanje smatra samostalnim razdobljem osiguranja.

(²) Premija dospeva prvog dana svakog razdoblja odnosno početkom svakog putovanja.

(³) Ako je osiguranje ugovoreno za polazak i povratak, ne smatra se povratak samostalnim putovanjem.

§ 219

(¹) Uzimalac osiguranja ili osiguranik, koji zna za osiguranje, čim dozna da se je desila nezgoda, koja uslovljava obavezu osiguratelja, dužan je da osiguratelja bez odlaganja o tome obavesti. Ako to propusti, osiguratelj ima pravo da od svote, koju ima platiti, odbije onaj iznos, za koji bi šteta bila manja, da je pravovremeno bio obavешten o nezgodi.

(²) Uzimalac osiguranja dužan je na zahtev dati osiguratelju svaku obavest, potrebnu za utvrđenje slučaja osiguranja ili obim osigurateljeve činidbe, i dopustiti mu sve shodne izvidaje.

(³) Dokazala može osiguratelj, uz naknadu izdataka, zahtevati, ukoliko njihovo pribavljanje nije ne-srazmerno teško za uzimaoca osiguranja.

(⁴) Osiguratelj ne može se pozivati na pogodbe, da se izvesne činjenice mogu dokazivati samo određenim dokazalima ili da njegova činidba dospeva istom nakon utvrđenja priznanjem, nagodbom ili pravnomoćnom presudom.

§ 220

(¹) Kad se desi nezgoda, koja uslovljava obavezu osiguratelja, uzimalac osiguranja je dužan da se pobrine kako za spašavanje osiguranih dobara, tako i za otklanjanje većih šteta, i to, ukoliko je moguće, u sporazumu s osigurateljem.

(²) Troškove, koji odatle nastanu, ukoliko su potrebni ili celishodni, snosi osiguratelj srazmerno preuzetoj opasnosti, bez obzira na uspeh i na to, da li ti troškovi zajedno sa otštetom, koju ima da plati, premašuju celu svotu osiguranja.

OTSEK III

Obaveze osiguratelja

§ 221

(¹) Osiguratelj je dužan da naknadi svaku štetu, koju osigurani interes pretrpi usled nezgode, koja uslovljava obavezu osiguratelja, izuzimajući štetu, koju je namerno ili iz nemarnosti prouzrokovao sam uzimalac osiguranja.

(²) Osiguratelj ima ipak da nadoknadi i onu štetu, koju je osigurani interes pretrpeo usled nautičke greške samoga uzimaoca osiguranja ili usled nautičke greške ili krivnjom zapovednika ili kojega od brodskih službenika.

(³) Izmaklu dobit ima da nadoknadi jedino ako je to naročito ugovoreno.

§ 222

Osiguratelj ne odgovara:

1) kod osiguranja broda ili vozarine: za štetu, koja nastane zbog nesposobnosti broda za plovidbu, zbog nedovoljne opreme ili stoga, što je brod isplovio bez potrebnih isprava; isto tako za štetu, koju trpi vozar zbog odgovornosti prema trećim licima za krivnje zapovednika ili brodskih službenika, izuzevši slučaj sudara brodova;

2) kod osiguranja tovara ili vozarine: za štetu, koja nastane usled prirodnih osobina stvari (kvar, sušenje, curenje i sl.) ili zbog nedovoljnog zavoja tovara ili koju prouzrokuju pacovi i miševi; ali ako se putovanje prekomerno produži zbog nezgode za koju osiguratelj odgovara, dužan je da naknadi navedene štete u meri, u kojoj su produženjem puta prouzrokovane;

3) kod osiguranja tovara ili očekivanog dobitka: za štetu, koju namerno ili iz nemarnosti prouzrokuje krcatelj, primalac, nadzornik tovara i drugi;

4) kod osiguranja na običnu opasnost: za štete od ratnih događaja, kao što su zaplena, uzapćenje, oduzeće, uništenje, blokada, zabrana uvoza i izvoza, kao i sve druge štete ili troškovi od mera, koje preduzmu zaraćene sile; ako je brod u času, kad otpočne rat, na putovanju, osiguratelj snosi odgovornost iz ugovora osiguranja, dok se brod ne skloni u sigurnu luku;

5) kod svakog osiguranja: za troškove plovidbe i pristojbe, koje se plaćaju na brod ili tovar, bili oni obični ili vanredni, osim slučaja kad spadaju u zajedničku havariju.

§ 223

(¹) Kod osiguranja broda za pojedino putovanje osiguranje počinje od trenutka krcanja tovara ili balasta, a ako se ne krca, od časa kad brod digne sidro ili se odveže za odlazak.

(²) Odgovornost osiguratelja prestaje u času dovršenog iskrcavanja tovara ili balasta; ako se već pre počinje krcati za novo putovanje, odgovornost prestaje tog trenutka; ako se uopšte nema šta da iskrcava, u trenutku, kad se brod u mestu za koje je određen usidri ili priveže.

(³) To isto važi i u pogledu osiguranja brodskog pribora i drugih izdataka za putovanje.

§ 224

(¹) Kod osiguranja tovara, očekivanog dobitka ili provizije, koja ima da se zaradi od tovara, osiguranje počinje od trenutka, kad se tovar krene s kopna, da bude ukrcan na brod, a svršava u trenutku, kad se u mestu za koji je određen postavi na kopno.

(²) Osiguratelj odgovara i za opasnost upotrebe brodice za pretovar kod ukrcavanja ili iskrcavanja, ako je takva upotreba nužna ili uobičajena.

§ 225

(¹) Kod osiguranja vozarine počinje i svršava se odgovornost za nezgode, kojima je izložen brod, a time i vozarina, istovremeno sa opasnošću po brod za odnosno putovanje, a za nezgode, kojima je izložen tovar, a time i vozarina, istovremeno sa opasnošću po tovar, za odnosno putovanje. Kod osiguranja prevoznine opasnost počinje i svršava se istovremeno sa opasnošću za brod.

(²) Osiguratelj vozarine i prevoznine odgovara za nezgodu, koja zadesi brod, ukoliko su ugovori o prevozu tovara odnosno putnika već sklopljeni, a u slučaju da vozar krca tovar za sopstveni račun, ukoliko se tovar krenuo s kopna, da bude ukrcan na brod ili na brodiće za pretovar.

§ 226

Ako uzimalac osiguranja ili, kod osiguranja tovara ili očekivanog dobitka, uzimalac osiguranja, iskreatelj, primalac ili nadzornik iskrcavanja neopravdano otegnu iskrcavanje, obaveza osiguratelja prestaje tada, kada bi, bez toga otezanja, iskrcavanje bilo dovršeno.

§ 227

(¹) Ako je osiguranje sklopljeno na određeno vreme (dane, nedelje, mesece, godine), osiguratelj snosi opasnost od ponoći kojom počinje prvi dan do ponoći kojom svršava poslednji dan.

(²) Za računanje vremena, ako nije drukčije ugovoreno, merodavno je mesto, gde je ugovor sklopljen.

§ 228

(¹) Kad kod osiguranja broda na vreme u trenutku protoka ugovorenog roka osiguranja putovanje još nije završeno, smatra se, ako nije drukčije ugovoreno, da je osiguranje produženo sve dokle brod ne stigne u prvo mesto za koje je određen, a ako se u njemu obavlja iskrcavanje, dokle se ovo ne svrši (§ 223). Uzimalac osiguranja može da spreči takvo produženje osiguranja, time da svoju odluku saopšti osiguratelju, dokle je brod još na putovanju.

(²) Ako se brod u mestu za koje je određen ima da opravi na trošak osiguratelja, osiguranje se produžuje, dokle se opravka ne izvrši.

(³) Za vreme produženja osiguranja, a u slučaju nestanka broda, za vreme dok nastupi predmneva prestanka (§ 252), osiguratelj ima pravo na srazmerni deo premije određene ugovorom.

(⁴) Ako je produženje osiguranja isključeno, a rok, za koji se predmneva nestanak, prelazi vreme osiguranja, osiguratelj ne odgovara za nestanak.

§ 229

Ako kod osiguranja broda za određeno putovanje brod promeni cilj ili smer predviđen u ugovoru osiguratelj ne odgovara za nezgode, koje se dese posle promene. Ali osiguratelj odgovara, ako se promena dogodila bez naloga ili odobrenja uzimaoca osiguranja, u nuždi ili s razloga čovečnosti.

§ 230

Promena zapovednika broda, koji je pomenut u ugovoru osiguranja ne utiče na obaveze osiguratelja.

§ 231

Kod osiguranja tovara, osiguratelj ne odgovara za nezgode, ako je tovar ukrcan na drugi brod mesto na brod izrično određen ugovorom osiguranja; ali ipak odgovara, ako se tovar, pošto je osiguranje već bilo započelo, prevozi drugim a ne ugovorenim brodom bez naloga ili odobrenja uzimaoca osiguranja ili zbog nezgode, nastale iz opasnosti koju snosi osiguratelj.

§ 232

(¹) Ako se tovar osigura, a ne naznači se brod, kojim ima da se preveze, uzimalac osiguranja je dužan, čim sazna, kojim se brodom tovar prevozi, da to saopšti osiguratelju. Ako ne izvrši tu obavezu osiguratelj ne odgovara za štete, koje tovar pretrpi.

(²) Ovo se naređenje ne primenjuje na osiguranje stvari, koje se prevoze brodovima na prugama sa utvrđenim i objavljenim voznim redom.

§ 233

(¹) Osiguratelj snosi opasnost osiguranja od početka do protoka ugovornog roka ili do svršetka putovanja, bez prekida, naročito i za vreme bavljenja broda u kojoj usputnoj luci, ili u luci, u koju je svratio po nuždi, a kad je osiguran i povratak, i za vreme bavljenja u mestu za koje je određen.

(²) Ako se tovar po potrebi privremeno iskrcava ili se brod izvuče na kopno radi opravke, osiguratelj snosi opasnost i za vreme, dokle je tovar ili brod na kopnu.

§ 234

(¹) Ako se putovanje napusti, kad je osiguranje tovara već započelo, opasnost prestaje, mesto u luci za koju je određen, u onoj luci u kojoj se putovanje završi.

(²) Ako se, pošto je putovanje napušteno, tovar prevozi u mesto za koje je određen drukčije, a ne ugovorenim brodom, osiguratelj snosi opasnost u pogledu tovara i za taj dalji prevoz bez obzira, da li se vrši morem ili po kopnu. U tom slučaju na teret osiguratelja padaju kako troškovi ranijeg iskrcavanja i privremenog čuvanja, tako i veći trošak daljega prevoza.

§ 235

U slučaju potpunog gubitka osiguratelj je dužan da plati ceo iznos osiguranja, od koga se odbijaju:

1) troškovi opreme i plate zapovednika i brodskih službenika, koji se uštede usled potpunog gubitka, kad su osigurani zasebno ili obuhvaćeni u osiguranju vozarine;

2) vozarina ili troškovi tovara u toku putovanja i u mestu za koje je tovar određen, ako su osigurani, ukoliko se usled potpunog gubitka uštede;

3) iznosi predviđeni u §§-ima 236 i 237.

§ 236

(¹) Ako se uprkos potpunom gubitku pre isplate iznosa osiguranja nešto spase, kupovna će se odbiti od iznosa osiguranja. Ako nije bila osigurana cela vrednost, od iznosa osiguranja odbiće se srazmeran deo vrednosti onoga, što je spaseno.

(²) Isplatom celog iznosa osiguranja prava osiguranika na osiguranom predmetu prelaze na osiguratelja.

(³) Ono što se spase posle isplate iznosa osiguranja, pripada osiguratelju. Ali ako osiguranje nije obuhvatalo celu vrednost, osiguratelj ima pravo samo na srazmeran deo onoga, što je spaseno.

§ 237

Ako se kod osiguranja očekivanog dobitka desi slučaj potpunog gubitka, ali se tovar za putovanja ipak proda, i to tako povoljno, da čista kupovna premašuje vrednost osiguranog interesa, ili, ako je ošteta za stvari, koje su se u slučaju zajedničke havarije žrtvovala ili koju ima za njih platiti vozar, veća od vrednosti osiguranog interesa, taj će se višak odbiti od iznosa osiguranja.

§ 238

(¹) Ako se doprinos u zajedničku havariju odredi na osnovu vrednosti veće od vrednosti naznačene u polici, osiguratelj ima da osiguraniku naknadi taj doprinos samo srazmerno iznosu osiguranja.

(²) To isto važi i u pogledu potraživanja osiguranika za žrtvovanje osiguranih stvari.

§ 239

Osiguranik ima pravo da traži od osiguratelja naknadu za žrtvovane stvari, i ako nije poveren postupak za uređenje zajedničke havarije, niti je on što preduzeo protiv trećih lica za naplatu svoga potraživanja iz toga osnova.

§ 240

(¹) Delimična šteta broda sastoji se iz troškova za opravke oštećenja, za koja odgovara osiguratelj. Troškovi opravke utvrđuju se po propisima §§-a 148 i 149. U te troškove spadaju i troškovi za vuču broda do mesta opravke.

(²) Ako brod ne može ili ne vredi da se opravi, osiguranik može u odnosu prema osiguratelju, da brod ili njegovu podrtinu izloži javnoj dražbi; u slučaju prodaje, šteta se sastoji u razlici između čiste kupovine i iznosa osiguranja.

(³) Osiguratelj snosi preuzetu opasnost sve do izvršenja prodaje i jamči za naplatu kupovine.

(⁴) Kad treba odrediti vrednost broda u neoštećenom stanju u cilju da se utvrdi, da ne vredi opraviti ga, ne uzima se u obzir njegova vrednost osiguranja, bila ona taksirana ili ne.

(⁵) Činjenica što se brod počeo opravljati, ne utiče na pravo, koje osiguranik ima po stavu 2, ako se kasnije otkriju znatna oštećenja, koja su osiguraniku bez njegove krivnje bila nepoznata. Ako se osiguranik tim pravom docnije posluži, osiguratelj ima da mu naknadi troškove opravke, ukoliko se usled opravke prodajom postigla veća cena.

§ 241

(¹) U pogledu tovara, koji u luku za koju je određen stigne oštećen, treba u postotcima utvrditi gubitak u vrednosti, upoređujući brutto-vrednost tovara, koju u toj luci ima u oštećenom stanju, sa brutto-vrednošću, koju bi tu imao u neoštećenom stanju. Toliko isto postotaka od vrednosti osiguranja pretstavlja iznos štete.

(²) Vrednost tovara u oštećenom stanju utvrđuje se javnom dražbom, ili, ako osiguratelj pristane, procenom.

(³) Osiguratelj ima osim toga da snosi troškove pregleda, procene i prodaje.

§ 242

(¹) Ako se za vreme putovanja tovar proda zbog nezgode, razlika između čiste kupovine i vrednosti osiguranja pretstavlja štetu.

(²) Osiguratelj snosi preuzetu opasnost sve do izvršenja prodaje i jamči za naplatu kupovine.

(³) Za slučaj zajedničke havarije važe propisi Glave VI.

§ 243

Ako se jedan deo tovara na putu izgubi, šteta se sastoji u onoliko postotaka vrednosti osiguranja, koliko je izgubljeno postotaka vrednosti tovara.

§ 244

(¹) Ugovorom osiguranja može se odrediti, da osiguratelj ne odgovara za delimičnu štetu uopšte, ili za određeni postotak.

(²) Takav sporazum ne važi za slučaj zajedničke havarije, ako to nije izrečno i za taj slučaj ugovoreno.

(³) Delimičnim štetama ne smatraju se one, za koje osiguranik može da se posluži pravom napusta (§ 250).

§ 245

Ako šteta premašuje izuzeti postotak, osiguratelj ima, ako nije drukčije ugovoreno, da je plati u celosti.

§ 246

Ako osigurani interes uzastopce pretrpi više šteta, uračunaće se svagda, pa i u slučaju napusta, svote, koje su na ranije štete isplaćene, ili su još na dugu. Troškovi za spasavanje (§ 220 stav 2) ne uračunavaju se.

§ 247

U obavezi osiguratelja, da naknadi štetu, ništa ne menja činjenica, što se je kasnije, usled nezgode za koju osiguratelj ne odgovara, desio potpuni gubitak.

§ 248

(¹) Što je dužan na osnovu ugovora osiguranja, osiguratelj ima da plati za 15 dana od kada su mu predana dokazala.

(²) Ako je izdana polica, dužan je da plati samo kad mu se polica pokaže.

§ 249

Isplatom otštete na osnovu ugovora osiguranja sva prava osiguranika na naknadu štete prema trećim licima prelaze na osiguratelja do visine plaćenog iznosa, i to srazmerno preuzetoj opasnosti.

OTSEK IV

Napust

§ 250

(¹) U slučaju, kad je osigurana stvar za osiguranika verovatno sasvim izgubljena ili tako oštećena, da bi trošak za opravku bio nesrazmerno velik, osiguranik je vlastan da osiguratelju izjavi, da mu prepušta sva svoja prava na osiguranoj stvari i da od njega traži isplatu celog iznosa osiguranja (izjava o napustu).

(²) Ako se događaj, na kome se osniva napust, ima da smatra ratnim događajem, ima mesta napustu samo protiv osiguratelja, koji odgovara za ratnu opasnost.

§ 251

Napust se vrši naročito:

- 1) ako je brod nestao;
- 2) ako su gusari oteli ili je javna vlast uzaptila ili zaplenila brod ili tovar;
- 3) ako su brod ili tovar usled nezgode tako nastradali, da ih nije moguće opraviti ili bi trošak opravke iznosio preko tri četvrtine njihove ranije vrednosti;
- 4) Ako je tovar zbog nesposobnosti broda za plovidbu bio iskrcan u kojoj usputnoj luci, i za vreme od tri meseca nije bilo moguće naći drugi brod, da ga uz primerenu vozarinu preveze u luku za koju je određen ili u luku polaska.

§ 252

Smatra se, da je brod nestao, ako nije stigao u luku za koju je određen, a od odlaska broda iz polazne luke, odnosno od poslednje vesti o njemu prošlo je vreme, za koje bi u redovnim prilikama brod iste vrste mogao tri puta izvršiti isto ovakvo putovanje od polazne luke odnosno od mesta gde se brod prema poslednjoj vesti nalazio, a najmanje četiri meseca od dana odlaska odnosno od dana, koga je prema poslednjoj vesti još postojao.

§ 253

Za vršenje prava napusta broda ili tovara u slučajevima iz §-a 251 tačka 2, potrebno je, da od dana koga je brod uzapćen ili zaplenjen prođu tri meseca, ako se brod nalazio u evropskim, a šest meseci, ako se nalazio u vanevropskim vodama. Kao evropske vode važe celo Sredozemno, Crno i Azovsko more.

§ 254

Izjava da se napušta osigurana stvar, ima se dati u roku od tri meseca računajući od dana, kad je uzimalac osiguranja obavestio osiguratelja o nezgodi (§ 219) ili od dana kada je proteklo vreme, za koje se gubitak predmeva (§§ 252 i 253).

§ 255

Osiguranik gubi pravo napusta, ako ga pravovremeno ne izvrši, ali on ipak može tražiti od osiguratelja naknadu štete, na koju ima pravo na osnovu ugovora osiguranja.

§ 256

(¹) Ako je osiguranik u slučajevima §-a 251, tač. 1 i 2 po proteku roka za izjavu o napustu tražio i primio od osiguratelja naknadu štete zbog potpunog gubitka, pa se docnije brod ili tovar nađu ili oslobode, i tako utvrdi da nepostoji potpuni gubitak, osiguranik je dužan da osiguratelju, na njegovo traženje, vrati iznos osiguranja po odbitku otštete za pretrpljenu delimičnu štetu.

(²) Osiguratelj u takvom slučaju gubi pravo iz §-a 249, u srazmeri onoga što mu je povraćeno.

§ 257

(¹) Izjava o napustu ima da se bez ograničenja i bez uslova učini za celu osiguranu stvar, koja je u trenutku nezgode bila izložena opasnosti.

(²) Ako stvar nije osigurana za celu vrednost, osiguranik može da izjavi napust samo za srazmerni deo.

(³) Izjava o napustu, čim je stigla osiguratelju, ne može se opozvati.

§ 258

(¹) Ako se činjenice, na kojima se napust osniva, ne obistine, ili ako ne u trenutku izjave ne postoje više, napust je bez pravnog učinka.

(²) Ako se posle izjave o napustu dogodi nešto što bi sprečilo napust, da se ranije dogodilo, napust ostaje pravnovaljan.

§ 259

(¹) Osiguranik ima da preda osiguratelju sve isprave, koje služe za opravdanje napusta i da mu saopšti, ukoliko je u stanju, da li je još gde, i kako, napuštena stvar osigurana i koji su tereti na njoj.

(²) Rok za isplatu iznosa osiguranja računa se tek od trenutka, kad je osiguratelj primio isprave i saopštenja iz prvoga stava.

§ 260

(¹) Napustom prelaze na osiguratelja sva prava, koja je imao osiguranik na napuštenoj stvari.

(²) Osiguranik odgovara osiguratelju za sva stvarna prava na napuštenoj stvari, koja postoje u trenutku izjave o napustu, osim ako se ta prava zasnivaju na opasnosti, koju po ugovoru osiguranja snosi sam osiguratelj.

(³) Ako se napusti brod, osiguratelju broda pripada čista vozarina za putovanje, na kojem se nezgoda dogodila, ukoliko je dobivena posle izjave o napustu. Taj deo vozarine određuje se prema duljini puta prevaljenog posle izjave o napustu, pravično uzimajući u obzir troškove, vreme, opasnosti i napore.

(⁴) Gubitak, koji od toga trpi osiguranik, pada, ako je vozarina posebno osigurana, na teret osiguratelja vozarine.

§ 261

(¹) Osiguranik je dužan da se i posle izjave o napustu stara za spasenje osiguranih stvari i sprečavanje većih šteta (§ 220) sve dotle, dokle osiguratelj ne bude sam mogao da o tome vodi brigu.

(²) Ako osiguranik dozna, da se koja stvar, koja se smatra izgubljenom, opet našla, dužan je da to odmah saopšti osiguratelju i da mu, ako osiguratelj zatraži, pomogne da do stvari dođe ili da je unovči.

(³) Troškove snosi osiguratelj, a osiguranik ima pravo da od njega traži primereni predujam.

§ 262

Ako osiguratelj priznaje pravnu osnovanost napusta, osiguranik ima na traženje i na trošak osiguratelja da mu izda overenu ispravu o prelazu prava po §-u 260 i da mu preda sve isprave, koje se tiču napuštenih stvari.

OTSEK V

Prestanak ugovora osiguranja

§ 263

(¹) Ugovor osiguranja prestaje, ako interes na osiguranju ne postoji u trenutku kad počinje osiguranje, ili ako nestane tokom osiguranja, ali ne zbog nezgode, za koju važi osiguranje, ili ako je osiguran očekivani interes, koji uopšte ne nastupi.

(²) To važi i u slučaju kad je uzimalac osiguranja putovanje napustio pre no što je počela opasnost za osiguratelja.

(³) Ako je u pitanju samo deo interesa na osiguranju, to isto važi za taj deo.

§ 264

(¹) Ako osiguranik otudi osiguranu stvar za vreme postojanja ugovora osiguranja, dolazi stečnik na njegovo mesto. Stečniku pripadaju sva prava i on ima sve dužnosti koje iz ugovora osiguranja nastanu za vreme njegovog vlasništva.

(²) Otudenje ima da se bez odlaganja saopšti osiguratelju.

(³) U pogledu potraživanja prema osiguratelju otudenje dejstvuje tek od trenutka, kad je o njemu osiguratelj obavesthen.

(⁴) Do toga obavesthenja ugovorači premiju duguju solidarno.

(⁵) Osiguratelj ne odgovara za opasnosti, koje ne bi bile nastale, da nije bilo otudenja.

(⁶) Stečnik ima pravo da otkáže ugovor osiguranja ne držeći se otkaznog roka. Pravo otkaza prestaje za mesec dana od stupanja stečnika na mesto osiguranika, ali ako stečnik nije znao za ugovor osiguranja, jednomesečni rok teče od dana, kad je za taj ugovor doznao. Ako stečnik ugovor otkáže, ne odgovara za premiju.

§ 265

(¹) Ako je ugovor osiguranja u celosti ili delimično ništavan, osiguratelju ne pripada premija; ali ako kod sklapanja ugovora osiguratelj za razlog ništavosti nije znao ni morao znati, a uzimalac osiguranja je za taj razlog znao ili morao znati, osiguratelju pripada otšteta (ristorno). Otšteta osiguratelju pripada i u slučajevima iz §-a 263.

(²) Ako nije drukčije ugovoreno, otšteta iznosi pola postotka od iznosa osiguranja ili njegovog srazmernog dela; ako je premija manja od jednog postotka iznosa osiguranja, otšteta iznosi polovinu cele ili srazmernog dela premije.

§ 266

(¹) Ako je osiguratelj pao pod stečaj, ili ako je obustavio plaćanje, vlastan je uzimalac osiguranja da traži jemstvo. Ako ga ne dobije u roku od tri dana, može odustati od ugovora osiguranja i zahtevati povratak premije plaćene za vreme posle odustaje.

(²) Ako je uzimalac osiguranja pao pod stečaj ili obustavio plaćanje, osiguratelj je vlastan, da traži jemstvo za isplatu premije. Ako ga ne dobije u roku od tri dana, može odustati od ugovora osiguranja i zahtevati isplatu premije za vreme do odustaje.

GLAVA X

Pomorske privilegije

OTSEK I

Privilegije na ukrcanim stvarima

§ 267

Privilegije na stvari ukrcane na brodu postoje za ove tražbine:

1) sudske troškove dugovane Državi i troškove učinjene u zajedničkom interesu verovnika radi održavanja tih stvari ili u cilju njihove prodaje i razdeobe kupovnine;

2) otštete i premije za spasavanje i ukazivanje pomoći na moru i doprinose, koji terete te stvari za zajedničke havarije;

3) carinske pristojbe, koje se za njih duguju u mestu ukrcavanja;

4) tražbine iz ugovora o prevozu, troškove iskrčavanja kao i najamninu skladišta, u kome su smeštene iskrčane stvari;

5) glavnice i kamate dugovane za obaveze koje je, u slučajevima §-a 50, zapovednik uzeo na tovar;

6) tražbine obezbedene zalogom na stvarima, na koje glasi teretnica, ako je ona kod zajmodavca.

§ 268

Privilegije obuhvataju eventualne otštete za havarije ili gubitke ukrcanih stvari, ali ne i otštete iz ugovora osiguranja.

§ 269

Privilegije iz §-a 267 prestaju, ako verovnik ne povede postupak od suda za petnaest dana od kada su stvari iskrčane, ako nisu međutim na zakoniti način prešle u ruke trećih lica.

§ 270

Red prvenstva privilegija upravlja se prema tački u koju su uvrštene u §-u 267. Ako je kupovina nedovoljna za isplatu svih privilegovanih tražbina istog reda prvenstva, kupovina se na njih deli srazmerno njihovom iznosu; ali ako ima više privilegovanih tražbina iz § 267 tač. 2 i 5, docnije tražbine imaju prvenstvo pred ranijima.

§ 271

Odredbe §§-a 277 i 278 shodno se primenjuju i na privilegije na ukrcanim stvarima.

OTSEK II

Privilegije na brodu

§ 272

Privilegije na brodu, na vozarini onog putovanja, u toku kojega je nastala privilegovana tražbina, kao i na pripadnosti broda i vozarine, dobivene od početka putovanja, postoje za:

1) sudske troškove dugovane Državi i troškove učinjene u zajedničkom interesu verovnika radi održavanja broda ili u cilju njegove prodaje i razdeobe kupovnine, pristojbe na tonažu, za svetionike, lučke kao i druge pristojbe i javne dažbine iste vrste; troškove za pilotažu, za čuvanje i za održavanje broda posle njegovog ulaska u poslednju luku;

2) potraživanja iz ugovora kojima se postavlja zapovednik, posada i drugi brodski službenici;

3) nagrade, koje se duguju za spasavanje i pomoć, kao i doprinos broda zajedničkim havarijama;

4) naknadu štete zbog sudara brodova ili zbog drugih nezgoda plovidbe, kao i naknadu štete nanesene napravama luka, dokova i plovnih puteva; naknadu štete zbog telesnih povreda putnika i lica u službi broda, naknadu šteta zbog gubitaka ili oštećenja tovara ili prtljaga;

5) tražbine iz ugovora ili iz poslova, koje je zapovednik, na osnovu svog zakonskog ovlašćenja, izvan zavičajne luke sklopio odnosno obavio za stvarne potrebe da se brod očuva ili da se nastavi putovanje, bez obzira na to da li zapovednik jeste ili nije u isto vreme i vlasnik broda, i da li ima potraživanje on sam ili dobavljač ili popravljivač ili zajmodavac ili neki drugi ugovorač.

§ 273

Na privilegije na brodu ne utiče prelaz u druge ruke, osim pod uslovima iz §§ 283 i 284.

§ 274

Privilegije na brodu obuhvataju i pribor broda (§ 2).

§ 275

(¹) Pod pripadnošću broda i vozarine pomenute u §-u 272 podrazumevaju se:

1) oštete koje se vlasniku duguju za materijalna oštećenja koja je brod pretrpeo, koja nisu popravljena, ili za gubitak vozarine;

2) oštete koje se vlasniku duguju zbog zajedničke havarije, bilo u ime materijalnih oštećenja koja je brod pretrpeo, a nisu popravljena, bilo za gubitak vozarine;

3) nagrade, koje se vlasniku duguju za pomoć ukazanu ili za spasavanje izvršeno do svršetka putovanja, po odbitku iznosa plaćenih zapovedniku i drugim licima u službi broda.

(²) Sa vozarinom je izjednačena prevoznina i iznosi, koji su prema naredenjima o ograničenju odgovornosti brodovlasnika za prevozninu i vozarinu određeni popreko (§ 16). Ne smatraju se pripadnošću broda ili vozarine oštete koje se vlasniku duguju na osnovu ugovora osiguranja, ni premije, subvencije i druge državne potpore.

§ 276

Privilegija predviđena u korist lica u službi broda tereti celokupni iznos vozarina, koje se duguju za sva putovanja izvršena za vreme trajanja istog ugovora o zaposlenju.

§ 277

Privilegija za glavnica prostire se i na kamate.

§ 278

Ako se brod, na kojemu postoji privilegija, ošteti ili mu se smanji vrednost, privilegija ostaje na preostatku.

§ 279

(¹) Tražbine, koje se tiču jednog istog putovanja, privilegovane su po redu navedenom u §-u 272.

(²) Ako se tražbine, koje su navedene u svakoj od tačaka §-a 272 ne mogu u potpunosti naplatiti, naplaćuju se srazmerno svojoj visini. Kod tražbina navedenih pod br. 3 i 5, ima, u svakoj od tih kategorija, donija tražbina prvenstvo pred ranijom.

(³) Smatraju se istovremeno nastalim one tražbine, koje se tiču istog događaja.

§ 280

(¹) Privilegovane tražbine poslednjeg putovanja imaju prvenstvo pred tražbinama ranijeg putovanja.

(²) Ali tražbine proizašle iz jednog istog ugovora o službi, koji obuhvata više putovanja, dolaze sve u isti red sa tražbinama iz poslednjeg putovanja.

§ 281

(¹) Privilegija na vozarini može se ostvarivati sve dotle, dokle se ova duguje ili se iznos vozarine još nalazi kod zapovednika ili kod brodovlasnikovog agenta.

(²) To isto važi i u pogledu privilegija na pripadnostima.

§ 282

(¹) Osim na način predviđen za prestajanje obaveza uopšte, privilegije na brodu prestaju:

1) prinudnom ili dobrovoljnom prodajom broda pod uslovom:

da je obavljen upis prenosa vlasništva broda u Upisnik brodova;

da je taj upis objavljen na način propisan za objavljivanje upisa u trgovački registar mesta, gde se vodi Upisnik u kome je brod upisan, sa oznakom imena i prebivališta ili sedišta kupca;

da verovnik nije u roku od mesec dana od dana oglasa podigao prigovor kod pomorske vlasti, u čijem je Upisniku brodova brod upisan.

2) Protekom vremena prema naredenjima (§ 315).

(²) Verovnik ima prvenstvo na kupovninu dobivenoj prinudnom ili dobrovoljnom prodajom sve dotle, dokle ta kupovna nije razdeljena ili isplaćena.

§ 283

(¹) Ko ceo brod ili karat u brodu steče kupovinom ili na drugi način, osim u prinudnom ili stečajnom postupku, može se osloboditi privilegovanih tražbina, za koje on lično ne odgovara, time, da privilegovanim verovnicima, pre no što oni preuzmu izvršenje na brodu, dostavi izjavu, u kojoj su navedeni:

1) datum i osnov sticanja broda ili karata u brodu i datum upisa u Upisnik brodova;

2) ime, prezime i prebivalište onoga, od koga je stekao vlasništvo broda ili karata u brodu;

3) ime, vrsta, nosivost i tačan opis broda, kao i zavičajna luka broda;

4) ugovorena cena i eventualni tereti koje je stečnik na sebe preuzeo ili vrednost koju nudi na izmirenje privilegovanih tražbina;

5) spisak verovnika, ukoliko su mu poznati, sa naznačenjem njihovih imena i dužnih svota;

6) ponudu da će položiti sudu ugovorenu cenu ili vrednost koju on nudi, u svrhu da bude razdeljena verovnicima;

7) označenje suda nadležnog za prodaju broda ili karata u brodu na javnoj dražbi, ako se ona ima da izvrši.

(²) Ova se izjava u izvodu ima objaviti na način predviđen u prethodnom paragrafu.

§ 284.

(¹) Svaki privilegovani verovnik ili njegov jemac ima pravo, da za petnaest dana od objave oglasa traži prodaju na javnoj dražbi, ali mora izjaviti, da će ugovorenu ili ponudenu cenu poveriti bar za jednu desetinu i položiti primerenu jamčevinu, za isplatu kupovnine i za izvršenje svake druge obaveze.

(²) Predlog, kojim traži prodaju na javnoj dražbi, verovnik podnosi sudu nadležnom za tu dražbu, koji ga saopštava stečniku i posle njegovog preslu-

šavanja donosi odluku o ponudenoj jamčevini i zahtevanoj prodaji.

§ 285

(¹) Ako se u gornjem roku ne traži prodaja na dražbi ili ako je predlog odbijen, visina cene koju je ponudio stečnik konačno je utvrđena, i polaganjem te cene stečnik oslobada brod ili karate u brodu od privilegija.

(²) Ako sud dozvoli dražbu, izvršiće je shodno primenjujući propise zakona o izvršenju i obezbeđenju.

§ 286

Privilegovani verovnici vlasni su, da kod deobe kupovnine dobivene prodajom predmeta opterećenih privilegijama, prijave celu svotu svoje tražbine bez odbitka na osnovu naređenja o ograničenju odgovornosti brodo vlasnika, ali im se ne mogu dosuditi veći iznosi od onih koji im pripadaju po tim naređenjima.

§ 287

Naređenja ovoga Otseka primenjuju se i na brodove, kojima vrši plovidbu vozar, koji nije brodo vlasnik, ili uzimalac u naval, osim ako je brodo vlasnik nedopuštenim delom lišen broda ili ako privilegovani verovnik nije dobromislen.

GLAVA XI

Hipoteka na brodu

§ 288

(¹) Hipoteka na brodu ili na karatu u brodu, upisanom u Upisniku brodova, stiće se samo upisom u taj Upisnik.

(²) Hipoteke imaju prvenstvo neposredno iza privilegije iz § 272.

§ 289

Uknjižba hipoteke u Upisnik brodova vrši se samo na osnovu izrične izjave odobrenja, koju daje vlasnik broda.

§ 290

Vlasnik karata može uknjižbu hipoteke na svoj deo broda odobriti samo sa pristankom većine ostalih suvlasnika tog broda (§ 27, stav 2).

§ 291

(¹) Sa dozvolom suda određenog u § 5, stav 1, vlasnici većine karata u brodu, mogu, radi njegovog opremanja ili za potrebe plovidbe, odobriti uknjižbu hipoteke na ceo brod.

(²) Sud, po saslušanju vlasnika ostalih karata, daje dozvolu u vanparničkom postupku.

§ 292

Na hipoteku na brodu primenjuju se naređenja §§-a 274 i 278 ovoga zakona.

§ 293

(¹) Hipoteka na brodu prostire se na:

1) oštete, koje se duguju brodo vlasniku za materijalna oštećenja, koja je brod pretrpeo, a nisu još popravljena;

2) oštete, koje se duguju brodo vlasniku zbog zajedničke havarije, ukoliko se odnose na materijalna oštećenja, koja nisu još popravljena;

3) svote, koje potražuje brodo vlasnik za ukazanu pomoć ili izvršeno spasavanje na moru, kada je pomoć ukazana ili spasenje izvršeno posle uknjižbe hipoteke, a brodo vlasnik te svote nije naplatio pre no što je brod zaplenjen u izvršnom postupku.

(²) Od svota iz stava 1 tač. 3 odbija se sve ono, što pripada zapovedniku i brodskim službenicima kao nagrada za ukazivanje pomoći ili spasavanje, kao i troškovi koji su pri tom učinjeni.

(³) Hipoteka na brodu ne prostire se na vozarinu, ako nije drukčije ugovoreno.

§ 294

Osim glavnice hipoteka obuhvata i trogodišnju ugovorenu ili zakonsku kamatu kao i troškove uknjižbe hipoteke, parničnog i izvršnog postupka.

§ 295

(¹) Ako nije drukčije ugovoreno, hipoteka prostire se i na svote, koje iz osiguranja broda pripadaju brodo vlasniku.

(²) Osiguratelj oslobada se svoje obaveze, ako iznos osiguranja isplati u ugovorenom roku ili, kad nije ugovoren, u roku iz § 248 stav 1, a hipotekarni verovnik nije podigao prigovor pre no što su ti rokovi protekli.

(³) No ako je osiguratelj o hipoteci bio obavešten, ne sme platiti bez privole hipotekarnog verovnika.

§ 296

(¹) Ako hipoteka tereti više od polovine broda, koji je predmet suvlasništva, hipotekarni verovnik može tražiti prodaju i celoga broda, ali on naplaćuje svoju tražbinu iz kupovnine srazmerno karatima u brodu, na kojima ima hipoteku.

(²) O molbi i dozvoli prodaje imaju se obavestiti i ostali suvlasnici.

§ 297

Kada brod pretrpi takva oštećenja, da hipoteka ne daje dovoljno obezbeđenje za tražbinu, hipotekarni verovnik može zahtevati isplatu tražbine i pre dospelosti, ako mu dužnik umanjeno obezbeđenje ne nadopuni na drugi način.

§ 298

Hipoteka se briše po službenoj dužnosti, ako je brod iz Upisnika brodova brisan zato, što je propao, ili ako je prodan u izvršnom ili stečajnom postupku, kao i u slučaju § 300.

§ 299

(¹) Ko kupnjom ili na drugi način, osim u izvršnom ili stečajnom postupku, steče ceo brod ili karat u njemu, a nije lično obavezan za hipotekarni zajam, može u svrhu brisanja hipoteke, pre no što je hipotekarni verovnik pokrenuo sudski izvršni postupak ili za petnaest dana od kada je taj postupak pokrenuo, kod suda nadležnog po § 285, stav 2, položiti kupovninu, a gde ove nema, vrednost broda ili karata u njemu i tražiti da se iz odnosne svote, ukoliko je dovoljno, namire hipotekarni verovnici i brišu hipoteke.

(²) Sud će odrediti ročište, na koje će pozvati sve hipotekarne verovnike, da se izjasne o tom traženju i ponudi. Kad se na ročištu postigne sporazum, sud će kupovninu ili ponudenu vrednost razdeliti, shodno primenjujući propise zakona o izvršenju i obezbeđenju, i po pravnosnažnosti zaključka o raz-

deobi po službenoj dužnosti brisati hipoteke i obustaviti izvršenje, ako je već pokrenuto.

(³) Ako se na ročištu ne postigne sporazum o svoti, kojom bi se hipotekarni verovnici imali da izmire, a nije još pokrenut sudski postupak za izvršenje prodajom broda, svi ili pojedini hipotekarni verovnici će za petnaest dana tražiti kod suda, da se brod proda javnom dražbom, polažući, po traženju stečnika, jamčevinu za slučaj, da se na dražbi ne postigne cena, koja, po odbitku troškova, bar za jednu desetinu premašuje kupovninu ili ponudenu cenu broda. Ako nema sporazuma, visinu i vrstu jamčevine kao i rok u kome se ima položiti određuje sud po saslušanju obeju strana.

(⁴) Polaganje pomenute jamčevine stečnik broda može tražiti i u slučaju, kad je već poveden sudski postupak za izvršenje prodajom broda. Naredenja stava 3 o jamčevini važe i u tom slučaju.

(⁵) Ako predlog za prodaju javnom dražbom nije blagovremeno podnesen ili jamčevina nije blagovremeno i uredno položena, vredi da su hipotekarni verovnici zadovoljni sa ponudenom im kupovninom ili vrednošću kao i sa brisanjem njihovih hipoteka, i sud će postupiti po stavu 2.

(⁶) Dražba će se što pre sprovesti, shodno primenjujući propise zakona o izvršenju i obezbeđenju.

(⁷) Čim je sudski zaključak o podeli ponudene kupovnine ili vrednosti, odnosno o podeli kupovnine, koja se postigne u postupku za izvršenje ili na javnoj dražbi po stavu 3 i 6, a koja će se prema potrebi popuniti jamčevinom, pravnosnažan, sud će po službenoj dužnosti brisati hipoteke.

§ 300

Hipoteka se može steći i na brodu, koji je u gradnji, ali samo ako je upisan u Privremenom upisniku brodova u gradnji.

GLAVA XII

Upisnici brodova

§ 301

(¹) Upisnike brodova vode pomorske vlasti prema postojećim propisima.

(²) Direkcija pomorskog saobraćaja vodiće u Privremeni upisnik brodova u gradnji. U taj upisnik upisaće se brod, koji se gradi u zemlji, ako brodograditelj u slučaju kad se brod gradi po narudžbi, naručilac, u sporazumu se brodograditeljem, to zatraži. Kad je brod spušten u more i dograđen, njegov vlasnik mora ga prijaviti za upis u Upisnik brodova. Tom će se prigodom po službenoj dužnosti preneti upisi iz Privremenog upisnika brodova u gradnji u Upisnik brodova.

(³) Ustrojstvo Privremenog upisnika brodova u gradnji uredbom propisaće ministar saobraćaja u sporazumu sa ministrom pravde i ministrom trgovine i industrije, shodno propisima za vođenje Upisnika brodova.

§ 302

Kada se traži upis broda, koji još nije upisan u Upisniku brodova odnosno u Privremenom upisniku brodova u gradnji, ima se dokazati pravni osnov upisa.

§ 303

Sve ostale upise, koji su u Upisniku brodova ili u Privremenom upisniku brodova u gradnji imaju da

izvrše na osnovu ovog zakona, izuzevši upis promene zavičajne luke broda, izvršiće vlast, koja vodi pomenute upisnike, samo po pismenom nalogu sreskog suda pomenutog u § 5 stav 1.

§ 304

Kad je sud dozvolio upis, vlast koja vodi Upisnik izvršiće ga, ukoliko je to prema stanju Upisnika moguće. Ako se upis ne može izvršiti, obavestiće o tome sud, koji je upis dozvolio.

§ 305

Ako se brod, koji je već upisan u kojem upisniku brodova, ima da upiše u drugi upisnik, moraju se po službenoj dužnosti svi još postojeći upisi glede toga broda, predviđeni ovim zakonom, preneti u taj upisnik.

§ 306

(¹) Svaki upis glede stvarnih prava na brodu, vlast koja vodi upisnik ima na zahev stranke ili po službenoj dužnosti, pošto je izvršen u upisniku, bez odlaganja uneti u upisni list broda.

(²) Ako se brod ne nalazi u mestu, gde se vodi upisnik, za unošenje u upisni list zamoliće se ona pomorska vlast gdje se brod nalazi, a ako se brod nalazi u inostranstvu, zamoliće se konzularna vlast.

(³) Hipotekarni verovnik, koji je uredno zatražio unošenje upisa hipoteke u upisni list broda, ne odgovara za propust ili zadocnjenje tog unošenja ni za greške u njemu.

§ 307

(¹) Paragraf 11 poslednji stav zak. od 30 marta 1922 god. Sl. Nov. br. 251 menja se i glasi:

„Upisnici brodova, spisi i isprave na osnovu kojih je izvršen neki upis jesu javni. Svako ih može razgledati u radno vreme u prisustvu činovnika vlasti koja vodi upisnik, i iz njih uzimati prepise ili izvode, koje će davati vodilac upisnika pod svojom odgovornošću.

(²) Paragraf 12 predposlednji stav istoga zak. menja se i glasi:

„Osim toga upisivaće se u upisnike brodova sva stvarna prava na brodu i njihove izmene i prestanak”.

§ 308

(¹) Ministar pravde u sporazumu sa ministrom saobraćaja i ministrom trgovine i industrije uredbom će propisati, koji propisi zakona o zemljišnim knjigama važe i kako se primjenjuju u pogledu sticanja stvarnih prava na brodu, kao što i odstupanja, potrebna s obzirom na prirodu broda.

(²) Ova uredba moći će se menjati ali ne dirajući u već stečena prava.

GLAVA XIII

Zastarelost i gašenje prava

§ 309

(¹) Tražbine iz ugovora osiguranja zastarevaju u roku od tri godine.

(²) Ako je zahtev prijavljen osiguratelju, zastarelost je zaustavljena dokle ne stigne pismena odluka osigurateljeva.

§ 310

Tražbine iz spasavanja i ukazivanja pomoći na moru zastarevaju u roku od dve godine.

§ 311

(¹) Tražbine za štete nastale usled sudara brodova, zastarevaju za dve godine.

(²) U roku od jedne godine zastareva pravo regresa po §-u 176, stav 3.

§ 312

Sve ostale tražbine iz pravnih odnosa uređenih ovim zakonom zastarevaju u roku od godine dana.

§ 313

Zastarelost se računa:

1) za tražbine iz ugovora osiguranja, od poslednjeg dana one godine, kada je putovanje završeno; iz osiguranja na vreme, od dana kada ugovoreno vreme proteče; ako je brod nestao, od poslednjeg dana roka za koji se nestanak broda predmneva;

2) za tražbine koje proističu iz sudara brodova, od dana, kada se sudar dogodio;

3) za tražbine iz § 176, stav 3, od dana isplate;

4) za tražbine, koje proističu iz spasavanja ili ukazivanja pomoći na moru, od dana, kada je rad oko spasavanja ili pomoći završen;

5) za tražbine iz ugovora o prevozu stvari ili putnika od dana, kad je putovanje završeno; u slučajevima iz § 85, stav 1, od dana obaveštenja;

6) za sve ostale tražbine od dana, kad je tražbina dospela.

§ 314

(¹) Privilegovane tražbine na brodu i na tovaru gase se istekom roka od godine dana.

(²) Tražbine iz § 272 tač. 5 gase se istekom roka od šest meseci.

(³) Rokovi teku od dana, kad je tražbina dospela.

§ 315

Za tražbine iz paragrafa 311, 312 i 315 rok zastarelosti odnosno gašenja produžava se za ono vreme, za koje brod, kome je ukazana pomoć ili koji je spasen, ili brod, koji je odgovoran za sudar, ili brod, na kojem postoji privilegija, nije mogao biti sudski zaustavljen u teritorijalnim vodama one države, u kojoj verovnik ima svoje prebivalište ili svoje sedište. Rokovi za gašenje privilegovanih tražbina na taj način produženi ne mogu premašiti tri godine od dana, kad je tražbina dospela.

GLAVA XIV

Prelazna i završna naređenja

§ 316

(¹) Naređenja glave VI, VII, VIII, IX, X Otksek II, XI, XII, XIII i XIV shodno se primenjuju i na brodove, koji ne služe privredivanju, izuzev brodove ratne mornarice i državne brodove, koji vrše isključivo javnu službu. Ipak i za brodove ratne mornarice i za državne brodove, koji vrše isključivo javnu službu, shodno važe naređenja glave VII, VIII, XIII i XIV.

(²) Gde je u ovom zakonu pomenut upisnik brodova, podrazumeva se onaj upisnik brodova, u kojem je brod prema svojoj vrsti i kategoriji upisan, odnosno u koji se, ako još nije upisan, ima upisati.

§ 317

Stvarna, a naročito i založna prava, koja su pre stupanja na snagu ovog zakona unesena u Upisnik brodova kao zabeležbe po § 12, predposlednji stav, zakona od 30 marta 1922 godine, Sl. Nov. br. 251,

vrede i dalje kao upisana u smislu naređenja ovoga zakona, a njihov red prvenstva ravna se prema danu upisa zabeležbe u Upisnik brodova.

§ 318

Privilegije, stečene pre no što ovaj zakon dobije obaveznu snagu, važe i dalje. U pogledu njihovog međusobnog prvenstva vrede dosadašnji propisi, a u odnosu takvih privilegija prema privilegijama iz ovog zakona važe naređenja ovoga zakona.

§ 319

Ministar pravde u sporazumu sa ministrom saobraćaja i sa ministrom trgovine i industrije uredbom će propisati, koji propisi postojećih zakona o izvršenju i obezbeđenju važe i kako se imaju primenjivati u izvršenju ili obezbeđenju na brodove ma koje vrste, kao što i odstupanja potrebna s obzirom na prirodu brodova. Ova uredba na isti način moći će se i menjati, ali ne dirajući u već stečena prava.

§ 320

Ministar saobraćaja ovlašćuje se, da, u sporazumu sa ministrom pravde i ministrom trgovine i industrije, uredbom menja ustrojstvo upisnika brodova, ukoliko bi bilo potrebno, da se omogući ili olakša vršenje upisa, predviđenih ovim zakonom.

§ 321

Ukoliko ovaj zakon nema naređenja, primenjivaće se pomorsko običajno pravo; ukoliko ovoga nema, primenjivaće se trgovački zakon; ako nema propisa trgovačkih zakona, primenjivaće se trgovačko običajno pravo, a ako nema ni ovoga, primenjivaće se gradansko pravo.

§ 322

(¹) Ovaj zakon stupa u život, kada se obnaroduje u „Službenim novinama”, a obaveznu snagu dobiva po obnarodovanju.

(²) Od toga dana prestaju važiti svi propisi, koji se odnose na predmete ovoga zakona, ukoliko su ti predmeti ovim zakonom uređeni.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9026

Beograd, 26 aprila 1937 god.

Reg. oznaka: F. 24.

Predmet: Predlog zakona o Trgovinskim sporazumima sa Francuskom, potpisanim 8 decembra 1936 godine.

Priloga: 2 (dva).

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1/. čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih Namesnika od 4 januara 1937 godine, kojim smo ovlašćeni u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije da možemo podneti na rešenje Narodnom pretstavništvu predlog zakona: o Sporazumu o razmenama i plaćanjima između Jugo-

slavije i Francuske; Sporazumu između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Vlade Francuske Republike o preferencijalnom postupanju sa jugoslovenskim kukuruzom; Dopuni uz Konvenciju o trgovini i plovidbi između Jugoslavije i Francuske, potpisanim u Beogradu, 8 decembra 1936 godine.

U prilogu pod 2/ čast nam je dostaviti Vam jedan primerak Zakona o kome je reč, s molbom da isti izvolite izneti pred Narodnu skupštinu na rešenje.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar trgovine i industrije,
Vrbanić, s. r.

(Tekstovi zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima otštampani su u »Službenim novinama« za 1937 god.)

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra trgovine i industrije, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar trgovine i industrije, da mogu na osnovu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije podneti Narodnom predstavništvu na rešenje:

Predlog zakona: o Sporazumu o razmenama i plaćanjima između Jugoslavije i Francuske; Sporazumu između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Vlade Francuske Republike o preferencijalnom postupanju sa jugoslovenskim kukuruzom; Dopuni uz Konvenciju o trgovini i o plovidbi između Jugoslavije i Francuske, potpisanim u Beogradu 8 decembra 1936 godine.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar trgovine i industrije neka izvrše ovaj Ukaz.

4 januara 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar trgovine i industrije,
Vrbanić, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9025/I

Beograd, 9 juna 1937 god.

Reg. oznaka: Č. 35.

Predmet: Predlog zakona o Ugovoru sa Čehoslovačkom o socijalnom osiguranju, potpisanom u Pragu 14 decembra 1936 godine.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Pretsedniče,

U prilogu pod 1) čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih Namesnika od 6 maja 1937 godine, kojim smo ovlašćeni u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije da možemo podneti Narodnom predstavništvu na rešenje predlog zakona o Ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke o socijalnom osiguranju, potpisanom u Pragu 14 decembra 1936 godine.

U prilogu pod ./ čast nam je dostaviti Vam jedan primerak predloga Zakona o kojem je reč, sa obrazloženjem, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Zastupnik Ministra socijalne
politike i narodnog zdravlja,
Ministar fizičkog vaspitanja
naroda,

Dr. J. Rogić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja, da mogu, na osnovu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom predstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i Čehoslovačke Republike o socijalnom osiguranju, potpisanom u Pragu 14 decembra 1936 god.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9029/I

Reg. oznaka: DN. 38.

Predmet: Predlog zakona o Projektu Konvencije o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,
Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1) čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih namesnika od 6 maja 1936 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti Narodnom predstavništvu na rešenje Predlog zakona o Projektu Konvencije (br. 45) o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija, donetom na devetnaestom zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

U prilogu pod 2) čast nam je dostaviti Vam jedan primerak predloga Zakona o kome je reč, sa obrazloženjem, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Zastupnik Ministra socijalne
politike i narodnog zdravlja,
Ministar fizičkog vaspitanja
naroda,

Dr. J. Rogić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuju se Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom predstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Projektu Konvencije (Br. 45) o zaposlenju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija, donetom na devetnaestom zasedanju Opšte konferencije Medunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9032/I

Reg. oznaka: DN 10.

Predmet: Predlozi zakona o projektima Konvencija, donetim na XIX zasedanju Medunarodne organizacije rada, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,
Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1/ čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih namesnika od 6 maja 1937 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti Narodnom predstavništvu na rešenje: predlog Zakona o projektu Konvencije o ograničenju radnog vremena u rudnicima uglja; Predlog Zakona o projektu Konvencije o smanjenju radnog vremena na četrdeset ča-

sova nedeljno; Predlog Zakona o projektu Konvencije o ustanovljenju jednog režima za očuvanje prava o osiguranju za slučajeve iznemoglosti, starosti i smrti, i predlog Zakona o projektu Konvencije o skraćenju radnog vremena u fabrikama boca (šupljeg stakla). Pomenuti projekti Konvencija doneti su na devetnaestom zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

U prilogu pod 2/ čast nam je dostaviti Vam po jedan primerak predloga Zakona o kojima je reč, sa obrazloženjima, s molbom da iste izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Zastupnik Ministra socijalne
politike i narodnog zdravlja,
Ministar fizičkog vaspitanja
naroda,

Dr. J. Rogić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da mogu na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 46) o ograničenju radnog vremena u rudnicima uglja, donetom na devetnaestom zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom prestavništvu na rešenje:

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 47) o smanjivanju radnog vremena na četrdeset časova nedeljno, donetom na devetnaestom zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom prestavništvu na rešenje:

Predlog zakona o projektu Konvencije (br. 48) o ustanovljenju jednog režima za očuvanje prava u osiguranju za slučajeve iznemoglosti, starosti i smrti, donetom na devetnaestom zasjedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom prestavništvu na rešenje:

Predlog Zakona o projektu Konvencije (br. 49) o skraćenju radnog vremena u fabrikama za izradu boca (šupljeg stakla), donetom na devetnaestom zasedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada Društva Naroda, 4 juna 1935 godine, u Ženevi.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,

Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Dragiša Cvetković, s. r.

PAVLE, s. r.

R. STANKOVIĆ, s. r.

Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

PAVLE, s. r.

R. STANKOVIĆ, s. r.

Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9027/I

Reg. oznaka: Rum. 35.

Predmet: Predlog zakona o Konvenciji sa Rumunijom o mostu na Dunavu između Kladova i Turn Severina, potpisanoj 21 novembra 1936.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1/ čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih Namesnika od 6 maja 1936 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje predlog zakona o Konvenciji između Kraljevina Jugoslavije i Rumunije o vezi jugoslovenskih i rumunskih železnica mostom na Dunavu između Kladova i Turn Severina, potpisanoj u Beogradu, 21 novembra 1936 godine.

U prilogu pod 2/ čast nam je dostaviti Vam jedan primerak Predloga Zakona o kome je reč, sa obrazloženjem, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje o našem osobitom poštovanju.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,

Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar saobraćaja,

Dr. M. Spaho, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra saobraćaja i Ministra pravde, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar saobraćaja i Ministar pravde, da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Konvenciji između Kraljevina Jugoslavije i Rumunije o vezi jugoslovenskih i rumunskih železnica mostom na Dunavu između Kladova i Turn-Severina, potpisanoj u Beogradu 21 novembra 1936 godine.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Predsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar saobraćaja,
Dr. M. Spažo, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9028/I

Beograd, 7 juna 1937 god.

Reg. oznaka: Raz. 34.

Predmet: Predlog zakona o Konvenciji između Jugoslavije i Rumunije o depozitima i potraživanjima kojima upravljaju pupilarne i starateljske kase, potpisanoj u Beogradu 14 novembra 1936 godine.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,
Predsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U predlogu pod 1/. čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih Namesnika od 6 maja 1937 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti na rešenje Narodnom pretstavništvu predlog zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o depozitima i potraživanjima maloletnika i lica pod starateljstvom, lica koja su postala punoletna ili koja su oslobođena starateljstva, kojima upravljaju pupilarne i starateljske kase, potpisanoj u Beogradu 14 novembra 1936 godine.

U prilogu pod 2/. čast nam je dostaviti Vam jedan primerak predloga Zakona o kome je reč, sa obrazlo-

ženjem, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Predsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Korošec, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.

U IME
NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJA JUGOSLAVIJE
KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra unutrašnjih poslova i Ministra pravde, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar unutrašnjih poslova i Ministar pravde da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o depozitima i potraživanjima maloletnika i lica pod starateljstvom, lica koja su postala punoletna ili koja su oslobođena starateljstva, kojima upravljaju pupilarne i starateljske kase, potpisanoj u Beogradu 14 novembra 1936 godine.

Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar unutrašnjih poslova i Ministar pravde neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Predsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Korošec, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9091/I

Beograd, 7 juna 1937 god.

Reg. oznaka: Raz. 15.

Predmet: Predlog zakona o Konvenciji o uredenju i o razvijanju vazdušne plovidbe između zemalja Balkanskog sporazuma.

Priloga: 2 (dva).

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1/. čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih Namesnika od 6 maja 1937 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje predlog zakona o Konvenciji o uredenju i o razvijanju vazdušne plovidbe između zemalja Balkanskog sporazuma, sa Protokolom potpisivanja, zaključenoj i potpisanoj u Bukureštu 24 januara 1936 godine.

U prilogu pod 2) čast nam je dostaviti Vam jedan primerak predloga Zakona o kome je reč, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar vojske i mornarice,
armiski đeneral,

Ljubomir Marić, s. r.

U IME

NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJA JUGOSLAVIJE

KRALJEVSKI NAMEŠNICI

Na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra pravde i Ministra vojske i mornarice, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar vojske i mornarice, da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Konvenciji o uredenju i o razvijanju vazdušne plovidbe između zemalja Balkanskog

sporazuma, sa Protokolom potpisivanja, zaključenoj i potpisanoj u Bukureštu 24 januara 1936 godine.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar pravde i Ministar vojske i mornarice neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.

R. STANKOVIĆ, s. r.

Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,

Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar vojske i mornarice,
armiski đeneral,

Ljubomir Marić, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Pov. br. 9024/I

Reg. oznaka: T. 19.

Predmet: Predlog zakona o Konvenciji o nastanjivanju sa Turskom, od 28 oktobra 1936 god.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU,

Pretsedniku Narodne skupštine

Beograd

Gospodine Predsedniče,

U prilogu pod 1) čast nam je dostaviti Vam overen prepis Ukaza Kraljevskih namesnika od 6 maja 1936 godine, kojim smo ovlašćeni, u smislu čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, da možemo podneti Narodnom pretstavništvu na rešenje predlog zakona o Konvenciji o nastanjivanju između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske, potpisanom u Ankari 28 oktobra 1936 godine.

U prilogu pod 2) čast nam je dostaviti Vam jedan primerak Predloga zakona o pomenutoj Konvenciji, sa obrazloženjem, s molbom da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje našeg osobitog poštovanja.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar unutrašnjih poslova,

Dr. Korošec, s. r.

Ministar pravde,

Dr. N. Subotić, s. r.

Ministar finansija,

Letica, s. r.

U IME
NJEGOVOG VELIČANSTVA

PETRA II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJA JUGOSLAVIJE
KRALJEVSKI NAMESNICI

Na predlog Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministra unutrašnjih poslova, Ministra pravde, Ministra trgovine i industrije i Ministra finansija, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar unutrašnjih poslova, Ministar pravde, Ministar trgovine i industrije i Ministar finansija, da mogu, na osnovi čl. 65 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom predstavništvu na rešenje:

Predlog zakona o Konvenciji o nastanjivanju između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske, potpisanoj u Ankari 28 oktobra 1936 godine.

Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova, Ministar unutrašnjih poslova, Ministar pravde, Ministar trgovine i industrije i Ministar finansija neka izvrše ovaj Ukaz.

6 maja 1937 godine
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. I. PEROVIĆ, s. r.

Pretsednik Ministarskog saveta
i Ministar inostranih poslova,
Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Korošec, s. r.

Ministar pravde,
Dr. N. Subotić, s. r.
Ministar trgovine i industrije,

Vrbanić, s. r.

Ministar finansija,

Letica, s. r.

INTERPELACIJA

Dorda Jevtića, narodnog poslanika, na Ministra trgovine i industrije o ugovoru između Vlade Kraljevine Jugoslavije i Prvog jugoslovenskog društva za hemisku industriju „Zorke” sklopljenog 5 aprila 1930 god. i o eksploataisanju naših vinogradara neodržavanjem ovog ugovora od strane „Zorke”.

GOSPODINE MINISTRE,

Sznao sam da je godine 1930 između Vlade Kraljevine Jugoslavije i „Zorke”, Prvog jugoslovenskog društva za hemisku industriju u Subotici, sklopljen ugovor čiji član 3 glasi:

„Carinska stopa navedena u čl. 1 neće se smanjiti uz obavezu „Zorke” da za vreme trajanja ovog ugovora, počevši od 1 jula 1930 godine, dakle od dana kada stupa na snagu carinska stopa od (12) dvanaest dinara (čl. 7 ovoga ugovora), pa sve dok ova stopa bude na snazi, neće za svoju bakarnu galicu (plavi kamen) naplaćivati više cene no što su cene engleske galice za tamošnju potrošnju, dodavši joj ceni podvoz do mesta potrošnje. Ovoj se ceni ne sme dodati iznos carinske stope. Od ovako ustanovljene cene davaće „Zorka” za sve vreme trajanja ovog ugovora, počevši od 30 jula 1930 godine, pa sve dok carinska stopa od (12) dvanaest dinara bude na snazi, poljoprivrednim organizacijama naročiti popust od (100) sto dinara u zlatu na (10) deset tona bakarne galice. Koje se ustanove imaju smatrati poljoprivrednim organizacijama odrediće Ministarstvo poljoprivrede.”

Plavi kamen notirao je u Londonu:

u januaru 1937 god. f. st. 17 po toni a 238 din.,
4,05 po 1 kgr.;

u februaru 1937 god. f. st. 19 po toni a 238 din.,
4,52 po 1 kgr.

Pošto se kupovina sirovina (bakra) za plavi kamen svakako završava do kraja februara, fabrika „Zorka” trebala je da odredi cenu za plavi kamen za ovogodišnju sezonu, u najpovoljnijem slučaju za sebe tako da uzme prosečnu cenu koja je bila u Londonu u januaru (4,05 po kgr.), u februaru (4,52 po

kgr.) pa da odredi prosečnu cenu od po 4,28 po 1 kilogramu.

Međutim „Zorka” je dala cene istom 1 aprila o. g. i te cene kretale su se između 5,53 i 5,68 po 1 kgr. franko njena fabrika. Dakle, dala je za 1,33 din. po kgr. skuplju cenu od prosečne cene za januar i februar i ako su sirovine jevtinije.

Ovim svojim postupkom fabrika „Zorka” prekršila je gore citirani ugovor. Ako bi pri tom ostalo, ona bi time sa ogromnom sumom oštetila naše siromašne vinogradare, koje je najviše pogodila privredna kriza i poremećeni odnosi u međunarodnoj razmeni dobara, a kako je potrošnja plavog kamena u našoj zemlji oko 900 vagona, oštećeni bi bili jugoslovenski vinogradari po 13.000 dinara po vagonu, što iznosi na svih 900 vagona dinara 12,070.000.

Fabrici „Zorki” čak ni to nije bilo dovoljno. Ona svojim pismom od 10 aprila o. g., ostaje kod svoje ponude, koju je dala 1 aprila i na osnovu koje sam učinio prednja izlaganja, samo za 20 vagona, a za dalje količine poskupljuje cenu za 20 para po kgr., što iznosi još po 2.000 dinara po vagonu. Ovo novo poskupljavanje ona vrši nasuprot činjenici da je glavna sirovina (bakar) u poslednje vreme pala skoro za 20% t. j. od 78 na 63 funti sterlinga.

Pored svega napred izloženog fabrika „Zorka” ne samo da ne ispunjuje ugovorom primljene obaveze u pogledu cena, nego to čini i u pogledu zadružnog popusta. Prema citiranom članu ugovora ona treba da dade zadružni popust od 10 zlatnih dinara po toni. Zlatan dinar iz vremena ugovora ravan je zlatnom franku (napoleondoru). Napoleondor staje danas 310, prema čemu 10 zlatnih dinara odgovara današnjih 155 papirnih dinara ili 15,5 para po kgr. Fabrika „Zorka” proizvoljno i bez stvarnoga osnova odobra-

va zlatni dinar prema carinskoj ažiji t. j. 1 : 12 te i na tome hoće da zakine zadružne ustanove po 3,5 para po kgr. plavoga kamena ili po vagonu 350 din.

U svrhu veće dokumentacije ovoga izlaganja u pogledu visine cene saznao sam da Glavna zemljoradnička nabavljačka zadruga ima ponudu jedne prvoklasne strane firme za plavi kamen kvaliteta „Zorka“ po lira 200 za 100 kgr., što po kursu od din. 2,25 za jednu italijansku liru iznosi 4,50 po kgr. Mimo to saznao sam da bugarski vinogradari, dakle vinogradari zemlje koja nema fabrika plavog kamena, odnosno zemlje koja uvozi plavi kamen, čak i od naše fabrike „Zorka“, dobijaju plavi kamen po 11,50 leva, što po kursu od 43 dinara za 100 leva iznosi okruglo dinara 4,95, pa prema tome vinogradari ove susedne zemlje dobijaju preko 1 dinar jeftinije plavi kamen, nego što ga imaju naši vinogradari.

Iznoseći Vam prednje, čast mi je uputiti Vam, Gospodine Ministre, sledeća pitanja:

1) Da li znate da je fabrika „Zorka“ samovoljno prekršila ugovor sklopljen između nje i naše države

5 aprila 1935 godine i na taj način na našim vinogradarima hoće da zaradi teške milione?

2) Zna li se da je to strani kapital koji tako bezobzirno eksploatiše našu zemlju?

3) Da li ste i šta ste voljni preduzeti da se ova bezdušna eksploatacija naših vinogradara osujeti i da se fabrika „Zorka“ prisili na poštovnje ugovora?

4) Da li ste voljni, Gospodine Ministre, što hitnije ukinuti carinu na plavi kamen i na taj način osujetiti eksploataciju naših vinogradara od fabrika u našoj zemlji, kojima raspolaže strani kapital?

Za ovu interpelaciju tražim prvenstvo.

Molim Vas da izvolite primiti uverenje o momie poštovanju.

16 aprila 1937 god.

Beograd.

Dorde Jevtić, s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Vojislava Lazića, narodnog poslanika, na Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, o pogibiji radnika na gradnji zgrade Poštanske štedionice.

GOSPODINE MINISTRE,

Na dan 15 maja tekuće godine sa građevine nove Poštanske štedionice, sa devetoga sprata, pao je na zemlju radnik Milovan Nikin, rodom iz Srpskog Aradca i na mestu ostao mrtav.

Njegov pad je prouzrokovan zbog nesigurnosti skela koje su tako mizerno i nesigurno nameštene da ne predstavljaju nikakvo osiguranje za radnike, koji po njima moraju ići. Ovaj čovek je poginuo ne svojom krivicom, već krivicom onog državnog organa ili preduzimača, koji su bili dužni da podignu sigurne skele, da radnici budu zaista potpuno osigurani. Nije ovo prvi i jedini slučaj da radnik padne i pogine zbog rdavih skela i zbog toga što gospodari treba da zarade i onde, gde je u pitanju i sam život radnika.

Lično sam video da su skele sa kojih je ovaj radnik pao i poginuo tako nesolidne i nesigurne, da se ovakav slučaj morao dogoditi.

Ovaj slučaj ne sme ostati nekažnjen. Ne sme se ugašeni život ovoga radnika baciti u zaborav tako olako, a da se prouzrokovali njegove smrti ne pozovu na odgovornost.

Stoga, u interesu pravde i budućeg osiguranja radnika pri radu na građevinama, interpelišem Gospodina Ministra i tražim da mi u Narodnoj skupštini odgovori na ova pitanja:

1) Da li mu je ovaj slučaj poznat?

2) Šta će preduzeti da vinovnici za smrt radnika Milovana Nikinog iskuse zakonsku kaznu i budu osuđeni da obezbede život porodice poginulog radnika.

Tražim prvenstvo ove interpelacije kao vrlo hitno.

Vojislav Lazić, s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

Vojislava Lazića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o smenjivanju opštinske uprave u Novaku, Srez posavski.

GOSPODINE MINISTRE,

Kao i u svima seoskim opštinama Drinske banovine, tako i u Opštini novačkoj, Sreza tamnavskog, izvršen je redovan izbor opštinskih predsednika i odbornika na dan 8 novembra prošle godine. Na ovim izborima dobila je apsolutnu većinu lista Nikole Ćirilovića, zemljoradnika iz Novaka.

Izabrana opštinska uprava i opštinski odbor na čelu sa Nikolom Ćirilovićem, predsednikom opštine, primila je dužnost u zakonom propisanom roku.

Ovaj izbor poništio je Upravni sud u Sarajevu, navodeći neke formalne razloge koji stvarno nisu postojali, ali su kao falsifikat potureni.

Po zakonu o opštinama ova uprava i ovaj odbor opštinski ostaju na svojoj dužnosti sve do ponovnog izbora.

Na dan 17 januara t. g. izvršen je ponovni izbor i na tome ponovnom izboru dobila je apsolutnu većinu opet lista Nikole Ćirilovića i izabrana ista opštinska uprava i isti opštinski odbor.

I ovaj izbor poništio je Upravni sud u Sarajevu i opet sa nekih formalnih razloga.

Sada pak treba da se izvrši i treći izbor. Izabrani predsjednik i odbornici na prošlom izboru treba da ostanu na dužnosti do sledećeg ponovnog izbora. Tako i Zakon propisuje. Ali načelnik Sreza tamnavskog na Ubu, rešenjem svojim Pov. br. 525 od 27 aprila t. g., razrešio je od dužnosti predsjednika opštine Ćirilovića Nikolu i sve odbornike sa njegove liste koji su izabrani na redovnom izboru 8 novembra prošle godine i na ponovnom izboru od 17 januara tek. godine, a na njihova mesta postavio ona lica koja su bila na istom položaju do 8 novembra prošle godine. Dakle u upravu doveo i one odbornike kojima je trogodišnji rok još prošle godine istekao i koji su novim izborima sa tih položaja uklonjeni.

Ovaj rad načelnika Sreza tamnavskog nezakonit je i očigledno nasilan. Ni po jednoj zakonskoj osnovi on nije mogao smeniti izabranog predsjednika Nikolu Ćirilovića i ostale odbornike izabrane na njegovoj listi sve do novog izbora, a još je manje mogao vratiti na dužnost bivšeg predsjednika opštine Radomira Lj. Nikolića i bivše odbornike, kojima je rok od tri godine još prošle godine istekao i na čija su mesta redovno po Zakonu izabrani Nikola Ćirilović kao predsjednik i odbornici sa njegove liste.

Ovako očigledno gaženje Zakona ne sme se dozvoliti ni iz kojih razloga, pa ni iz razloga političko-partiskih, potrebnih za Jugoslovensku radikalnu zajednicu. Jer ako se ovo dozvoli onda je jasno da se

stvvara nered odozgo od strane državne uprave za račun vladajuće partije, što će izazvati narod na opravdani otpor.

Smatram da svako u ovoj zemlji treba da poštuje Zakon, da državni činovnici sviju resora, pa i Vašeg resora, Gospodine Ministre, treba da služe Zakonu, a ne partiji i partijskoj oligarhiji, pa Vam s toga upućujem ovu interpelaciju i tražim da mi u Narodnoj skupštini izvolite odgovoriti na ova pitanja:

1) Da li Vam je poznat ovaj nezakoniti rad načelnika Sreza tamnavskog na Ubu g. M. Stojanovića o nasilnoj i protivzakonitoj smeni predsjednika Opštine novačke Nikole Ćirilovića i opštinskih odbornika izabranih na njegovoj listi?

2) Ako Vam je poznat da li se Vi kao Ministar i vrhovna upravna vlast slažete sa ovakvim nezakonitim i nasilnim radom vaših podčinjenih organa?

3) Ako se ne slažete, hoćete li ovog načelnika sreskog za ovu nezakonitu radnju najstrožije po zakonu kazniti i narediti da se nezakonito smenjeni opštinski odbor na čelu sa Nikolom Ćirilovićem vrati na svoju dužnost?

Molim za hitnost ove interpelacije ispred sviju drugih, jer je zaista hitna i rešenje ovoga pitanja ne trpi odlaganje.

Vojislav Lazić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Vojislava Lazića, narodnog poslanika, na Ministra prosvete o potčinjavanju učiteljskih udruženja političkim partijama.

GOSPODINE MINISTRE,

Dnevni listovi su objavili da se je Centralni učiteljski klub Jugoslovenske radikalne zajednice sastao u Dečanskoj ulici u Beogradu i da su na ovom sastanku govorili Đura Janković, Ministar šuma i rudnika i senator g. Smodej.

Po mestu gde je ovaj učiteljski sastanak održan, po ljudima koji su na tome sastanku govorili, po sadržini govora na tome sastanku izrečenih i po imenu kluba ovo je jedna politička organizacija sa zloupotrebom učiteljskog zvanja.

Po Zakonu o narodnim školama i po Zakonu o činovnicima, učitelji, kao prosvetni radnici, ili kao činovnici, mogu se organizovati u klubove sa ciljem za usavršavanjem svoje struke u naučnom pogledu, ili za odbranu svojih staleških interesa, a ne kao učiteljska politička grupa izvesne političke stranke.

Dosad ovakve organizacije u našoj zemlji nisu postojale. Učitelji su se organizovali u svoje učiteljske klubove ili udruženja, po srezovima, okruzima, varošima ili banovinama sa čisto prosvetnog i staleškog gledišta, a ne kao organi pojedinih partija. Učitelji su u političkom opredeljivanju bili uvek slobodni da pripadaju političkoj stranci svaki za sebe kako oni za potrebno nalaze, uzimali su vrlo aktivnog učešća u političkom životu naše zemlje, ali njihova staleška ili stručna učiteljska organizacija nije bila pripadnik nijedne političke partije, već samo je pripadala njima učiteljima i njihovom prosvetnom, kulturnom i privrednom napredku.

Organizovati učitelje kao prosvetne radnike u jednu njihovu strukovnu organizaciju, pa tu organizaciju potčiniti jednoj političkoj stranci tako, da ona služi za stranačke svrhe, i da nosi naziv partiskog imena i da se njeni sastanci drže u prostorijama jedne političke stranke, jeste zloupotreba učiteljskog i činovničkog položaja izvršena od strane Vrhovne državne upravne vlasti.

Želeći da učiteljske organizacije služe samo za dobro učiteljstva, prosvete, a nikako pojedinoj partiji, pa ni vladajućoj, i želeći da se odklone u budućnosti ovakve zloupotrebe, interpelišem Gospodina Ministra i tražim da mi u Narodnoj skupštini odgovori:

1) Da li mu je poznato da postoji ovakva napred označena učiteljska organizacija?

2) Da li mu je poznato da su g. Đura Janković, Ministar šuma i rudnika i senator g. Smodej zloupotrebili ovu učiteljsku organizaciju u svoje čisto partiske svrhe?

3) Ako mu je ovo poznato, zašto je ovu zloupotrebu dozvolio?

4) Šta misli preduzeti da se u budućne ne vrši zloupotreba učitelja i učiteljskog položaja u partiske svrhe od strane državne centralne vlasti?

Tražim hitnost ove interpelacije ispred sviju.

2 jula 1937 godine
Beograd

Vojislav Lazić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Mite Dimitrijevića, narodnog poslanika, na Ministra pravde o donošenju rešenja o autentičnom tumačenju čl. 1 i 3 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova tako, da se advokatski troškovi i potraživanja za parnice nastale pre 20 aprila 1932 godine smanje sa 50%

Uredbom o likvidaciji zemljoradničkih dugova od 25 septembra 1936 godine nadali su se zemljoradnici — dužnici da će naći zaštitu za sva svoja dugovanja među kojima jedan veliki i teški deo dugovanja obuhvataju advokatski troškovi tražbine za razne parnice i pravne poslove koji su nastali pre 20 aprila 1932 godine.

Prema ovoj Uredbi o likvidaciji zemljoradničkih dugova izgleda logično da Uredba treba da obuhvati pored drugih dugovanja tako isto i advokatske tražbine i da za njih, kao i za sve ostale dugove, važi sniženje za polovinu t.j. za 50%, a plativo po otplatnom planu u dvanaesto-godišnjim obrocima sa dinara 9.80 od svakih 100 dinara smanjenog duga.

Ovo je za sve zemljoradnike — dužnike — koji su pozdravili Uredbu izgledalo sasvim logično, jer nisu mogli ni za trenutak da posumnjaju da bi Uredbodavac mogao pasti na pomisao, izuzeti ispod zaštite jedino advokatska potraživanja.

Za ovako pravilno i logično tumačenje Uredbe, kako je ona bila svaćena od svih zemljoradničkih seljačkih masa, čast mi je dati i sledeće

OBRAZLOŽENJE:

Kraljevska vlada donoseći konačno jednu Uredbu sa zakonskom snagom o likvidaciji zemljoradničkih dugova, što joj se mora zabeležiti u njenu pozitivnu aktivu, i našto je radni seljački narod tako dugo čekao, imala je svakako u vidu dugovno rastećenje zemljoradnika u celosti sa 50% sniženja u svemu, ne izuzimajući od toga ni advokatske troškove, niti potraživanja po svima parnicama nastalim pre 20 aprila 1932 godine. Uostalom to jasno potvrđuje i sam čl. 1 Uredbe koji glasi: „Ova Uredba odnosi se na sve dugove koji su nastali pre 20 aprila 1932 godine”, a u čl. 3 Uredbe dalje se kaže: „Kao dugovi zemljoradnika smatraju se sve obaveze u novcu privatnog i pravnog karaktera, bez obzira iz kog osnova potiču i da li zemljoradnik duguje kao glavni dužnik ili kao jemac.

Prema čl. 1 Uredbe glavni uslov je da je dug nastao pre 20 aprila 1932 godine, a drugi je uslov po čl. 3 da se sve obaveze u novcu — bez obzira iz kog osnova potiču — smatraju zemljoradničkim dugom.

Tim odredbama čl. 1 i čl. 3 obuhvaćeni su i advokatski troškovi i tražbine u parnicama i sličnim pravnim poslovima zametnutim pre 20 aprila 1932 godine.

Dakle, izvan svake je sumnje da je postanak advokatskih troškova i potraživanja nastao onim danom kada je stranka poverilačka pokrenula parnicu ili druge pravne postupke, pa prema navedenim jasnim propisima Uredbe, logično sledi, da svi ti dugovi advokatima spadaju pod Uredbu (čl. 1 i čl. 3), pa prema tome treba ili, kao i ostale zemljoradničke dugove sniziti sa 50%.

Medutim u praksi, sasvim protivno Uredbi, na štetu zemljoradnika dužnika, vrši se u korist advokata naplata celokupnih njihovih potraživanja i troškova za parnice nastale i vođene pre 20 aprila 1932 godine.

Na konkretnim slučajevima u pitanju naplate advokatskih tražbina stali su neki Sreski sudovi, a i Okružni sudovi kao prizivni i konačni, na gledište da u stvari advokatskih troškova i tražbina nije odlučujuće kad je dug advokatskih troškova nastao, nego kad je po sudu određen i time njegova visina određena. U velikoj većini slučajeva visina utvrđena posle 20 aprila 1932 godine ne smatra se prema pomenutom stanovištu da je dug nastao pre 20 aprila 1932 g. pa prema tome ne uživa zaštite, te se na suprot blagotvorne težnje Uredbe i njenog smisla može svima srestvima naplaćivati od zemljoradnika-dužnika.

Kako su prema čl. 54 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova rešenja Okružnog suda konačna i nema daljeg prava žalbe, znači da su seljaci zemljoradnici dužnici u pogledu advokatskih troškova i tražbina uopšte nezaštićeni sve dotle dok sam g. ministar pravde prema datom mu ovlašćenju po čl. 56 Uredbe ne donese po ovom pitanju ispravno tumačenje čl. 1 i 3 Uredbe u pogledu advokatskih potraživanja, ako što je to ispravno doneo u pogledu autentičnog tumačenja čl. 4 st. II Uredbe svojim rešenjem od 5 januara 1937 godine br. 1140.

Ostane li Ministarstvo pravde kod stanovišta gore naznačenog, a protivno duhu Uredbe, seljaci-zemljoradnici-dužnici u velikom broju postradaće, jer će biti lišeni u tom pogledu svake zaštite.

Veliki broj seljaka iz svih krajeva naše države nemaju drugi način nego da za slučajeve ovakvih potraživanja advokatskih troškova obraćaju se direktno molbama g. Ministru radi donošenja autentičnog tumačenja čl. 1 i 3 u pitanju njihovih dugovanja advokatskih troškova i tražbina, ako su nastali pre 20 aprila 1932 godine, a bez obzira na vreme njihovog sudbenog određivanja.

Stojeći na gledištu potrebe rasterećenja zemljoradnika dužnika svakako namera Kraljevske vlade pri donošenju Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova nije bila davati privilegije advokatima na štetu seljaka.

Izloživši sve gore, čast mi je uputiti ovu interpelaciju na g. Ministra pravde sa pitanjem: Misli li i kad doneti merodavno rešenje o autentičnom tumačenju čl. 1 i 3 Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova u pogledu potrebnog sniženja sa 50% advokatskih troškova i tražbina za parnice pre 20 aprila 1932 godine?

Za ovu interpelaciju tražim prvenstvo.

Mita Dimitrijević, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Nikole Preke, narodnog poslanika na Pretsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova i Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9 maja ove godine.

Dneva 8 svibnja t. g. priredilo je Hrvatsko pjevačko društvo »Trebević« iz Sarajeva koncert u gradu Senju. Sutradan obdržavala se je na gradskom trgu skupština u proslavu dana braće Radića i Matije Gubca. Na ovu skupštinu došla je sva sila svijeta iz Podgorja i sa otoka parobrodima, a iz Like u četiri autobusa. U posebnom teretnom automobilu došlo je na proslavu iz Gospića oko 30 mladića pod velikom hrvatskom zastavom na kojoj je bilo napisano »Hrvatska nacionalna omladina u Gospiću«; većina njih bili su križari, a ostali Radićevci i Starčevići.

Cijela proslava i skupština prošla je bez i najmanjeg incidenta; nitko ničim nije dao povoda državnoj vlasti da uređuje. Poslije dovršene skupštine počeo se svijet razilaziti, a Ličani su krenuli autobusima iz Senja između 4 i 5 sati.

Prema iskazima vjerodostojnih svjedoka opazilo se je kroz dan neko sumnjivo dogovaranje između sreskog načelnika Antona Stalia, žandarmerijskog kapetana Koprivice, sreskog pristava Radovanovića i žandarmerijskog podnarednika Besedića. Naročito su na oku držali hrvatske omladince iz Gospića, od kojih je jedan dio igrao nogometnu utakmicu. Utakmica je bila prekinuta punih dvadeset minuta prije vremena, jer su igrači bili upozoreni sa strane nekih Senjana, da bi se radi sumnjivog dogovaranja između organa vlasti moglo dogoditi da budu napadnuti sa strane žandarma.

Lički teretni automobil bio je parkiran uz ostale na Senjskoj obali. Općinstvo je napravilo špalir kad su se lički autobusi upućivali kući. Zadnji su krenuli omladinci u teretnjaku pjevajući hrvatske pjesme i kličući uskočkom Senju i Hrvatskoj. Čim je ovaj automobil krenuo, žandarmerijski kapetan Koprivica dao je rukom znak, našto je podnarednik Besedić poletio za automobilom vičući: »Stojte, majku Vam Vašu . . .« Prihvatio se za auto i počeo u njega pucati, a kad je auto zakrenuo u ulicu, iskočilo je iz pokrajne ulice oko 20 žandara, a među njima se našao i kapetan Koprivica, koji je prijekim putem do njih došao. Jedan žandarm sa nataknutim bodom stao je pred auto i zaustavio ga, a na zapovjed kapetana Koprivice opaljena su na ljude u automobilu tri plotuna. Žandarmi su se postrojili u dva reda tako da je prvi red klečao a drugi stajao; neki su žandarmi i pojedinačno pucali, a bila je upotrebljena i jedna brzometna strojna puška. Petorica omladinaca na mjestu su ubijena kao i djevojka Katica Tonković. Nekoji su ranjeni poskakali na drugu stranu auta i bježali, dok su dvojica žandarma okrenuli kundake u vis i pucali u one mrtve i ranjene, koji su u automobilu ležali. Mrtvi i ranjeni preneseni su u bolnicu, žandarmi i ostali organi vlasti povukoše se kao da se nije ništa dogodilo, a kapetan Koprivica kliče: »Sad mi je srce na mjestu, — pa makar na vješala«. Ubijeni su Marko Smolčić, Franjo Jelača, Nikola Bevandić, Pečo Frković, Tome Nikšić ml. i Katica Tonković, a dva dana kasnije umro je od zadobivenih rana Jakov Milković, dočim se još šestorica teško ranjenih nalaze u bano-vinskoj bolnici u Senju.

Omladinci ničim nisu dali povoda organima državnih vlasti da ovako razbojnički nastupaju. Nikakov niti uvrjedljiv niti izazovan a najmanje antidržavan poklik nije pao. Izaslanik Banske uprave dr. Tućan nije mogao ustanoviti da bi netko sa strane omladinaca u žandarme pucao a pretragom mrtvih, ranjenih i ostalih omladinaca, nije ni kod jednoga nađeno bilo kakovo vatreno oružje. Da se je čin doista ovako dogodio, naročito da omladinci nisu nikakova povoda dali, potvrđuju svjedoci: Mile Biljan, Ante Došen, Zlatko Vlahinić, kanonik dr. Ivan Blažević, Dominik Milinković, Ivan Jagatić, Luka Tićak, Josip Sajdl, Juraj Frković, Rafael Glavičić, Ante Čop, Vilma Martulaš, Katica Mihaljević i Dorko Trošen.

Kruna svemu je službeni izveštaj predsjednika Gradske općine u Senju g. Vladislava Krajača, koji kaže: ako se hoće govoriti o izazovu, onda su omladinci mogli izazvati organe vlasti samo poklicima »Živili Senjani« i pjesmom »Oj« ti vilo, vilo Velebita«, jer niko nije a najmanje omladinci klicao protiv državi, niti je ko čuo ni vidio, da su omladinci pucali. Sudbenom liječničkom obdukcijom lješeva ubijenih ustanovljeno je, da su sve ozlijede zadane većinom otraga tako da su hitci prouzročili upravo užasne rane, u čemu se nalazi dokaz da su bili upotrebljeni tako zvani dum-dum naboji.

Prema svemu izloženome jasno proizlazi, da je ovaj napad i ovo svirepo brutalno umorstvo bilo unapred spremljeno. A za to ima i dokaza. Kad su iz Starigrada Podgorskoga krenuli izletnici parobrodom za Senj, tražio je žandarm Banjeglav da izletnici saviju i sklone hrvatske zastave, a kad ovi to nisu htjeli i kad je parobrod krenuo, čuli su izletnici povik žandarma Banjeglava: »Što nije gotovo ovdje, bit će u Senju«. Ima još desetak svjedoka, koji su čuli slične izjave sa strane organa vlasti. Tako je na pr. sreski načelnik Stalio kazao narodnom zastupniku Anti Pavloviću: „Danas će biti krvi“. Žandarmerijski kapetan Koprivica izjavio je: „Danas ću im . . . . majku“. Žandarmerijski podnarednik Besedić rekao je: „Majku im njihovu, ja ću njima sad stati na kraj“. Kad su nekoji omladinci igrali kolo na obali, sreski načelnik Stalio tražio je od kapetana neka mu dade žandarme da ovu stoku istjera iz grada.

Ima svjedoka, koji pod prisegom potvrđuju, da su se čitav dan pretstavnici vlasti sumnjivo dogovarali, šaputali, davali očima znakove itd., a najkarakterističnije je, da je žandarmerijski kapetan doveo i postavio u pokrajnu ulicu cijeli vod žandarma i da je sam, čim je podnarednik Besedić počeo pucati, došao prijekim putem baš onamo, gdje su žandarmi stajali i sam sa revolverom u ruci, preuzevši komandu, zapovjedao paljbu. Ovde se mora sa teškim osjećajem konstatovati, da je državna vlast odmah nakon čina izdala dva službena saopćenja, koja su u cijelosti i pojedinačno neistinita i tendenciozna, a za pokojnike imaju karakter infamne klevete. Nenavodajući nijednog dokaza prosto se veli za Bevandića, da je bio komunista i ako taj isti Bevandić umire sa riječima: „Umirem za sveti krst i slobodnu Hrvatsku“, dok je kod njega pronađen oko vrata krst na

lančiću, a u džepu molitvenik. Za dvojicu-trojicu drugih veli se, da su bili upleteni u tobožnju ličku ustašku aferu i da su bili kažnjavani. Ovde se mora istaknuti, da, sve kad bi te neosnovane i tendenciozne insinuacije imale kakovu podlogu, ni jedna ni druga okolnost ne ovlašćuje oružane državne organe, da bez izričite sudske presude po svojoj slobodnoj ocjeni vrše justifikaciju. Zla i smrtnogrešna navika da državna vlast u svakoj prilici i kod svake hrvatske manifestacije imputira učesnicima komunističke pobude, proglašuje ih poznatim komunistima, da ih tako može staviti izvan zakona i bez presude justifikirati, pretstavlja bespravljje i bezakonje nepoznato u iole civilizovanoj sredini.

Može izgledati čudno, ali ne može ostati nezapaženo, da se ovi nemili događaji odigravaju u vremenu kad se najviše govori o sporazumu, kao da se nekome hoće, da se teške prilike još više zaoštire i onemoguću sporazum. Organi javne sigurnosti umjesto da budu čuvari mira, reda, sigurnosti imovine i života građana, poput drumskih razbojnika usred bijela dana u gradskim ulicama ubijaju ljude, a da se ne zna zašto, ako ne zato, što slobodno manifestiraju da su Hrvati. Pri tome se zapaža jedna simptomatična okolnost, da su prva tri autobusa mirno propuštena, a otvorena paljba na četvrti, u kojemu su se vozili omladinci iz Gospića, kao da su baš ti omladinci nekome bili trn u oku. Ovi omladinci isticali su se kao gorljivi Hrvati i odlični katolici, a da ironija bude još teža i krvavija, nekoji od ovih mladića, koje zvanični komunike prikazuje komunistima, svim su marom i žarom nastojali da među svojim drugovima pobijaju načela, koja nisu u skladu sa njihovim vjerskim i nacionalnim osjećajem.

Čitav hrvatski narod duboko je u svojoj duši potresen ovim užasnim događajem, dosada nažalost ni prvim ni zadnjim. Ovakovi događaji nose u sebi razloge, da se Hrvati u ovoj državi ne osjećaju kao u svojoj kući. Osjećaju da su javnom praksom stavljeni izvan zakona, a to uvjerenje u njima konstantno podržavaju postupci organa javne vlasti. Pokop nevinih žrtava u Gospiću i Senju, zadušnice 24 maja služene u svim katoličkim crkvama, gdje žive Hrvati, dokazuju kakovim osjećajem čitava hrvatska javnost prati ovako nemile pojave, koje svakoga Hrvata vrijeđaju do dna duše i izazivlju na ono, što u nikojem slučaju ovoj državi ne može konvenirati.

Prateći ove nemile događaje i razmišljajući o teškim posljedicama, koje ovakovi događaji obično izazivaju, odlučio sam, da uputim ovu interpelaciju na Gospodina Predsednika Vlade i Gospodina Ministra unutrašnjih poslova:

1) Je li Gospodinu Ministru unutrašnjih poslova poznat krvavi događaj od 9 maja o. g. što su ga u gradu Senju izveli organi Ministarstva unutrašnjih poslova?

2) Je li Gospodinu Ministru poznato, da su žandarmi pod komandom kapetana Koprivice tom zгодom usmrtili sedam osoba a šest teško ranili?

3) Je li Gospodinu Ministru poznato, da su žandarmi bez ikakova opravdanog razloga a najmanje tvorno napadnuti ili vatrenim oružjem ugroženi, otvorili oštru paljbu na omladince, koji su u automobilu uz tambure pjevali?

4) Je li Gospodin Ministar voljan dati provesti strogu i objektivnu istragu u ovoj stvari i sve krivce zasluženoj kazni priversti?

5) Je li Gospodin Ministar odobrio one neistinite i infamne komunike službeno izdane i čim to opravdava? Ako nije, koje će korake poduzeti proti onome, tko je učinio i da li je voljan objaviti pravu istinu nakon provedene istrage?

6) Kako gospodin Ministar opravdava, da naša javnost nije mogla biti nepristrasno obaviještena o ovom žalosnom događaju, jer je sve vijesti cenzura u novinama plijenila i svaku obavijest o pogrebu i zadušnicama zabranila?

7) Je li gospodin Predsednik Ministarskog savjeta znao da je ovaj napadaj bio unapred spremljen, a ako nije znao, je li voljan ustanoviti i zasluženoj kazni priversti osobe, koje su to inscenirale, bez obzira na kojim se položajima nalaze?

8) Kakvu zadovoljštinu Kraljevska vlada kani dati porodicama i rodbini poginulih i teško ranjenih?

9) Kakovu satisfakciju misli Kraljevska vlada dati smrtno uvrijeđenom hrvatskom narodu i koje garancije pružiti, da se ovi nemili događaji neće ponoviti? Ili satisfakciju pružiti ili ostaviti mjesto pače unaprediti psihološko raspoloženje za individualnom i kolektivnom odmazdom. Osvetnička krvava košulja i sa najužim karakterom unesrećuje i upropaćuje obiteljske zajednice, a ako se ispolji u širokoj formi i dobije karakter narodnog pokreta, kadra je da unesreći i upropasti svaku zajednicu pa i državnu.

Za ovu interpelaciju tražim hitnost i prednost pred ostalima, očekujući da dobijem odgovor usmeni na jednoj od prvih narednih sjednica Narodne skupštine. Dakle, da se u ovom prevažnom slučaju ne postupi po dosadašnjoj praksi po kojoj se interpelacije, čija je hitnost prihvaćena, uistini nikako ne stavlja u dnevni red.

18 juna 1937 god.

Beograd

Nikola Preka, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Jovana M. Zdravkovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o postupku policijskih i žandarmerijskih organa u Senju, na dan 9 maja 1937 godine.

GOSPODINE MINISTRE,

Dnevni listovi su na dan 11 maja tek. god. objavili jedan zvaničan komunike, iz koga se vidi da su u Senju na dan 9 maja t. god. izgubili živote šest lica i da je šest lica ranjeno.

Taj komunike je bio u tekstu tako sastavljen da je u prvom momentu ostavljao utisak, da su neki

učesnici na proslavi u Senju, prilikom odlaska iz Senja kamionom, pucali iz kamiona „na organe žandarmerije, koji su se na putu našli“, i da je tom prilikom poginulo šest lica i šest lica ranjeno, žandarma, jer komunike kaže da se na žandarmerije pucalo, dokle pak o pucanju žandarma na građane komunike ništa ne govori.

Tek na kraju komunikea napominje se, da „među ubijenima i ranjenim licima ima i takvih koja su osuđivana radi učešća u poznatoj ustaškoj aferi i takvih lica koja su poznata kao komunisti“, što je tek otkrilo da i ako se pucalo na žandarme, kao što komunike navodi, nisu stradali žandarmi, već oni koji su tobože pucali na žandarme.

Kraj ovoga komunike-a, kao i zvanični komunike koji su doneli dnevni listovi od 13 maja tek. godine, u kome se poimence navode lica poginulih i prišiva im se bilo da su sami bili komunisti ili rođaci komunista, bilo da su osuđivani po Zakonu o zaštiti države, čime se očigledno išlo za tim, da se pred javnošću odbrane organi žandarmerije, koji su pobili i ranili tolike ljude, ni krive ni dužne.

Ova ubistva građana iz Gospića u Senju, od strane žandarmerije izazvala su razumljivo uzbuđenje i ogorčenje u celoj zemlji, a osobito u Hrvatskoj.

S toga podnosim ovu interpelaciju i molim da mi g. Ministar u najkraćem vremenu u Narodnoj skupštini odgovori:

1) Kakve su to teške ispade počinili pobijeni i ranjeni građani u Senju, da je žandarmerija na njih pucala i pobila ih?

2) Na osnovu čega je zvanično objavljeno da su pobijeni građani pucali na žandarme, kad ni kod jednoga od građana koji su se nalazili u kamionu na koje su žandarmi pucali, nije nadeno nikakvo, ni vatreno ni hladno oružje, osim tamburica, niti je ma

i jedan od 65 očevidaca, sudski saslušanih, to potvrdio?

3) Je li g. Ministar dao instrukcije policijskim organima da odmah pucaju na građane, pri ma kakvom incidentu sa policiskim ili žandarmerijskim organima, ako bi samo pao koji uzvik koji bi sadržao u sebi uvredu kog organa vlasti?

4) Ako je g. Ministar takve instrukcije dao, čime on to pravda i na osnovu kog zakonskog propisa je takve instrukcije dao, kao i to: smeju li se građani tako nekažnjeno ubijati od strane organa vlasti, bez suda i presude, čak i kad bi bilo istina ono što su oba citirana komunikea tvrdila za poginule da su komunisti ili da su bili osuđivani za dela iz Zakona o zaštiti države?

5) Ako g. Ministar takve instrukcije nije dao policijskim organima, kako je mogao dozvoliti da njegovi organi pobiju tolike ljude ni krive ni dužne, a da se posle toga ubice brane zvaničnim komunikeima; šta misli preduzeti kao odgovorni Ministar, da krivci dobiju zasluženu kaznu, kao i da građani u buduće budu zaštićeni od ovakvih zločinačkih instikata pojedinih organa policijskih i žandarmerijskih?

Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

Beograd, 15 juna 1937 god.

Jovan M. Zdravković, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Jovana M. Zdravkovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova, o postupku policijskih organa Uprave policije u Skoplju u vezi sa radom policij. agenata Šefkije Ismailovića i Tefika Šasivarevića.

GOSPODINE MINISTRE,

U više prilika vi ste davali izjave o komunističkoj opasnosti i potrebi progona komunista. Da se komunisti progone to nam je poznato, jer su zaptvori u svima gradovima prepuni onih na koje je pala sumnja da imaju ma kakve veze sa komunistima, među kojima ima i puno maloletnih lica pa i daka raznih škola.

I Uprava policije u Skoplju, između ostalih, angažovala je dve obične fukare Šefkiju Ismailovića i Tefika Šasivarevića da pomoću njih pronalazi komuniste.

Ova dva tipa su se upoznavala sa dacima raznih škola u Skoplju, i pošto su se pretstavili kao policijski organi saopštavali su svojim žrtvama da protivu njih postoji kod policije optužba da su komunisti i da zbog toga mogu da stradaju. Od svoje strane „prijateljski“ su savetovali dacima da stupe i oni u službu policije, čime će se najlakše odbraniti od optužbe za komunizam.

Daci u strahu pristali su da ih ovi žalosni organi vlasti privedu policijskim činovnicima Uprave policije gde su ih ovi primali i ubeležavali kao nove saradnike.

Pošto su na ovaj način desetina daka kompromitovali, agenti Šefkija i Tefik su ove dečake vodili kojekud i pod pretnjom ubistva su ih fizički zloupotrebljavali, a po tom su ih materijalno iskorišćavali.

Ono što baca najružniju senku na činovnike Uprave policije u Skoplju to je, što čak i onda kada su se roditelji i rođaci postradalih dečaka žalili policiji protivu pom. Šefkije i Tefika da im decu proganjaju, pa čak kad je i direktor jedne škole u Skoplju lično tražio zaštitu za svoje dake, Uprava policije nije htela ništa da učini protivu svojih agenata Šefkije i Tefika, već ih pustila da nesmetano vrše navedene zločine.

O svemu ovome postoje dokazi u optužnici Državnog tužioštva pri Okružnom sudu u Skoplju Kk.br. 141/37 i krivičnim spisima kod Okružnog suda u Skoplju KZP.Br. 116/37.

Navedeni postupak policijskih agenata Šefkije i Tefika skandalizirao je i ogorčio ne samo rodake postradalih dečaka i ne samo građane grada Skoplja i Južne Srbije, već i sve i svakoga, ko je samo za ovo čudo čuo.

S toga podnosim ovu interpelaciju i molim da mi g. Ministar u najkraćem vremenu u Narodnoj skupštini odgovori:

1) Da li mu je poznato kakve su zločine vršili pomenuti policijski agenti u Skoplju, pod vidom progona komunista?

2) Ako mu je poznato, onda molim da mi odgovori: šta je preduzeo protivu policiskih činovnika Uprave policije u Skoplju koji su omogućili agentima Šefkiji i Tefiku vršenje navedenih zločina, pa

čak ni na žalbe roditelja i direktora jedne škole u Skoplju nisu protivu pom. agenata ništa preduzeli, niti su ugrožene dake i njihove roditelje uzeli u zaštitu.

3) Ako sve ovo g. Ministru do sada nije bilo poznato, onda molim da mi odgovori: je li voljan

da naredi istragu protivu činovnika Uprave policije u Skoplju i da se sa krivcima postupa po zakonu.

Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

Beograd, 15 juna 1937 god.

Jovan M. Zdravković, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Jovana M. Zdravkovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o postupku policijskog pi-sara Janka Dragičevića i žandarma 22 aprila ove godine u Podgorici prilikom sahrane šofera Radovana Petrovića.

GOSPODINE MINISTRE,

Policijski organi za vreme diktatorskog režima su se jako osilili, da je njima postalo sasvim obično zagaziti u zločin prema narodu, kao da je narod obično roblje, i činili su to uvek, kada je i najmanji povod za to dat, ili čak i bez ikakvog povoda. Razlike tu nije bilo nikakve po pokrajinama tako, da su se ubijanja građana od strane policijskih i žandarmerijskih organa dešavala u Srbiji kao i u Sloveniji; u Hrvatskoj kao i u Crnoj Gori, itd.

Ali dok su ranije obično policiski i žandarmerijski organi nasrtali na narod i pucali u mase kod kakvih političkih sastanaka, slučaj koji se desio u Podgorici na dan 22 aprila tek. god., prevazilazi sve zločine policije koji su ranije činjeni.

Na dan 22 aprila tek. god. sahranjivan je u Podgorici umrli šofer Radovan Petrović. I kada je pogrebna povorka došla na automobilsku stanicu, gde je ranije stajao umrli šofer Petrović, njegov šoferski drug Vojo Pejović, držao je oproštajni govor.

Šofer Pejović je u svome govoru napomenuo bedno stanje šofera u Crnoj Gori, pa je rekao i ove reči: „I onaj čovjek kome smo mi dali povjerenje (mislio je na predsednika opštine Neša Šćepovića, vlasnika od države subvencioniranog automobilskeg preduzeća) izneverio je naše interese. Malo mu je 6.000.— dinara plate, nego je svojim autobusima upropastio sve naše šofere”.

Posle izgovorenih navedenih reči, policiski pisar Janko Dragičević je prekinuo govornika i zabranio mu dalje da govori, a kad je masa prisutnog sveta protestvovala, pisar Dragičević je naredio četi žandarma, koja je bila spremljena, da puca u masu.

Žandarmi su prvo jurnuli na masu golorukog naroda, starih žena i dece, bajonetima, a po tom su i pripucali. Masa se razbegla, ali i ono kratko vreme dok se nije rasturila bilo je dovoljno da padne nekoliko žrtava nevinih ljudi.

Izrešetani i proburaženi pali su mrtvi: Savo Vukadinović, stolar, iz Podgorice, star 22 godine i stari seljak Mijović, sa Bioča, otac šestoro dece.

Teže i lakše su ranjeni: Vojin Pejović, šofer; Dušan Novaković, berberin; Vukelica Boljević, zidar, i još dve žene. Prebijenih i izkundačenih ima veliki broj.

U ovome napadu najzverskije se ponašao žandarmerijski poručnik, koji je prišao smrtno ranjenom Savi Vukadinoviću i dotukao ga je sa tri udarca sablje po glavi uz najpogrdnije psoske.

Sudskim uviđajem ustanovljeno je da su svi poginuli i ranjeni vatrenim i hladnim oružjem, povređeni s leđa dok su se razilazili.

Ovaj nečuveni skandal i zločin policijskih i žandarmerijskih organa u Podgorici ogorčio je sav narod u Crnoj Gori, a ogorčio i svakog poštenog čoveka koji je za ovo čuo, i nevino prolivena krv tražice odmazdu.

S toga podnosim ovu interpelaciju i molim da mi g. Ministar u najkraćem vremenu u Narodnoj skupštini odgovori:

1) da li mu je poznat ovaj zločin policijskih i žandarmerijskih organa u Podgorici?

2) Ako jeste, da li je tamošnjeg načelnika sreskog i pisara Janka Dragičevića suspendovao sa dužnosti, i da li je tražio suspendovanje žandarmerijskog poručnika koji je žandarmima komandovao i sam ljude ubijao, kako bi se mogla provesti pravilna istraga te da krivci dobiju zasluženu kaznu?

3) Ako to do sada već nije učinjeno, je li voljan da to odmah učini, kako bi se bar donekle stišalo ogorčenje tamošnjeg naroda, a mi uvideli da Vlada neće da trpi nekažnjeno da njeni organi, naročito policijski i žandarmerijski, vrše po zemlji zločine prema narodu i time ruše veru u ovu državu?

4) Šta misli g. Ministar preduzeti da se u buduće više ovakvi zločini ne dešavaju i da narod zaštiti od obesti i zločinačkih navika pojedinih policijskih i žandarmerijskih organa u našoj zemlji?

Za ovu interpelaciju tražim hitnost.

Beograd, 25 juna 1937 god.

Jovan M. Zdravković, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Stjepana S. Novakovića i drugova, narodnih poslanika, na Ministra saobraćaja o obustavi gradnje željezničke pruge Varaždin—Koprivnica.

GOSPODINE MINISTRE,

Na osnovu § 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini čast mi je podneti interpelaciju, s molbom da joj izvolite priznati hitnost i na istu odgovoriti usmenim putem.

Nakon dugogodišnjih molbi i obrazlaganja saobraćajnih interesa sjevernih krajeva ove države, odlučena je izgradnja normalne željezničke pruge Koprivnica—Varaždin, pa se u godini 1935 otpočelo gradnjom donjeg stroja zgrada i mostova. Taj je dio

svršen po preduzimačima već nakon izvesnih produženja rokova. Ove se godine prema zaključku Ministarskog saveta imao izvesti gornji stroj i na jesen uspostaviti železnički saobraćaj. Direkcija zagrebačka obaviještena je da ona u režiji države izvede radove oko dovršenja gornjeg stroja i ona je izvesne predradnje već otpočela; nu morala ih je mahom obustaviti, jer nisu otvoreni krediti za nastavak tih radnja.

Obustava dovršenja tog rada prouzročila je raznovrsne prigovore i negodovanja žiteljstva onog kraja, koje se u većem dijelu prema dosadašnjem političkom raspoloženju i uvjerenju oseća državljanom drugoga reda, osim toga i zbog neminovne štete po samu državu, jer će ti radovi zategnuti na nepovoljnu jesenju i zimsku sezonu, te konačno uvaženje eko-

nomsko-socijalnih prilika onih krajeva — čast mi je upitati gospodina Ministra saobraćaja i umoliti za obaveštenje: koji su razlozi obustavi određenih radova oko dovršenja gradnje železničke pruge Koprivnica-Varaždin, te da li i što ćete odrediti, da se ta važna saobraćajna pruga u interesu države i naroda što prije dovrši?

Izvolite primiti i ovom zgodom izraze osobitog poštovanja.

Beograd, 24 juna 1937 god.

Narodni poslanici:

Stjepan Novaković, s. r.

Dr. Luka Šoški, s. r.

INTERPELACIJA

Mite Dimitrijevića, narodnog poslanika, na Pretsednika Ministarskog saveta o pomilovanju osuđenika iz Južne Srbije.

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Medu osuđenima na izdržavanju kazne po kaznenim zavodima nalazi se jedan, za sad, mali broj osuđenih po Zakonu o zaštiti države. Ovi nesrećni ljudi, još iz vremena jake komitske akcije od 1923-27 godine, pali su pod krivičnu odgovornost najvećim delom zbog toga, što u zabačenim selima, ostavljenim samim sebi, nisu bili dovoljno zaštićeni, te su najčešće pod komitskim krvavim terorom, protiv svoje volje i primorani izvršili krivična dela.

Većina od tih osuđenika iz Južne Srbije izdržali su više od polovine svoje kazne, a mnogi stekli i pravo na uslovni otpust te bi i sa te strane zaslužili da budu pomilovanjem pušteni u slobodu.

Ali pored ovoga postoje za njihovo pomilovanje i druga dva razloga.

Kao prvi razlog navodim sledeće:

Danas je Kraljevina Jugoslavija sklopila sa susjednom Bugarskom Pakt večnog prijateljstva, i samim tim Bugarska je priznala da nema nikakvih aspiracija na koji bio deo teritorije Južne Srbije, te se naša granica prema Bugarskoj, nekad čuvana i dan i noć od upada komita, sad pretvara već u mirnu legalnu granicu. Nada je i vera i jugoslovenskog i bugarskog naroda da će kroz zdravu evoluciju Pakta večnog prijateljstva doći najzad i do toga da se s integralnim jugoslovenskim jedinstvom skine i ta granica.

Kraljevska Vlada, ponosna da je dovela do zaključenja Pakta večnog prijateljstva između naše države i Bugarske, trebalo bi za tu uspešnu politiku da zadobije i naš narod u Južnoj Srbiji time, što bi od nje, u cilju potpunog smirenja duhova, potekla u što skorijem vremenu široka amnestija osuđenih po Zakonu o zaštiti države.

Zaključenje Pakta večnog prijateljstva znak je potpunog konsolidovanja prilika u Južnoj Srbiji, te

za puštanje ovih osuđenika iz tih krajeva ne bi bilo, i sa te strane, nikakve zapreke. Ako je bio cilj presuda, izrečenih nad njima, da osete kaznu, oni su je već duboko osetili i gotovo za dve trećine i izdržali. Zato ne bi bilo nikakve štete po javnu bezbednost da im se ostatak kazne oprostimo putem amnestije, što bi bilo, svakako, i u državnom interesu i u skladu s Paktom večnog prijateljstva između naše zemlje i Bugarske.

Drugi je razlog, čisto psihološko-politički, koji takode ide u prilog ove amnestije. U oktobru mesecu u Južnoj Srbiji proslaviće se narodnim oduševljenjem dvadesetogodišnjica njenog oslobođenja srpskom viteškom vojskom pod vodstvom Kralja Petra Oslobođioca i Kralja Aleksandra Ujedinitelja. Taj značajni i istorijski dan zar ne bi trebalo obeležiti aktom milosti: pomilovanjem ostatka kazne osuđenim iz Južne Srbije.

Izloživši sve ovo, čast mi je podneti ovu interpelaciju kao hitnu na Gospodina Pretsednika Ministarskog saveta s molbom da mi u Narodnoj skupštini izvoli odgovoriti:

Da li smatra Gospodin Pretsednik, da bi trebalo u skladu sa već konsolidovanim stanjem i prilikama u Južnoj Srbiji, a u duhu konačnog smirenja odnosa između naše dve bratske susjedne Kraljevine, pristupiti, do proslave dvadesetpetogodišnjice oslobođenja našeg naroda na Jugu, donošenju odluke o konačnoj amnestiji ostatka kazne svih osuđenika iz Južne Srbije osuđenih na izdržavanje kazne po Zakonu o zaštiti države.

Beograd, 27 juna 1937 god.

Mite Dimitrijević, s. r.

narodni poslanik

INTERPELACIJA

Mite Dimitrijevića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o pomoći nastradalim od elementarnih nepogoda u pojedinim srezovima Južne Srbije i u ostalim krajevima naše zemlje.

GOSPODINE MINISTRE,

Noću između 23 i 24 maja i na dan 24 maja pojedine krajeve naše zemlje, naročito Srez kočanski, ovčepoljski i druge u Južnoj Srbiji kao i pojedina mesta ostale naše Kraljevine zadesila je nezapamćena elementarna nepogoda, praćena strahovitim provalama oblaka i sručenim gradom u ogromnim količinama, da su svi usevi do korena poništeni, a voće potpuno omlaćeno sa tek začetim plodovima i lišćem.

U tim krajevima narod je postradao od ovih elementarnih nepogoda kao nikad do sada. Nepogoda je nanela ogromne štete ne samo selima nego i pojedinim varošima i varošicama. Šteta od ovih nepogoda pojačana je bila i poplavama, te je tako narod u pojedinim mestima ostao potpuno upropašćen.

S obzirom na ovakvo očajno stanje, koje je zadesilo narod ovim strahovitim i nezapamćenim elementarnim nepogodama, čast mi je uputiti Vam, Gospodine Ministre, interpelaciju za koju tražim prvenstvo, da mi izvolite u Narodnoj skupštini odgovoriti:

Da li smatrate, Gospodine Ministre, potrebnim, da Kraljevska vlada, u interesu materijalne podrške postradalih, treba da donese odluku o pomoći svih postradalih naših građana od nezapamćene elementarne nepogode, a na osnovu komisiskih zvanično utvrđenih pregleda i procena.

Beograd, 27 juna 1937 god.

Mita Dimitrijević, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Manfreda Paštrovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o zabrani zbora Jugoslovenske nacionalne stranke u Šibeniku dana 16 maja 1937 godine.

GOSPODINE MINISTRE,

Jugoslovenska nacionalna stranka, preko svoga pretstavnika u Šibeniku, gosp. Domenika Milovića i preko mene kao sekretara banovinskog odbora JNS prijavila je, redovito i u zakonskom roku, zbor u Šibeniku za 16 maja t. g. U zadnjem momentu, kad se je za zbor prijavilo 2.500—3.000 učesnika i kada su za prevoz učesnika iz najbliže okoline angažovana 4 posebna parobroda i desetak autobusa, onda je Prestojništvo gradske policije u Šibeniku svojim rešenjem, ne navadajući nikakvog ozbiljnog razloga, zbor zabranilo.

Dok se tako sa nacionalistima postupa i dok im se zabranjuje zbor koji je morao da bude velika manifestacija odanosti Jugoslaviji i Dinastiji, kako dokazuje i proglas kojega je izdala mjesna organizacija JNS u Šibeniku, dotle je slobodno i od vlasti nesmetano gosp. inž. Košutić, potpredsednik HSS, dne 6 maja mogao držati javni zbor pred kavanom „Krkom“ u Šibeniku, i ako isti nije bio najavljen vlastima. Mi protiv toga nemamo ništa, ali tražimo, da se i s nama

kao ravnopravnim građanima ove zemlje postupa po istim zakonima i propisima.

Zar je to po Kraljevskoj vladi najavljena demokracija, koja dolazi do izražaja samo u tome, da se onima, koji se pokoravaju zakonima, sprečavaju zborovi i dogovori?

Zar se najavljena sloboda po Kraljevskoj vladi osniva na tome, da se nacionalistima sprečavaju manifestacije, jer nisu u skladu sa službenom politikom vladajuće stranke?

Stoga sam slobodan upraviti slijedeću interpelaciju na gospodina Ministra unutrašnjih poslova:

Kako opravdava g. Ministar unutrašnjih poslova zabranu zbora Jugoslovenske nacionalne stranke u Šibeniku, koji je na propisan način u zakonskom roku bio prijavljen nadležnim vlastima?

Za ovu interpelaciju tražim prvenstvo.

Beograd, 28 juna 1937 god.

Inž. Manfred Paštrović, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Dr. Riko Fux-a narodnoga poslanca in tovarišev na ministra saobraćaja v zadevi kolodvora drž. železnice v Ljubljani.

Ponovno smo že opozarjali na nedostatke na glavnom kolodvoru drž. železnice v Ljubljani. Ta kolodvor je v vsej državi najstarejši in ni bil deležen v teku 90 letne dobe obstoja nikakšne izdatne povečave, odnosno modernizacije in to niti ne z ozirom na higijenske ter prometne potrebe mesta, ki danes objema glavni kolodvor od vseh strani, niti ne z ozirom na ogromno povečani potniški ter tovorni promet. Že pred več kot štirimi desetletji so se pojavile neprijetnosti in težkoče, izviraajoče iz zastarelosti kolo-

dvora. Tedaj so že načeli vprašnje modernizacije in povečanja kolodvora, a vendar se tozadevna rešitev do danes skoro ni ganila z mrtve točke.

Potrebno bi bilo, da bi obdelovala in reševala železniška uprava to vprašanje sporazumno z mestom Ljubljano in to po dozorelem načrtu ter smotrenem postopku. V nasprotju z vsem tem so pričeli pravkar na glavnom kolodvoru reševati železniško vprašanje mesta Ljubljane z nekimi deli provizornega značaja. Investirati se namerava menda do dveh milijonov di-

narjev za nekako povećanje sedanjega zastareloga kolodvorskega posloplja, in s tem naj bi bila Ljubljana za daljšo dobo odpravljena.

Ljubljana je izkazala ponovno večji letni potniški promet kot druga mesta; nadalje izkazuje statistika, da je ljubljanska železniška direkcija v vsej državi najbolj aktivna, a vendar doživljamo stalno preziranje teh dejstev od strani centralnih upravnih oblasti. Mesto Ljubljana opravičeno zahteva, da se prične reševati ljubljanski železniški problem po prevdarjenem definitivnem načrtu, ki naj dozori s sodelovanjem uprave mestne občine ljubljanske, katera kaže za to dovolj pripravljenosti in volje.

Uprava državnih železnic je dolžna, da zaščiti življenske potrebe ljubljanskega prebivalstva, zlasti, da reši vprašanje kolodvora primerno njegovi važnosti in sorazmerno dohodkom, ki jih ima železnica iz področja ljubljanske direkcije.

Z ozirom na navedeno prosim, gospod minister, da blagovolite odgovoriti sledeče:

1) So li Vam znane nevezdržne razmere na ljubljanskem kolodvoru?

2) Je li Vam znano, da se je začelo s provizoričnim reševanjem tega vprašanja, ki ne bo imelo nobene uspeha, stalo pa bo mnogo denarja?

3) Kaj hočete ukreniti, da se to velevažno vprašanje mesta Ljubljane reši definitivno in na dostojen način?

Beograd, dne 6 junija 1937.

Narodni poslanci:

Dr. Riko Fux, l. r.,
Ivan Janžekovič, l. r.
Stanko Lenarčič, l. r.
Dr. Josip Režek, l. r.

INTERPELACIJA

dr. Riko Fux-a narodnega poslanca in tovarišev na ministra financ v zadevi zvišanja plač državnim in samoupravnim uslužbencem.

Meseca oktobra 1935 so bile znatno znižane plače državnim in samoupravnim uslužbencem. Znižanje je znašalo od 2—25% in tudi več. To znižanje se je takrat opravičevalo s padcem cen vseh življenskih potrebščin. Dasi so bile plače uslužbencev znižane pod eksistenčni minimum in državni in samoupravni uslužbenci niso mogli z njimi izhajati, tako, da je večina zabredla v velike dolgove in največjo bedo, vendar je uslužbenstvo takrat — sicer z velikim nezadovoljstvom — upoštevalo izredne razmere v državi, ki so nastale vsled gospodarske krize in velike brezposelnosti. Danes pa opazujemo splošno v vseh vrstah življenskih potrebščin velik porast cen. Še posebno je izrazit ta dvig v mestih, kjer mora uslužbenstvo plačevati poleg tega nad mero visoke najemnine. Pa niso poskočile le cene življenskim potrebščinam, temveč tudi obleki, obutvi itd., kar je deloma naravna posledica finančne politike vlade, ki obremenjuje brez programa s težkimi bremenimi vse one predmete, ki tvorijo glavni del onih potrebščin, ki jih ravno uslužbenstvo največ potrebuje.

Do skrajnosti znižani prejemki uslužbenstva ne prenesejo tega zvišanja in vsi uslužbenci z veliko skrbjo zrejo v bodočnost, kajti vidijo, da se bliža

čas, ko ne bodo mogli kupiti niti najnujnejšega, za življenski obstoj najbolj potrebnega.

Že ob zadnjem znižanju plač smo povdarili, da je nepravilno zmanjševati kupno moč najrednejšega konsumenta, državnega in javnega nameščenca. To je v škodo vsemu narodnemu gospodarstvu.

Vsi javni nameščenci so že danes skrajno izmučeni in le s težavo prenašajo te nevezdržne razmere. Nujna pomoč javnim uslužbencem je nujno potrebna in je zvišanje plač neodložljivo.

Prosim Vas, gospod minister, da blagovolite odgovoriti z ozirom na zgoraj navedeno:

1) So li Vam znane težke in nevezdržne razmere, v katerih žive državni in samoupravni nameščenci?

2) Kaj hočete ukreniti, da se te razmere zboljšajo?

V Beogradu, dne 6-5 1937.

Narodni poslanci:

Dr. Riko Fux, l. r.
Ivan Janžekovič, l. r.
Stanko Lenarčič, l. r.
Dr. Josip Režek, l. r.

INTERPELACIJA

Jove Zagorca, narodnog poslanika, na Ministra pravde o nedovršenju zgrade za mlade maloletnike u Sarajevu

Gospodine Ministre,

Već godine 1931—32 sagrađen je u Docu, predgradju Sarajeva, Dom za mladje maloletnike. Izgradnju toga Doma diktirale su opšte teške prilike nakon rata, koje su stvorile ogroman broj dece bez roditeljskog nadzora i vaspitanja porodičnog doma. Te žalosne prilike naše najmladje generacije naro-

čito su bile teške u Sarajevu, i u ovim krajevima zbog posebnih okolnosti kroz koje su ovi krajevi prošli nakon oslobodjenja (agrarna reforma, propadanje zanatstva i t. d.). Poslednjih deset godina Sarajevo je postalo zbjeg sirotinje iz južnih i istočnih krajeva. Sve to je doprinijelo da je broj dece bez moralnog nadzora i bez socijalne zaštite u Sarajevu

i u ovim krajevima namnožen do dimenzija koje moraju da svakog zabrinu. Stoga je Dom za mladije maloletnike odista nasušna potreba našeg grada. Na žalost, pored svega toga što je zgrada Doma bila dovršena još 7 jula 1932 godine, a predana na čuvanje Okružnom sudu u Sarajevu, ni do danas Dom maloletnih nije predan svojoj nameni. Zgrada Doma koja je stajala 2.205.000.— dinara zja i sada prazna i ne samo da ne vrši misiju jedne neophodno potrebne socijalne ustanove, nego se onako još nedovršena ruiniira i svakim danom iziskiva nove i nove opravke i nove i nove troškove.

Za dovršenje ove zgrade potrebna je suma oko 2 miliona dinara koja ima da se upotrebi za dovođenje vodovoda, izvršenje kanalizacije, postavljanje centralnog grejanja, montiranje električnog osvetljenja, izgradnju stanova za upravnika, radionice i kupatila za djecu i t. d.

Gospodine Ministre, Sarajevo se ne može pohvaliti naklonošću i darežljivošću države za javnim institucijama i zgradama. Zgrada Srednje tehničke škole u Sarajevu do svojeg dovršenja prolazila je kroz

peripetije koje su pretstavljale teške štete i za ugled centralne vlasti i za interese države. Izgleda da će i zgrada Doma mladjih maloletnika da doživi istu sudbinu.

Da bih pospiešio oživotvorenje jedne neophodno potrebne institucije Sarajeva, da bih skrenuo pažnju na ovo očito propadanje državne imovine, ja se obraćam na Vas, Gospodine Ministre, sa pitanjem:

1) Je li G. Ministru poznata okolnost o neobično žalosnoj akutnosti kriminaliteta kod maloletnika u Sarajevu i okolini?

2) Je li G. Ministru poznato da napola dovršena zgrada Doma maloletnika danomice propada, dok se množe maloletnici bez zaštite i nadzora, da bi sutra obrazovali opasan kriminalni kadar?

3) Hoće li i šta misli G. Ministar preduzeti da se zgrada Doma mladjih maloletnika što prije dovrši? Primito izraz mog odličnog poštovanja

Sarajevo, 29 maja 1937.

Jovo Zagorac, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Riste Grdjića, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja o nezakonitoj upotrebi salonskih kola.

GOSPODINE MINISTRE,

Dana 13 maja 1937 godine putovao sam vozom br. 311 koji je polazio iz Sarajeva u 18.14 časova za Beograd. Kako su istom vozu bila prikačena i jedna salonska kola, interesovao sam se koji to velikodostojnik s nama putuje, jer, koliko je meni poznato, salonskim kolima ima prava da se koriste samo i isključivo g.g. ministri i banovi.

Na moje veliko čuđenje saznao sam da se toga puta vozio ne neki Ministar ili ban, već g. Meho Šahinagić, iz Sarajeva, za koga sam saznao da je Vaš šura. Sa g. Šahinagićem vozio se i g. Albert Kajan, štampar iz Sarajeva, valjda da mladome gospodinu ne bude dosadno, a koji je, kako sam ustanovio, kupio kartu druge klase.

Ispitujući gornji slučaj, ja sam saznao da se sa tim salonskim kolima događaju još gore stvari. Njima se voze zvani i nezvani, ali, izgleda, tu vožnju niko ne plaća. Tako sam informisan da su se iz Beograda vratili sa sednice Glavnog odbora Jereze delegati iz Sarajeva g.g. dr. Dušan Davidović i Uzeiraga Hadži Hasanović, da druge slučajeve i ne spominjem.

O samovoljnom i nezakonitom delanju besplatnih karata imao sam prilike govoriti u Narodnoj skupštini, a imaću valjda prilike da se i po drugi put osvrnem na to.

Sve ovo što napred navedoh baca lošu senku na rad Vašeg Ministarstva, a mislim da šteti ugledu i kasi ove zemlje, koja nije miraz nijedne porodice, nijedne partije, nego zajedničko dobro svih građana.

Radi toga slobodan sam, Gospodine Ministre, zamoliti Vas, da mi na jednoj od narednih sednica Narodne skupštine izvolite odgovoriti na sledeća pitanja:

1) Po kom zakonskom propisu su se vozila salonskim kolima napred pomenuta gospoda?

2) Da li su oni za te vožnje platili državi neku kartu, ili su se vozili besplatno?

3) Ako su se nezakonito, besplatno, vozili, ko će državi nadoknaditi štetu i da li je povedena istraga da bi krivci zbog nezakonitog postupka iskusili kaznu zakonom predviđenu?

4) Po kom se kriterijumu dele besplatne karte u kabinetima Vašem i g. dr. Behmena, jer koliko ja znam te se karte nemilice daju samo ljudima koji su u milosti raznih Vaših potrukaša, a nikako bednim i nevoljnim?

Molim Vas, Gospodine Ministre, da primite uverenje o mom poštovanju.

U Beogradu, 25 juna 1937 god.

Risto Grdić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Rajka Turka, narodnega poslanca, na Ministra notranjih zadev radi požiga godbenega paviljona na letnem telovadišču Sokola Ljubljana — Matica in besedila komunikeja Kraljevske banske uprave Dravske banovine.

Ponedeljski »Slovenec« št. 24 z dne 14. junija 1937 je priobčil uradni komunike iz pisarne banske uprave Dravske banovine z dne 13. junija 1937 pod naslovom:

»Nova zločinska izzivanja.

Par Živkovičevih plačancev s sokolskimi znaki razgraja po Ljubljani. Morilci akademika Dolinarja hočejo obrniti pozornost od svoje žrtve.

Dogodek v Ljubljani.

V noči od 12 na 13. junija t. l. je bil okrog ene na letnem telovadišču ljubljanskega Sokola zlonamerno zažgan paviljon v vrednosti okrog 30.000 din.

Na podlagi dosedanje policijske preiskave, ki pa še ni zaključena, je opravičeno prepričanje, da so paviljon zažgali nasprotniki sedanjega režima in sicer z namenom, da bi odvrnili pozornost javnosti od uboja Dolinarja na drugo stran.

V času, ko je nastal požar, je prišla skupina kakih 300 ljudi, sami simpatizeri JNS, ki so se obnašali razburjeno. Med temi se je posebno odlikoval gospod Rajko Turk, narodni poslanec.

Policija vodi preiskavo objektivno in energično dalje in bo po zakonu nastopila proti krivcem.

Osebna in imovinska varnost vsakega poedinca, kakor tudi vseh po zakonu dovoljenih organizacij, v tem primeru Sokolskega društva, bo brezpogojno zavarovana.

Iz pisarne kr. banske uprave dravske banovine dne 13. junija 1937.◀

Iz stilizacije komunikeja, ki navaja, da se vkljub še neizvedeni preiskavi sumi, da so paviljon zažgali nasprotniki sedanjega režima in išče zveze z ugotavljanjem dejstva, da je v času, ko je nastal požar prišla skupina kakih 300 ljudi — samih simpatizerjev JNS, ki so se obnašali razburjeno, in da se je med temi posebno odlikoval narodni poslanec Rajko Turk, sledi, da se hoče zlonamerno ustvariti zveza med povzročitelji požiga in menoj.

Gospod minister! Ali Vam je znano, da so nekateri člani banovinskega odbora JRZ za Dravsko banovino v Ljubljani imeli že osem dni pred prihodom predsednika JNS g. Petra Živkovića v Ljubljano sestanek v prostorih banovinskega tajništva JRZ, kjer so se posvetovali o ukrepih, da se onemogoči g. Petru Živkoviću vsak sestanek z njegovimi pristaši v Dravski banovini? Gospod minister! Imena navzočih članov JRZ pri teh posvetovanjih so Vam vsak čas na razpolago. Med njimi so najodličnejši in vodilni funkcionarji JRZ v Dravski banovini!

Na teh sestankih je bilo sklenjeno in dogovorjeno preprečiti z vsemi sredstvi nastop predsednika JNS Petra Živkovića v Ljubljani in ostalih krajih Dravske banovine. V to svrho so se organizirale po celi ljubljanski okolici in po ostalih srezih razbijaške tolpe, sestavljene iz najtemnejših plačanih elementov, ki so dobili denarna sredstva in natančna navodila kdaj in kako imajo nastopiti. Navodila in sredstva za demonstracije, pa so dobili tudi tisti, ki so po svojem položaju pozvani, da čuvajo red in zakon. Imam v rokah dokaze in na razpolago priče, da so voditelji dobili zagotovilo, da se jim ne bo ničesar

pripetilo od strani policijske oblasti in da se ne bodo ovirali pri zločinskem napadu na Petra Živkovića in pri napadih na imovino nacionalistov in nacionalnih organizacij in ustanov.

Gospod minister! Ali Vam je znano, da so ves sobotni popoldan prihajale z vlaki organizirane in plačane tolpe razbijačev, večinoma pijanih, v Ljubljano in da so se zbirali v Akademskem domu poleg Uniona, Vzajemni zavarovalnici, Zadrudni gospodarski banki in še v drugih zgradbah, ki so pod kontrolo pristašev JRZ ali njihovih organizacij. Navajam samo en primer, da so bili poslani iz Litije v Ljubljano poklicni pretepači za zelo visoke dnevnice.

Ali Vam je znano, gospod minister, da so te tolpe z znanjem policije že eno uro pred prihodom beograjskega brzovlaka, s katerim je imel priti g. predsednik JNS Petar Živković, zasedli najvažnejše postojanke pred ljubljanskim kolodvorom, zlasti pred izhodi, od koder so potem po dogovorjenem načrtu izvršili izdajniški napad na državno trobojnico in divjaški na vodstvo JNS?

Ali Vam je znano, gospod minister, da so ti plačani razbojniki imeli posebne znake — slovensko trobojko v gumbnici in da so bili opremljeni z gnili jajci in oboroženi s kamenjem, boksarji, gumijastimi cevmi, palicami, gorjačami in celo s strelnim orožjem?

Ali Vam je znano, gospod minister, da je ta tolpa navalila na državno trobojnico, katero je raztrgala z vzkliki: Dol Jugoslovenska državna zastava! Živel Korošec!

Na vse te priprave in dejstva je bila policijska vlast v Ljubljani naprej opozorjena, vendar vzlic temu ni hotela preprečiti napada teh tolp. Ne samo to, celo je aktivno pomagala napadalcem ter jih takorekoč vodila k napadom in trganju državne zastave!

Ali Vam je znano, gospod minister, da je na drugem mestu navalila ta tolpa od JRZ plačanih razbojnikov na državno zastavo in jo poskušala iztrgati iz rok jugoslovenskim nacionalistom in da jo je pri tem početju aktivno podpirala skupina uniformiranih policajcev ter s pendreki tolkla po jugoslovenskih nacionaslistih, ki so držali in branili državno zastavo?

Ali Vam je znano, gospod minister, da je pod policijskim nadzorstvom ta skupina napadalcev s kamenjem in petardami napadla Kazinsko poslopje in člane JNS, ki so se tam zbrali na pozdravni večer in da jih policija vkljub našim ponovnim pozivom ni hotela odstraniti od poslopja?

Ali Vam je znano, gospod ministre, da so se tekom celega nato sledečega tedna širile iz vrst članov JRZ vesti, da bodo požgali in porušili vse sokolske domove in zgradbe nacionalnih ustanov?

Ali Vam je znano, gospod minister, da je na večer ob času požara sokolskega paviljona ugasnila električna luč v okolici sokolskega telovadišča, da so tako lahko plačani požigalci po načrtu in kakor so napovedovali izvršili svoj ogabni zločin?

Ali Vam je v zvezi s tem znano, gospod minister, da je dobila uprava veleseljma v Ljubljani na

vprašanje, zakaj je ugasnila cestna električna razsvetljava od Mestne električne centrale odgovor: »Zob za zob!« To jasno dokazuje vnaprej premišljeni načrt, ker je takoj nato izbruhnil požar?

Ali Vam je znano, gospod minister, da je upravnik policije g. dr. Hacin ob času požara v pijanem stanju v civilni obleki uradno nastopal in se pretepaval z demonstranti in da se je napram množici izjavil: »To je maščevanje ljudstva?«

Ali Vam je, gospod minister, znano, da so pristaši JRZ dne 6-VI t. l. ob priliki proslave Dobrovoljcev v Narodnem gledališču v Ljubljani hoteli to proslavo preprečiti, s tem, da so hoteli udreti s slovensko zastavo v gledališče in tako onemogočiti to strogo nacionalno in patriotično prireditve?

Ali Vam je znano, gospod minister, da se nahaja sokolsko letno telovadišče, kjer je bil ogenj podtaknjen tik ob ljubljanskem velesejmu. Ko je začelo goreti, je bilo na sejmu še več tisoč ljudi, med njimi sem se nahajal tudi jaz. Naravno, da je množica pohitela na kraj požara, kamor smo lahko prispeli v par minutah. Spričo zgoraj navedenih dejstev se pač ni čuditi, da se je lotilo razburjenje vse poštene javnosti, ki je dala duška svojemu ogorčenju nad zločinskim požigom z glasnimi protesti proti pravim in moralnim krivcem požara in z močno manifestacijo za naše Sokolstvo?

Ali Vam je, gospod minister, znano, da sem na prošnjo g. upravnika policije dr. Hacina vplival pomirjevalno na razburjeno občinstvo ter vplival, da so se ljude razšli?

Ali smatrate, gospod minister, po vseh teh pojasnilih in okolnostih, da more ostati na položaju bana človek, ki je povodom ljubljanskih dogodkov

v uradnem komunikeju tako očitno gazil objektivno zakonitost uprave ter zlorabil uradno funkcijo za infamno hujskanje proti pristašem JNS, katere dolži požiga ter spravlja mene v zvezo z zločinom, za katerega nosi sam vso odgovornost?

Po vsem tem, Vas gospod minister, vprašam, kaj nameravate ukreniti proti upravniku policijske oblasti g. dr. Hacinu kot Vašemu podrejenemu organu in ali ste voljni še nadalje trpeti kot predstavnika notranje uprave Dravske banovine g. dr. Marko Natlačena?

Ako Vam navedena dejstva in vse naštete nezakonnosti ter zlasti postopanja Vam podrejenih organov niso znane, ali hočete nemudoma uvesti najstrožjo preiskavo in krivce kaznovati?

Ali hočete takoj suspendirati upravnika policije g. dr. Hacina ter uvesti proti njemu disciplinski postopek, namesto upravnika policije v Ljubljani pa postaviti objektivnega, nestranskega uradnika, ki bo svojo težko službo vršil objektivno, ki bo spoštoval zakonske predpise ter se zavedal, da morajo biti pred varnostnim oblastvom vsi državljani enaki in da zlasti policija oblasti ne sme zlorabljeni?

Ali hočete takoj predlagati, da se odstrani s službenega mesta ban g. dr. Marko Natlačen, ter postavil na to mesto mož, ki bo imel potrebno pravno in moralno kvalifikacijo za vzvišen položaj bana?

Sprejmite, gospod minister, tudi ob tej priliki izraze mojega odličnega spoštovanja!

Ljubljana, dne 16 junija 1937.

Rajko Turk, l. r.
nar. posl.

INTERPELACIJA

narodnega poslanca Milana Mravljeta na Predsednika Kraljevske Vlade g. Dr. Milana Stojadinovića, — o protizkonitem postopanju bana g. dr. Marka Natlačena in policijskega upravnika v Ljubljani g. dr. Hacina ob priliki prihoda in bivanja predsednika JNS g. Petra Živkovića v Dravski banovini.

Za interpelacijo zahtevam nujnost!

GOSPOD PREDSEDNIK!

Na banovinski konferenci JNS v Ljubljani dne 12 aprila 1937, je bilo sklenjeno povabiti predsednika stranke g. Petra Živkovića in druge člane vodstva JNS, da prisostvujejo širši konferenci banovinske organizacije v Ljubljani dne 6 junija t. l. in da obiščejo v naslednjih dveh dneh posamezne srezke in občinske organizacije JNS v Sloveniji in da prisostvujejo njihovim konferencam. Vse te prireditve so imele zgolj organizatoričen značaj ter poglobitev medsebojnega stika in obveščanja strankinega članstva, zlasti po naših vaseh in trgih o političnem in gospodarskem položaju ter o stališču, ki ga zavzema napram vsem problemom, ki stoje v ospredju politike v Jugoslaviji, Jugoslovenska nacionalna stranka.

Načrt potovanja je bil podrobno izdelan in o posameznih konferencah in sestankih so bile obveščene politične oblasti.

Ob popolni pasivnosti policijskih oblasti pa je odbor JRZ za Dravsko banovino organiziral zločinske demonstracije, da ustreže želji notranjega ministra g. dr. Antona Korošca, ki je istočasno tudi pred-

sednik banovinskega odbora JRZ, da se vsak uspeh g. Petra Živkovića v Sloveniji onemogoči. Po vseh krajih Slovenije so klerikalci zbrali najobskurnejše tipe, znane pretepače in razbijače ter jih poslali v soboto popoldne 5 junija t. l. v Ljubljano. Organizirane in plačane tolovajske tolpe so pred odhodom v Ljubljano lokalni faktorji JRZ opijanili, v Ljubljani pa so dobili posebne značke, slovenske trobojnice, ki so jih prevlekli skozi gumbnice. Poleg teh obskurnih tipov iz podeželja so bili organizirani kot voditelji napadov katoliški akademiki. Že pred prihodom večernega vlaka ob 8,24 uri iz Beograda so demonstranti zasedil vse postojanke pred glavnim kolodvorom in pred kavarno »Zvezdo«, kjer se je imel vršiti pozdravni večer došlim gostom.

Po toplem in prisrčnem sprejemu predsednika JNS g. Petra Živkovića in drugih gostov na peronu je odšla velika množica pristašev JNS in Jugoslovenskih nacionalistov s predsednikom stranke skozi srednji izhod kolodvora. Pred kolodvorom so jugoslovenski nacionalisti razvili jugoslovensko zastavo in z navdušenimi klici pozdravili došlega gosta. Organizirani in pijani tolovaji so v tem trenutku pričeli metati v smeri proti gostom kamenje, polena in jajca

ter istočasno začeli obmetavati z jajci tudi jugoslovensko zastavo. Večja skupina plačanih demonstrantov je v tem hipu navalila na jugoslovensko zastavo, zlomila drog, ki je bil pobarvan v jugoslovenskih barvah in pričela trgati ter puliti jugoslovensko zastavo iz rok nacionalistov. Policijski organi so pričeli neusmiljeno udarjati s pendreki po rokah in glava nacionalistov in pomagali zločinsko početje razbojniških demonstrantov. Po 20 minutni borbi se je jugoslovenskim nacionalistom posrečilo osvoboditi že raztrgano jugoslovensko zastavo iz rok demonstrantov. Na energično posredovanje senatorja g. dr. Grga Andjelinovića, bivšega podbana g. dr. Otmarja Pirkmajerja in drugih zavednih nacionalistov, ki so ogorčeni opazovali nečuven zločin nad jugoslovensko zastavo, se je tudi konečno posrečilo iztrgati omadeževano zastavo tudi iz rok policijskih organov.

Z osvobojeno jugoslovensko zastavo, so jugoslovenski nacionalisti odkorakali na čelu mogočne povorke po Miklošičevi, Prešernovi in Šelenburgovi ulici do Kazine. Tu jih je zaustavil kordon policije in v tem hipu je navalila zopet nova tolpa najetih klerikalnih demonstrantov z vzkliki »dol jugoslovenska zastava!« na nacionaliste in jim pričela trgati iz rok državno zastavo. Le energičnemu nastopu požrtvovalne nacionalne mladine se je posrečilo jugoslovensko zastavo rešiti in jo odnesti v poslopje kavarne »Zvezda«. V gornjih prostorih so bili tedaj zbrani gostje s g. predsednikom Živkovičem na čelu, ki so videli raztrgano zastavo in zlomljen drog. S to jugoslovensko zastavo so nato nacionalisti ovili kraljevo sliko.

Pred Kazino je policija dopuščala, da so demonstrantje metali na nacionaliste in v Kazinsko poslopje kamenje, petarde ter vzklikali protiv jugoslovenski zastavi, proti Kraljevskemu domu in slično.

Policija je bila pasivna in je nastopala edinole proti jugoslovenskim nacionalistom, ki so vzklikali za Jugoslavijo, za Kraljev dom in za jugoslovensko zastavo.

Drugi dan dopoldne se je vršila v gledališču slavnostna akademija srezke organizacije vojnih dobrovoljcev v Ljubljani, ki je ob tej priliki izročila javnosti spominsko knjigo o dobrovoljskem gibanju med Slovenci. Skupina klerikalnih akademikov, pristašev JRZ je poskušala priti na akademijo demonstrirati, a ker se jim to ni posrečilo, so demonstrirali s slovensko zastavo pred gledališčem ter s huronskim vpitjem motili veličanstven potek akademije jugoslovenskih dobrovoljcev.

Še isti dan popoldne je vodstvo JNS obiskalo srezke in občinske organizacije na Vrhniki, Logatcu, Rakeku, Sodražici, Ribnici in Velikih Laščah. Povsod je kmetški narod z navdušenjem sprejel srbske in hrvatske goste. Vsa pot je bila dostojna slovenskega kmetškega naroda, ki je nosilec slovenske kulture in tudi slovenskega gostoljublja ter pobornik narodnega in državnega edinstva.

Ravno tako dostojanstven je bil ves prihodnji dan v ponedeljak 7. junija ko je vodstvo JNS obiskalo srezke in občinske organizacije v Št. Vidu pri Ljubljani, Škofji Loki, Kranju, Kamniku, Domžalah, Ptujju in Ljutomeru.

Z obzirom na to, da se želja g. dr. Antona Korošca ni izpolnila in da je g. Petar Živković dosegel v Sloveniji velik i nepričakovan uspeh in da se je osebno prepričal, da so Slovenci v ogromni večini za narodno

in državno edinstvo in odločni nasprotniki dr. Antona Korošca in njegove stranke, je klerikalno tajništvo organiziralo za torek dne 8. junija tolovajsko ekspedicijo katoliških akademikov v Maribor, kamor so prispeli v dveh avtobusih. Ob 1/2 9. uri dopoldne so se katoliški akademiki skrivaj vkrcali v avtobuse poleg Stadiona na Tyrševi cesti. Po prihodu v Maribor so se formirali v skupine, odšli pred Narodni dom ter tam s kamenjem razbili okna na vseh prostorih pisarne mariborske sokolske župe. Nato so najeti demonstranti odšli pred hotel Orel kjer se je vršila konferenca JNS in tudi tam razbili s kamenjem velika restavracijska okna. Policija je bila pasivna in mirno dopuščala zločin na Sokolskem domu. Uradovati je pričela šeje tedaj, ko je bil zločinski posel končan. Ko je družba najetih katoliških akademikov opravila svoj posel v Mariboru se je z avtobusi odpeljala proti Konjicam, da tudi tam izvrši naročene posle, nato jih pa nadaljuje v Celju, kjer je bila prirejena poslednja konferenca stranke JNS v torek 8. junija zvečer.

Da bi to najeto razbojniško tolpo, ki je v Mariboru grozila gostom z ubijstvi, ščitila, je skupina mariborskih nacionalistov zavarovala pot proti Konjicam, koder so se vozili člani vodstva JNS.

Pri Prihovi sredi med Konjicami in Slovensko Bistrico je prišlo do spopada med katoliškimi akademiki, katerih število je znašalo okrog 60 in med jugoslovenskimi nacionalisti, ki jih je bilo okrog 20. V tej borbi je bilo na obeh straneh več ranjenih. Katoliški akademiki so se obnašali tako, da se je nad njihovim početjem zgražavala vsa kmetška okolica. Ujeli so jugoslovenskega nacionalista Brajkovića, ga neusmiljeno pretrepali in mučili. Med seboj so se prepirali, ali ga naj na mestu obesijo, ali ga naj vzamejo s seboj v avtobus. Po daljšem prerekanju so klerikalni studentje vzeli zverinsko preterenega Brajkovića s seboj in ga odpeljali do Konjic, kjer ga je sprejela žandarmerijska patrula. Šele v Konjicah so klerikalni studentje ugotovili, da jim manjka tovariš Dolinar Rudolf. Našli so ga drugi dan ob 10 uri na neki njivi ob cesti v bližini kraja, kjer se je prejšnji dan izvršil spopad med katoliškimi akademiki in pristaši JNS. Sodna obdukcija je ugotovila, da je bil pokojni akademik Dolinar ranjen in da se je zadušil, ker je ležal z obrazom obrnjen proti zemlji.

Avtobuse, s katerim so se katoliški akademiki odpeljali iz Ljubljane v Maribor so naročili akademiki Logar Jože in Ludvik Janeš, za Din. 6.500.—. Na račun je dobil lastnik avtopodjetja g. J. Goričan 1.000.— Din., za ostalo vsoto je pa hodil od Akademskega doma do tajništva JRZ. Ko je prišel g. Goričan z računom v tajništvo JRZ, ga je tajnik g. Tomazin po poklicu duhovnik enostavno vrgel skozi vrata.

V Konjicah se vsled zakasnitve katoliških akademikov demonstracije niso mogle izvršiti v tolikem obsegu, kolikor so bile pripravljene. Pač pa so tam demonstrirali v glavnem starešine srezkega sodišča g. Levstik in šolski upravitelj g. Bratuš. Da so se pripravljali tudi v Konjicah razbojniški napadi in prelivanje krvi, priča Elica Meliva, hčerka gozdarjeve vdove v Oplotnici pri Konjicah.

Z ekipo klerikalnih studentov, ki so šli razbijati prireditve JNS po Štajerskem je potovalo tudi nekaj visokošolcev iz konjiške okolice in sicer: Ivan Vedinger, medicinec iz Oplotnice, Ludvik Leskovar jurist iz Oplotnice, I. Srebre, visokošolec iz Oplotnice in I. Planinc, filozof iz Špitalča, ki je bil pri spopadu v Prihovi tudi ranjen. Sorodniki teh studentov so že v naprej vedeli, da se pripravlja skupina studentov z

avtobusi iz Ljubljane, da povzroči konflikte na sestankih JNS in da se pripravlja sličen napad od njih tudi v Konjicah. V skrbeh, da bo prišlo do prelivanja krvi, je prišla Vedingerjeva mati k Elici Meliva, hčerki gozdarjeve vdove v Oplotnici in jo prosila naj jo spremlja v Konjice, da še o pravem času poišče svojega sina in ga pregovori, naj ne pomaga napadalcem, da ne bi bil sam pri tem nesrečen.

V Celju je priredila tamošnja JRZ slične demonstracije, kakor so bile organizirane v Ljubljani. Kakih 60 obskurnih tipov, najetih od strani JRZ se je pomešalo med množico pred Celjskim domom in izza plota metalo kamenje v nacionaliste. Pri tem sta bila dva nacionalista težje ranjena v glavo. Tudi v Celju je bila policija docela pasivna. Stvarno jo je vodil klerikalni advokat dr. Voršič, ki je prepovedal uporabljati pendreke proti demonstrantom. S kame-nji so se odlikovale celo nekatere katoliške žene.

V Sobotno se je vršil v Ljubljani pogreb tragično preminulega studenta Rudolfa Dolinarja. Klerikalni akademiki so hodili od hiše do hiše in izsiljevali od hišnih gospodarjev, da izobesijo črne zastave, pri trgovcih pa, da izlože po izložbah parte pokojnega Dolinarja. Glasilo g. dr. Korošca »Slovenec« je javno zagrozil vsem tistim, ki ne bi izobesili črnih zastav. Tragično preminuli akademik Rudolf Dolinar je bil proglašen za narodnega mučenika in pogreba so se morale udeležiti zastopstva vseh državnih uradov. Državne in samoupravne zgradbe so morale izobesiti črne zastave.

Gospa Sušnikova, žena načelnika prosvetnega oddelka Kr. banske uprave je hodila od cvetličarne do cvetličarne in zahtevala brezplačne vence. Cvetličarne so zahtevi gospe Sušnikove ugodile.

Pogreba se je udeležilo 1166 ljudi, a črnih zastav je bilo razobešenih poleg državnih in samoupravnih zgradb okrog 100.

Klerikalno časopisje je ves teden hujskalo proti jugoslovenski nacionalni stranki in jugoslovenskim nacionalistom, kar je povzročalo do skrajnosti napeto stanje. Prav posebno gonjo je vprizorilo klerikalno časopisje proti Sokolu Kr. Jugoslavije.

V nedeljo 13. junija so kasno v noč nenadoma ugasnile vse svetiljke na Bleiweisovi cesti okrog letnega telovadišča ljubljanskega Sokola. Kmalu nato je izbruhnil požar v godbenem paviljonu, ki je do tal pogorel. Na Bleiweisovi cesti se je zbrala velika množica ljudi, ki je prihitela z velesejma. Ogorčeno so obsojali zločin in zapeli državno himno: Vsem je bilo jasno, da so požig izvršili nasprotniki Sokola in sokolske ideje, ki so z zločini že dolgo pretili. Med množico se je poleg številnih policistov pojavil tudi upravnik policije g. dr. Josip Hacin, ki je v prerakanju kdo je požgal sokolski paviljon naravnost izjavil: »To je maščevanje naroda!«

Da so nasprotniki sokolstvo in sokolske ideje že preje nameravali napade na sokolske zgradbe je razvidno med drugim tudi iz sledečega dogodka: dne 11-VI-1937, to je na dan, ko je bilo truplo pokojnega akademika prepeljano v Ljubljano, je nekdo telefoniral Sokolu »Tabor«: »Nocoj bo v čast našemu Dolinarju Tabor svetil.« Tabor je največja sokolska zgradba v Ljubljani. Pri telefonu je bil kurjač Tomc. Na pošti se ni dalo ugotoviti kdo je po telefonu pretil, ker je upravnik pošte zahteval od Sokola pismeno in kolekovano vlogo za odgovor.

Kraljevska banska uprava je o vseh dogodkih izdala uradne komunikacije, ki jih povsem lažnjivo

prikazujejo in ki hočejo zvaliti krivdo za izvršene zločine na jugoslovenske nacionaliste in na JNS.

V dokaz, da je bila jugoslovenska zastava pred kolodvorom dne 5. junija t. l. zvečer resnično napadena po najetih demonstrantih, zlomljen drog in raztrgana, navajam sledeče priče:

Dr. Grga Andelinović, senator;

Dr. Otmar Pirkmajer, podban v pokoju;

Adamič Oskar, trgovec Šeleburgova ulica Ljubljana;

Starc Stojan, dnevničar na Kr. banski upravi v Ljubljani, ki je nosil zastavo;

Urbančič Dušan, knjigoveški vajenec, Ljubljana, Devinska ulica 8;

Brifach Viktor, abs. trg. šole, Ljubljana, Emonska cesta 10;

Ražem Andrej, privatni uradnik, Ljubljana, Rožna dolina, Cesta VI št. 9;

Jakopič Andrej, Ljubljana, Galusovo nabrežje; Rozman Franc, ključavničar, Ljubljana, Rožna ulica 8;

Andrej Ažman, strojni delovodja tvrdke Vojnovič, Ljubljana, Vič 31;

Milan Mravlje, narodni poslanec.

O dogodkih v Prihovi pri Konjicah, kjer je ostal mrtev akademik Rudolf Dolinar, priča obdukcijski protokol. Ves potek ter krivdo bo dognalo Okrožno sodišče v Celju, kjer se vrši ta čas preiskava.

Glede požiga Sokolskega paviljona se sklicujem na interpelacijo, ki jo je nedavno vložil poslanec g. Rajko Turk in kjer pojasnjuje lažnjivost komunikacije Kr. banske uprave.

Z ozirom na vse to kar sem spredaj navedel, čast mi je vprašati Gospod Predsednik:

Ali Vam je znano, da so pristaši JRZ v Dravski banovini, torej slovenski klerikalci cel teden pripravljali in z denarnimi sredstvi organizirali napad na vodstvo JNS in na ljudi, ki so prišli popolnoma mirno in dostojno v Ljubljano, da prisostvujejo sejam zakonito priznani Jugoslovenski nacionalni stranki?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da je ta najeta in organizirana tolpa ob popolni pasivnosti policijskih organov in političnih oblasti na nekulturen in sramoten način s kamenjem, poleni in jajci napadla dostojno došle goste?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da je organizirana tolpa izvršila napad na državno zastavo pred poslopjem državnega kolodvora v Ljubljani ter hotela to zastavo uničiti in da je sličen poizkus ponovila pred Kazino ob popolni pasivnosti policijskih oblasti in policijskih organov?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da je organizirana tolpa JRZ hodila ves teden po ljubljanskih ulicah in demonstrirala proti jugoslovensstvu, proti jugoslovenski zastavi, proti Kraljevemu domu in proti narodnemu in državnemu edinstvu?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da so organizirani demonstranti JRZ poskušali preprečiti in da so motili patriotično prireditev vojnih dobrovoljcev v Ljubljani v nedeljo 6. junija t. l.?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da so bili odposlani v Maribor v dveh avtobusih katoliški akademiki, pristaši JRZ zato, da delajo tam nered, pobijajo okna in tvorno napadajo mirne goste ter jim pripravljajo zasede in da isto izvrše tudi v Konjicah in Celju?

Ali Vam znano, gospod Predsednik, da so klerikalci izrabili nesrečno žrtve spopada pri Prihovi, akademika Dolinarja Rudolfa, napravili iz te njihove žrtve mučenika slovenskega naroda, čeprav so ga sami poslali v Maribor, da tam pomaga pri nekulturnem delu?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da so ob priliki pogreba nesrečne žrtve v Ljubljani klerikalci izsiljevali izobešanje črnih zastav in s tem poskušali prikriti svoje podlo početje in odgovornost nad nesrečno žrtvijo?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, da je poskušala Banska uprava s svojimi komunističnimi odvzeti verodostojnost uradnim osebam, sodnikom in zdravnikom, ki so po najboljši vesti in po svojem strokovnem znanju pri obdukciji trupla ranjkega Dolinarja, ugotovili, da je bil le težje ranjen, toda ne življensko nevarno in da je nastopila smrt vsled zadušitve, ker je ostal zapuščen na licu mesta?

Ali Vam je znano, gospod Predsednik, kako se je obnašal upravnik policije g. dr. Josip Hacin ob času požara sokolskega paviljona in da je izjavil, da je to maščevanje naroda?

Ako Vam ni znano vse to protizakonito početje državnih oblasti, čast mi je vprašati Vas, gospod Predsednik, ali hočete nemudoma odrediti preiskavo o vseh dogodkih in ali ste pripravljeni krivce kaznovati?

Vprašam Vas, gospod Predsednik, ali ste pripravljeni takoj odstaviti bana g. dr. Marka Natlačena, ki ni postopal po zakonu ob vseh navedenih dogodkih in ki ni s svojimi policijskimi organi vzdrževal reda in miru ob prihodu vodstva JNS v Ljubljano in njegovem potovanju po Dravski banovini?

Vprašam Vas, gospod Predsednik, ali hočete takoj odstaviti policijskega upravnika g. dr. Hacinu zaradi njegovega protizakonitega delovanja?

Izvolite sprejeti, gospod Predsednik, tudi ob tej priliki izraze mojega odličnega spoštovanja.

Ljubljana, dne 26 junija 1937.

Milan Mravlje, l. r.
nar. posl.

NARODNA SKUPŠTINA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Opšte odeljenje

IBr. 3728

7-VII-1937 god.

u Beogradu

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Čast mi je izvestiti Vas da je u Prvom zakonskom predlogu o izvanrednoj državnoj pomoći i regulisanju penziskih prinadležnosti učinjena greška prilikom prepisa, te je u § 425 pomenutog zakonskog predloga Kneževiću Nikoli, iz Velička, Sreza andrijevačkog, umesto jednokratne trenutne pomoći od 1000 dinara dodeljena stalna mesečna doživotna pomoć od 1000 dinara.

Prema tome, molim Vas, Gospodine Pretsedniče, da se iz pomenutog zakonskog predloga, zbog navedene tehničke greške brišu reči: »stalna mesečna doživotna« i mesto ovih stave »jednokratna trenutna«, kako bi se izbegla prenumeracija počev od paragrafa 425 do 618.

Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

Pretsednik
Narodne skupštine,
S. Ćirić s. r.

Gospodinu

Gospodinu dr. ŽELIMIRU MAŽURANIĆU,
Pretsedniku Senata Kraljevine Jugoslavije

BEOGRAD

(Naknadno saopšteno Narodnoj skupštini)